

Riksdagens protokoll

2008/09:122

Onsdagen den 20 maj

Kl. 09.00 – 22.41

Protokoll
2008/09:122

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 14 maj.

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att ev. interpellationssvar *fredagen den 22 maj kl. 9.00* skulle utgå.

3 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:494

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:494 Handläggningen av ärenden med bortfödda barn

av Annelie Enochson (kd)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 1 juni 2009.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 14 maj 2009

Utrikesdepartementet

Carl Bildt (m)

Enligt uppdrag

Inga Eriksson Fogh

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:496 Statlig verksamhet i Ånge
av Hans Stenberg (s)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 8 juni 2009.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 19 maj 2009

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2008/09:499

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:499 Försäljningen av apotek
av Kent Persson (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 juni 2009.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 11 maj 2009

Socialdepartementet

Göran Hägglund (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

4 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 maj

CU32 Bostadsförsörjningsfrågor

Punkt 1 (Allmännyttans villkor)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet

132 för res. 1

74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res. 1: 103 s, 17 v, 12 mp

Frånvarande: 27 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Punkt 5 (Mål för bostadsbyggandet)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

Votering:

195 för utskottet

17 för res. 7

62 avstod

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 52 s, 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res. 7: 17 v

Avstod: 50 s, 12 mp

Frånvarande: 28 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Matilda Ernkran (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 2008/09:122

20 maj

Punkt 6 (Behovet av hyreslägenheter)

1. utskottet

2. res. 8 (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet

134 för res. 8

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res. 8: 105 s, 17 v, 12 mp

Frånvarande: 25 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Punkt 7 (Äldres boende)

1. utskottet

2. res. 9 (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet

134 för res. 9

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res. 9: 105 s, 17 v, 12 mp

Frånvarande: 25 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU33 Hyresrätt och bostadsrätt m.m.

Punkt 1 (Överprövning av en hyresvärds skäl att neka kontrakt)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

257 för utskottet

17 för res. 1

1 avstod

74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 79 m, 23 c, 19 fp, 21 kd, 12 mp

För res. 1: 17 v

Avstod: 1 s

Frånvarande: 26 s, 18 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Punkt 2 (Hyressättning)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v)

Votering:

143 för utskottet

122 för res. 2

12 avstod

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res. 2: 105 s, 17 v

Avstod: 12 mp

Frånvarande: 25 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Punkt 6 (Andrahandsuthyrning – rätt till förstahandsavtal)

1. utskottet

2. res. 6 (v)

Votering:

259 för utskottet

17 för res. 6

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd, 12 mp

För res. 6: 17 v

Frånvarande: 26 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Punkt 8 (Avhysning)

1. utskottet
2. res. 8 (s, v)

Votering:

155 för utskottet

122 för res. 8

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd, 12 mp

För res. 8: 105 s, 17 v

Frånvarande: 25 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Prot. 2008/09:122

20 maj

Punkt 11 (Koopertativ hyresrätt – information, råd och stöd)

1. utskottet

2. res. 11 (s, v, mp)

Votering:

144 för utskottet

133 för res. 11

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res. 11: 104 s, 17 v, 12 mp

Frånvarande: 25 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU8 Försöksverksamhet med sfi-bonus

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet

134 för res.

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res.: 105 s, 17 v, 12 mp

Frånvarande: 25 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

FöU9 Några frågor om sekretess och tillgång till register

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU14 Mål för framtidens resor och transporter

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet

133 för res. 1

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res. 1: 104 s, 17 v, 12 mp

Frånvarande: 26 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Matilda Ernkrans (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Funktionsmål och hänsynsmål)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU27 Prövning av vindkraft

Punkt 1 (Regeringens tillåtlighetsprövning)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet

133 för res. 1

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res. 1: 104 s, 17 v, 12 mp

Frånvarande: 26 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Riksrevisionens styrelses framställning angående statens styrning av kvalitet i privat äldreomsorg (2008/09:RRS13))

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet

134 för res.

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res.: 105 s, 17 v, 12 mp

Frånvarande: 25 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

FiU30 Oskäligen krav i börsers regelverk

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU31 Säljstödande finansiering

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU41 Utvidgning av uppdrag för Vasallen AB och överlåtelse av aktierna i Kasernen Fastighetsaktiebolag

Punkt 3 (Riksrevisionens granskning av Kasernen Fastighetsaktiebolag)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet

134 för res.

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 23 c, 19 fp, 21 kd

För res.: 105 s, 17 v, 12 mp

Frånvarande: 25 s, 17 m, 6 c, 9 fp, 3 kd, 5 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU28 Revisionsutskott m.m. – genomförande av 2006 års revisorsdirektiv

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU29 Ändring i lagen om energideklaration för byggnader

Kammaren biföll utskottets förslag.

6 § En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2008/09:NU19
En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (skr. 2008/09:167).

Anf. 1 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Jag ser att statsrådet Maud Olofsson – som vanligt, skulle man väl kunna säga – inte är med i den regionalpolitiska debatten. Vid de andra tidigare tillfällena som vi har haft det här ärendet uppe för behandling har jag efterfrågat hennes närvaro. Det gör jag inte den här gången. Jag har full förståelse för att hon inte är här, för vilken minister vill försvara det här dokumentet? Ingen, tror jag. Det är nog mycket bekvämare att överlämna det till någon annan. Någon annan ska stå för det som man själv inte vill stå för och som inte är något att stå för eftersom det bara är en massa ord.

Jag hade tänkt använda den här inledande delen till att uttrycka det faktiska innehållet i den här skriften.

Herr talman! Jag börjar nu. Och så avslutar jag nu. Det finns faktiskt inget innehåll i den. Det är tragiskt men sant. Nio miljoner människor i Sverige är beroende av vad som står här, och det levereras inte. Man har under tre års tid hänvisat till att man skulle komma med något. Det skulle bli en proposition. Det blev en skrivelse. Det är som berättelsen om att man skulle sy en kostym, och det blev inte ens en tummetott. Det är tyvärr sanningen.

Herr talman! Vi är mitt uppe i en djup ekonomisk kris, och när nu jobbkrisen sveper fram över landet kommer effekterna inte att bli jämnt fördelade.

Studerar man befolkningsutvecklingen i Sveriges kommuner framträder ett tydligt mönster. Antalet kommuner med en negativ befolkningsutveckling tenderar att öka mycket kraftigt i tider av ekonomisk kris. En av förklaringarna är att djupa ekonomiska svackor i regel följs av ett ökat strukturomvandlingstryck som i högre grad drabbar mindre regioner med en stor andel sysselsatta inom traditionella industrinäringar. De närmaste årens utveckling kommer således att ställa mycket höga krav på en effektiv regional utvecklingspolitik.

Herr talman! En grundläggande insikt är den att statens budget har en avgörande betydelse för den regionala ekonomiska utvecklingen. Statliga investeringar i utbildning och infrastruktur skapar de grundläggande förutsättningarna för regional tillväxt. Till detta kommer statliga åtaganden när det gäller de grundläggande samhällsfunktionerna som till exempel ett fungerande rättssystem. En betydande del av statens resurser används även för att garantera medborgarna en likvärdig välfärdsnivå.

I detta sammanhang, herr talman, finns det skäl att konstatera att det råder betydande skillnader mellan regionerna när det gäller ålderssammansättning, arbetslöshet och inkomstnivåer. En politik som syftar till att utjämna ekonomiska skillnader mellan människor kommer därmed att få mycket stor effekt på möjligheterna att bedriva en framgångsrik regional utvecklingspolitik. Omvänt kommer en politik som syftar till motsatsen,

det vill säga till ökade klyftor i samhället, att få dramatiska negativa effekter för möjligheten att hålla ihop Sverige och skapa förutsättningar för tillväxt i alla delar av landet.

Den moderatledda regeringen har konsekvent följt den senare delen. Genom ett batteri av åtgärder med snedvridande fördelningspolitiska effekter har regeringen slagit in en kil mellan de mest utsatta och de privilegierade. Med jobbkrisen som hävstång används nu den kilen för att snabbt vidga klyftorna mellan olika delar av landet. I stället för att krympa avståndet mellan Sveriges olika delar och skapa goda tillväxtförutsättningar för hela landet innebär regeringens politik ökad regional obalans och försämrade möjligheter att oavsett var i landet man bor driva företag eller jobba.

Herr talman! Vi socialdemokrater är övertygade om att det inte finns något motsatsförhållande mellan en god nationell ekonomisk tillväxt och en positiv utveckling i alla delar av landet. Under vår regeringstid mellan 1994 och 2006 pressades antalet kommuner med en negativ befolkningsutveckling successivt ned till de nivåer som gällde innan 1990-talskrisen. Den ökade regionala balansen har löpt parallellt med en i ett historiskt perspektiv exceptionellt god ekonomisk utveckling. En mycket god ekonomisk tillväxt och en steg för steg minskande arbetslöshet har parats med starka statsfinanser och låg inflation.

Vår utgångspunkt är att den ekonomiska tillväxten är summan av tillväxten i landets alla delar och att de statliga insatserna måste vara inriktade på att regionerna ska få möjlighet att växa och utvecklas efter sina särskilda förutsättningar.

Den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att skapa en hållbar tillväxt i hela landet med väl fungerande och hållbara lokala arbetsregioner och en god servicenivå i alla delar av landet. En bra livsmiljö med ett brett utbud av social service, utbildning och kultur höjer allas livskvalitet och stärker regionernas attraktions- och tillväxtkraft.

Herr talman! Det fanns en tid när parollen ”Hela Sverige ska leva” omfattades av fler partier än Socialdemokraterna. På många områden kunde vi kämpa sida vid sida för bättre service, goda kommunikationer och en levande landsbygd. Men i den moderatledda regeringen har den rösten tystnat. Vi i den rödgröna oppositionen står nu ensamma bakom den parollen – tragiskt men sant.

I den här skrivelsen kan man se exempel på hur det är stor skillnad mellan att vilja åstadkomma något och att vilja förstöra det upplägg som tidigare har varit. Man vill inte, och därför åstadkommer man inte något. Man har tidigare sagt att det ska göras satsningar, men i skrivelsen ser vi att inga satsningar görs. Som jag tidigare har nämnt, herr talman, får stora delar av den svenska befolkningen leva med effekterna.

Jag vill med detta anförande yrka bifall till reservation 1.

Anf. 2 KENT PERSSON (v):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 1. I den skrivelse vi nu ska debattera var det tänkt att regeringen skulle redovisa den politik och de åtgärder som man ämnar vidta för att stärka utvecklingskraften för Sveriges landsbygder.

Vänsterpartiet har inte skrivit någon motion till skrivelsen den här gången, inte för att vi skulle tycka att det är oviktigt utan mer utifrån att

vi har en politik för den regionala utvecklingen i Sverige. Vi har motionerat vid ett flertal tidigare tillfällen, och givetvis står den kritik och de förslag som vi har presenterat tidigare fast.

Åtgärderna man kan läsa ut i den här skrivelsen är främst inriktade på att öka förutsättningarna för kvinnor och män, ung som gammal, att driva företag, arbeta och bo i olika landsbygder.

Så kan man utläsa det. Däremot finns inga konkreta förslag på vilken politik regeringen ämnar bedriva för att stödja utvecklingskrafterna i landsbygden.

Regeringen skriver vidare att de har ett huvudansvar för att viss grundläggande samhällsservice upprätthålls för befolkning och företag. Det gäller såväl infrastruktur i vid bemärkelse som kommersiell och offentlig service. Åtgärderna ska stödja de utvecklingskrafter som verkar i många landsbygdsområden.

Det låter vällovligt och bra. Men det intressanta är faktiskt inte vad man skriver utan hur verkligheten ser ut. Hur ser resultatet av regeringens politik ut när det gäller den regionala utvecklingen?

Jag kan konstatera att det är en skönmålning av verkligheten. Jag kommer att belysa det med några konkreta exempel på regeringens politik och hur den slår i våra landsbygdskommuner. Skrivelsen ger inte någon som helst vägledning om vilka avsikter regeringen har för att stödja de utvecklingskrafter som trots allt finns i olika delar av landet.

Regeringen tycks helt bortse från den verklighet vi i dag lever i. Inte ett ord sägs om finanskrisens inverkan på landsbygdens kommuner och deras möjlighet att klara sina åtaganden. Inte ett ord sägs om den befolkningsutflyttning som i dag sker och de påfrestningar som vikande skatteunderlag och ökade kostnader för omsorgsverksamheten innebär. Inte med ett ord nämner man dessa viktiga faktorer, med tanke på hur det ser ut i dag.

Vi kan titta på befolkningsutvecklingen i Norrbotten. Länsstyrelsen i Norrbotten publicerade år 2000 ett basscenario för befolkningen fram till 2030. Då sade man att man fram till 2030 räknar med att befolkningen i Norrbotten ska minska med 75 000. Vi kan konstatera att befolkningen till dags dato redan minskat med dessa 75 000. Så ser det ut. Det är givetvis ett allvarligt hot. Dels får företagen svårt att få tag på kvalificerad arbetskraft, dels medför det andra påfrestningar som drabbar dem som bor kvar. Detta står i bjärt kontrast till och i strid med att hela Sverige ska leva och den politik som regeringen vid högtidliga tillfällen stolt proklamerar.

Vänsterpartiet menar att i det nationella ansvaret ligger att skapa likvärdiga förutsättningar i regionerna. Det innebär att det är statens ansvar att se till att Sveriges regioner har tillgång till en fungerande infrastruktur i vid mening. Det handlar om bredband, vägar och annan fungerande infrastruktur och är helt avgörande för en regions överlevnad. Andra delar är vård, skola, omsorg och kultur. Det räcker med att en del i denna helhet försämras för att dessa regioners möjligheter att utvecklas och växa ska försvagas.

Att den statliga och kommunala servicen försämras skapar osäkerhet om framtiden hos befolkningen och företagen på landsbygden och försvårar också vardagslivet på ett högst påtagligt sätt. Den offentliga sektorns roll är betydligt större än vad verksamhetens betydelse många

gångar är. Att statsbidragen inte räcker för att täcka de kommunala utgifterna för vård, skola och omsorg leder till att till exempel kommunala landsbygdsskolor tvingas slå igen. Det är ett resultat av regeringens politik.

Att regeringen frångår principerna i skatteutjämningsystemet när de extra 7 miljarderna fördelas innebär att det blir en omvänd Robin Hood-politik. Man tar från de fattiga landsbygdskommunerna och ger till de välbeställda. I ett läge när kommunernas ekonomi försämras så dramatiskt som nu sker kommer satsningar på landsbygdsprogram, strukturfonder, att ställas mot satsningar som behövs för att klara av omsorgen i våra kommuner.

De genomgripande nedskärningarna av servicen som skett och fortfarande är aktuella, bland annat när det gäller Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen, kommer i högsta grad att drabba landsbygdens tre miljoner invånare på ett negativt sätt. Vi har redan sett det. Tror regeringen på landsbygden och dess utvecklingskraft, eller ska det hela reduceras till något som man kallar enklare servicetjänster? Vad ger det för signal? Och vad är det för enklare servicetjänster regeringen i så fall talar om?

Medborgarnas grundläggande intressen måste alltid vara utgångspunkten för hur olika former av välfärdsinriktad service ska utformas. Det gäller både innehållsmässigt och i val av lokaliseringsstruktur och kvalitetsnivåer. Egentligen är det märkligt att man ska behöva påpeka dessa elementa, men de senaste årens erfarenheter av den statliga servicepolitiken gör det nödvändigt. Kommunledningarnas och många kommunmedborgares erfarenhet är att flera statliga servicegivare snarare prioriterat företagsekonomisk nytta och andra interna ekonomiska mål än att ge medborgarna maximal service på skilda medborgargrupper villkor. Exempelen är många. Det handlar om förändringen av Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Posten och SJ.

De statliga aktörerna prioriterar ofta, av bekvämlighetsskäl vill jag påstå, tekniska lösningar framför andra, av ekonomiska skäl prioriterar de centraliserad service framför motsatsen samt egna sektorslösningar framför samordnade sådana. Dessutom prioriteras lösningar som innebär förändringar utan dialog med medborgarna.

Utifrån dessa iakttagelser är det inte svårt att förstå att medborgarna allt oftare undrar om de statliga organens yttersta syfte är att betjäna medborgarna eller möjligen att uppnå egna interna ekonomiska mål. Dessutom finns det skäl att ifrågasätta det faktum att de statliga servicegivarna nästan utan undantag skapar en enda servicemodell eller ytterst standardiserade sådana för hela landet, trots att skilda kundgrupper har olika önskemål i områden med olika närings- och boendestruktur. Så ser det ut i dag, och det är en effekt av regeringens politik.

För att tydliggöra det med ytterligare ett exempel vill jag än en gång ta upp Skatteverkets beslut att under 2007 ersätta en mängd lokala skattekontor, framför allt i Norrlands inland, med små kvalitetsmässigt avlövade servicekontor i inlandet till förmån för betydligt större arbetsenheter i de större tätorterna efter Norrlandskusten. Det gjordes trots att IT-systemen var väl utbyggda i hela regionen och mycket lämpade för en spridd lokaliseringsstruktur. Det som Centerpartiet under många år kämpade för har vi nu genom regeringens politik sett resultatet av. Det blev

Prot. 2008/09:122
20 maj

*En strategi för att
stärka utvecklings-
kraften i Sveriges
landsbygder*

precis det omvända. Och trots ett brett folkligt uppror i regionen ändrar Skatteverket inte sina planer ett endaste dugg.

Herr talman! Landsbygdens eftersatta infrastruktur resulterar i att man aldrig får en ärlig chans att visa hela sin utvecklingskraft i en tid då dessa regioners rika resurser blir alltmer efterfrågade. Vänsterpartiet anser att en sådan utveckling är oacceptabel eftersom den starkt missgynnar landsbygdsbefolkningen. Den hämmar den lokala ekonomiska utvecklingen och startandet av nya företag. Den hämmar en ökad inflyttning och ett fortsatt kvarboende liksom hela den närservice som gör boende på landsbygden till ett positivt alternativ.

Herr talman! Risken är stor att det blir som Torgny Lindgren så träffande beskrivit i *Norrlands Akvavit*: ”Det var en stor glädje att det fanns gamla och sjuka att vårda. Den dag ingen längre behövde vårdas var det slut med bygden. Ja, de sjuka och döende var en välsignelse. De utgjorde basen för näringslivet i trakten. De var de enda som behövde föröka sig.”

Anf. 3 TINA EHN (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2. Dessutom vill jag säga att Miljöpartiet gott kan instämma i mycket av det som redan sagts. Att vi inte har en gemensam reservation tyder i det här fallet mer på tidsbrist, skulle jag vilja påstå. Det kom nämligen många propositioner samtidigt med den skrivelse som vi nu behandlar.

En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder är rubriken på skrivelsen. Det är ett mycket efterlängtat aktstycke för många företagare, organisationer, medborgare och andra aktörer i Sverige, och det gäller inte bara dem som är verksamma och boende på landsbygden. Mycket arbete har genom åren lagts ned på detta, och nu var det dags för en strategi. Men icke! Det vi fått är en skrivelse, en nulägesbeskrivning att förhålla oss till. Förväntningarna var större, men vi kanske hade för stora förväntningar.

I dag ska partiledardebatten fokusera på EU. Valrörelsen är i full gång. I dagens EU lever över hälften av befolkningen på landsbygden, och landsbygden utgör mer än 90 procent av unionens yta. För en stor del av EU:s medborgare är landsbygden av stor betydelse, och jord- och skogsbruk är fortfarande viktiga näringar.

Ska människor få bo och leva på landsbygden i EU? Vi i Sverige är en del av den europeiska gemenskapen. Vi har också många gemensamma regler att förhålla oss till. Ibland är det bra, andra gånger väldigt krångligt och direkt illa.

När vi ska rätta oss efter EU:s begrepp om vad betesmark med träd är till exempel, är det inte möjligt för oss själva att avgöra om de träd som står i hagen får vara kvar eller ej. Många ser det nog som en marginell fråga, men för den biologiska mångfalden, och den finns väldigt mycket på landsbygden, är den tyvärr inte det. Vi är beroende av den, även om man lätt glömmer av det.

Mångas förhoppningar har knutits till en regering som sagt sig vilja visa mer omsorg och förståelse för landsbygdens möjligheter och svårigheter och dess betydelse för hela landets utveckling än som tidigare har gjorts. Just frånvaron av en strategisk inriktning av politiken har påtalats i årtionden. Regionalpolitiken har haft en helt annan grundinriktning och mer fyllt en funktion som utjämnare men inte primärt som utvecklare.

Genom utredningen *Se landsbygden* lades en grund för framtagning av prioriterade och strategiska ställningstaganden. Där poängterades fem nyckelområden. Det är lärande, livsvillkor, företagande, landskapet och lokalt inflytande.

Miljöpartiet har länge och på nära håll följt landsbygdsutvecklingsfrågorna och under två årtionden framfört alternativa förslag till den gradvisa utarmning och marginalisering som skett och är till nackdel för hela landet och för den nödvändiga omställningen till hållbarhet. Det kommer med nödvändighet att ske och kommer att ha sin arena där kretsloppen sluts i naturen och på landsbygden. Det finns ingen stad som kan leva utan sitt omland.

Den totalinriktning som Miljöpartiet har förordat tar ett samlat grepp om utveckling, utjämning, uppvärdering och omställning för landsbygd och glesbygd i ljuset av hela landets behov. I regeringens skrivelse kan vi läsa om utredningar och översyner som inte förpliktar och andras pågående arbete, och inte minst ges ständiga hänvisningar till EU:s landsbygdsprogram vilket sjösattes och budgeterades av den förra regeringen.

Åtgärdsrättigt undrar vi var alla hundratals goda förslag som lagts fram genom åren av landsbygdsriksdag, länsbygderåd, byautvecklingsgrupper, alternativa finansieringsinstitut, partier, kloka lokalpolitiker, enskilda kommuner, SKL och det ytterst dynamiska nu verksamma Nationella landsbygdsnätverket med flera har tagit vägen. Vi saknar många av dem.

Det råder nämligen ingen som helst brist på förslag och idéer att ta till vara mänsklig och naturlig kraft i Sveriges landsbygder. Men det råder uppenbarligen en stor brist på uttalad politisk vilja. Miljöpartiets syn på landsbygdsutveckling är som sagt en helhetssyn. Där ingår de agrara näringarna och ett livskraftigt ekologiskt jordbruk. Det har vi arbetat för sedan vi satte vår fot här i riksdagen, och det har också gett avtryck. Vi har drivit på och fått igenom satsningar på ekologisk produktion och konsumtion.

För att landsbygden ska utvecklas behöver vi antagligen tänka om en hel del. Vi behöver också planera för småsamhällenas möjligheter att finnas kvar och deras strukturer och satsningar på de lågtrafikerade järnvägarna. Vi vet att människor har behov av att råda över sina liv och kunna hantera sin vardag. Vi vet att man inte behöver känna sig som en skurk varje gång man sätter sig i bilen för att skjutsa barnen till aktiviteter.

Vi behöver närsamhällen med dagis, skola, affärer och grönområden där det finns möjligheter att mötas och där det sociala livet kan blomstra. I dag har vi brist på mötesplatser på landsbygden. Jag brukar ofta upprepa detta med att de externa köpcentrumen suger ut handeln på mindre orter, och jag kan inte låta bli att göra det även i dag. Det pågår fortfarande runt om i Sverige och inte minst i Bohuslän där jag själv kommer ifrån.

En annan utveckling som hänger ihop med det är att vi bygger på jordbruksmark. Det börjar mycket ifrågasättas på många håll i landet. Den bördigaste jordbruksmarken använder vi i dag för att bygga köpcentrum och motorvägar, och absolut också järnvägar. Vi får tänka till här, eftersom vi vet att marken kommer att behövas för energi- och matproduktion.

Prot. 2008/09:122
20 maj

*En strategi för att
stärka utvecklings-
kraften i Sveriges
landsbygder*

Förutom de areella näringarnas alltid stora betydelse finns det mycket mer av vikt för att leva på distans från staden. Det är viktigt med ett gott företagsklimat. Jag kan inte låta bli att säga att alla är intresserade av att främja kvinnligt företagande speciellt på landsbygden. För att främja kvinnligt företagande kan man enkelt se till att fixa trygghetssystemen, för det är då kvinnor vågar starta och driva företag.

Kulturen är viktig även på landsbygden. Det ska inte vara som i dag att alla resurser går till städerna. Infrastrukturen som finns på landet och de lågtrafikerade järnvägarna ska vi vara rädda om. Allt detta är otroligt viktigt.

Den här regeringen har genomfört ett minskat strandskydd som en affärsidé för att utveckla landsbygden. Det är inte något som jag och Miljöpartiet tror på. Den proposition som regeringen kom med där och som det nu har fattats beslut om har fått mycket kritik, och det med rätta.

I samma veva som man där talar om landsbygdsutveckling har man inte infriat löftet om att skydda stränderna där de i dag är hårt exploaterade. Där de är hårt exploaterade utefter våra kustremsor finns det inte så mycket möjlighet för människor att röra sig fritt. Det är ett felaktigt grepp från regeringen som kan leda till helt motsatta konsekvenser än utveckling.

Anf. 4 MARIA PLASS (m):

Herr talman! Vi debatterar nu en aktuell skrivelse som på ett samlat sätt redogör för regeringens strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder. Det handlar om åtgärder som antingen redan har genomförts eller som är på gång att genomföras som ska bidra till att stödja skapandet av attraktiva företags- och livsmiljöer samt hela landets utveckling och tillväxt.

Landsbygdsperspektivet återfinns i många politikområden och inte minst inom företagarfrågor och infrastrukturen. Därför är det självklart att skrivelsen beskriver åtgärder inom andra politikområden som är strategiskt viktiga för landsbygdsutvecklingen. Det handlar om åtgärder som är betydelsefulla för att förbättra förutsättningarna för såväl människor som företag i olika delar av Sverige.

Landsbygdens särskilda tillgångar i form av naturresurser, fantastiska natur- och kulturmiljöer, stora ytor och unika klimatförhållanden ger goda förutsättningar för bra boende, företag och fler besökande. Även efterfrågan på till exempel förnybara energikällor ger här upphov till nya arbetstillfällen.

Företag är lika mycket företag oavsett om de finns i storstaden, i en tätort eller på landsbygden. Regeringen har genomfört viktiga generella förbättringar som är betydelsefulla för företag oavsett var i landet de finns. Flera insatser såsom förbättrade villkor för företag och företagande kommer alla till del oavsett lokalisering. Exempel på detta är regel-förenkling, tillgång till riskkapital, satsningar på kvinnors företagande samt företagare med utländsk bakgrund. Dock finns vissa geografiska olikheter som till exempel nedsättning av arbetsgivaravgiften och allmänna löneavgiften i Norrlands inland och delar av inre Svealand.

Att det finns en grundläggande service för såväl enskilda personer som företag är en förutsättning för tillväxt i alla delar av landet. Därför är det viktigt med insatser som ger god tillgänglighet till service så att det

skapas en miljö där det är attraktivt att bo men också att starta, utveckla och driva företag.

Ett väl fungerande bredband kan ge underlag för nya typer av affärsrörelser på landsbygden till exempel med EU-handel men också möjligheter till studier eller arbete på distans. Behovet att ständigt fysiskt befinna sig på en arbetsplats eller en högskola minskar.

Regeringen konstaterar i skrivelsen att IT och goda elektroniska kommunikationer är grundläggande förutsättningar för företagande, sysselsättning och en effektiv förvaltning samt att det förenklar tillvaron för både boende och besökare på landsbygden. Därför aviserar regeringen en fortsatt utbyggnad av elektronisk kommunikation i gles- och landsbygd. Här bör staten arbeta tillsammans med berörda aktörer för en god tillgänglighet och får inte bli en hämmande faktor för marknadens investeringar.

En långsiktig god infrastruktur är grundläggande för en livskraftig landsbygd.

I skrivelsen redovisar regeringen att den långsiktiga statliga planeringsramen för åtgärder i transportinfrastrukturen ökas kraftigt och omfattar 417 miljarder kronor för perioden 2010–2021. Regeringen utökar dessutom länens preliminära planeringsramar så att länen får möjlighet att prioritera angelägna projekt på de nationella näten. Ramarna innefattar både väg och järnväg.

En bra infrastruktur är också förutsättningen för goda kommunikationer och en bra kollektivtrafik även om bilen för många i glesbygd är en absolut nödvändighet.

För ett par veckor sedan fattade vi här i riksdagen beslut om en omreglering av apoteksmarknaden. Näringsutskottet fick en möjlighet att yttra sig till socialutskottet och betonade då vikten av tydliga regler som ger en säker och trygg läkemedelsförsörjning i hela landet. Detta kommer att regleras i verksamhetsavtal med Apoteket och särskilda avtal med övriga aktörer. Dessa avtal gäller i tre år, liksom att Apoteket behåller sina apoteksombud. Omregleringen kommer också att ge nya företag, nya företagare, bättre tillgänglighet och lägre priser.

I sina reservationer betonar framför allt s men också v mest vikten av statens betydelse och statens insatser. Detta ska ske med en återställarpolitik. Som vanligt kräver det mycket pengar och resurser, och det är det som Sveriges befolkning ska stå för. Miljöpartiet framför mer en allmän kritik och har egentligen inga egna konkreta förslag.

Genom arbetet med denna skrivelse har alliansregeringen tagit ett unikt grepp om landsbygdsfrågorna. Regeringen avser också att fortsätta sitt arbete för att landsbygdsperspektiven ska uppmärksammas bättre på olika beslutsnivåer i samhället.

Herr talman! Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på motionerna.

(forts. 8 §)

Prot. 2008/09:122

20 maj

En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 9.52 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 10.00, då partiledardebatten skulle börja.

Partiledardebatt

7 § Partiledardebatt

Anf. 5 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Med start i dag och fram till den 7 juni är det möjligt att rösta i valet till Europaparlamentet. Det är ett val som genomförs inte bara här i Sverige utan i ytterligare 26 europeiska demokratier – en hedersstund i varje demokrati och en hedersstund för alla oss som tror på det europeiska samarbetet och att vi på det här sättet kan välja våra representanter som gemensamt ska föra Europas utveckling framåt.

Jag hoppas att dagens debatt ska ge ingångar till skillnader men också ställningstaganden kring viktiga frågor som vi ser för Europasamarbetet framöver.

Låt oss konstatera att det inte gör ont att rösta. Den verkliga smärtan kommer av att sakna rösträtt. Det är viktigt att komma ihåg.

Mycket av de frågor som rör människors vardag påverkar också Europaparlamentet. Det märks när jag träffar en företagare i Säffle som berättar om möjligheten att med sitt företag, där man tillverkar stegar, komma in på den tyska marknaden. Han säger: Det är fortfarande många handelshinder kvar. I teorin finns den inre marknaden, men mycket av protektionism dröjer sig kvar. Han säger också: Hur den tyska ekonomin utvecklas påverkar också mig som liten företagare.

Det är alldeles riktigt.

Det märks också när jag träffar en bonde – han kallar sig själv så – i Jörlanda som säger: Möjligheten att gå över till ekologisk odling påverkas av hur jordbrukssubventionerna driver upp markpriserna. Det försvårar för mig att driva ekologisk odling.

Allt har kopplingar till det europeiska samarbetet – allt kommer ned i vår svenska vardag.

Viktigast för Moderaterna är vår arbetslinje i den politik regeringen för, jobben, och det handlar också Europasamarbetet i stor utsträckning om.

Missa inte att det fortsatt råder finanskris i Europa och i Sverige. Det är fortsatt mycket utsatta ekonomier i vår omvärld som söker stöd för att hitta en bättre utveckling. En stor andel av Europas länder befinner sig nu i ett läge med mycket stora och växande underskott. Detta måste Europasamarbetet möta med fasthet och genom att ställa sig bakom den stabilitets- och tillväxtpakt – den heter faktiskt så – som kom på plats i det tidiga 90-talet som en respons på ett läge där Europas skuldsättning blev väldigt stor. Oron att skicka notan till framtida generationer möttes med en enighet om att vi har ett gemensamt ansvar för att inte göra slut på för mycket skattepengar. Stabilitets- och tillväxtpakten har lett till sjunkande statsskuldskvoter och bättre ordning i de offentliga finanserna, men nu finns det en risk att vi ånyo går in i en tid där vi gör slut på mycket skattepengar utan täckning.

Det spelar roll hur olika länder i det skeendet agerar. Ta detta med hur stor statsskulden är som andel av ekonomin. Sverige har en utveckl-

ing där vi 2007 hade en andel som var 41 procent och i de prognoser vi nu ser rör sig upp till 47 procent 2010. Det är allvarligt så, men det är endast en liten stegring. Man kan jämföra det med det socialdemokratiskt styrda Storbritannien, som började på ungefär samma nivå med 44 procents andel 2007 men som kommer upp till 82 procents statsskuldskvot 2010. Det spelar roll hur man för politiken.

Den politik som förts i Storbritannien är den Mona Sahlin företräder här hemma i Sverige. Och märkligt nog: När man kommer ut i Europa träffar man ibland Wanja Lundby-Wedin, ni vet, hon som är känd för att sitta i många styrelser. Hon är också ordförande i Europafacket, och jag har mött henne på toppmöten i Europa. Hon säger precis samma sak: Gör slut på mer skattepengar! För ned oss i de europeiska diken, där vi kommer att tappa greppet om de offentliga finanserna!

Det kommer att leda till räntehöjningar. Det kommer att leda till behov av nedskärningar. Det väntar stora besparingspaket i förlängningen av en sådan politik.

Varför är detta viktigt? Vad var krisens ursprung? Enskilda låntagare lånade för mer än vad de kunde betala i USA. Då kan inte krisens lösning vara att stater gör likadant. Därför är det en central huvudfråga hur vi nu ska agera för att hålla kontroll över de offentliga finanserna.

Det är också viktigt att agera inom Europa för öppenhet – en svensk tradition – men det gäller att vara tydlig och stå emot protektionism, både när det finns krav på det här hemma i Sverige och när det dyker upp i Europasamarbetet. Vi vill se en modernisering av den stora budget som i för hög grad går till jordbrukssubventioner och i högre grad borde finnas till stöd för forskning och infrastruktur också på europeisk grund. Vi måste fullfölja och se till att det bankstöd som har kommit på plats också används, vårdas och utvecklas. Vi behöver en europeisk finanstillsyn vid sidan av den nationella, därför att i grunden måste förtroendet återkomma och möjligheten att genomlysa de finansiella systemen förbättras.

Om allt detta handlar Europasamarbetet. Över allt detta har Europaparlamentet inflytande. Det vill vi använda för att häva finanskrisen och för att satsa på jobben.

Klimatet är vår andra huvudfråga. Vi får rapporter om att klimatförändringarna kommer snabbare och är mer omfattande än vad den forskarpanel som har legat till grund för FN:s arbete tidigare indikerade. Världen saknar i dag ett globalt svar på denna globala utmaning.

Sverige har gått före, och har gjort det under lång tid och under olika regeringar. Vi har satt samman en energi- och klimatpolitik som är den mest framstående som finns i världen i dag. Den säger att vi ska ha 40 procents minskning av våra utsläpp fram till 2020 jämfört med 1990. Vi överskrider de krav som ställs i enlighet med den överenskommelse som EU har slutit gemensamt för att visa vår vilja att gå längre och ta ansvar. Vi använder de styrmedel som andra diskuterar att kanske införa, vi gör det brett, med olika former av styrmedel, och det fungerar. Den svenska ekonomin ställs om och tillväxt förenas med sjunkande växthusgasutsläpp, men vi behöver göra mer. Vår överenskommelse bygger på ytterligare höjningar av styrmedel likt CO₂-skatten under kommande mandatperiod.

Här har Europaparlamentet också ett medbestämmande. Vi har sagt att det ska vara 20 procents minskning i genomsnitt i Europa, vilket ska

bli 30 procent inom ramen för en global överenskommelse. Tro mig, jag har varit mycket runt om i Europa och fört diskussioner med kolleger. Jag vet att det finns stora invändningar mot att göra den förflyttningen. Det var svårt att få på plats 20 procent, kan jag säga. 30 procent kommer att vara en stor utmaning. Det kommer att krävas svensk närvaro i den här diskussionen och svenskt ledarskap, och det kommer ändå att visa sig vara väldigt svårt.

Även här finns, trots bred enighet i denna riksdag om att möta klimatutmaningen, två viktiga vägvalsfrågor där det finns en skillnad mellan alliansregering och vänstersida. Den ena gäller synen på så kallade flexibla mekanismer, det vill säga det faktum att vi måste tänka solidariskt och gränsöverskridande och inte hemfalla åt klimatnationalism. Ska världen klara denna utmaning måste rikare länder använda sina resurser till allt dyrare insatser inte bara hemma. Det kommer att krävas överföring av kunskap och resurser till fattigare delar av världen, både till de minst utvecklade utvecklingsländerna och till de länder som är lite mer utvecklade, för att få med dem på en global överenskommelse. Det är vad flexibla mekanismer handlar om. Det är en helt accepterad och bra del av hur man för ansvarsfull klimatpolitik, och ändå ifrågasätts det av den svenska vänstern.

Jag menar att utan den typen av överföring når vi inte det globala svaret. Då blir vi inte klimatsmarta. Då kommer inte resurserna att räcka för att klara klimatutmaningen.

Den andra frågan gäller vår syn på energipolitiken och om vi bara ska producera energi och elektricitet för en svensk hemmamarknad eller om detta också ska göras till ett instrument för klimatpolitiken.

Jag vill se ett Sverige där en framväxande exportmarknad blir att producera el och där vi säljer till vår omvärld. Tänk om vi kan ha el producerad i Sverige som exporteras till våra grannländer och trycker tillbaka deras användning av fossila bränslen! Det är bra för klimatet och ger jobb i Sverige. Hur kan man vara emot det, Mona Sahlén? Hur kan man vara emot idén att vi ska gå vidare med möjligheten att exportera ren, klimatvänlig el till vår nära omvärld?

Tro inte att det inte spelar roll! Tro inte att Polen sitter fast i ett nära 90-procentigt fossilbränsleberoende eller att våra baltiska länder inte ser detta som helt avgörande för möjligheten att antingen få hjälp från Sverige eller landa i ett ryskt gasberoende. Alternativen för dessa länder är fortsatt användning av fossila bränslen.

Vi är överens om mycket, men det finns också viktiga skillnader, som jag har påpekat inom klimatområdet och när det gäller synen på offentliga finanser och ansvarstagande. Därför är det viktigt att gå och rösta. Rösta, och rösta för ett ansvarsfullt alternativ som vill använda en aktiv klimatpolitik, som är solidariskt och som vill ta ansvar för offentliga finanser och inte skicka notan till framtida generationer.
(Applåder)

Anf. 6 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Det var intressant att lyssna. Fredrik Reinfeldt stod här och varnade för investeringar mot arbetslösheten. Fredrik Reinfeldt stod här och varnade för besparingar, som om det inte är precis vad som sker i dag när lärare, undersköterskor och barnomsorgspersonal blir uppsagda

just därför att det är moderat strategi att avstå från att ta ansvar för jobben både här och i EU.

Vi kan gå tillbaka till en konkret fråga, eftersom just miljön diskuterades väldigt mycket. I det EU-valmanifest som Moderaterna presenterade i går, Fredrik Reinfeldt, säger ni att ni vill att EU går före, och ni vill att man minskar utsläppen av växthusgaser med 30 procent. Men sedan fick du frågor om ni tänker driva detta krav under det svenska ordförandeskapet i EU. Då blev svaret nej.

Min konkreta fråga är: Hur hänger det här ihop, vill du eller vill du inte att EU ska gå före och minska utsläppen med 30 procent? Det avgörs väldigt mycket i valet.

Anf. 7 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Vi vill att Europa inom ramen för ett globalt avtal – det betyder att världens största utsläppsländer USA, Kina, Mexiko, Brasilien och Sydafrika också tar på sig åtaganden – ska röra sig från en 20-procentig minskning upp till 30 procent. Det är som ett genomsnitt mellan EU:s 27 länder. Det tänker jag driva som EU-ordförande. Jag tycker att det ska ske med automatik, men jag hör redan länder som påpekar att det nog bör diskuteras en gång till.

Det Moderaterna säger i sitt valmanifest, och det är ett valmanifest som täcker det faktum att man väljs till Europaparlamentet 2009 och sitter där till 2014, är att vi också vill markera att vi är beredda att säga att Europa även om vi inte får det globala svaret på plats ändå bör gå före av det enkla skälet att klimatet inte kan vänta.

Sedan vill jag också kommentera påståendet att vi inte gör tillräckligt mycket. OECD har gått igenom hur Europas ekonomier har hanterat den ekonomiska nedgången. Då väger man ihop aktiva åtgärder med det som kallas för automatiska stabilisatorer. Jag vet inte vem som kom på det ordet. Det är inte så roligt, men det beskriver att en lång rad insatser automatiskt sätts in i en ekonomi vid nedgång. Vi har bland de största automatiska stabilisatorerna i världen.

När man lägger ihop dessa insatser ser man att vi gör de största insatserna av alla inom hela OECD för att möta finanskris och ekonomisk nedgång. Varför har detta varit möjligt? Därför att vi sparade i högkonjunktur. Vi sade nej till alla propåer om att snabbt göra slut på pengar. Vi hade fallhöjd i de offentliga finanserna. Detta gjorde att det var möjligt att möta nedgången.

Danmark och Sverige är de enda två länderna som har haft breda stimulanser förenade med att inte landa i överdrivna överskottsnivåer. Så, Mona Sahlin, tar man ansvar för att vara en aktiv regering förenat med att ta ansvar för stabila offentliga finanser.

(Applåder)

Anf. 8 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Det här blir bara mer och mer intressant. Här står en påfallande nöjd statsminister i ett läge där arbetslösheten nästa år kommer att vara 12 procent, i ett läge där regeringen själv säger att en tredjedel av dem som nu förlorar jobben inte kommer att komma tillbaka. Här står en statsminister som säger: Vi sparade i högkonjunktur.

Det var vi, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som sparade, för så måste man göra i goda tider. Men sedan var avsikten, Fredrik Reinfeldt, att använda pengarna för investeringar för jobben när tiderna var svåra. Ni sänkte i stället skatterna för lika mycket som det budgetöverskott som vi i sann ansvarsfull anda hade byggt upp. Det är inte att ta ansvar för jobben.

Min fråga handlar mycket om att ni väldigt ofta säger en sak här hemma, men när ni sedan checkar in på planet till Bryssel verkar ni glömma de åtaganden ni som moderater säger er stå för här hemma – vi tar miljön – eftersom ni röstar så annorlunda i Europaparlamentet än ni säger i era valmanifest. Vill man ha en politik för jobben både i Sverige och i Europa ska man rösta på Socialdemokraterna, för vi är inte nöjda.
(Applåder)

Anf. 9 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Jag kan berätta för Mona Sahlin att det är val till Europaparlamentet den 7 juni. Jag tror att väljarna förväntar sig att de ska få besked om det som Europaparlamentet har inflytande över. Du och jag kan ha stora konflikter om hur det har sett ut bakåt, men jag vet inte om det hör hemma i Europaparlamentsvalrörelsen. Men visst, jag kan svara.

Vi finansierade både hösten 2006 och hösten 2007 de åtaganden vi gjorde för att få fram jobbskatteavdraget. Jag minns. Jag satt i de förhandlingarna nämligen. Det var väldigt tuffa åtgärder, som vi dessutom fick kritik för. Din beskrivning stämmer inte.

Det jag vill säga är att det spelar roll hur man agerar i Europa, därför att det inte är så att det är stora överskott kvar i Europa, tvärtom. Det är betydande underskott. Det finns länder som har över 10-procentiga underskott, och de påverkar varandra.

Det är nämligen så att Sverige är en öppen exportekonomi. Om det inte finns efterfrågan, om det inte finns ordning och reda i ekonomierna i Storbritannien och Tyskland påverkar det Sverige. Vårt svar är att koordinera finanspolitiken. Eftersom Mona Sahlin inte är beredd att göra det hemmavid blir det också svårare att ställa till ansvar ute i Europa. Om detta måste vi ge ett tydligt besked.
(Applåder)

Anf. 10 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra statsministern prata om att vi ska tala om EU-parlamentsvalet samtidigt som han pratar mer om hur man ska få reda i finanserna här i Sverige och hur man ska exportera den passivitet som leder till att svenska lärare och undersköterskor sägs upp i kommuner och landsting just nu.

Jag tänkte återgå till EU-parlamentsvalet. Statsministern nämnde inte med ett ord den fråga som kanske berör svenska löntagare och svenska fackföreningar mest just nu, nämligen hoten mot kollektivavtalen och konflikträtten. Ulf Dinkelspiel som är partivän till statsministern åkte ned före EU-medlemskapet och förhandlade fram ett papper där det stod att EU minsann respekterar svensk kollektivavtalsmodell. Det papperet var inte värt bläcket det skrevs med, för nu har det visat sig att EU:s domstol i tre domar ifrågasätter både konflikträtten och kollektivavtalen.

De här domarna kommer ju att leda till att vi dels riskerar att få en diskriminering av utländska arbetare på svensk arbetsmarknad, som innebär att utländska arbetare ska tvingas att jobba till sämre villkor än de vi har kommit överens om, dels riskerar att få en lönedepressning, eftersom de arbetare som går på kollektivavtal kommer att tvingas ifrågasätta sina villkor för att kunna vinna en upphandling för att kunna fortsätta att få jobb. Det blir alltså en oseriös konkurrens mot seriösa företag.

I denna fråga är den här regeringen fullständigt passiv, gör nästan ingenting. Det är inte viktigt för den här regeringen att hävda kollektivavtal och konflikträtt. Det går igen både i EU och i Sverige. När det gäller EU har jag inte hört någonting som statsministern eller alliansregeringen vill göra för att hävda kollektivavtalen och konflikträtten och därigenom systemet med någorlunda rimliga och rättvisa löner på arbetsmarknaden. Jag antar att det beror på att Fredrik Reinfeldt egentligen är rätt nöjd. Han tycker att de här domarna är rätt bra. De leder nämligen till ett system där fackföreningsrörelsen får mindre att säga till om och där det blir svårare att hävda rättvisa löner.

Anf. 11 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Vi som tror på det europeiska samarbetet – det gör inte Lars Ohly – tycker att det är bra att den gränsöverskridande möjligheten att arbeta i andra länder finns. Det är ett sätt att lära sig om andra kulturer och andra delar av Europa så att det inte blir för hemvävt eller till och med inskränkt, att aldrig se världen. Därför är vi glada att Europasamarbetet har givit den möjligheten. Det är också bra för unga människor. Titta till exempel på hur många som har fått jobb i Köpenhamn – och för övrigt i Oslo. Norge har också varit mån om att vara en del av den fria rörligheten trots att Norge inte har eget medlemskap.

Denna rörlighet väcker nya frågor om hur lönerna ska se ut. Om detta har det varit en del domstolsutslag, som vi har analyserat i en seriös utredning som Lars Ohly tydligen inte känner till. Utredningens slutsats var att den svenska kollektivavtalsmodellen inte är hotad. Det behöver inte göras större justeringar därför att det finns en respekt i Europa för att vi ska få fortsätta med vårt i grunden lite avvikande sätt att sätta löner. Det vanliga i Europa är att stifta lag, att i lagstiftning slå fast hur regleringen ska ske och vilken typ av löner det ska vara. Men det är inte den svenska modellen. Vi sluter avtal på arbetsmarknaden mellan arbetsmarknadens parter. Det har tjänat oss väl, och jag är beredd att stå upp och försvara detta.

Hoten måste vara på riktigt. De får inte drivas fram som ett sätt att försöka mobilisera väljare att gå och rösta.

Det finns inget underlag som hävdar att kollektivavtalsmodellen är hotad. Det vi behöver titta på är om det behövs mindre justeringar i nationell lagstiftning. Det är så jag tycker att det ska gå till. Jag tycker att vi ska ha beslutanderätten. Den ska inte flyttas ned till Bryssel eller till Europaparlamentet. Då blir det början till vägen bort från den svenska modellen. Jag skulle i skarp kontrast till vad Lars Ohly påstår här säga att jag har varit beredd att vara aktiv, och jag har säkerställt att den svenska kollektivavtalsmodellen respekteras även i framtiden.

(Applåder)

Anf. 12 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Problemet med det resonemanget är att domstolen inte ligger i Sverige och inte lyder under svensk lag. Den dömer enligt de fördrag som gäller i Europeiska unionen. Därför måste man vara aktiv också där för att kunna hävda kollektivavtal och konflikträtt. Där är ni passiva. Ni lyfter inte ett finger. Jag antar att ni egentligen är rätt nöjda.

Nu ifrågasätts konflikträtten. Nu ifrågasätts möjligheten att hävda kollektivavtalen. Det är det yttersta verktyget som fackföreningsrörelsen har om man inte kommer överens i förhandlingar om kollektivavtal och rimliga löner. Jag tror inte att ni är starka försvarare av ett system där man faktiskt får gå ut i konflikt för att hävda kollektivavtal. Jag tror att ni pratar mycket men egentligen inte menar allvar.

Detta har naturligtvis ingenting med den fria rörligheten att göra. Ni vet att vi var sex partier i Sveriges riksdag som var emot övergångsregler, just därför att vi hävdade den fria rörligheten. Men vi har alltid krävt att den fria rörligheten måste garantera fackliga rättigheter och rimliga löner och villkor. Det är det som ni inte gör genom att vara så passiva i frågan.

Anf. 13 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det går lite grann igen att inte tro på Europasamarbetet, att vara emot förbättrade regler för arbetskraftsinvandring här i Sverige. Det blir ett ifrågasättande som det hävdas skulle handla om en hotad modell. Det är därför jag ifrågasätter om det finns stöd för den utgångspunkten.

Jag ställer upp på att om man ska arbeta i Sverige ska det vara sjysta lönevillkor. De ska återspegla vilka kostnadsnivåer som finns i Sverige. Annars får vi en osjyst konkurrens och risk för social utsatthet. Det ska vi inte blunda för. Det finns sådana risker.

När vi har gått igenom dessa frågor och gjort jämförelser i en seriös utredning har vi kommit fram till att den svenska kollektivavtalsmodellen inte är hotad på det sätt som beskrivs. Risken finns att man hävdar att den i alla fall är hotad och med det ursäktar ansträngningar som uppmuntrar till rörlighet. Jag undrar om det inte är det som Lars Ohly är ute efter. Du gillar helt enkelt inte idén att människor rör sig fritt över gränser och får arbeta i andra länder eftersom du inte tror på detta Europasamarbete.
(Applåder)

Anf. 14 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Statsministern talade tidigare om klimatnationalism. Det var intressant. Det finns också en likhet i de stora frågorna. Vi diskuterar den ekonomiska krisen och klimatfrågan. Om man verkligen vill att Sverige ska vara konkurrenskraftigt och stå redo när konjunkturen vänder ska man satsa på investeringar för framtiden. Om man vill att vi ska klara klimatkrisens stora utmaningar ska man satsa på att ställa om samhället. Det kostar i investeringar, men det ger också tillbaka. Då blir vi mer hållbara och mindre sårbara i framtiden.

Den granskning som vi har genomfört visar att många regeringar i Europa resonerar precis som Fredrik Reinfeldt gör. Man planerar åtgärder i andra länder i stället för i det egna landet. Men de internationella systemen håller inte för det. Tyvärr visar det sig att de internationella in-

satserna ofta sker i korrumperade system och är ineffektiva. Det blir därför ett slags smitstrategi att göra så i stället för att göra insatser i det egna landet.

Om ni vill att vi ska ta er på allvar måste ni inse att det är nödvändigt att genomföra omfattande åtgärder i det egna landet också. Det finns ingen smitväg där man kan slippa undan. Klimatfrågan kan inte lösas någon annanstans utan måste lösas överallt i alla länder. Det blir ett slags missriktad klimatnationalism när man, som statsministern, klappar människor på axeln och säger att de inte behöver göra något eftersom de är så duktiga.

Anf. 15 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Vårt nationella mål om 40 procents reduktion under perioden 1990–2020 handlar om att få ned utsläppsvolymerne med 20 miljoner ton. De styrmedel vi redan använder och kommer att använda fram till 2020 kommer att stå för nästan hälften av den reduktionen. Det är en följd av att vi har de mest långtgående och mest avancerade styrmedlen i Sverige som finns i världen i dag.

Ytterligare 2 miljoner kommer att tillkomma från att vi ställer högre krav på fordonstillverkare. Det är något som jag tycker är mycket centralt och viktigt. Vi har sagt att ytterligare 2 miljoner kommer att tillkomma med ytterligare skärpningar av de styrmedel vi har, huvudsakligen ytterligare höjningar av CO₂-skatt, det vill säga ytterligare åtgärder här i Sverige. 6 ½ miljon ton av reduktionerna har alliansregeringen sagt kan användas för så kallade flexibla mekanismer.

Jag kan berätta för Peter Eriksson att jag deltar. Jag har gjort ungefär 50 resor runt om i världen huvudsakligen inriktade på att prata klimatfrågor. Det finns inte ett enda land – nära nog – som har sagt att om det inte finns resurser som den rika världen för över till den fattigare, användande av flexibla mekanismer, blir det inte ett globalt avtal. Då kan miljöpartisterna stå och skrika sig hessa i Sverige hur länge de vill. De kommer inte att lösa den globala klimatutmaningen.

Då säger Peter Eriksson något viktigt. Det finns korruption i världen. Absolut! Gunilla Carlsson har precis lett en stor kommission som har försökt att titta på hur vi ska klimatsäkra biståndet så att det ger det resultat som är tänkt och att pengarna inte kommer bort på vägen. Här måste man vara mycket aktiv och följa upp. Vi för en diskussion med utvecklingsländerna.

Men den stora gåtan är kritiken från den svenska vänstern mot att använda den typen av mekanismer, att stänga dörren till världen där ute och säga att vi ska lösa våra problem med allt större investeringar här hemma, stänga dörren och tro att vi som står för 0,2 procent av världens globala växthusgasutsläpp ska lösa klimatfrågan ensamma. Det är inte seriöst! Jag kommer att utmana denna politik och visa en annan väg.
(Applåder)

Anf. 16 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Där satt den! Det var skönt att säga ”vi som står för 0,2 procent”. Det visar alldeles uppenbart att det inte spelar någon roll vad vi gör.

Prot. 2008/09:122
20 maj

Partiledardebatt

Vid en granskning av klimatpolitiken framgår det att det är så man resonerar i land efter land i Europa. I själva verket utgör Sverige bara 0,1 procent av befolkningen. Vi har en alldeles oproportionerligt hög andel av utsläppen om vi jämför med hur stor befolkningen egentligen är. Det är inte, Fredrik Reinfeldt, ansvarsfullt att påstå att vi kan lösa problemen någon annanstans. Av de 20 miljoner ton som du säger att Sverige vill minska är det faktiskt bara en tiondel som ni själva säger att ni vill göra genom egna politiska åtgärder i Sverige.

Mycket mer är redan gjort och kommer att fortsätta att genomföras tack vare beslut som har fattats tidigare. Det är en ganska stor del ni vill göra i andra länder. Det vill vi också göra. Jag tycker att det är nödvändigt. Sverige måste vara mer ambitiöst än vad ni är när det gäller att ställa upp med pengar och resurser och för att få ett globalt miljöavtal och klimatavtal. Sverige och andra länder måste ta ett stort ansvar för att också länder i tredje världen ska vara med och bidra. Kritiken är att ni inte gör något här.

(Applåder)

Anf. 17 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Jag tror att Miljupartiets mardröm har inträffat. De har nu pålästa motståndare som har ambitioner på miljöområdet. Det var inte så det var tänkt att gå. Därför blir det lite platt när Peter Eriksson säger till mig: Ni gör ingenting.

Då vill jag påpeka att vi 2008 höjde CO₂-skatten med 8 öre. Peter Eriksson står och skrattar, så det var tydligen för fånigt. Det är så här det blir. Jag ska återkomma till det. År 2009 höjde vi CO₂-skatten med 4 öre. När vi höjde den med 8 öre skrev Socialdemokraterna stora insändare utmed Höga kusten och berättade hur farlig den här politiken var eftersom den skulle höja bensinpriset, och det skulle minsann sossarna sätta stopp för.

Peter Eriksson föreslår en höjning med 2 kronor – absolut. Bensinpriser uppåt 20–25 kronor kommer att följa. Berätta om det i några insändare från Socialdemokraterna utmed Höga kusten så ska vi ta debatten seriöst. Visa hur ni ska finansiera era jättesatsningar så ska jag ta den debatten.

Jag står för att jag har vidtagit åtgärder, och jag är beredd att göra mer. Jag har berättat om det här i Sveriges riksdag. Ni berättar ingenting konkret.

(Applåder)

Anf. 18 MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Det finns uppenbarligen en stor osäkerhet om vad EU-valet egentligen går ut på, vad EU är bra för, vad som egentligen bestäms i Europaparlamentet, och om det spelar någon roll om eller hur man röstar den 7 juni. Jag tänker ta alla tillfällen, också i dag, för att berätta både om Europaparlamentet och de beslut som fattas där och om vad vi socialdemokrater vill att EU ska prioritera. Det är ett ansvar som vi alla här inne har.

I dag är globaliseringen ett faktum både på gott och ont och det är rörlighet över gränserna. Det är uppenbart för mig att gemensamma problem måste lösas gemensamt. Även om vi inte kan förhindra alla kriser kan vi på politisk väg mildra krisernas effekter.

Anna Lindh sade följande i ett av sina sista tal om just EU:

”EU har inte lyckats få fred i Mellanöstern. Men hade inte EU funnits hade det inte funnits ens en palestinsk myndighet och knappast några palestinska skolor eller sjukvård för palestinska barn. Det hade inte funnits någon fredsplan eller färdplan som nu ändå utgör grunden för den bräckliga väg mot fred som ändå har påbörjats.”

För mig som socialdemokrat är internationellt politiskt samarbete en självklarhet och därför också EU därför att aktiv politik är den bästa demokratiska motvikten som vi har. Det är den bästa kraft som vi har att sätta in mot de globala kriser och utmaningar som vi möter i dag och som marknaden så uppenbart är oförmögen att lösa.

Politik i EU spelar stor roll i världen men också här i Sverige. Det råder fri rörlighet mellan EU-länderna, och det är bra, och också hård konkurrens. De som brukar hylla fri konkurrens brukar göra det med argument som: Ju mer konkurrens, desto billigare varor. I dag gäller det tyvärr också människors arbetsinsatser – kockar, målare, ekonomer, kontorister, städare. Det blir hela tiden fler yrken på denna lista. Det går att köpa arbetskraft väldigt billigt i Sverige. Men en väldigt billig snickare betyder ofta en snickare med lägre lön än enligt gällande svenska kollektivavtal och ibland en skamligt låg lön.

Hyrlett heter ett av företagen som hyr ut billig lettisk arbetskraft till ungefär en tredjedel av vad en svensk anställd kostar. Det finns fler och i allt fler branscher. Detta är låglönekonkurrens, och detta pressar lönerna nedåt.

I jakten på lägsta möjliga kostnad blir också villkoren för de inhyrda arbetstagarna ibland rent ut sagt gräsliga. Nyhets- och tv-inslagen har varit många om byggjobbare som sover i byggdammet på sin arbetsplats, om tre personer som bor på elva kvadratmeter och om 50 man som delar på en spis och två kokplattor. Detta är olagligt, men det händer gång på gång.

Herr talman! Vad som har hänt är att EG-domstolen har sagt att de fackliga rättigheterna och de avtal som ger arbetstagare en bra lön och sjysta villkor inte får sättas före den fria rörligheten. Det är detta som vi pratar om när vi säger Lavaldomen eller Vaxholmskonflikten.

Den samlade fackföreningsrörelsen i Europa med 60 miljoner medlemmar är överens om vad som krävs för att fri rörlighet ska kunna kombineras med sjysta arbetsvillkor. Samma väg väljer den socialdemokratiska europeiska rörelsen. Vi tycker att den fria rörligheten är bra och viktig. Men det ska vara frihet till bra jobb, inte frihet för lönedumpning. Därför tycker vi socialdemokrater att reglerna måste ändras – i EU bland annat genom att man ändrar utstationeringsdirektivet som är det som reglerar villkoren för dem som arbetar tillfälligt i ett annat EU-land och i Sverige genom att lagstiftningen anpassas så att kryphålen försvinner och kollektivavtalen försvaras.

Moderaterna har, som vi redan har hört här i dag, valt en annan linje. De vill inte ändra några EU-regler till skydd för de anställda, och de vill, som ni hörde nyss, inte ens erkänna problemet.

Reinfeldt sade i söndagens tv-debatt i *Agenda*: Det finns ingen risk för låglönekonkurrens och usla arbetsvillkor i Sverige.

Men, herr talman, det här är inte en risk, det är en verklighet redan i dag.

Vad Reinfeldt än står och säger här i Sveriges riksdag i dag är det dessutom så att Moderaterna röstar annorlunda i Europaparlamentet. De röstar mot varje åtgärd som stärker kollektivavtal eller tryggheten på arbetsmarknaden.

Vi socialdemokrater vill ha lika lön för lika arbete i alla länder, inte bara i Sverige. Vi står upp för kollektivavtalen och för den svenska modellen, och vi agerar därefter både här i Sverige och i EU därför att det handlar om värderingar som vi vill ska prägla framtiden både på svensk och på europeisk arbetsmarknad. Så viktigt tycker vi att Europasamarbetet är.

Detta avgör alla som röstar i EU-valet den 7 juni och sedan också i riksdagsvalet nästa år.

Politik för full sysselsättning och kamp mot arbetslösheten måste vara målet för politiken både i Europa och i Sverige. Men för Moderaterna verkar arbetslösheten, vilket vi också har hört här i dag, snarare ha blivit något slags svartepetter som det gäller att bolla med och se att någon annan alltid har det största ansvaret för.

Vi sätter investeringar i gröna jobb, utbildning och praktik före dyra och ineffektiva jordbrukssubventioner i EU. Vi vill halvera ungdomsarbetslösheten i Europa i ett första steg. Unga ska inte behöva starta sitt vuxenliv i arbetslöshet oavsett var de bor. Vi vill investera i infrastrukturprojekt som järnvägar och klimat- och miljövänliga bostäder.

Kort sagt vill vi använda politiken både nationellt och internationellt för att möta de gemensamma kriser och utmaningar som hela Europa i dag står inför. Vi vill använda politiken här och i EU för att minska orättvisor och klyftor både inom och mellan länder. Politiken är en effektiv kraft både här och i EU som rätt använd kan vända klimatkrisen till möjligheter för fler jobb, framgång för ny teknik och renare energi.

Men att internationell politik kan vara verkningsfull betyder inte att nationell politik är meningslös. I Sverige har vi en ungdomsarbetslöshet som ökar väldigt snabbt. Arbetslöshet och tillväxt utvecklas just nu sämre här än i övriga Europa. Vi halkar efter. Det är ett annat sätt att uttrycka det. Klarar man inte jobben så klarar man inte ekonomin, och då klarar man inte heller välfärd och rättvisa vare sig i resten av Europa eller här.

När regeringen så tydligt har misslyckats med sin jobbpolitik i Sverige kan man tycka att ambitionerna skulle vara desto högre internationellt och inte minst i EU. Men som vi också har hört här åker statsministern hellre på EU-toppmöten och försöker förmå andra EU-länder att inte agera mer för jobb och investeringar i Europa. Ska EU välja samma passiva hållning som den svenska regeringen och bara vänta ut krisen, eller skitåren som man säger, eller ska vi använda EU:s politiska muskler i kampen mot både klimat- och arbetslöshetskrisen?

Min frågeställning är följande, och den känner kanske någon i kam-maren igen: Var, Fredrik Reinfeldt, ska politiken för jobben föras? Hur, Fredrik Reinfeldt, ska kampen mot arbetslösheten bedrivas? Och vem, Fredrik Reinfeldt, tar ansvar för jobben i Sverige?

Investera i jobb och utbildning, och välj solidaritet med löntagarnas rättigheter! Rösta den 7 juni!

(Applåder)

Anf. 19 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! I det socialdemokratiska valmanifestet nämns ingenting om behovet av stabila offentliga finanser. Nu förstår jag varför. Mona Sahlin menar alltså att vi ska åka runt i Europa och säga åt de länder som nu har mycket stora budgetunderskott att detta inte är något problem. Ös på! Finansiera det genom att skicka notan på framtiden! Ta i ännu mer med ofinansierade skattesänkningar och utgiftslöften! Det vi hör från socialdemokrater här hemma i Sverige ska tydligen gälla i hela Europa.

Tycker Mona Sahlin att vi ska skrota stabilitets- och tillväxtpakten? Det har pratats väldigt mycket om normpolitik som grund för vänster-samarbetet när det gäller utgiftstak och konstruktionen här hemma i Sve-rige som villkor för Vänsterpartiet. Hur ser Mona Sahlin på den normpo-litik som finns på Europainivå, stabilitets- och tillväxtpakten, som säger att man inte ska förorda den politik som Mona Sahlin här står och propa-gerar för, att driva på ännu större underskott nedåt i ännu större under-skott? Tro inte att det är någon mirakelkur för jobb, för det är det oftast inte. Däremot är det en entydig väg för att få framtida skattehöjningar och nedskärningar.

Det finns, menar jag, en samsyn mellan mig och Mona Sahlin om att den svenska modellen ska försvaras. Men jag vill försvara den här hemma i Sverige, medan Mona Sahlin tror mer på att föra besluten till Bryssel. Jag tror att det är en farlig väg. Utstationeringsdirektivet handlar om dem som är utstationerade från ett land till ett annat inom EU och EES-området. Detta är i grunden bra. Det skapar ordning och reda för dem som får jobb i ett annat land. Men det handlar bara om en liten del av den svenska arbetsmarknaden. Mona Sahlin säger: Riv upp det!

Riva upp det i en krets av 27 länder som tycker olika saker? Tror ni att det blir en rakt igenom svensk position som formar det nya utstation-eringsdirektivet? Det tror inte jag. Jag tror att vi i så fall riskerar att sätta den svenska modellen i fråga. Därför har vi i vår omsorg om att få fatta våra egna beslut sagt nej till att riva upp utstationeringsdirektivet. Det är det som är skillnaden mellan mig och Socialdemokraterna.

(Applåder)

Anf. 20 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Återigen är det en påfallande nöjd och belåten statsmi-nister. Men han vaknade väldigt sent vad gäller behovet av en ansvarsfull ekonomisk politik. Om det ansvaret hade funnits, Fredrik Reinfeldt, när ni vann valet hade ni väl inte sprätt i väg hela det budgetöverskott som en ansvarsfull socialdemokratisk regering med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet ihop med löntagarna runt om i Sverige mödosamt hade byggt upp? Stabilitetspakter, både i Sverige och i Europa, bygger just på

detta, att bygga upp ett tryggt stöd i ekonomin när tiderna är goda för att kunna sätta jobben först när tiderna är dåliga.

Ni gjorde precis tvärtom. Därför är det inte så att det kanske väntar besparingar i framtiden, utan redan i dag är det lärare i Sverige som blir uppsagda och undersköterskor och barnomsorgspersonal som förlorar jobben därför att ni satte skattesänkningarna före jobben.

Samma debatt förs nu runt om i Europa, där den samlade socialdemokratiska rörelsen fortsätter att hävda att ansvarsfull ekonomisk politik är att hålla sig inom ramarna, men också våga prioritera och våga spara när tiderna är goda.

Du står här och pratar om den svenska modellen. Det gäller inte bara Vaxholmsdomen, utan även ganska många andra domar, som Fredrik Reinfeldt säkert vet, som rör bland annat tyska och danska löntagare. Detta är ett problem och en solidaritetsfråga långt utanför Sveriges gränser. Vi har en samlad socialdemokratisk position. Du varnar för att högerkrafterna i EU-parlamentet är så starka att det kan bli sämre om vi tar upp den här frågan. Det är ett väldigt gott argument för att rösta in fler röda politiker i Europaparlamentet.

(Applåder)

Anf. 21 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det är inte fråga om en skillnad mellan höger och vänster, utan om en skillnad mellan modeller. Vi har en kollektivavtalsmodell. De tyska såväl höger- som vänsterkrafterna vill ha minimilagstiftning. Det är därför de för en egen diskussion om hur de här domarna påverkar deras system. De har i grunden ett annat förhållningssätt. Den omfattande lagstiftning som finns på arbetsmarknaden i Centraleuropa är någonting som vi inte vill ha här i Sverige.

Därför är det så märkligt att Mona Sahlin förordar att man ska fatta beslut i Bryssel. Det är därför vi moderater inte röstar för mer av europeisk arbetsmarknadsreglering styrd från Bryssel och likriktande för hela Europa. Vem tror då att lilla Sverige är den som håller i styrspaken? Vi har kunnat konstatera att det finns respekt för vår kollektivavtalsmodell och vi känner oss trygga med detta, även om det naturligtvis finns den typ av risker för osjyst lönekonkurrens som här har nämnts. Jag vill se sjysta löner med sjysta villkor, och jag vill att vi ska försvara vår svenska modell med kollektivavtal. Jag menar att vi får respekt för det runt om i Europa.

(Applåder)

Anf. 22 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Det är återigen väldigt intressant hur statsministern plötsligt spelar ned behovet av att det i Bryssel, som det nu heter, alltså hela denna fantastiska europeiska union, ska finnas fri rörlighet och fri marknad men också rätten att stå emot lönedumpning. Detta är inte en Brysselfråga, utan ett av fundamenten för hela det europeiska samarbetet.

Det är fortfarande så att "lilla Sverige", som det nu plötsligt heter, inte kan göra någonting. Jag står för det som är hela den socialdemokratiska rörelsen i alla EU:s 27 medlemsländer och hela den fackliga rörelsen, som säger att den här principen är så viktig för att fler medborgare i

Europa ska se EU-samarbetet inte som ett hot utan som en bra och stark förutsättning för att kunna både röra sig fritt och slåss för sina fackliga rättigheter.

Röstar man på Socialdemokraterna, var man än bor i Europa, kommer man att få en röst i Bryssel som står för kollektivavtal och den svenska modellen i hela Europas intresse. Om det handlar valet den 7 juni. Gå och rösta!

(Applåder)

Prot. 2008/09:122

20 maj

Partiledardebatt

Anf. 23 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Alla svenskar, alla tyskar och alla rumäner kan röra sig fritt i Europa och få utbildning och jobb. Inom en snar framtid kan det också bli möjligt att söka vård i Europa. Ett förslag är lagt av kommissionen som innebär fritt vårdval i Europa. Detta innebär att patienter ska kunna få vård på andra ställen än hemma i sitt eget landsting. Samma vård som man skulle ha fått där hemma ska också vara möjlig att få ute i Europa. Det här är ett sätt att ge ökad makt till patienterna, så att de själva får bestämma över var vården ska utföras.

Tänk er tanten i Jämtland som behöver operera sin höftled och har fått besked om att hon får göra det men har sina döttrar nere i Spanien och vill göra operationen i Spanien i stället för att behöva vänta i vårdkö hemma i Jämtland!

Centerpartiet tycker naturligtvis att det här är ett bra förslag. Det fria vårdvalet är bra för vården och för patienterna.

Men där går gränsen för Socialdemokraternas syn på vad rörlighet ska handla om. Här säger plötsligt Socialdemokraterna: Nej, det ska man inte få göra. Det är landstingen som ska bestämma var man ska få vård. Man ska finna sig i att stå i vårdkö i Jämtland eller andra sossestyrd landsting. Det är bättre än att få välja vård runt om i Europa.

Mona Sahlin pratar mycket om den fria rörligheten och öppenheten i Europa. Jag tycker att det är underligt att Socialdemokraterna i parlamentet har röstat mot det fria vårdvalet. Vi ger stöd till patientens fria vårdval. Vi tycker att det är rimligt att man kan få välja vård runt om i Europa också. Det är en del av friheten och rörligheten.

Varför är det landstingen som ska bestämma över patientens vårdval? Varför får inte patienten välja själv, Mona Sahlin?

(Applåder)

Anf. 24 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Det är lite svårt att ta en frågeställning på allvar när man plötsligt står och säger: sossestyrd landsting.

Om vi tar sakfrågan, Maud Olofsson, tror jag inte att det finns någon här i kammaren, inte jag i alla fall, som är emot att man ska kunna både söka och få vård i Europa. Det som skiljer oss åt är att jag inte tror att det är Brysselbyråkrater utan snarare landstingsvalda politiker i Sverige som tillsammans med professionen här måste vara med och ge ett förhandsbesked.

Om du verkligen menar allvar, Maud Olofsson, med att man nu ska stå upp och kämpa för vården och kvaliteten säger jag: Ge då resurser till landstingen, både borgerligt styrda och socialdemokratiskt styrda, så att

inte ännu fler i vårdpersonalen blir uppsagda! Det är en betydligt bättre väg för att garantera vården.
(Applåder)

Anf. 25 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag förstår om Mona Sahlin vill prata inrikespolitik i stället för Europapolitik. Men nu handlar den här debatten om Europafrågorna.

Vad det handlar om är ju om patienten själv ska få bestämma detta. Det är det som är den principiella frågan.

Är det patienten själv som ska bestämma om hon eller han kan söka vård i Spanien eller Tyskland eller här hemma i Sverige? Det är samma rätt till vård, oavsett var man befinner sig någonstans. Det är också så att det är samma typ av vård som du skulle ha fått här hemma.

Då är bara min enkla fråga – och ta inte bort den från den EU-agenda som den faktiskt hör hemma på: Varför är det politikerna som ska bestämma var jag ska få min vård utförd? Varför får jag inte bestämma det själv?

Har vi ett fritt och öppet Europa och har vi en fri rörlighet borde väl det också omfatta vården?

Dessutom är det så att om vi skulle göra detta skulle säkert en massa också vilja komma till Sverige för att få vård utförd. För vi är duktiga på vård. Varför är det patienten som ska stå emellan? Varför får inte patienten välja? Varför är det politikerna och landstingen och staten som ska bestämma?

(Applåder)

Anf. 26 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Återigen, Maud Olofsson, det är bra och riktigt och viktigt att också vårdvalet ska vara mer fritt i hela Europa. Det handlar både om att svenskar ska kunna få hjälp med vård ute i Europa och om att européer ska kunna komma till Sverige.

Du fnös föraktfullt: Ska politiker verkligen göra detta? Vi tycker när det gäller vården och omsorgen att ansvaret för ekonomin också ska finnas där, så att man ska söka sig till vård därför att det finns bättre vård, inte därför att vården undan för undan urholkas i det egna landet. Då är det någonting bra med Europasamarbetet. Den offentliga sektorn och välfärden är det nationella.

Så det handlar om rätten att söka vård men att ha ett förhandsbesked.

Se kampen för att vården ska vara bra och riktig! För en socialdemokrat hänger den ihop både i Sverige och i Europa.

Utan resurser och med fler uppsägningar blir vården sämre i Sverige. På det viset hänger politiken ihop, Maud Olofsson, i alla fall för en socialdemokrat, när det gäller kampen för vård här hemma och i Europa.

(Applåder)

Anf. 27 JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Grattis, Mona Sahlin! Jag tyckte att ni såg gladare ut på vänstersidan i debatten i söndags kväll än förra gången.

Jag tror att det beror på att ni nu vill samarbeta. Det beror på att ni nu, till skillnad från i den förra partiledardebatten, har bestämt er för att ni tre ska samarbeta, och ni tror alla på samarbetet.

Jag funderar på hur ni resonerar när det gäller det europeiska samarbetet. Det var Ingvar Carlsson som lämnade in den svenska medlemskapsansökan.

Den ledande svenska socialdemokraten i Bryssel i dag är rimligen EU-kommissionären Margot Wallström, som vi har stor respekt för, som är en varm anhängare av Europasamarbetet. Men nu håller det på att hända något. Nu ska ni som er främsta representant skicka ned en av dem som har ägnat sitt politiska liv åt att bekämpa Europasamarbetet.

Jag funderar på hur ni resonerar. Vad kan en person som inte tror på samarbetet uträtta i slutändan? Varför byter ni en engagerad anhängare av det europeiska samarbetet mot en person som inte tror på samarbete i Europa?

(Applåder)

Anf. 28 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Det var ju kul att Jan Björklund tyckte att vi såg glada ut, att vi trivs ihop, att vi verkligen har bestämt oss för att samarbeta. För det var en helt riktig observation. Ni såg dock ganska dystra ut, men det hör till en annan debatt.

Men det är verkligen så här: En socialdemokratiskt ledd regering kommer aldrig att vara något annat än en mycket aktiv medlem i Europeiska unionen.

För 15 år sedan, Jan Björklund, var det en folkomröstning som gällde om svenska folket ville att vi skulle vara med i EU eller inte. Nära hälften av befolkningen sade nej. Dit hörde Marita Ulvskog.

Menar Jan Björklund på allvar att de som då var skeptiska inte har plats i Europadebatten i dag? Marita Ulvskog har på de 15 år som har gått lagt den omröstningen bakom sig och är nu en av våra kandidater som står för alla punkter i vårt valmanifest.

Kom igen nu, Jan Björklund! Lämna det där bakom dig, du också! 15 år är lång tid. Och så kan vi diskutera innehållet i Europapolitiken i stället. Där är jag och Marita Ulvskog helt överens.

(Applåder)

Anf. 29 JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Vi hade väl en omröstning några år senare än så, och jag tror att det var rätt mycket nejsägande också då från dem du vill skicka ned.

Det är precis det som är problemet. Jag tror så här: Om ett antal personer sätter sig i ett samarbete och det är någon som inte tror på samarbetet blir det sämre resultat – det var precis det som hände i höstas när ni skulle sitta i den där debatten och det var några som inte ville samarbeta.

Man kan tänka sig att man sätter sig med andra länder och vill ha igenom sin åsikt. Man vill att människor ska lyssna på en. Och så sitter de andra där och vet att det är en person som inte tror på samarbetet, som inte vill samarbeta, som egentligen inte vill lyssna. Den här personen

längtar hem och vill inte vara där och tycker inte att svenskar ska vara i Bryssel.

Om man längtar hem är väl egentligen rådet att inte åka dit från början.
(Applåder)

Anf. 30 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Fortsätt gärna skoja och håna! Marita Ulvskog kommer att åka ned till Bryssel därför att hon vill vara där. Hon kommer att åka dit för att kämpa för alla punkter i vårt valmanifest och visa respekt för att de som en gång var skeptiska nu är fullvärdiga medborgare som deltar.

Du skojar om att det inte går riktigt bra om man inte är helt överens. Är inte du rätt ensam i ditt gäng, som vill ha euroomröstning? Det måste vara väldigt tungt och tufft för dig.

Eller också står vi nu här som partier som driver våra frågor inför Europaparlamentet den 7 juni.

Om du väcker löje över Marita Ulvskog en gång till, tänk på att det är en väldigt stor del av befolkningen som i så fall känner: Är det någon idé att rösta om man en gång var emot det?

På socialdemokratin kan man rösta om man står upp för våra åsikter och vårt valmanifest. Det gör Marita Ulvskog.

(Applåder)

Anf. 31 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag tänkte följa upp den diskussion som fördes mellan Mona Sahlin och Maud Olofsson tidigare som handlar om fri rörlighet när det gäller vård i Europa.

Det här är ett arbete som har pågått under många år mellan länderna för att hitta bra mekanismer som gör det möjligt för enskilda människor att söka vård i andra länder och under trygga och säkra förhållanden få vård utförd.

Det hindrar inte att vi ska fortsätta med det arbete som vi genomför i Sverige när det gäller att höja kvaliteten, korta väntetider och så vidare.

Jag är säker på att de allra flesta människor vill ha vården nära, på sitt eget sjukhus, i sitt eget landsting. Men det finns en del personer som av praktiska skäl eller av speciella skäl söker vård någon annanstans. Det finns patientorganisationer som är väldigt angelägna om att vi ska kunna få lösningar på det här området.

I sitt anförande sade Mona Sahlin: Det råder fri rörlighet mellan länderna, och det är bra.

Ja, det råder fri rörlighet när det gäller kapital, när det gäller personer och tjänster och företag. Det fordras inga förhandsbesked. Det är inte så att man behöver betala några tullar eller att det finns några kvoter, utan det råder en fri rörlighet.

Varför vill ni just när det gäller enskilda människors möjlighet att få vård ha ett regelsystem som gör att man kan säga nej, att man kan säga stopp? I stället för att ställa er på patientens sida ställer ni er och bevarar system. Ni vaktar på system i stället för att säkerställa att människor kan

få den vård som de önskar, den vård som människor rimligen måste vara berättigade till.
(Applåder)

Prot. 2008/09:122
20 maj

Partiledardebatt

Anf. 32 MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag svarade väldigt tydligt till Maud Olofsson. Jag har svårt att svara på något annat sätt till Göran Hägglund. Det är viktigt med den fria rörligheten. Vården är absolut ett område som både kan och bör växa i rörlighetstankar mellan länderna. Men jag kan inte se att det är annat än att ta ansvar för helheten i sjukvårdspolitiken och för ekonomin att man också säger att det egna landets sjukvårdshuvudmän tillsammans med patienten är med och lämnar ett förhandsbesked. Det är det besked som vi har lämnat.

Det behöver vara regler, Göran Hägglund, för alla delar av rörligheten. Vi har diskuterat arbetsmarknadens fria rörlighet som enligt vårt synsätt också måste ha ett skydd för att löntagarnas rättigheter inte dumpas. Det är samma tankesätt som gäller när vi ser på vården.

Är det här den stora konfliktfrågan? Jag tycker synd om Kristdemokraterna om man tror att det här är det som hela Europadebatten ska handla om.

Låt oss i stället diskutera hur den fria rörligheten, oavsett vad det handlar om, ska kunna byggas upp med ett skydd för de löntagare eller de patienter som det handlar om!

Anf. 33 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Det här är en fråga som länge har diskuterats mellan länderna. Det finns många socialdemokratiska företrädare runt om i Europa som säger att det här är farligt, att det hotar våra system och att vi måste slå vakt om systemen.

Mitt synsätt är i stället hur vi säkrar patientens ställning och hur vi riggar systemen på ett sådant sätt att de anpassar sig till patientens önskemål. Det är utgångspunkten för mitt tänkande.

Därför tycker jag att det är orimligt att man sätter upp ett politiskt betingat regelsystem som avgör att man måste ansöka och invänta ett besked om man får åka eller inte. Jag tycker att det ska vara självklart med kvalitetssäkring, tydliga regler och så vidare, men man ska inte som patient behöva stå med mössan i hand och vänta på besked. Man ska ha rätten.

Varför systemet framför patienten, Mona Sahlin?
(Applåder)

Anf. 34 MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Därför att för en socialdemokrat är systemen, patienterna och personalen samma sak. Det är först när de tillsammans kan fatta beslut och utföra vården och vi som skattebetalare är med och finansierar vården som detta blir ett sjukvårdssystem, oavsett var man bor i Europa, som ger en rätt som patient. Den frågeställning som är den stora i dag är att om vården fortsätter att urholkas är det i så fall därför som allt fler tvingas söka sig ut i Europa för att få vård.

Då är det väl bättre att börja debatten också i dag med att fråga oss: Har vi tillräckligt med resurser till vården och omsorgen här hemma? Det tycker inte vi.

Ska vi utöka möjligheten att söka vård ute i Europa? Ja, det tycker vi. Bör man ha ett förhandsbesked med sig från sitt eget landsting? Ja, det tycker vi.

Då har vi en diskussion om det, men rörligheten förutsätter också att man står upp för löntagarnas rättigheter. Jag utgår från att du nämner det i ditt huvudanförande snart. Jag ska lyssna med intresse.

(Applåder)

Anf. 35 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Jag tänker vänta tills socialdemokraterna har gått ut ur plenisalen, för det brukar de göra.

Fru talman! I år är det 70 år sedan andra världskriget bröt ut. Än finns en generation kvar som minns kriget och hur vi i Europa höll på att förgöra varandra. Man minns ett krig som framkallade människans allra mörkaste sidor och som lade vår kontinent i skuggor.

Ur dånet från den sista bomben föddes tanken på det europeiska samarbetet. Utgångspunkten var: Aldrig mer! Aldrig mer ska vi behöva uppleva förödande krig mellan europeiska länder. Aldrig mer!

Fredsidén har formats till det EU som vi känner i dag. Den har varit framgångsrik. För även om det europeiska samarbetet ibland kan vackla till har vi upplevt stora framsteg. Vi har sett murar falla. Vi har sett länder demokratiseras. Människor har återfått sin frihet, och länder har återförenats.

För den generation som vi har i dag är det ofattbart att vapen och murar fram till bara för några år sedan skilde europeiska grannar och släktingar åt. I dag är vi 497 miljoner människor som delar samma dröm, 497 miljoner människor som med gemensam röst kämpar för ett bättre klimat, för den fria rörligheten, för öppenheten, för freden och för initiativ som leder till fler jobb. I dag vet vi att vi tillsammans kan åstadkomma så mycket mer.

Centerpartiet är en del av den gemensamma rösten. Vi tror på Europas förenta krafter, men vi är också en röst för federalismen. Rätt beslut ska fattas på rätt plats. Fred, klimat och jobb är stora gemensamma framtidsfrågor som kräver gemensamma beslut men också muskler att göra något och kunna göra skillnad.

De parlamentariker som vi väljer om 18 dagar ska inte fatta beslut om ripjakt, fritidsfiske eller hur böjda gurkorna får vara. Våra parlamentariker ska ägna sig åt de stora och viktiga framtidsfrågorna. Centerpartiet vill se ett smalare men vassare EU.

Vi har en dröm om det öppna Europa, ett Europa där öppenhet manifesteras i form av frihandel och öppna gränser. Vi ser den fria rörligheten som en styrka för Europas förenta krafter. Tyvärr håller inte alla med.

Socialdemokraterna oroar sig för den fria rörligheten, själva grundtanken för det europeiska samarbetet. När riksdagen tidigare i år debatterade EU-frågor varnade Socialdemokraternas förstanamn på listan för en armé av låglönare som turnerar genom EU:s medlemsländer.

Det är tyvärr socialdemokratiska tongångar som alltför väl känns igen. Vi har i färskt minne hur de lettiska byggnadsarbetarna möttes av byggfacket i Vaxholm med orden: Go home!

Vi minns också utvidgningen till de nya medlemsländerna. Den förra statsministern Göran Persson varnade för så kallad social turism och krävde övergångsregler. För de nya medlemsstaterna som precis hade slitit sig loss från årtal av kommunistiskt förtryck kändes det som ett hån. Hur falskt skorrar inte Socialdemokraternas tal om internationell solidaritet!

Det är intolerans och trångsynthet som manifesteras av Socialdemokraterna, och det kan Centerpartiet aldrig acceptera. Vi är glada över att vi lyckades stoppa övergångsreglerna. Mina vänner, de länderna minns det än.

Utvärderingar har gjorts och har också gett oss stöd. Ett exempel: Våren 2006 hade åtta personer som inte var folkbokförda i Sverige sökt ersättning från svensk arbetslöshetsförsäkring. Snacka om att Socialdemokraternas rädsla för social turism har kommit på skam! Det enda ni gjorde var att ni satte Sverige på skam.

Centerpartiet kommer att fortsätta att kämpa för ett öppet Europa med öppna gränser och fri rörlighet, inte bara för arbetskraft, varor, kapital och tjänster utan också för studenter, forskare, patienter och vårdtagare. Vi vet att ett fritt utbyte över gränserna skapar tillväxt och jobb, att det genererar hopp och framtidstro.

Vi vet också att motsatsen leder till misstro och protektionism. Vill Mona Sahlin och Socialdemokraterna begränsa den fria rörligheten, grundtanken i EU, är vi beredda att utmana henne och hela socialdemokratin.

Centerpartiet har en dröm om det företagsamma Europa, ett Europa med jobb och framtidstro men också ett Europa som är berett att möta de globala utmaningar som vi har. Jag är glad över att vara näringsminister och kunna förändra Europas företagspolitik med satsning på små- och medelstora företag, på att försöka få fler kvinnor att vilja starta och driva företag, på forskning och innovation, på frihandel och öppna gränser.

Ska vi nå våra mål måste vi utveckla den fria rörligheten och göra det lättare att investera, studera och arbeta i andra EU-länder. De små och medelstora företagen är de som kommer att skapa de nya jobben i Europa. Det ska vi hjälpa till med.

Vi tror också på ett grönt Europa och ett viktigt sätt att ändra EU:s inriktning.

EU har tagit stort ansvar för att förändra klimatarbetet, möta klimathotet och påbörja energiomställningen mot ett mer hållbart energisystem. Jag fick vara med och förhandla fram energipaketet som innebär att vi nu ser en utveckling mot det förnybara, men också en ökad energieffektivisering. Det är spännande att se hur Europa kan använda det här klimat- och energipaketet till att skapa nya jobb.

Vi hoppas, precis som statsministern sade, på en global överenskommelse i Köpenhamn. Då kan vi minska utsläppen med 30 procent.

Jag tror också att vi ska använda just den här situationen till att skapa nya jobb inom miljöområdet. Att skapa en ekoeffektiv ekonomi på europeisk nivå kan ge nya jobb framöver. Det kan ge framtidstro till de människor som i dag är oroliga för var jobben kommer.

Jag tror att både svenska och europeiska företag just nu ser en gyllene möjlighet att hitta ny miljöteknik som hela världen efterfrågar.

De som nu toppar Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterpartiets listor är samma personer som sade att det skulle bli sämre miljöpolitik om vi blev medlemmar i EU. Mina vänner, vi har aldrig haft bättre möjligheter än nu att påverka klimatet, inte bara i Sverige utan i världen.

Kära väljare! Det gör skillnad vem som representerar Sverige i EU. Det spelar roll vilka partier som sitter i Europaparlamentet. Det spelar roll vilken regering som leder Sverige under det svenska ordförandeskapet.

Mycket arbete återstår naturligtvis. Vi behöver starka styrmedel. Kol-dioxidskatten är ett styrmedel som vi har använt oss av här i Sverige. Det är ett gammalt centerförslag som nu står som modell för många andra länder. Vi tycker att det ska genomföras också på europeisk nivå.

Vi ska, från svensk sida, ta ledningen inför Köpenhamn. Det är givet. Vi ska se till att vi får en global överenskommelse, och vi lägger ned all möda för att åstadkomma det.

Glöm aldrig att vi, om vi ska nå resultat, behöver ett parlament som är berett att göra de här sakerna, som är berett att koppla ihop klimatpolitiken och energipolitiken med näringspolitiken så att vi verkligen skapar de nya gröna jobben.

Jag tror att människor behöver hopp. I tider av varsel och arbetslöshet är många oroliga. Då måste vi visa ledarskap.

Vi har en klimatkris och en finanskris samtidigt. Det är alldeles givet att vi ska möta finanskrisen med de verktyg vi kan på europeisk nivå. Kanske kan vi skapa lite hopp och framtidstro om vi också talar om att vi är beredda att ta ledningen för en hållbar ekonomi. Vi är beredda att använda alla de instrument som EU har – jordbrukspolitiken, regionalpolitiken, forskningspolitiken, småföretagspolitiken, EEB-lån och annat – för att ställa om.

Om EU gör detta och bestämmer sig för att ta ledningen för detta kan vi säga till USA: Kom med oss. Kroka arm med oss.

Om vi ska kunna ha en solidarisk värld måste råvaror och energi räcka till fler. Vi måste bli effektivare. Vi måste få fram ny teknik som gör det möjligt för fler fattiga länder att få en framtid.

Tillsammans kan vi tala med en röst i världen. Tillsammans kan vi utveckla morgondagens miljö- och energilösningar. Tillsammans kan vi ta initiativ till att styra mot den ekoeffektiva ekonomin.

Att lägga sin röst på Centerpartiet den 7 juni är att lägga sin röst på viljan och kraften att förändra. Det är en röst för Europas förenta krafter för att du tror att det går att göra skillnad.

(Applåder)

Anf. 36 MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! När Maud Olofsson diskuterar den fria rörligheten är det som om hon inte riktigt tar till sig vad problembeskrivningen handlar om. Om lönedumpning blir konkurrensmetoden kommer alla i längden att förlora. Om däremot den som har bäst innehåll och bäst kompetens blir den som vinner företagens anbud leder det till att alla vinner.

Det är hela tiden fråga om att ni inte litar på att det är ett reellt problem att löntagare i Europa i dag utnyttjas med oerhört låga löner. Det blir en press nedåt. Det är en Europafråga.

Om ni inte litar på mig brukar ni ju gilla Margot Wallström i dessa tider. Hon tänker blogga. Just nu ligger datanätet nere i EU-kommissionen eftersom det har varit en brand där. Hon kommer att skriva så här: Det finns en risk att företagen på EU:s inre marknad konkurrerar med lägre löner och sämre villkor. Vi behöver ändra utstationeringsdirektivet för att säkra lika lön för lika arbete i EU.

Du säger, Maud Olofsson, att du vill försvara den svenska modellen. Men du vill ju också avskaffa lagen om anställningsskydd i Sverige.

Hur ska du försvara den svenska modellen i EU när du inte ens vill försvara den i Sverige?

(Applåder)

Anf. 37 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tror på kollektivavtal. Därför tycker jag att parterna ska ta ansvar för detta. Därför tycker jag inte att vi på det här området ska ha lagstiftning som i dagens läge gör att många småföretagare inte vill anställa. Det är problemet.

Mona Sahlin försöker skrämmas med att de regelverk vi har på Europavivå inte hjälper den fria rörligheten och löntagarna runt om i Europa.

Vi har ett utstationeringsdirektiv som innebär att vi respekterar kollektivavtalen. Andra länder har valt minimilöner för att de tycker att den modellen är bra. Ingen kommer att tvinga oss att ändra vår modell.

Jag håller med statsminister Fredrik Reinfeldt om att om vi öppnar utstationeringsdirektivet finns risken att vi får ett mycket sämre avtal eftersom det finns andra länder som tycker att vi borde förändra detta.

Jag tycker inte att Mona Sahlin ska skrämmas med det här. Vi har ett regelverk för att säkra löntagares och företagares rätt till sjösta spelregler och till öppenhet och konkurrens.

Erkänn att de här reglerna och avtalen är rätt så bra. Ni behöver en valfråga så att ni kan mobilisera er. Erkänn att det är på det sättet.

(Applåder)

Anf. 38 MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag önskar att det vore så enkelt att det bara handlade om att jag vill skrämmas eller ha en valfråga.

Det här är verkligheten, Maud Olofsson. Det måste väl du också se. Man kan köpa en lettisk snickare för 99 kronor i timmen. Byggnadsarbetare runt om i Europa lever under urusla villkor.

Du säger att vi gör den svenska modellen till en fråga för Bryssel och att det är ett stort misstag.

Problemet är ju att EG-domstolen har fattat beslut, och det är tyvärr redan en fråga för EU. Jag, Margot Wallström, alla socialdemokratiska partier i Europa och den fackliga organisationen i Europa säger att utstationeringsdirektivet måste ändras så att den fria rörligheten inte blir en lönedumpning som alla i längden förlorar på.

Det är frågan. Vill man i detta val stå upp för att den fria rörligheten ska vara också på löntagarnas villkor måste man uppenbarligen rösta på

någon annan än en centerpartist. Det är min uppmaning till alla som lyssnar på denna debatt.
(Applåder)

Anf. 39 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är oerhört viktigt att försvara den fria rörligheten. Jag tycker också att det är oerhört viktigt att vi har ett gemensamt regelverk. Det är det vi försöker få till stånd nu.

I dag har vi fattat beslut om tjänstedirektivet så att vi kan få det genomfört i Sverige. Vi har utstationeringsdirektivet som fungerar. Det är ju till för att vi ska ha ett gemensamt regelverk så att både företagare och löntagare vet vad de ska hålla sig till.

Det är viktigt att säga att kollektivavtalen är en lösning som Sverige har valt. Många andra länder har valt minimilöner. Jag tänker inte på EU-nivå driva fram att vi ska lämna vår modell eller tvinga något annat land att välja vår modell. Varje land måste få välja sin egen modell.

Vi har en lagstiftning som ger oss rätt att välja olika modeller.

Ni försöker snarare skrämma med rörligheten. Ni tycker att lettiska arbetare i Vaxholm ska go home. Det är inte okej för oss. Ni tyckte att det skulle vara övergångsregler och ni ropade på social turism. Vi tycker inte att det är okej.

Vi tror på öppenheten. Vi tror på att människor vill ha rörlighet i Europa. Vi vill också att det ska vara sjysta spelregler både för företag och för anställda.

(Applåder)

Anf. 40 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! I Paris beslutade man en gång att det var förbjudet att sova under stadens broar för såväl fattig som rik. Det var formellt ett beslut som gällde alla, men alla visste samtidigt att ingen rik människa behövde bry sig om det förbudet utan att det var riktat mot de fattiga.

Det finns ett problem med en del lagstiftning som är formellt sett lika för alla men som egentligen innebär olika regler, därför att en del har möjlighet att utnyttja den och andra inte.

Ett exempel är överklassavdraget för hushållsnära tjänster, som Centerpartiet är anhängare av. Det är ett fåtal som kan utnyttja det – det är en rik elit som gör det.

Samma sak kan gälla rätten att välja sjukvård utan förhandsbesked. Det är möjligheten för ett fåtal att söka vård var som helst på svenska skattebetalares bekostnad. Det här kommer naturligtvis att hota finansieringen av den svenska sjukvården.

Om man bygger upp ett system vars hela tanke är att välfärdstjänster är varor som man ska kunna handla med på en marknad, som vilken marknad som helst, kommer man naturligtvis att se en elit som får möjlighet att åka ut och köpa sjukvård på vår bekostnad, på skattebetalarnas bekostnad, som kan handla med våra pengar utan att ens behöva ett förhandsbesked om att det är okej, utan att ens skattebetalarna och deras representanter har en möjlighet att ifrågasätta dessa köp och denna handel.

Det här gör naturligtvis att det kommer att bli ännu mindre pengar till den generella välfärden, den välfärd som omfattar alla, den sjukvård som alla har möjlighet att ha tillgång till. Det är därför vi är motståndare till den sjukvårdspolitik på EU-nivå som kommer att leda till en urholkning av offentligt finansierade system i medlemsländerna samtidigt som en liten elit kommer att gynnas på flertalets bekostnad.

Det är så det ligger till, Maud Olofsson.

(Applåder)

Anf. 41 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Låt mig först säga att jag tror på en ökad tjänsteexport. Det är därför som tjänstedirektivet är så viktigt. Jag tror att Sverige har stora möjligheter att exportera tjänster också inom välfärdsområdet. Vi är duktiga på det. Vi har mycket kunskap inom äldreomsorgen, inom sjukvården och inom barnomsorgen som vi skulle kunna exportera. Tyvärr har den varit alltför dominerad av bara offentlig sektor, och det är få företag som kan ge sig ut på en exportmarknad.

Jag tror också att det finns människor som kan vilja komma till oss och använda en del av vår sjukvård. Det är därför som den fria rörligheten också för patienter inom EU är viktig.

Lars Ohly har inställningen att man ska bestämma uppifrån – en sann kommunist har en sådan grundinställning. Vi tycker att det är medborgarna och patienten som ska bestämma. Vi tycker att systemen ska finnas till för medborgarna och för patienten. Om patienten har behov av att få den här vården någon annanstans – vi har rätt till akutvård redan nu, men det här är planerad vård – vad är det då som gör att inte patienten ska kunna få bestämma det? Varför ska landstingen och Försäkringskassan bestämma det? Jag vill kunna bestämma det själv.

Om vi dessutom tittar på utfallet av detta tror jag inte att det är en hord av människor från Sverige som kommer att söka, men för de patienter som vill göra det är det väl en bra möjlighet.

Låt patienterna ha makten över systemen! Låt patienten få välja fritt när man ska få planerad vård och var!

(Applåder)

Anf. 42 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! I Paris beslutade man, som sagt, att det var förbjudet för alla, både fattig och rik, att sova under stadens broar. Det är samma sak här – det här beslutet gäller inte alla. Det vet Maud Olofsson. Det är en liten, privilegierad elit som kommer att kunna söka sig ut och handla sjukvård på vår bekostnad.

Att kalla demokratiskt fattade beslut för beslut ovanifrån är att ha en lite märklig syn på demokratin – är det inte? Vi väljer våra representanter som företräder oss, som har vårt förtroende att styra i ett landsting, i en kommun och här i riksdagen, och då säger man att deras beslut är ovanifrån fattade beslut.

Det är precis likställigheten och möjligheten att skapa system som gäller alla som har varit styrkan, till exempel i den svenska sjukvården, och som har gjort att vi har en sjukvård i världsklass där den generella välfärden omfattar alla och finansieras med skatter.

Precis som Maud Olofsson säger kommer detta system att innebära att en liten elit på vår bekostnad kommer att urholka våra finansierings-system. Det är därför vi är emot det.

(Applåder)

Anf. 43 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Låt oss utgå ifrån patienten. Om en patient ska få en planerad operation utförd men vill göra det i ett annat land tror jag inte att man uppfattar det som en vänlig gest om man måste vänta på förhandsbesked. Jag tror att patienten själv känner det: Varför kan jag inte få bestämma det själv om ingreppet ändå är planerat? Som jag sade i ett tidigare exempel har jag mina döttrar i Spanien, och jag skulle vilja vara nära dem när jag opereras. Varför ska inte patienten kunna få bestämma det själv? Det är en planerad åtgärd som är tänkt att genomföras, och det vet man redan.

Det andra som jag vill säga är: Tro inte att det här är bara rikemansproblem eller utmaningar. Det är väldigt många vanliga människor som tycker att det här är en rättighet.

Skillnaden mellan mig och dig, Lars Ohly, är att jag försvarar patientens rätt och du försvarar systemen. Det är skillnaden mellan dig och mig och ditt och mitt parti.

(Applåder)

Anf. 44 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Vi har gång på gång under våren hört Maud Olofsson säga att vi har världens mest ambitiösa klimatpolitik. Det är ett uttryck som har använts inte bara på den egna stämman utan i en massa sammanhang.

Vi har försökt göra en granskning eftersom det inte finns en enda journalist i Sverige som har tid med det. Vi har hittat minst sex andra länder som säger samma sak. En första intressant sak, en vanlig sak, är att regeringen bröstar sig och säger att de är de mest ambitiösa i världen. Vi har däremot inte på en enda punkt kunnat se att ni är de mest ambitiösa, inte ens i EU.

När man tittar på till exempel minskade utsläpp i Sverige från i dag och framåt kan man om man är snäll räkna ihop 8,6 procent. I Tyskland är målet för minskningen 27 procent.

När det gäller gröna investeringar som stimulans i den ekonomiska krisen ligger Sverige på 4 procent, i bästa fall 5 procent, av de stimulan-såtgärder som berör den gröna sektorn och klimatåtgärder. Tyskland har 13 procent, Frankrike 21 procent, Kina 34 procent och Sydkorea 80 procent av insatserna.

När det gäller förnybar energi ligger Sveriges ambition från i dag och framåt bland de lägsta av EU-15-länderna.

När det gäller förnybar energi och transporter ligger vi bland de lägsta av EU-15-länderna.

Jag skulle vilja att Maud Olofsson försökte reda ut det här lite grann, när hon nu har tid för det: Vad är det egentligen som du är världsmästare på?

Anf. 45 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror att Peter Eriksson måste lyssna lite bättre.

Jag har sagt att vi har världens mest ambitiösa klimat- och energipolitik. Det är när man lägger samman klimat- och energipolitiken som Sverige har den mest ambitiösa. Det går att plocka russin ur kakan från varje land. Men lägger man samman energi- och klimatpolitiken vet inte jag något annat land som har en mer ambitiös politik än vad vi har. Peter Eriksson får gärna nämna ett sådant land, men jag har själv inte hittat något.

Vad innebär det? Jo, vi ska minska klimatutsläppen med 40 procent. Vi ska ha hälften av vår energi från det förnybara. Vi ska äntligen få ett program för energieffektivisering. 10 procent av fordonsbränslena ska vara förnybara, och vi ska ha en fossilfri fordonsflotta 2030.

Det här är en ambitiös klimat- och energipolitik, och den är världens bästa.

Till det lägger vi styrmedel för att åstadkomma det. Vi höjer elcertifikatssystemen, ser till att styra mot bättre fordon och satsar på forskning och utveckling.

När vi pratar med våra EU-kolleger – det är det vi ska prata om här i dag – säger de: Hur har ni lyckats med detta? Alla som vi pratar med – utom Peter Eriksson – står där och beundrar Sverige för det vi gör. Vi gör det därför att vi vill ta ledningen inför Köpenhamn. Vi vill visa att det är möjligt att ha de här höga ambitionerna, visa att Sverige tror på både tillväxt och företagande samtidigt som vi har en ambitiös klimat- och energipolitik.

Det som är viktigt att säga är att tack vare det här kan vi öka trovärdigheten på europeisk nivå. Om vi ställer höga krav på oss själva är det lättare för oss att säga att fler länder borde göra det här, fler länder borde se att det är möjligt att använda det här för att skapa nya jobb och skapa tillväxt.

Det är den politiken som vi lyckas genomföra i alliansregeringen, som Peter Eriksson aldrig fick med sig vare sig Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet på. Vi är glada över att vi har den möjligheten. Bara Peter Eriksson lyssnar lite bättre är det lättare att föra debatten.

Anf. 46 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det var alltså inte världens mest ambitiösa klimatpolitik – jag vet ju att du flera gånger har sagt det om energi- och klimatpolitiken. Det bekräftar faktiskt väldigt mycket det som vi har funderat på: att, som Maud Olofsson säger, den här regeringen är världens mest ambitiösa regering. Man hänvisar egentligen till att vi byggde ut vattenkraften i början av 1900-talet. Det är det du säger när det sägs att vi ska nå 50-procentsmålet.

Ja, det är ju därför att vi satsade på vattenkraften i början av 1990-talet. Vi satsade på att bygga ut när det gällde biobränslen och fjärrvärmen, framför allt på 1980-talet, och har fortsatt på den vägen.

Det finns också en del beslut som vi fattade under förra mandatperioden och under mandatperioden dessförinnan som påverkar det här. Men det är inte vad ni i den nuvarande regeringen har ambition att göra under den tid som ni sitter i regeringen; det är någonting helt annat i så fall. Det

är helt okej att Maud Olofsson skryter över att Sverige är duktigt men inte över vad ni är duktiga på, för ni har inte gjort någonting i den riktningen.

Anf. 47 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag erkänner gärna att Peter Eriksson och andra är engagerade i miljöfrågan. Det tycker jag är väldigt bra. Jag har hela tiden talat om den mest ambitiösa klimat- och energipolitiken i världen. Det är klart att man måste lägga samman det, för *ett* sätt att möta klimathotet är att ställa om energisystemen.

I Europa har vi, med det mått som det mäts med, 40 procent förnybart. Nu ska vi gå upp till hälften. Ja, vattenkraften finns med där. Men en viktig del av den utveckling som vi nu ser är utbyggnaden av vindkraftverken. Vi höjer när det gäller certifikatsystemet till 25 terawattimmar. Det är *ett* sätt att nå det mest ambitiösa målet för det förnybara som över huvud taget finns i Europa. Vi ligger högst också där.

Vi ser även till att ha ett program för energieffektivisering. Under det kommande halvåret när vi leder Europa kommer energieffektiviseringen också att vara en viktig åtgärd för Sverige. Vi pratar alldeles för mycket om ny produktion och alldeles för lite om energieffektivisering. Jag välkomnar naturligtvis Peter Eriksson i kampen på Europanivå för att åstadkomma detta. Det kommer vi att behöva. Men vi är stolta över att ha nått den här överenskommelsen i alliansregeringen.

(Applåder)

Anf. 48 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Som julkapp fick jag Peter Englands bok om första världskriget. Det är en läsvärd skildring av enskilda människoöden under ett fruktansvärt krig i Europa, av hur en hel generation av ungdomar från Europas stora länder bokstavligen slaktades i skyttegravar på västfronten under de mest fasansfulla förhållanden.

25 år senare kastades Europa in i ett andra världskrig. Många tiotals miljoner människor dödades. Vi har alla sett, läst och hört de skräckfyllda skildringarna från Auschwitz och Buchenwald.

Ska jag vara helt ärlig måste jag säga att det europeiska samarbetet i dag, som jag upplever det, många gånger är tålamodskrävande med 27 länder och snart kanske 35 och ännu fler språk och med olika religioner, olika politiska värderingar och olika kulturell syn på olika frågor. Det är ett oändligt förhandlingsarbete, som ofta är tröttande och byråkratiskt, och en ändlös rad sammanträden.

För att förstå vitsen med samarbetet måste man förstå bakgrunden, så hellre bemöta varandra i talarstolar än med gevärsmynningar, hellre hantera konflikter vid förhandlingsbordet än på slagfältet och hellre byråkrater än soldater.

Europeiska unionen är skapad av länder som har valt demokratin, friheten, marknadsekonomi och humanismen som vägledande värderingar. Europeiska unionen består av länder som har valt liberalismen som samhällssystem. Det räcker inte att landet ligger i Europa. De kommunistiska länderna var aldrig välkomna in i denna union – inte undra på att de liberala partierna i Europa oftast är de mest EU-vänliga, inte undra på att Lars Ohly vill lämna den här unionen.

Just nu undrar många varför man ska rösta i det här Europaparlamentsvalet. Låt mig utnyttja min återstående sju och en halv minuts talar-tid till att ge exempel på fem frågor där Sveriges samarbete i Europa konkret påverkar vanliga svensks vardag.

40 procent av EU:s budget är jordbrukspolitik. EU:s budget måste sä-gas vara anpassad efter gårdagens Europa. Bakgrunden till detta är att det finns å ena sidan en stark koalition av planekonomiskt tänkande bland socialistiska partier i Europa och å andra sidan ett antal stora borgerliga partier i Europa där jordbrukslobbyn har haft ett mycket starkt inflytande.

Liberala partier i Europa går, liksom många svenska partier, till val på att stoppa detta slöseri med resurser. Pengarna borde gå till att bygga morgondagens Europa, till höghastighetståg och spjutspetsforskning.

Ett par svenska partier tycker att Lissabonfördraget borde stoppas. Låt mig understryka att om man stoppar det kommer det inte att gå att ändra jordbrukspolitiken. Med nuvarande beslutsregler har varje land veto i fråga om den typen av förändringar. Ett avskaffande av jordbruks-bidragen kommer de länder som får de största bidragen med största san-nolikhet att motsätta sig.

Genom de här subventionerna och handelshindren stängs fattiga län-der ute från Europas livsmedelsmarknader. På så sätt ökar fattigdomen i tredje världen också på grund av Europas jordbrukspolitik. Det är dags att föra EU:s budget från 1950-talet och in i det tjugoförsta århundradet!

Herr talman! Allt fler nyheter i medierna visar på de skrämmande konsekvenserna av internationell brottslighet: ungdomar som fastnar i knarkträsket, unga flickor som blir traffickingoffer och vanliga männi-skor som kan drabbas hårt när internationella kriminella ligor ska skaffa fram sina pengar, sitt kapital.

Brottsligheten blir alltmer gränsöverskridande. Problemet är att brottsligheten internationaliseras i snabbare takt än polisens arbete.

Folkpartiet går som det enda svenska partiet till val på att Europeiska unionen bör inrätta ett europeiskt FBI, en gemensam polisstyrka för att bekämpa den allra grövsta internationella brottsligheten. Ytterst handlar det om vanliga människors säkerhet och trygghet.

Herr talman! Växthuseffekten är kanske den största utmaningen som mänskligheten står inför. Vi måste minska utsläppen av koldioxid. Att EU lyckas nå konkreta resultat i klimatförhandlingarna i höst under det svenska ordförandeskapet är kanske ännu viktigare för våra barn och barnbarn än för oss själva.

Vi vill att framtidens kommunikationer ska ske med höghastighetståg och elbilar. Men den moderna klimativänliga tekniken kräver också elekt-ricitet. Den svenska basindustrin kräver även den, om vi vill ha kvar denna, mycket elektricitet.

En av de större frågorna i Europa just nu när det gäller elförsörjning-en är att många länder håller på att avveckla kärnkraften samtidigt som de i stället vill öka importen av gas från Ryssland. Liberala partier i Sve-rige, Finland och Tyskland går till val på att behålla och utveckla kärn-kraften.

Rysk gas har egentligen bara två nackdelar. Den ena är att det är gas. Den andra är att gasen är rysk. Gasförbränningen förvärrar nämligen när det gäller växthuseffekten, och Ryssland har visat att man vill använda

gasexporten för att öka sin politiska makt på vår kontinent. Därför blir det ett europeiskt intresse att nu bibehålla och utveckla kärnkraften.

Herr talman! Låt mig berätta om Susanne som för Aftonbladet berättar om sin kamp för att få vård mot sin livshotande sjukdom. Susanne var 35 år när hon fick en livsfarlig inflammationssjukdom som successivt förlamade olika organ i kroppen. Vård fanns inte i Sverige, men vård fanns i Tyskland. Svenska myndigheter vägrade dock att betala för hennes vård i Tyskland. Men det gällde livet för Susanne så hennes föräldrar tog ett lån på huset och betalade 600 000 kronor för vården i Tyskland. Susanne blev frisk. Men i sex år fick hon sedan föra en kamp mot svenska myndigheter för att få ersättning för denna dyra behandling som för Susannes del räddade hennes liv.

Från allianspartierna och Folkpartiet menar vi att människor ska ha rätt att söka vård utomlands. Ni i de rödgröna partierna säger nej till detta. Med er linje blir följderna att det krävs väldigt mycket pengar i den egna plånboken för att kunna köpa sig förbi vårddörrarna. Följderna av er politik är att den skapar klyftor.

Liberaler vill att människor ska ha rätt till vård. Socialister vill att människors rätt ska inskränkas till att stå i landstingets vårddörr.

Herr talman! Vi vände oss länge vid att 1 euro kostar så där 9 kronor. I februari i år kostade euron mer än 11,57 enligt Riksbanken. Kronan har fallit med 13 procent på ett enda år, vilket är väldigt mycket i sådana här sammanhang. Det beror på att många samtidigt vill sälja sina kronor och i stället ha sina tillgångar i en mer stabil valuta, och kronan åker jojo.

Det är skillnad på en stor valuta och en liten valuta. När det råder stilla på oceanen, när det är goda tider, spelar storleken på båten inte så stor roll. Men när det blåser upp till storm är det säkrare att vara på ett stort fartyg än i en liten jolle.

Det var ett viktigt argument för nej-sidan vid omröstningen om euron 2003 att man inte vet hur det kommer att gå med euron, den var så ny. Hur kommer det att gå om det blir kris och dåliga tider? Men nu har Europa snart tio års erfarenhet av euron, nu har euron prövats i den värsta av alla kriser i modern tid, och den har bestått provet. Euroländernas kraftfulla agerande i höstas bidrog i stor utsträckning till att dämpa det akuta krisförloppet. Länderna som var utanför fick följa besluten och rätta sig efter dem men inte vara med och bestämma i det skedet.

Herr talman! Det är dags för Sverige att gå över till euro.

Valet den 7 juni är viktigt för Europas framtid. Partierna skiljer sig åt i olika frågor. Vi skiljer oss också åt när det gäller själva synen på europeiska samarbetet. En del partier i denna kammare vill att Sverige ska lämna arbetet i den europeiska unionen. De säger nej till Europa. Sedan finns det partier som säger ja till Europa. Vi liberaler går till val på att vi säger ja till Europa.

(Applåder)

Anf. 49 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag blev väldigt nyfiken på att läsa Peter Englund's bok, måste jag säga. Det ska jag absolut göra.

När det handlar om vårdvalet vet alla som fått förhandsbesked och åker ned till Europa att de också får betalt. Vid ett efterhandsbesked riskerar många att få ett nej. Därmed blir det tufft för den som inte har

resurser. Jag är dock övertygad om att parlamentet vid andra läsningen kommer att lösa detta så att den här frågan kanske får en lösning väldigt snart. Det hoppas jag.

Valet den 7 juni handlar om vilka parlamentariker som ska sitta i Europaparlamentet och bestämma över de saker som Europaparlamentet har att bestämma om. Ni går till val, har jag hört nu, bland annat på euron, på kärnkraften och på jordbrukspolitiken. Då kan man konstatera att EU inte har ett dugg att göra med om Sverige ska delta i eurosamarbetet eller inte. EU har ingenting att göra med om Sverige ska ha kärnkraft eller inte. Jordbrukspolitiken är alla här överens om måste reformeras.

Då undrar jag lite stilla: Varför ska man rösta på Folkpartiet den 7 juni?
(Applåder)

Anf. 50 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Mona Sahlin sade att EU skulle minska ungdomsarbetslösheten med 50 procent. Det skulle vara intressant att få reda på som väljare hur EU ska göra det med de instrument man har. Det är väl i stort sett eurosamarbete som skulle kunna bidra till detta.

Men har Mona Sahlin missat att EU håller på med ett stort klimatpaket? Det är det största som pågår i EU. Energiförsörjningen i Europa är en mycket stor fråga. EU-parlamentet tar ofta ställning till olika dokument om inriktning på energipolitiken. Sedan är det som i många andra frågor att det är både i Europaparlamentet i EU-systemet och nationellt som man måste fatta beslut. Det är väldigt bekymmersamt med den utveckling som pågår i Europa med att man bygger upp beroendet av den ryska gasen. Det är en fråga som i högsta grad hör hemma på Europainivå att diskuteras. Sedan är det varje land som självt bestämmer över sin exakta energimix.

De frågor som jag tog upp – fria vårdvalet, europeiskt FBI, polissamarbete, att reformera den europeiska jordbrukspolitiken – är i högsta grad frågor som bestäms i Europaparlamentet.

Sedan kan jag berätta för Mona Sahlin, även om Mona Sahlin inte gillar att eurofrågan diskuteras, att det är den fråga som jag får allra mest frågor om från människor på gator och torg. Det är ingenting som jag driver bara just för att det är EU-valrörelse, utan jag har drivit den i flera år. Det vore väldigt märkligt om jag inte talade om den bara för att det är EU-valrörelse. För vanliga människor är detta kanske den viktigaste frågan av alla. Det finns gott om frågor att diskutera inför valet i själva EU-parlamentet – jordbrukspolitik, vårdval och annat.

Det var intressant att höra från Mona Sahlin att hon tror att parlamentet skulle lösa vårdvalsfrågan. Det beror på hur folk röstar. Om det blir fortsatt borgerlig majoritet i Europaparlamentet kommer vårdvalet att gå igenom. Men om ni får bestämma med er linje ska landstingsbyråkraterna bestämma i stället. Det bör vi undvika.
(Applåder)

Anf. 51 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Vi lever uppenbarligen i rätt olika verkligheter och hör väldigt olika vad medborgarna förväntar sig att det här valet ska handla

om. Jag hör frågor om jobben, om jobben, om jobben, oron för lönerna, oron för ungdomarna, oron för kvaliteten i vården och omsorgen.

Du hör frågor om euron. Du har till att börja med inte lyckats få med dina kompisar i alliansregeringen på detta. Du är väldigt ensam om att tycka att Sverige redan i dag skulle säga ja – förlåt, en räckte upp handen där. Men du har inte fått med alla, men jag hör att det kommer så småningom.

Jag tycker att man ska visa respekt för den folkomröstning som var. Det är för tidigt att ta upp denna fråga nu, men framför allt har den inte ett dugg med valet till Europaparlamentet att göra. Det har inte heller kärnkraften. Det ska förbli en fråga som varje land avgör självt. Däremot är kampen för kollektivavtalen eller för att Europa ska fortsätta att vara en sysselsättningsunion som kan ha ambitioner också när det gäller ungdomsarbetslösheten frågeställningar som Europavalet handlar om.

(Applåder)

Anf. 52 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Mona Sahlin är omedveten om att klimatpaketet i högsta grad inkluderar tankegångarna att vi ska minska koldioxidutsläppen. Varje land bestämmer självt exakt vilka kraftverk man använder, men det är en mycket stor del i detta klimatpaket som handlar om Europas energiförsörjning. Det är en väldigt stor oro från många länder för det ökade beroendet av rysk gas. Det diskuteras varje vecka i Europaparlamentet och i de europeiska organen. Den oron måste vi ta till oss.

Jag vet att Mona Sahlin vill att hela valrörelsen bara ska handla om utstationeringsdirektivet, som Mona Sahlin vill skrämmas med för att mobilisera LO i valrörelsen, skrämmas på ett sätt som det inte finns någon saklig grund för.

Men frågorna om klimat, rätt till vårdval, brottslighet, eurosamarbete, som ju är till för att ytterst ge bättre ekonomisk utveckling och mer jobb, är frågor som engagerar många människor och som är på riktigt.

(Applåder)

Anf. 53 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Även om eurofrågan inte har särskilt mycket med valet till Europaparlamentet att göra har jag inget emot att diskutera den utan tar gärna den debatten.

Vi hade en folkomröstning 2003 som visade att svenska folket sannolikt hörde till de mest medvetna om vad eurofrågan innebar, vad en ny valuta skulle innebära och hur EMU-samarbetet var tänkt att byggas upp. Det var en folkomröstning som slutade med en jordskredsseger för nej-sidan – 56 procent röstade nej, 42 röstade procent ja, övriga röstade blankt.

Det var inget viktigt argument då, som Jan Björklund påstår, att vi inte visste hur det skulle gå med euron. Man förde aldrig fram det. Jag var mycket aktiv i den folkomröstningen, men jag hörde aldrig någon från nej-sidan säga det. Däremot pratade vi om demokrati, att makten flyttar till en centralbank i Frankfurt som får oerhört mycket makt. Det medför en minskad flexibilitet. Det är som vår dåvarande EU-parlamentariker Jonas Sjöstedt sade: Man har en termostat i Örebro som slår på

alla element från Haparanda till Ystad samtidigt beroende på vädret i Örebro. Det blir väldigt kallt i Haparanda och väldigt varmt i Ystad. Så är det med euron också.

Dessutom handlar det om ekonomi, och där har vi fått rätt. I Sverige har det gått bättre än i euroländerna när det gäller tillväxt och ekonomisk utveckling. Skälen då var desamma som nu, därför är jag mycket förundrad över att man nu vill ha en ny folkomröstning, för det har hänt så mycket. Det har hänt väsentligt mycket mer med EU-medlemskapet. Där var majoriteten mycket smalare när folkomröstningen 1994 genomfördes. Det var 52 procent mot 48.

Jag är mycket förundrad över att man driver det här kravet och att man driver det på det sätt man gör. Men det jag är mest förundrad över är det argument som Jan Björklund förde fram i partiledardebatten i söndags, att euron är det stora fredsprojektet i Europa. Det måste rimligtvis föra oss till slutsatsen att kronan är en krigsrisk. Då undrar jag: Är den svenska kronan en krigsrisk i dag enligt Jan Björklund? (Applåder)

Anf. 54 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Det där är mer än lovligt tramsigt. Både EU-projektet och europrojektet är ju projekt som för länderna samman. Det är klart att man kan säga: Låt de andra samarbeta så minskar krigsrisken i Europa. Sverige kan stå utanför – det är det Lars Ohly vill – och låt de andra sköta det här. Vi ska inte vara med i det.

Det är klart att freden i Europa byggs av att länder jobbar ihop. Det är det som är det bakomliggande argumentet för hela det europeiska samarbetet.

De människor som bor i gränsområdena mellan Frankrike och Tyskland, där barn växer upp och det finns krigskyrkogårdar mellan städer och samhällen, vet precis varför det här samarbetet har skapats. De vet precis varför de numera har samma valuta som arvföranden. De vet precis varför detta samarbete är viktigt för framtiden.

Jag tror att det finns en historielöshet i Sverige, och Lars Ohly är en väldigt tydlig exponent för det. Det är många som inte kan ta till sig historien. Jag ber om ursäkt, men jag kommer att fortsätta tjata om det här argumentet, för det grundläggande argumentet för Europa är att vi ska samarbeta mer för att kommande generationer ska slippa uppleva det som gårdagens generationer fick uppleva.

När detta är sagt finns det också väldigt starka ekonomiska argument för euron. Enligt Harry Flam, som är professor i nationalekonomi, har Sverige förlorat ungefär 100 miljarder i exportintäkter varje år på att vi står utanför. Och det är väldigt lätt att förstå, därför att när ett företag i Tyskland till exempel skriver ett kontrakt med ett företag i Sverige är det värt en viss summa, men man vet inte vad det är värt sex månader senare därför att kronan åker jojo under tiden. Då kanske ena parten har förlorat. Därför är det säkrare med kontrakt i samma valutazon. Det är därför som handeln ökar mer mellan euroländerna och Sverige har tappat. Vi har förlorat pengar på att stå utanför. Det finns alltså både politiska och ekonomiska argument för att gå med i eurosamarbetet.

Och sedan, Lars Ohly, kan det väl inte vara odemokratiskt att man ställer frågan till folket i en folkomröstning? Det kan man väl göra flera

gång. Varje gång man ställer frågan är det i högsta grad demokrati; människor får svara på vad de tycker om eurosamarbetet.
(Applåder)

Anf. 55 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Problemet med Jan Björklunds sistnämnda argument är att er syn på folkomröstningar är att folk ska få rösta, men om de röstat fel måste de rösta om. Om de har röstat rätt, enligt Folkpartiet, får de aldrig rösta om. Så blir det ju. Har man röstat ja till euron får man aldrig möjligheten att upphäva det, eller hur? Det är samma syn som eliten har på Irlands folkomröstning där de sade nej till Lissabonfördraget. De röstade fel, enligt eliten, och då måste de göra om det. Hade de röstat rätt från början hade de aldrig fått chansen att rösta om igen. Det är en syn på demokratin som jag inte delar.

Sedan är Jan Björklunds favoritargument att det är trams. Det har jag hört hur många gånger som helst. I varenda radiodebatt och i varenda debatt vi har haft säger du att det är trams. Svara på frågan i stället! Jag ställde en mycket konkret fråga utifrån ditt resonemang om euron som fredsprojekt. Är det en krigsrisk att vi behåller den svenska kronan? Är det en krigsrisk att Norge har en egen valuta? Hur hänger det här ihop egentligen? På vilket sätt är euron ett fredsprojekt om inte kronorna är en krigsrisk?

Anf. 56 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Men, Lars Ohly, det europeiska samarbetet har en bakgrund i krig. Du får gärna stå och hänflina åt det, men det är sanningen. Det är så många människor i Europa som vet detta, därför att deras släkt och deras familjer har lidit så otroligt under 1900-talet. Det är därför som EU har skapats. Och Lars Ohly står och hänflinar åt det argumentet. Men det är ju bakgrunden, det är sanningen, Lars Ohly.

Om Sverige står utanför eller är med påverkar naturligtvis inte krigsrisken i Europa. Så är det givetvis. Däremot tror jag, för jag tror på internationell solidaritet till skillnad från dig, att i de samarbeten som vi har i världen och Europa för att öka fredschanserna och samarbetet länder emellan bör Sverige vara med. Sedan kan man tycka att FN fungerar även utan Sverige. Ska vi då gå ur FN också?

Sverige bör vara med, och det är det som för mig är internationell solidaritet, Lars Ohly. Det räcker inte med att sjunga *Internationalen*.
(Applåder)

Anf. 57 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tänkte spinna vidare på tråden om euron. Även om inte just Europaparlamentet har en avgörande roll där är det en stor och viktig europeisk fråga som också berör vårt medlemskap.

Sverige har klarat sig bättre på grund av kronan. Jag tror att nästan alla ekonomer i Sverige skulle skriva under på det. Vi har haft en lägre ränta under större delen av tiden sedan folkomröstningen om euron. Vi har haft en bättre ekonomisk utveckling praktiskt taget varje enskilt år sedan euron infördes än genomsnittet i eurozonen. Och vi har en lägre arbetslöshet än vad vi annars skulle ha haft.

Särskilt när vi har en regering som, till skillnad mot många andra länder, inte vill bedriva en aktiv industripolitik, blir valutapolitiken en livboj. Många andra länder gör nu stora insatser för att se till att de klarar konkurrenskraften framöver, men det gör inte ni. Sällan har det därför varit tydligare hur viktig kronan är. Vi har räddat tiotusentals jobb i bra företag på grund av att vi har en egen valuta.

Finanskrisen har slagit blint, även mot många av de så kallade spetsföretagen med goda expansionsmöjligheter. Jag skulle vilja fråga: Vad är fördelen för Sverige med att företag går under och människor förlorar jobben helt i onödan? Jag tycker att du som politiker borde se lite längre än näsan räcker och ta lite större ansvar.

Anf. 58 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Det är något märkligt med Peter Erikssons argumentation. Han säger att det är bättre för de svenska företagen att vi står utanför. Men fråga företagarnas organisationer vad de tycker! De vill att Sverige går över till euron, därför att de ser lite längre än näsan räcker, Peter Eriksson. De ser nämligen att vi under de här åren har förlorat väldigt mycket handelskontrakt. Medan handeln har ökat väldigt kraftigt mellan euroländerna, har den till exempel ökat mindre mellan Tyskland och Sverige än mellan Tyskland och andra länder i eurozonen. Det beror just på detta att det blir osäkrare att göra affärer med ett land som står utanför. Man vet inte vad kontraktet är värt sex månader senare, för då kan kronan ha ändrat värde.

Sedan ger jag dig rätt i, Peter Eriksson, att just när kronan sjunker kan man tjäna på att stå utanför. Men det är ett väldigt kortsiktigt perspektiv, för det som i grunden händer då är att vi ägnar oss åt lönedumpning i Sverige. Det därför det blir billigare. Om kronan sjunker i värde blir svenska löner mindre värda, och det kan svenska företag tjäna på kortsiktigt. Men om du ska använda det som argument får du nog övertyga några andra i din allians, för att stå och säga att lönedumpning är någonting bra är ju rätt långtgående, Peter Eriksson. Det är inget av de länder i världen som har ett väldigt lågt värde på sin valuta som gillar den situationen. De skulle mycket hellre vilja ha ett högre värde.

Att devalvera sig till välstånd har inget land lyckats med, Peter Eriksson, och det är ingen framgångsrik väg.
(Applåder)

Anf. 59 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Sverige är ett extremt exportberoende land. Och vi vet ganska väl vad som händer om till exempel de baltiska staterna, som är utanför eurozonen, låser sin valuta i ett läge där det inte passar länderna i eurozonen. Vad som då blir alternativet är just att man måste sänka lönerna. Det är den enda utvägen man har, och det leder till en enorm turbulens i de länderna.

I Sverige har vi haft en bättre situation. Vi har kunnat ha en rörlig valuta. När de stora, tunga exportberoende företagen hamnat i stora problem, inte på grund av dålig konkurrenskraft utan på grund av finanskrisen, har vi haft en valuta som har kunnat parera det lite grann.

Fråga hur det är i Finland! Är de glada och nöjda i industrin där för att man har euron i det här läget? Jag tror inte att det är så. Det är ganska

många länder som får väldigt illa för att de har knutit sin valuta eller på grund av att de har gått in i eurozonen just i den ekonomiska kris som vi befinner oss i just nu.

Om man skulle göra en koll på vad Sveriges företagare och Sveriges industriarbetare tycker i dagsläget, är jag övertygad om att de är väldigt glada att det inte är Jan Björklunds politik som har blivit förverkligad utan att svenska folket faktiskt fick igenom sin vilja att säga nej.

Anf. 60 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Det vore intressant, säger Peter Eriksson, om vi kunde höra vad företagare tycker och vad folket tycker. Du måste vara helt tondöv för alla de undersökningar som kommer dagligen om vad folk tycker om detta. Det är nu ett starkare stöd för euron än någonsin. Företagarnas organisationer säger också att vi borde gå med nu.

En opinionsundersökning i går redovisade att en majoritet av svenska folket vill ha en ny folkomröstning. Till och med en majoritet av Socialdemokraternas väljare vill ha en ny folkomröstning om euron. Varför tror du att de vill ha det? Är det för att de är så väldigt nöjda med beslutet 2003, eller?

Stödet för euron är starkare än på mycket, mycket länge, och jag tror att det beror precis på detta att människor ser att vi har blivit fattigare. För de människor som har varit utomlands det senaste året är det så otroligt uppenbart att vi har blivit fattigare, för pengarna räcker till mindre. Men nu börjar det bli mer och mer uppenbart också för dem som inte har varit utomlands. Det sades på nyheterna i radion häromdagen att importerade kläder, skor och mat nu blir dyrare för vanliga människor.

Din politik, Peter Eriksson, leder till att svenska folket blir fattigare. Det är därför vi bör byta politik.

(Applåder)

Anf. 61 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! För en tid sedan kunde man se ett reportage på tv om en kommun som var tvungen att spara pengar. En av åtgärderna från kommunens sida var att dra ned på antalet politiker. Tv-teamet hade gått ut och frågat folk vad de tyckte om att man skulle få färre politiker. En av de intervjuade svarade: Det tycker jag är bra. Jag tycker i stället att vi som bor här ska utse de personer som vi tycker verkar bäst på att styra vår stad, mest kunniga och lämpade, och så får de styra staden. Då blir politikerna överflödiga.

Herr talman! Människor över hela Europa går inom kort till val för att utse sina ombud till Europaparlamentet. Det är ett viktigt val som spelar roll för i vilken riktning Europa ska gå. Men till och med i dagens debatt finns det talare som låter nästan som personen i tv-reportaget. De vill inte ha EU för gemensamma beslut, men de vill ha resultaten av de politiska besluten – säker mat, fred mellan länder, möjlighet att resa, arbeta och studera i alla länder och en stabil ekonomi som kan trygga välfärden för medborgarna.

Jag tänker särskilt på Lars Ohly och hans parti. När jag hörde Maud Olofsson tala om Europas förenta krafter tänkte jag att Lars Ohly möjligen skulle kunna låna en del av det och tala om Europas förenta krafter – röda och granna i kokt form och går mest baklänges.

Vi kristdemokrater ser med odelad glädje på Europasamarbetet. Tvärt emot vad många verkar tro handlar unionen inte främst om ekonomi och regleringar. Den handlar om värden, och vi är ett idéparti. Vi är också det parti om något i denna kammare som uppbär EU:s grundideal. Vi är en del av den internationella kristdemokrati som var med om att föda fram det som skulle bli en union ur andra världskrigets aska och förödelse. Vi delar idéer och tillhörighet med arvtagarna till sådana unionsfäder som Konrad Adenauer och Robert Schuman, och vi delar idéerna att integration och samverkan mellan länder är förutsättningar för fred och frihet. Vi ansluter oss till subsidiaritetsprincipen att uppgifter ska fullgöras på lägsta möjliga ändamålsenliga nivå. EU är ett utmärkt redskap för att ta itu med frågor som är för stora för enskilda länder att hantera själva. Andra frågor har EU inte med att göra.

Herr talman! Världen kippar efter andan under trycket av en global finanskris. Dess ursprung var långt utanför den svenska regeringens räckvidd. Vi har hanterat krisen med ansvar. I sådana här skeenden kan dock inget land stå ensamt hur välskötta dess statsfinanser än är. Det var först efter att EU:s finansministrar samlat ihop sig till gemensamma aktioner som de första tecknen på stabilitet började skönjas. Inte ens i detta läge kan ekonomerna enas om att vi kan se botten på krisen.

Att tänka tanken att EU inte funnits under detta skeende är förskräckande. Världen hade varit utan en av sina viktigaste stabiliserande krafter. Europas länder hade fått försöka hantera effekterna av krisen var och en efter bästa förmåga, förmodligen utan hänsyn till om det skett på grannarnas bekostnad.

Vi kan inte enbart uppehålla oss vid krisens omedelbara effekter. Vi måste också se strukturer som har förstärkt och hållit den vid liv. Jag tänker på finansmarknadens sätt att fungera eller rättare sagt inte fungera. Vi har sett en osund och skadlig bonuskultur som uppmuntrat personer att ta oerhörda risker med andra människors pengar. Jag talar om bonusjägarna och fallskärmsflygarna som svävar fritt över alla andra i en moral tunn atmosfär för att berika sig, utan markkontakt och utan att löpa minsta risk. Det är sådant som hotar samhällsgemenskapen och som sprider sig eftersom människor lätt resonerar: Kan de, så kan jag.

Denna ordning måste vi få bukt med. Det gäller förstås inte bara i Sverige utan i hela EU. Vi vill se en EU-gemensam finansinspektion. Kristdemokraterna vill åstadkomma en form av europeisk värdeialog, ett samtal som föder tillit och framtidstro. Villkoren för företagsledare och institutioner ska vara generösa när det är motiverat men också tåla en kritisk granskning och diskussion. Ett ansiktslöst näringsliv som flyr den offentliga debatten gagnar varken näringslivets utveckling eller det samhälle i vilket vi alla verkar.

Mot flera former av ohederligt beteende kan man stifta lagar. Det kan man göra mot stöld, bedrägeri och avtalsbrott. Mot andra former av ohederlighet blir lagstiftning tämligen verkningslös. Behovet av lagstiftning och kontroll hänger samman med den inre känsla av ansvar och hederlighet som finns hos oss som medborgare. Vill vi undvika ett detaljerat Europa bör hederlighet och trygga värderingar uppmuntras.

Herr talman! Ett viktigt redskap i strävan efter att fullfölja Europatanken heter en gemensam valuta, euro. Vi kristdemokrater anser att tiden är mogen för att under nästa mandatperiod hålla en ny folkomröstning

om att ta det fulla steget in i den europeiska monetära unionen – inte främst för EU:s skull utan för Sveriges skull. Det handlar om att bidra till goda villkor för våra små och medelstora företag, om att öka det svenska inflytandet vid de viktiga europeiska besluten och om att åtgärda det faktum att Sverige har blivit fattigare genom att stå vid sidan av valuta-samarbetet. Sverige ska bli rikt.

Herr talman! I EU bereds marken för riktig patientmakt. Alla patienter i hela EU ska kunna välja att få sin vård precis var i unionen de vill. De rödgröna partierna är inte särskilt positiva till detta eftersom de bevarar system i stället för att se den enskilda människan och ställa sig på hennes sida. Sjukvårdssystemen ska formas efter den sjuke och hjälpa denne att bli frisk, vare sig det handlar om vård i det egna landstinget, i det egna landet eller på annat håll, alltså oavsett om färden går till Trollhättan eller Rom.

Här finns en annan syn hos de rödgröna. Jag tror att ni likaväl som jag har sett reportage om personer som till exempel har cancersjukdomar i ett långt gånget stadium. Vi anstränger oss till det yttersta i Sverige för att korta väntetider, göra vården tillgänglig och hålla bästa möjliga kvalitet, men varför ska vi säga nej till möjligheten för den som griper det sista halmstrået? För mig är det mycket svårbegripligt.

Herr talman! I går var jag på Maria Ungdom. Där bedriver man vård för ungdomar med missbruksproblem. Jag träffade en kille som ännu inte fyllt 18 år, men han hade redan varit på tre behandlingshem för sitt missbruk. Det är nedslående att se att många ungdomar i tidig ålder fastnar i alkoholens eller narkotikans klor. Det kan handla om barn som är elva tolv år gamla som tas in för alkoholförgiftning. Det är naturligtvis inget som någon önskar.

Alla vet, och en del gläds också åt, att det sedan flera år tillbaka är fritt fram att ta in i stort sett obegränsade mängder alkohol från ett land till ett annat. Det har lett till att samvetslösa människor på ort efter ort i Sverige tar in billig alkohol och säljer till alla som är beredda att betala. Vi har fått en ny omfattande langningskultur i Sverige där det är öppet dygnet runt och ålderskontroller inte existerar.

Vissa ser detta som en stor frihetsreform, men vi kristdemokrater är bekymrade över utvecklingen. Därför tycker vi att det finns skäl att begränsa mängden alkohol som får föras in över gränsen. Vi vet att det inte är publikfriande i alla sammanhang, men politik handlar ibland om att våga säga också det obekväma.

Alla friheter kan inte vara obegränsade. Friheten att köpa med sig billig alkohol i en mängd som ryms i en mindre lastbil betalas genom att supandet bland svenska ungdomar blir så grovt som det har kommit att bli i vissa kretsar i vårt samhälle i dag. Det leder till våld. Det leder till förgiftning. Det leder till övergrepp. Det leder till mängder av olyckshändelser. Och med handen på hjärtat tror jag att de allra flesta håller med om att de gamla reglerna med en mer begränsad mängd var bra.

Herr talman! Valet till Europaparlamentet är viktigt. Jag vill till sist uppmana alla att utnyttja sin rösträtt och vara med och utse sina företrädare i Europaparlamentet, annars är det andra som bestämmer.

(Applåder)

Anf. 62 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Göran Håggglund sade flera gånger att Kristdemokraterna är ett idéburet parti. Det är vi väl alla här. Men det ger också ett ganska klivet intryck när man tittar på hur kristdemokraterna i Europaparlamentet har röstat i några värdefrågor. De svenska kristdemokraterna har röstat med oss socialdemokrater och den gröna rörelsen och mot Europas konservativa partier i frågor som rör klimat och miljö. Det har varit väldigt bra.

Min första fråga är: Kan Göran Håggglund lova att man kommer att fortsätta att göra det under den mandatperiod som ligger framför oss?

Den andra frågan är verkligen en idéfråga och en viktig fråga i Europaparlamentet. Den handlar om utvecklingsbiståndet och frågor som framför allt rör kvinnors hälsa och rätten till abort. De europeiska kristdemokratiska partierna brukar rösta emot de bistånds- och utvecklingsinsatser som verkar just för fri abort.

Min andra fråga är: Kan du lova mig att också här kommer de svenska kristdemokraterna att bryta mot den kristdemokratiska gruppen i Europaparlamentet och arbeta för rätten till fri abort?

Anf. 63 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Det är precis som Mona Sahlin beskriver att i Europaparlamentet finns det partigrupper av olika storlek. En del är riktigt stora, och en del är mycket mindre. Alla parlamentariker söker sig till någon partigrupp. Kristdemokraterna tillhör EPP, som är den största partigruppen. Där finns det människor som kommer från många olika länder, från alla EU:s länder. Man har lite olika betoning. Man ingår i partigruppen, men varje ledamot äger förstås sin egen röst och avgör hur man använder den i kammaren.

Kristdemokraterna kommer naturligtvis, precis som alla andra ledamöter från olika håll, att använda sin plattform, sitt mandat, för att rösta på det sätt som man anser vara rätt och riktigt. Det finns frågor där man har väldigt starka personliga övertygelser. Det finns andra som är väldigt viktiga på hemmaplan. Det handlar om att rösta i sak för den linje som man anser vara rätt. I regel håller partigrupperna ihop, men som enskild ledamot har jag möjlighet att rösta på det sätt som jag önskar.

När det gäller utvecklingsbiståndet kommer Kristdemokraterna att fortsätta att jobba för en aktiv politik som leder till att vi har ett generöst bistånd till världens fattigaste länder och en biståndspolitik som bland annat riktar in sig på kvinnors hälsa, som vi vet spelar en oerhört stor roll. Vi kommer att fortsätta att driva den linje som vi driver i den svenska regeringen också i Europaparlamentet för att vi ska kunna föra en politik som är klokt utformad och som bygger på de villkor som människor lever under i de allra fattigaste länderna.

Anf. 64 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag blev inte riktigt klok på svaret. Miljörörelsen i Sverige har graderat hur Europaparlamentarikerna från Sverige har agerat i klimat- och miljöfrågor. Som Göran Håggglund säkert vet och är stolt över har några socialdemokrater, miljöpartisterna och bland annat Anders Wijkman fått de högsta betygen och Moderaternas första namn det absolut sämsta. Det är intressant att veta om den samlade kraften i Europapar-

lamentet också i fortsättningen kommer att få röster från kristdemokraterna i Europaparlamentet, och det handlar inte om den europeiska konservativa rörelsen.

Den andra frågan jag ställde handlade om kvinnors hälsa och rätten till abort. Göran Hägglund svarade att man skulle värna kvinnors hälsa och fortsätta att ha en klok politisk inriktning i utvecklingsbiståndet. Nu skärps diskussionerna om rätten till fri abort i Europa. Därför vill jag gärna upprepa frågan. Kommer också Ella Bohlin, om hon blir invald, att stå upp för rätten till fri abort?

Anf. 65 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Till den politik som vi vill se genomförd i vårt eget land, den politik som vi står för i Sverige, hör att det är kvinnan själv som avgör under graviditetens första fas. Det är den lagstiftning som vi har i Sverige och den lagstiftning som vi kristdemokrater står bakom. Vi tycker att vi har väldigt höga aborttal, och jag utgår ifrån att Mona Sahlin delar den uppfattningen. Det är för höga aborttal. Det finns all anledning att jobba, inte minst gentemot ungdomar, för att öka kunskapen om hur man skyddar sig mot oönskade graviditeter och spridning av könssjukdomar.

Det här tänkandet tar vi naturligtvis med oss i alla de olika ställningstaganden som görs på det här området också i den europeiska politiken och i Europaparlamentets beslut.

Den person som blir invald för Kristdemokraterna i Europaparlamentet har naturligtvis att fatta den stafettpinne som Anders Wijkman lämnar efter sig och fortsätta att arbeta för en aktiv miljöpolitik och för en anständig biståndspolitik. Här finns stora uppgifter framöver, och där kommer Kristdemokraterna att fortsätta spela en stor roll.

Anf. 66 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag fortsätter gärna där Mona Sahlin slutade. Det finns ganska starka konservativa strömningar som bygger på ett gammaldags hemmafruideal och som ser tillbaka med nostalgi på den tid då kvinnor huvudsakligen var ansvariga för vård och omsorg och männen var familjeförsörjare. Det här leder också fram till en familjepolitik som i mycket

stor utsträckning blundar för familjer som inte ser ut som den traditionella familjen, det vill säga mamma, pappa och barn, till exempel ensamstående med barn, pappa, pappa och barn eller mamma, mamma och barn. Det är också en politik som starkt ifrågasätter aborträtten utifrån att man inte menar att det är kvinnans rätt att själv bestämma över sin egen kropp. Därför är det intressant att veta inte hur Kristdemokraternas inställning i de här frågorna är utan hur er representant i EU-parlamentet kommer att rösta. Hur kommer er parlamentariker efter valet att ställa sig till den syn på familjen, på homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter och på aborträttigheten som vi har kommit fram till i Sverige?

Anf. 67 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! För det första tror jag att det är viktigt för eventuella lyssnare att tänka på att Lars Ohly företräder ett parti som vill lyfta de här besluten till EU-nivå medan vi anser att detta är beslut som hör

hemma på den nationella nivån. Jag tror att det är en ganska äventyrlig strategi ur Lars Ohlys synpunkt. Det har förts debatter här i kammaren om det under de senaste veckorna.

Lars Ohlys frågar mig om jag ser olika familjetyper. Det är självklart. Det är ju ert parti som inte gör det. Ni tror att alla familjer är precis likadana, och därför finns det en mall som ska duga för alla. Vi ser att familjer är olika. Vi vill införa valfrihet på område efter område som gör att familjerna kan bestämma mer själva, och det vill Lars Ohly förneka familjerna.

Anf. 68 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! I en debatt för ett halvår sedan sade statsminister Fredrik Reinfeldt som kommentar till ett outgrundligt svar från Maria Wetterstrand: Den som förstod det där kan ju ringa en kompis.

Det är ungefär lika tillämpligt nu. Min fråga var inte vad Göran Hägglund tycker om olika familjetyper. Däremot kan jag konstatera att ni inte alls tycker att familjer som ser olika ut ska ha lika rättigheter. Ni tycker ju inte att alla ska ha rätten att adoptera. Ni tycker inte att alla ska ha rätten att gifta sig. Ni diskriminerar vissa familjetyper.

Min fråga var denna: Kommer er EU-parlamentariker efter valet att motarbeta de här konservativa, gammaldags hemmafruidealerna, att stå upp för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter och mot den konservativa synen på familjen? Kommer hon att slåss för aborträtten?

Det var min fråga, och jag tycker fortfarande att den frågan saknar svar.

Anf. 69 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Kommer Kristdemokraterna att motarbeta en konservativ familjesyn? Ja, med Lars Ohlys synsätt är det ett konservativt tänkande om man ger familjerna själva möjlighet att bestämma. För vår del är det ett modernt sätt att tänka att överföra mer av beslutanderätten till familjerna själva. Lars Ohly underkänner familjernas egna val genom att han menar att alla är likadana, och är de inte likadana ska de pressas till att bli det genom de stödsystem och mallar som skapas på en offentlig nivå.

Vi kommer fortsatt att arbeta i Europaparlamentet utifrån de värderingar som är Kristdemokraternas och den politik som vi har presenterat före valet, och den politiken känner Lars Ohly väl. Det är en politik som fångar upp de önskemål som finns hos Sveriges barnfamiljer och leder till mer valfrihet.

(Applåder)

Anf. 70 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det kom upp en intressant fråga här nu som jag tycker är viktig och som förbises ofta i den här valrörelsen och även tidigare. Det är frågan om partigrupperna.

Var och en som blir inröstad i Europaparlamentet äger naturligtvis sin egen röst, men det är också så att man går in i en partigrupp precis som vi gör här i den svenska riksdagen. Ingen människa orkar med att ha full koll på alla frågor. Man jobbar i ett utskott, vanligtvis, nere i Europapar-

lamentet, ungefär som man jobbar i ett utskott i Sveriges riksdag. De viktigaste frågorna som man är mest engagerad i kan man stå kvar vid om den egna gruppen tycker något annat, men det grundläggande är att man går in i en grupp och stärker den. Man bidrar till att den gruppen får mer tid i talarstolen, mer pengar och mer möjligheter, och det är andra personer som på grund av den svenska rösten får möjlighet att sitta i utskotten.

Det innebär att det är en väldigt viktig fråga för svenska folket när man nu röstar att se till vilka partigrupper det är som man går in i. En sak är att Kristdemokraterna och Moderaterna är i samma partigrupp. Den konservativa partigruppen är den grupp som Naturskyddsföreningen i Sverige säger är den klart sämsta av de stora grupperna när det gäller till exempel miljöfrågor. Det är den grupp som många andra kan verifiera är en av de allra sämsta när det gäller en modern jämställdhetspolitik. Det finns många sådana saker som skiljer, tror jag, från vad till och med Kristdemokraternas väljare men också Moderaternas väljare egentligen skulle vilja ha.

Det är väl en bra varudeklaration från Kristdemokraterna att säga: Ja, vi kommer att fortsätta att vara i den gruppen. Vi kommer att fortsätta att stödja den gruppen trots att den driver en politik som är väldigt dålig för många väljare som egentligen är intresserade av Kristdemokraterna.

Anf. 71 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Peter Eriksson för ett resonemang om partigrupperna. Jag tror att det kloka för den väljare som är nyfiken på att diskutera de här frågorna är att fundera på hur det så att säga har varit i backspegeln, och hur det har fungerat. Det är det bästa facit vi har.

Kristdemokraterna har företrätt av Anders Wijkman i Europaparlamentet. Han har varit en av de mest aktiva när det gäller otroligt betydelsefulla frågor som vi har diskuterat här i dag bland annat. Han är en av de mest aktiva och har bland annat utsetts till årets achiever, alltså årets åstadkommare, i Europaparlamentet. Det här är naturligtvis någonting som vi är stolta över och som vi vill se till att det fortsätter.

Europaparlamentet är en viktig plattform, men det gäller att komma ihåg att man ibland kan uppleva att svenska partigrupper har ett visst mått av spretighet över sig. Det är klart att det är ännu större i den europeiska kontexten när vi kommer från väldigt många olika länder. Folk röstar lite olika; det är inte ovanligt. Den respekten ska man ha för de invalda ledamöterna att de ska kunna avgöra själva hur de lägger sin röst, och de har också medarbetare som gör att de kan få hjälp och stöd och gå igenom inför omröstningarna så att de vet precis vilka ställningstaganden de gör. Det är naturligtvis ytterligt centralt som parlamentariker att det fungerar så.

Anf. 72 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att det är en helt riktig bedömning att det i Europaparlamentet är något spretigare. De enskilda ledamöterna röstar i lite större utsträckning efter eget huvud än vad vi gör här. Partigrupperna är ännu lite starkare här i Sveriges riksdag, men ändå håller man i det stora flertalet frågor ihop i grupperna. Det kom en oberoende rapport häromveckan som visade det. Den grupp som håller ihop mest är den gröna gruppen. De har en gemensam värdegrund, de driver tillsammans

klimat- och miljöfrågor, de driver internationellt frågor om solidaritet och mänskliga rättigheter och en lång rad sådana frågor på grund av att vi tycker likadant ungefär. I stort sett är det så även med den konservativa gruppen. Jag tycker att det mål som vi har, ett av huvudmålen, är att se till att den konservativa gruppen blir mindre och den gröna blir större.

Prot. 2008/09:122
20 maj

Partiledardebatt

Anf. 73 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Den sista formuleringen kan jag naturligtvis inte skriva under på, utan jag kommer självklart att arbeta för att den kristdemokratiska EPP-gruppen ska bli större. Den ger oss som kristdemokrater och våra invalda ledamöter en oerhört stark plattform och goda möjligheter att förekomma, om man har personliga meriter för det, som rapportör och därmed öka sitt inflytande i Europaparlamentet. Därmed kan man vara med och styra på ett starkare sätt än man kan göra om man tillhör en annan partigrupp. Det är Anders Wijkman ett levande exempel på. Han är en parlamentariker som utifrån den plattformen kan använda det på ett sätt och får förtroende som gör att han har varit en av de absolut ledande när det gäller centrala frågor i utvecklingen, och det är naturligtvis en tradition som vi tar med oss. Peter Eriksson har möjligheten att med sin röst fortsätta att stödja den utvecklingen.

Anf. 74 LARS OHLY (v):

Herr talman! EU:s makt har ökat. Sedan Sverige gick med den 1 januari 1995 har ett antal beslut förts över till EU-nivå, och ett antal beslut fattas inte längre av medlemsländerna. Det finns däremot inte ett enda exempel på att man har fört tillbaka någon beslutsrätt eller någon makt till de nationella parlamenten.

Det här är en utveckling som Vänsterpartiet motsätter sig. Vi tycker att EU redan har väl mycket makt. Demokratin urholkas när makten flyttar bort dit den inte kan kontrolleras, och med det Lissabonfördrag som nu diskuteras och där man försöker övertyga en trilslande majoritet i Irland att ändra sig följer ännu mer maktöverföring till ministerråd, kommission, domstol och parlament.

Det här är ett problem, och därför behövs det kritiker som granskar denna maktöverföring, som motsätter sig den och som garanterar att man inte kommer att stå bakom ytterligare beslut om mer makt till EU.

Synen från eliterna i Europa på när folk röstar fel i folkomröstningar är mycket tydlig. Om folk röstar som eliten vill har de röstat rätt, och då behöver de inte göra om det. De får inte ens möjligheten att göra om det. Men har man däremot röstat mot eliternas uppfattning ska nya folkomröstningar ta vid. Det har gällt tidigare, för Irlands del. I några fall har det i stället tolkats så som att om man har röstat fel får man inte rösta några fler gånger, utan då är det någon annan som röstar åt en. Så var det till exempel när Frankrike och Holland avvisade det konstitutionella fördraget som sedan till 5 procent ändrades och blev Lissabonfördraget. Det fick inte folk i Holland och Frankrike rösta om, för de hade ju röstat fel förra gången.

I Irland röstade man fel, och där ska man tvingas på en ny folkomröstning. Det här är naturligtvis också ett demokratiskt problem i ett Europa som inte respekterar människors uppfattningar.

Ett annat demokratiskt problem är bristande respekt för medborgerliga fri- och rättigheter, till exempel att vi övervakar och kontrollerar medborgares datorer genom ett EU-direktiv som har införts i Sverige och som ger storföretag polisiära befogenheter. Det ger möjlighet för storföretag att gå in i varje enskild dator och kolla hur mycket man har laddat ned eller lagt upp för andra att ta del av på Internet. Det är en fullständigt rättsosäker lagstiftning och har sitt ursprung i den europeiska unionen.

Man vill gå ännu längre. Enligt ett telekomdirektiv som diskuterades för några veckor sedan i EU-parlamentet skulle man till och med kunna stänga av enskilda användare av Internet bara genom ett beslut från ett företag. Det här lyckades EU-parlamentet förhindra tack vare ett beslut från Eva-Britt Svensson, Vänsterpartiets parlamentariker, som krävde att det måste vara ett domstolsbeslut innan man stänger av någon. Men med den här synen på integritet och medborgerliga rättigheter är demokratin också i fara inom EU.

Det finns också ett problem med främlingsfientliga, rasistiska och högerextrema partier i Europa som hotar demokratin. Det är viktigt att bekämpa dessa attityder och värderingar, men också att stå upp för det enda riktigt progressiva EU-samarbetet och – lyssna noga nu, Fredrik Reinfeldt! – den fria rörligheten för människor. Det är någonting som vi inte bara ska värna, utan vi ska utveckla den. Och vi ska gå till stark kritik mot ett EU som stänger gränserna utåt.

Fri rörlighet gäller ju bara inom denna europeiska union. Utåt finns det organisationer som bekämpar flyktingars rättigheter, som förhindrar att de ens kommer in, och om de kommer in ska de utvisas så fort som möjligt. Utåt bygger man murar och stänger in sig i den fria rörlighet som bara gäller dem som en gång har kommit in. Detta är det stora problemet med bristande rörlighet i vår världsdelen.

Vi har haft en diskussion här i dag om att stärka de fackliga rättigheterna. Jag har blivit beskylld för alarmism, att jag överdriver, att det inte är så farligt. Låt mig bara ge några exempel på auktoriteter som kanske till och med den här regeringen lyssnar till!

Ronnie Eklund, professor i civilrätt och arbetsrätt vid Stockholms universitet, säger att efter Vaxholmsdomen blir det nu fritt fram för social dumpning. Det sade han i *Studio Ett* i januari 2008.

Jonas Malmberg, professor i arbetsrätt vid Uppsala universitet, säger att det inte längre går att kräva lika behandling för utländska arbetare som är verksamma i Sverige.

Birgitta Nyström, professor i civilrätt vid Lunds universitet, sade att utländska arbetare kan komma hit och jobba för lägre löner än svenska arbetare.

Alla de här tre uttalandena är precis det vi säger. Det är därför det nu är så viktigt att fortsätta kampen för kollektivavtalen och konflikträtten. Dessvärre är EU:s domstol inte en nationell domstol för Sverige. Då skulle vi kunna ordna det här. Då skulle vi kunna fatta beslut här i Sverige som lade detta till rätta. Men så är det inte. Vi har ett fördrag som gäller över svensk lag – till och med över svensk grundlag. För att komma till rätta med det behövs ett socialt protokoll. Det behövs en fördragsändring, men det behövs också att alla dörrar är öppna för att förhindra att löntagarnas rättigheter kommer på skam.

Där står denna regering tyst. De gör ingenting. De rör inte ett finger.

När det gäller utvecklingen av kvinnors rättigheter eller bristande rättigheter inom EU ser vi förfärande tendenser. Det är en konservativ familjesyn och en konservativ syn på mäns och kvinnors roller som riskerar att leda till att diskriminering och förtryck av kvinnor ökar i stället för att minska. Vi har arbetat länge mot människohandel för sexuella ändamål och sexslaveri inom EU. Våra parlamentariker har varit de främst aktiva i de frågorna och kommer att fortsätta vara det, men också för en modern familjepolitik som respekterar mäns och kvinnors lika rättigheter.

Vi kommer att fortsätta ta fajten med de konservativa partier som vill föra en familjepolitik som bygger på gammaldags hemmafruideal. Vi avslöjar och argumenterar med de fundamentalistiska lobbygrupper som försöker inskränka kvinnors rätt till abort eller homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter.

Den viktigaste frågan som ingen politiker längre kan strunta i och inte kan låta bli att prata om är klimatet och miljön. Det har nu blivit så viktigt att till och med alliansregeringen påstår sig ha en politik för att bekämpa växthusgaser och den globala uppvärmningen.

Det finns två problem med klimatfrågan inom EU. Det första problemet är att miljöfrågorna är underordnade bland annat regler om fri rörlighet. 19 gånger de senaste fem åren har EG-domstolen beslutat i fall som har rört miljö kontra fri rörlighet. 19 gånger de senaste fem åren har domstolen beslutat till miljöns nackdel. Vi behöver alltså höja miljö- och klimatfrågornas betydelse.

Det andra problemet är att man inom EU har samma felaktiga syn som Fredrik Reinfeldt har här hemma, nämligen att vi ska göra ett åtagande att minska växthusgaserna, men när vi ska genomföra det ska vi räkna oss till godo sådana minskningar som görs i andra länder. Självklart ska vi exportera ny teknik och se till att andra länder kan minska sina utsläpp, men vi ska först göra vår hemläxa.

Det bygger på det synsätt som skiljer sig åt mellan våra partier och våra alternativ, nämligen att ni tror att detta bara är en kostnad. Varför ska vi göra dyra insatser här hemma? Det kostar ju så mycket och ger så lite, säger Fredrik Reinfeldt.

Men vad Fredrik Reinfeldt inte har förstått är att det inte bara är möjligt och nödvändigt att ställa om från gammaldags energisystem som kol, olja och kärnkraft till förnybara energikällor. Det är inte bara möjligt och nödvändigt att ställa om transportsystemen från de gamla lastbilarna som drivs med diesel till järnvägstransporter i stället. Det är också lönsamt! Det ger betalt i form av ett modernare samhälle som skapar nya jobb, utveckling, forskning och en produktion som pekar mot framtiden. Det är därför den här regeringens och EU:s syn på klimatfrågan haltar.

Slutligen är vi som är medlemmar i EU också medlemmar i en union som har orimliga villkor för dem som arbetar där. Vi har löner på tjänstemannanivå som är helt uppåt väggarna, så långt ifrån vanliga människors verklighet att man undrar om det är sant. Nu har också den här regeringens partier tillsammans med sina partier i EU-parlamentet beslutat om nya förmåner för EU-parlamentariker. De ska inte längre tjäna som riksdagsledamöter, 54 500 kronor i månaden, vilket jag kan meddela dem som lyssnar på den här debatten att man inte svälter på, utan lönerna ska höjas till 86 000 i månaden.

Som om inte det vore nog ska man dessutom få 45 000 i månaden i kostnadsersättning utan kvitton. 45 000 skattefritt, varje månad, utöver lönen. Därutöver har man mycket generösa traktamenten varje dag man vistas i Bryssel eller Strasbourg, långt mer generösa än de kostnader man rimligtvis kan ha för mat och uppehälle.

Expressen räknade för ett par veckor sedan fram att detta totalt sett leder till att parlamentarikerna efter valet kommer att ha 136 000 kronor efter skatt varje månad. Det är helt orimligt och spär naturligtvis på det politikerförakt som jag tycker har en grund när man ser hur politiker roffar åt sig och skapar villkor för sig själva som är så oändligt avlägsna det som vanligt folk har.

Just därför är det viktigt att gå och rösta – att inte bara rösta in dem som tycker att de är värda det här, som tycker att de ska ha de här villkoren och som själva har suttit i EU-parlamentet och röstat för dessa villkor, utan faktiskt rösta in sådana som ifrågasätter och som skänker bort större delen av dessa fantastiska förmåner för att man inte vill bli en del av en elit som man inte vill tillhöra.

Min uppmaning är därför att gå och rösta. Rösta även om ni tycker att Moderaterna är det bästa partiet! Jag kan gå så långt som att säga: Gå och rösta till och med om ni tycker att Centern är bäst – men gå framför allt och rösta på Vänsterpartiet!
(Applåder)

Anf. 75 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Så har vi då hört den i svensk politik som är absolut mest emot Europasamarbetet och allt vad EU står för. Det är fel på allt de vill åstadkomma där ute. I eget majestät tävlar Lars Ohly och Vänsterpartiet i denna valrörelse i att tillsammans med Sverigedemokraterna vara de som är mest emot Europasamarbetet.

Den som vill säkerställa att Lars Ohly får inflytande behöver inte bara rösta på Vänsterpartiet; man kan välja att rösta på Socialdemokraterna. Det är det enda sättet att långsiktigt ge Lars Ohly och hans syn på Europasamarbetet ett inflytande i svensk politik.

Valet handlar om jobben och klimatet. Jobben handlar i Europaparlamentsvalet väldigt mycket om hur vi ska stå emot och lösa upp finanskrisen, hur vi ska stå för öppenhet mot protektionism men också hur vi ska ta ansvar för de offentliga finanserna.

Jag ställde till Mona Sahlin frågan hur hon såg på stabilitets- och tillväxtpakten, den ordningsman i Europa som introducerades på 90-talet för att vi skulle komma ur den europeiska skuldfällan och få bättre ordning i de offentliga finanserna.

Det har pratats normpolitik inom vänstersamarbetet. Lars Ohly måste gå med på utgiftstak och överskottsmål. Men vad tycker Lars Ohly om stabilitets- och tillväxtpakten? Är det bra att den finns? Är det viktigt att den efterlevs? Är det en trovärdig grund för att skapa långsiktigt uthålliga offentliga finanser i Europa, eller tycker Vänsterpartiet att den ska skrotas?

Anf. 76 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Den ekonomiska kris som vi genomlider, inte bara i Sverige utan över hela världen, är exceptionell. Den ekonomiska krisen kräver exceptionella åtgärder. Det är de allra flesta överens om.

Det är faktiskt så att det är den här regeringen som står ganska ensam, till och med i Sverige. Det finanspolitiska råd som ni själva har tillsatt har gett er rådet att satsa mycket mer på kommunerna, på a-kassan, på utbildningsinsatser, medan ni står och säger att nej, vi ska sitta passiva och vänta ut den ekonomiska krisen. Ert eget konjunkturinstitut har påstått att det kommer att krävas insatser i storleksordningen tre fyra gånger så mycket som ni har aviserat för att komma till rätta med den ekonomiska krisen.

Alla är överens om att den här krisen är större än 90-talskrisen. Den är större än 70-talskrisen. De flesta talar om att den går att jämföra med 30-talskrisen. Och då är Fredrik Reinfeldts främsta besked till svenska väljare och tydligen till hela Europa: Vi ska göra så lite som möjligt. Vi ska spara. Vi ska inte se till att behålla de jobb som finns inom välfärden eller skapa jobb inom andra sektorer, utan vi ska vänta. Vi ska exportera passiviteten till EU.

Är det ert sätt att skapa jobb? Jag menar att det är ansvarslost. Det riktigt ansvarslösa ligger i att inte göra någonting, att inte ta tag i problemen.

Det finns regelverk. Jag är övertygad om att vi kommer att kunna stå för en expansiv ekonomisk politik inom dessa regelverk. Men det är ju inte regeringens alternativ. Regeringens alternativ är: Sitt still i båten. Gör så lite som möjligt. Vänta på att krisen värker ut.

Samtidigt har vi tiotusentals fler arbetslösa än vi skulle behöva ha. Det är ansvarslost.

Anf. 77 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Den som tålmodigt har följt hela debatten vet att jag redogjort för de insatser som den svenska regeringen har ansvar för och som OECD beskrivit som de mest kraftfulla i hela Europa, hela OECD-området. Men min fråga gällde inte det.

Varför är stabilitets- och tillväxtpakten, ordningsmannen som ska lägga grunden för att vi inte får en underfinansiering av budgetarna i Europa, viktig? Återigen: Uppkomsten var att människor lånade för mer än de kunde betala i USA. Då kan inte svaret bli att stater ska låna för mer än de kan betala. Om stater långsiktigt driver upp stora underskott och skickar notan på framtiden leder det till högre räntor och förväntningar om stora skattehöjningar.

Sättet att hålla ihop för att vi inte ska få den politiken är att vi hedrar stabilitets- och tillväxtpakten, att vi gemensamt säger att vi inte ska ha större budgetunderskott än 3 procent, framför allt inte varaktigt. Det finns en risk att detta inte kommer att fungera; flera länder driver stora underskott.

Min fråga är: Tycker Lars Ohly och Vänsterpartiet att vi ska ha den typen av normpolitik på Europnivå?

Anf. 78 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag har försökt förklara för Fredrik Reinfeldt att exceptionella kriser kräver exceptionella åtgärder. Det är inte någon udda ståndpunkt. Det är en ståndpunkt som de flesta ekonomer och politiker i Europa, liksom i Sverige, har. Nobelpristagaren Paul Krugman anser att man i det här läget bör satsa minst 4 procent av bruttonationalprodukten på krisåtgärder, eftersom krisen är så omfattande och internationell. Jag har också sagt att det finns många fler som delar den uppfattningen.

Det är möjligt att de åtgärderna till viss del inte går att inrymma i de nuvarande regelverken. Jag tror dock att de går att inrymma. Jag ser inte det som det stora hindret. Det stora hindret just nu är en passiv regering som inte alls enbart varnar för besparingar och skattehöjningar i framtiden utan faktiskt genomför besparingar och skattehöjningar. Det är det som regeringens politik leder till.

Det sparas i varenda kommun. Människor sägs upp samtidigt som man höjer skatten eller underfinansierar. Det är resultatet av att regeringen vägrar att skapa rimliga villkor för välfärden i kommuner och lands-ting.

Anf. 79 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag kan förstå mycket av Vänsterpartiets synpunkter, även om jag inte håller med om dem. Jag tänkte dock ställa en fråga om något som jag inte riktigt förstår.

Jag läste Vänsterpartiets klimatmotion, som lades fram för någon månad sedan. Där står att de vill ha högre reduceringsmål för utsläppen i Europa. De vill ha nya krav på EU:s utsläppshandel. De vill klimatanpassa EU:s infrastruktur. Några av dessa punkter kanske vi kan vara överens om. Andra är vi inte överens om.

När man läser om Vänsterpartiets mål ser man att de har höga ambitioner, men för att få igenom dem krävs det ett mycket aktivt arbete i Europa. Hur ska det gå till ifall ni, Lars Ohly, får igenom ert krav att lämna Europeiska unionen?

Anf. 80 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en bra fråga. Vi har ett beslutande-system i Europa som innebär att EU har mer makt än vi skulle vilja se. Så länge EU har den makten måste vi naturligtvis agera där. Det räcker dock inte, särskilt inte på klimatområdet. Där måste vi ha internationella överenskommelser som går långt utanför EU, och långt utanför resten av Europa. Så länge EU talar med en röst, till exempel på klimattoppmötet i Köpenhamn, är det oerhört viktigt att vi arbetar för att denna ståndpunkt blir så radikal som möjligt.

Vi är mycket aktiva och har varit det under de senaste fem åren, inte minst våra EU-parlamentariker Jens Holm och Eva-Britt Svensson, just för att påverka och radikalisera EU:s klimat- och miljöpolitik. Jag menar att precis så ska vänsterpartister arbeta. Vi kommer inte att fatta beslut om att överföra än mer makt till denna union, eftersom vi ser stora demokratiska problem med det. När EU har makt går vi in och gör jobbet genom att representera våra väljare och se till att de beslut som fattas blir så bra som möjligt eller i vissa fall så lite dåliga som möjligt.

Anf. 81 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Uppriktigt sagt tror jag inte att någon riktigt förstod vad Lars Ohly sade. Man kan säga: Låt oss gå in och påverka så att det blir så bra som möjligt, och det blir ännu bättre om vi samarbetar. Om man inte tror det ska man inte göra det. Låt oss göra detta, låt oss gå in med full kraft för det. På så sätt kan man kanske höja ambitionsnivån. Om man inte är med i samarbetet kan man över huvud taget inte påverka i rätt riktning.

Vänsterpartiet för två linjer som är helt oförenliga. Det var det som Miljöpartiet drabbades av. Sedan ändrade de sig och insåg att det här samarbetet är bra. Vänsterpartiet sitter fast i att de först har möten med miljöopinioner runt om i Sverige och säger: Låt oss höja ambitionerna. Låt oss ha ännu högre mål. Kvällen efter har de möte med den EU-kritiska opinionen där de säger: Vi ska lämna samarbetet. Samarbetet är dåligt.

Det går inte ihop. Vänsterpartiet har två fullständigt oförenliga budskap. Om Lars Ohly efter nästa val skulle hamna i regeringen, vilket Gud förbjude, måste han bestämma sig för om han ska vara med och påverka i Europa eller åka hem från mötena. Man kan inte lämna samarbetet och samtidigt vara med och påverka. Att samtidigt driva två oförenliga åsikter inom olika väljargrupper är inte vackert, Lars Ohly. Det är hyckleri och populism!

(Applåder)

Anf. 82 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag ska ta det långsamt så att till och med Jan Björklund förstår. Vi är medlemmar i en union som har beslutanderätt i en mängd olika frågor. Då skulle Vänsterpartiet kunna lämna walk over och säga: Vi vill inte vara med. Vi vill inte att EU ska ha den beslutsrätten. Vi struntar i det. Vi åker hem, som Jan Björklund säger. Det vore oansvarigt, för det behövs kritiker, sådana som ser bristerna i det europeiska samarbetet och inte bara glatt går vidare och för över mer makt till Europeiska unionen. Det behövs också vänsterpolitiker som utifrån ett rödgrönt perspektiv, ett socialistiskt och feministiskt perspektiv, påverkar alla de beslut som EU har rätten att fatta.

Det är egentligen inte så svårt att förstå, Jan Björklund, om man bara försöker lyssna.

(Applåder)

Anf. 83 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Åhörare! Vi har i dag bland annat talat om euron, vilket är intressant. Det är en stor fråga som vi för bara några år sedan hade folkomröstning om. En av de intressanta sakerna är att det finns en så stark koppling till industrin. Riksbanken har ju öppna protokoll där det står vad var och en har sagt. Man kan ganska tydligt följa dessa möten. En av riksbankcheferna heter Lars Svensson. Han är antagligen den mest respekterade av dem alla; han är nationalekonom och, om jag inte minns fel, professor vid Princeton. Han har sagt att 5 procents sänkning av kronan innebär 50 000 jobb. Om det under den här perioden har varit en 10-procentig sänkning handlar det alltså om 100 000 jobb. Han menar

också att risken är att kronan kan stärkas för snabbt, vilket skulle skada jobben i framtiden, välfärden, skatterna och alltihop.

Björklund talade nyss om populism. Han är bra på det. Nu driver han för första gången, vad jag vet, kravet på folkomröstning i en fråga. Han vill att vi ska ha ytterligare en folkomröstning, eftersom svenska folket tidigare röstade fel. Min fråga till Björklund är: Varför inte fullfölja detta? Det vore väldigt intressant. Varför inte säga att vi även borde rösta om Lissabonfördraget i en folkomröstning? Också det har ju en stor majoritet av svenska folket varit kritisk till. Det finns flera sådana intressanta frågor.

Vi gröna har sedan 2004 ett gemensamt europeiskt grönt parti. I år har vi också ett gemensamt valmanifest, som alla 36 gröna partier i Europa varit med om att anta. Green New Deal handlar om ett grönt perspektiv på den ekonomiska krisen och klimatfrågan. Det är den gröna uppmaningen till EU:s folk och regeringar att se möjligheterna och skapa framtidstro. På 30-talet lyckades Franklin Roosevelt i USA att genom sin New Deal vända krisen i framtidstro och arbete. Europas konservativa regeringar valde hårda besparingar och fick fascismen.

I dag står vi inför en avgörande utmaning. För att begränsa den globala uppvärmningen till en hanterbar nivå på högst två graders ökning måste vi börja omställningen nu. Nu är rätt tidpunkt att besluta om massiva investeringar för en hållbar utveckling, en grön investeringsplan, en Green New Deal, som kan ge miljoner nya jobb, som ger bättre konkurrenskraft för företagen och en mer robust och mindre sårbar ekonomi. Nu är rätt tillfälle att genomföra en Green New Deal i Europa. Nu är läge att göra visionerna om snabbtåg till alla Europas huvudstäder till verklighet. Nu är tillfälle att bygga om Sverige till att bli mer energieffektivt. Nu är rätt år att besluta om att modernisera miljonprogrammen i Europas storstäder så att de får en miljöinriktning.

En kraftfull klimatpolitik är en motor för miljontals nya jobb i Europa. Vi behöver bli smartare, effektivare och mer framtidsinriktade. Massiva investeringar i förnybar energi och klimatomställning kan bli den kick som kan vända den ekonomiska krisen, inte i en ny konsumtionsfest men i en stor satsning på hållbar utveckling och fler jobb. Tyvärr har vi en regering som säger nej, nej och nej till just de förslagen. Det samma gäller många av kandidaterna till Europaparlamentet.

Det gemensamma gröna valmanifestet fokuserar på klimat, mänskliga rättigheter och andra tydliga gröna värderingar. Jag är stolt över att vi är med i en grön grupp i Europaparlamentet. Miljöpartiet ställer upp för att vi ska stärka den gröna gruppen ytterligare. I dag är det de konservativa som dominerar. I takt med att Europaparlamentet får alltmer makt i EU-systemet är det också allt viktigare att människor förstår att även där finns politiska grupperingar som styr mycket av det som händer.

Vi går till val på att förändra maktförhållandena så att de konservativa får mindre inflytande och de gröna får mer att säga till om. Naturskyddsföreningen visade i förra veckan att det är Moderaterna som är sämst i test när det gäller miljöfrågor. Förstanamnet Gunnar Hökmark är enligt Naturskyddsföreningen sämst av alla dem som varit invalda från Sverige under den senaste mandatperioden. Han har till exempel röstat för lägre utsläppskrav på bilarna och lägre krav på kolkraftsindustrin. Det är verkligen de gamla moderaterna som går till val igen.

I år ska avgörande beslut i klimatfrågan fattas i Köpenhamn. Vi hoppas att ett nytt globalt avtal ska komma till stånd. Men det är få som tror att det trots allt ska bli tillräckligt för att klara klimatmålen som forskare och världens ledare enat sig om, och vad gör vi då?

Vi måste vara beredda på att öka insatserna och komplettera de strategier som inletts genom internationella handelssystem med tveksam effekt. En sådan strategi pekar vi på i vårt valmanifest. Det handlar om att gå mer direkt på källan till problemen genom att begränsa också utvinningen av fossila bränslen. Fördelen är att även överenskommelser där en mindre del av världens länder är med kan få stor betydelse.

Kan vi komma överens om att begränsa prospekteringen och utvinningen i till exempel Arktis skulle det göra stor skillnad eftersom man tror att kanske 20 procent av världens tillgångar av fossila bränslen finns där. En galen värld satsar nu hundratals miljarder på att få upp mer av det som håller på att förstöra vår framtid. De senaste rapporterna visar att vi bara kan använda en bråkdel av det som redan hittats av olja och kol om vi ska klara den utmaning vi står inför. Allt som tas upp kommer också att användas.

En annan viktig punkt är att få bort subventionerna för fossila bränslen. EU borde rensa sin egen budget och införa hårdare regler om olika stöd till fossila bränslen. Det gäller allt från statliga stöd till kolbrytning till subventioner till flygplatser.

Allra mest bekymrad är jag över att så många av världens ledare väljer att klappa alla på ryggen som inte vill göra något åt utsläppen och problemen. De säger som Reinfeldt att det är andra som måste agera och inte vi. Det är Kina och USA som måste agera och inte vi.

Så lyckas man få människor att känna att deras insatser inte behövs. Vi är ändå så små och obetydliga. Vi kan hjälpa till att göra åtgärder i andra länder men inte så mycket i det egna landet. I land efter land resonerar makthavarna just så och inte bara i Sverige. De är planetens ledare men väljer en smitarattityd som skulle ge fängelse om det handlade om en trafikolycka.

Det är inte för sent. Men ska utvecklingen vändas krävs ett ledarskap som är helt annorlunda än den smitarattityd som Reinfeldt och kompani bedriver, och nödvändiga beslut måste fattas här och nu. Reinfeldts och Olofssons hållning får säkert en hel del människor att känna att vi i Sverige gör tillräckligt. Det är det som är det mest allvarliga. Moraliskt sett är det extra illa. Det gör att människor som var beredda att ta sitt ansvar kan välja att låta bli eftersom det är onödigt. Vi är ju redan så bra och så obetydliga i sammanhanget. Jag vill dock påminna om att klimatfrågan är global men att alla utsläpp är lokala.

Förändring behövs i alla länder i hela världen. Därför är valet till EU-parlamentet viktigt. Framtiden avgörs nu. Du kan vara med och påverka, och förtidsröstningen börjar i dag. Efter debatten ska också jag gå och lägga min röst.

Anf. 84 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har stått här några gånger förut och debatterat EU:s möjligheter när det gäller miljö- och klimatpolitiken. Vid tidigare tillfällen har jag uppmanat Miljöpartiet att ta bort det där att man ska gå ur

EU. Jag har sett vilka möjligheter EU-samarbetet ger för att förbättra och förstärka på miljö- och klimatområdet.

Jag måste bara bekräfta att jag är väldigt glad över att Miljöpartiet nu har ändrat inställning. Det vi ser från samarbetet är att om du driver på och har en ambitiös klimat- och energipolitik kan du också förändra övriga EU. Det är precis vad både Centerpartiet och alliansregeringen har gjort i samarbetet.

Jag tror att det är viktigt att se att EU har kommit överens om detta. Vi tänker inte frånsäga oss det egna ansvaret, utan vi tar verkligen ett eget ansvar. Tack vare det kan vi också påverka andra att göra saker och ting.

Ingen i den svenska regeringen och i ledningen i Sverige tänker försöka slippa ifrån ansvaret. Det är snarare så att vi försöker påverka USA, Kina, Indien, Brasilien och andra att gå med i arbetet.

Nu säger Miljöpartiet att vi inte är tillräckligt ambitiösa. Vi vill i vår överenskommelse minska koldioxidutsläppen med 40 procent fram till år 2020. Miljöpartiet säger att det måste vara 80 procent, det vill säga dubbelt så mycket.

Det är ambitiöst och bra, men frågan är om det är realistiskt. När det kommer till frågan vad man ska göra för att åstadkomma minskade utsläpp med 80 procent är ni svaret skyldiga.

Det är jättebra med höga ambitioner. Men om ni ska bli trovärdiga måste ni också presentera vilka styrmedel ni ska använda för att minska utsläppen fram till år 2020 med 80 procent.

Tala om för Sveriges företagare, Sveriges hushåll, och Sveriges basindustri: Vad är det för styrmedel ni ska använda, och hur mycket kommer det att kosta? Då vet människor vad de röstar på. Det beskedet tror jag att de vill ha i dag av Peter Eriksson.

Anf. 85 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! De kan få det beskedet. Vi har alldeles nyligen skrivit en gemensam energi- och klimatmotion med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna där vi har ungefär 80 olika förslag på vad vi ska göra för att få konkreta och riktiga åtgärder. Jag tror att ni lyckades samla ihop er till tre eller fem förslag i den regeringen som du nu skryter om är så ambitiös. Vi kan gå igenom förslagen.

Jag tycker att det är förvånande att Maud Olofsson inte har något som helst förslag till exempel för att vi ska bygga om och få mer effektiva miljonprogram. Det är någonting som verkligen behövs. Det är akuta problem, och det behövs stora investeringar. Passa på att ta chansen. Vi har ett förslag. Rösta för det här i kammaren så kan vi få till någonting som har betydelse i verkligheten.

Vi vill få till en förändring när det gäller lastbilstrafiken, men det säger ni nej till. Vi vill till exempel införa en kilometerskatt när det gäller lastbilstrafiken. Det skulle göra att mer gods skulle flyttas över till järnvägarna.

Men det är trångt på järnvägarna. Vi vill satsa på stora investeringar för att bygga ut järnvägarna. Vi har en gemensam motion med förslag om det. Men ni vill inte bygga ut järnvägarna kraftigt i Sverige. I stället ska en större andel av era pengar gå till motorvägar.

Det tycker jag är oförsvarligt och obegripligt i en värld där vi behöver stora investeringar enbart för att ställa om och inte för att förstärka det gamla som släpper ut mycket utsläpp.

Jag kan hålla på så här med förslagen. Men tyvärr behövs det inte så mycket tid för Olofsson att dra sin lista.
(Applåder)

Anf. 86 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Det är inte hur lång listan är utan hur kraftfulla åtgärderna är som är helt avgörande. Vi har presenterat hur vi ska minska utsläppen med 20 miljoner ton, ton för ton. Men tyvärr är det så att om man tittar på er lista finns det inte möjlighet att läsa ut hur ni ska klara av att minska utsläppen med 80 procent. Det är dubbelt så mycket som de 20 miljoner ton som vi har angett.

Man skulle kunna gissa att ni ska höja koldioxidskatten kraftfullt. Det innebär ungefär en bränslekostnad som ligger över 20 kronor.

Man skulle kunna tänka sig att ni höjer energiskatten för företagen kraftfullt. För att vara realistiska och ärliga mot väljarna borde ni tala om vad det är. Det går inte att säga: Bygg mer järnväg! Det går inte att räkna på. Det är bra, och det gör regeringen. Det går inte att säga att man borde investera i energieffektivisering och inte kunna ange hur mycket man i så fall sparar. Vi gör alla de där sakerna.

Kraftfulla styråtgärder med koldioxidskatter och andra skatter kommer att krävas om ni ska nå upp till 80 miljoner ton. Vi är ambitiösa, men vi är också realistiska. Det är det som är viktigt för svensk basindustri, för svenska jobb men också för svenska hushåll. De vet vad det här innebär. Det är ambitiöst, men realistiskt.

Anf. 87 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Det är många siffror som snurrar i luften, men 80 miljoner ton är det nog ingen som har krävt.

(Näringsminister MAUD OLOFSSON (c): 80 procent!)

När det gäller 80 procent är vi överens med de gröna partierna om att vi vill minska utsläppen fram till 2020 med 40 procent inom EU-länderna. Sedan vill vi göra lika mycket insatser i andra länder.

Detta är ett tydligt bevis på att det definitivt inte är så som ni ibland pratar om – att vi bara bryr oss om hur det är i Sverige. Vi har större ambitioner internationellt än vad ni har. Men vi vill göra riktiga saker i Sverige också, och tyvärr säger ni nej till alla riktiga insatser.

Så var det i och för sig förut också. De flesta som nu sitter i den borgerliga regeringen sade nej till trängselavgifterna i Stockholm. De flesta sade nej till ökade koldioxidskatter när vi införde det tidigare. De flesta sade nej till att vi ska försöka få ut biobränslen i hela Sverige och inte bara i storstäderna. Så kan man också hålla på.

Men jag kan ge er kredd för en del av de åtgärder som finns i dag – som Reinfeldt sade tidigare har ni faktiskt fattat ett beslut om 8 öres höjning av koldioxidskatten. Men det är en väldigt liten del jämfört med vad som behövs. Det räcker inte med att höja skatten. Man måste också investera så att man gör det möjligt för människor att leva mer klimat-

smart. Man kan inte välja spårvagnen om det inte finns någon. Man kan inte välja ett biobränsle om det inte finns något i pumpen där man bor. Människor kan inte göra sådana val i livets alla olika skeden om man inte investerar i ett mer klimatsmart och modernare samhälle. Det är det ni säger nej till. Ni värnar statsfinanserna, säger ni. Men det är ansvarslost, för ni ser inte till vad som behövs för framtiden för att klara klimatmålen.

Anf. 88 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag tänkte möjligen få en diskussion med Peter Eriksson om en fråga som jag tror att det finns anledning att diskutera också inför riksdagsvalet så småningom.

Peter Eriksson säger i sitt inlägg att vi behöver bli smartare, effektivare och mer framtidsinriktade. Jag håller med om det. Men när det gäller synen på det samarbete som sker på den europeiska arenan är Socialdemokraterna positivt. Vänsterpartiet har uppfattningen att Sverige borde lämna det europeiska samarbetet. Peter Eriksson är i ledningen för ett parti som har ändrat uppfattning och nu säger: Vi vill vara med. Vi tycker att Sverige ska vara med.

Men det EU som Peter Eriksson vill ska existera är ett EU som är lite annorlunda än dagens. Man säger att den övergripande principen ska vara att varje medlemsland ska ha vetorätt när beslut fattas i EU. Man går ganska långt från en diskussion där vi i vissa fall har majoritetsbeslut till att det ska vara vetorätt för varje enskilt land.

Om vi ställer detta mot Peter Erikssons resonemang om ett smartare, effektivare och mer framtidsinriktat EU – vilka tror Peter Eriksson är förutsättningarna för att åstadkomma de viktiga besluten på de viktiga områdena om varje land i varje beslut måste stå bakom varje del?

Anf. 89 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Vi vill att EU ska bli effektivare på de områden där det verkligen behövs gemensamma beslut. Då behöver man också kunna fatta överstatliga beslut. Det kan handla om klimatområdet, som vi nyss har diskuterat. Det kan handla om frågor om mänskliga rättigheter. Det kan också handla om andra miljöfrågor, för det finns ju en del sådana.

Men i dag ser vi inte det som Maud Olofsson och andra gick till val på i förra valet – att EU ska bli smalare och vassare. Vad som har hänt, och vad ni har röstat för under den här perioden, är att det ska bli bredare och klåfingrigare.

Det är den inriktningen vi ser, och det är den utvecklingen som så många i Sverige är kritiska till. Det handlar inte bara om att EU får mer makt utan också om att man lägger sig i en massa saker där vi inte ser något starkt behov av mer överstatlighet.

Anf. 90 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag håller inte med om den beskrivningen av utvecklingen i EU. Min uppfattning är att EU är till för att hantera frågor som är för stora för enskilda länder att ensamma hantera – frågor där det behövs ett samarbete.

Peter Eriksson säger att det är på områdena mänskliga rättigheter och miljöpolitik som EU bör ha beslutskapacitet och effektivitet medan det

på alla andra områden bör vara så att varje enskilt land har vetorätt i varje enskild fråga i varje enskild del vid varje tidpunkt. Det är hans linje.

Hur ser Peter Eriksson det hela framför sig till exempel när det gäller asyl- och flyktingpolitiken? Hur ska vi kunna få en mer samordnad och effektiv flykting- och asylpolitik i Europa med den linje som Peter Eriksson företräder? Behövs det inte en del extra och gemensam kraft för att kunna få de beslut på plats som faktiskt kan leda till att Europa blir en fristad för människor som behöver fly och att vi får en situation med ett bättre samarbete mellan länderna för att ta hand om de utmaningar som ligger framför oss?

Anf. 91 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jo, det är ett sådant område där man skulle kunna tänka sig att EU kan få mer muskler för att införa gemensamma regler för att ha ett slags miniminivå för en asyl- och flyktingpolitik. Det är sådana frågor som jag tycker ligger på nivån för mänskliga rättigheter. Men där sköter sig inte EU alls i dag, utan är alldeles för svagt. I stor utsträckning bidrar EU där både nationellt, via de enskilda länderna, och genom gemensamma insatser till att många av dem som söker sig till Europa behandlas mycket illa. En hel del människor dör också på vägen dit för att vi inte ens försöker bry oss om frågorna i tillräcklig utsträckning.

Den trafficking som pågår är en annan, närbesläktad fråga. Det är också sådant där det kan behövas gemensamma beslut och muskler. Men det krävs inte bara detta, utan också en vilja till förändring. Tyvärr drar många av de partikamrater som kd har i EU-parlamentet åt andra hållet där. De är mycket mer skeptiska och kritiska till gemensamma beslut som skulle innebära att EU öppnar sig och blir mer mänskligt och modernt i den meningen.

Partiledardebatten var härmed avslutad.

8 § (forts. från 6 §) En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (forts. NU19)

Anf. 92 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Till att börja med kan man väl passa på att lite ironiskt gratulera Maria Plass och Moderaterna till den insikt de tydligen har fått när det gäller utbyggnaden av bredband.

När vi startade det för ett antal år sedan ansåg Moderaterna att detta inte var någonting för samhället att engagera sig i, utan det skulle marknadskrafterna sköta själva. Men nu låter det tydligen lite annorlunda. Om jag har uppfattat det rätt gratulerar jag Moderaterna till den insikten. Det tyder ju på att de har förstått betydelsen av att man inom ramen för vår regionalpolitik och hela Sveriges behov också har behov av bra elektroniska kommunikationer.

Däremot finns det en annan sak som jag skulle vilja ställa en fråga om. Det handlar om att vi har ett skatteutjämningsystem. Det har man lyckats förbigå totalt i skrivelsen från regeringen. Detta skatteutjäm-

Prot. 2008/09:122
20 maj

Partiledardebatt

*En strategi för att
stärka utvecklings-
kraften i Sveriges
landsbygder*

ningssystem ska gå ut på att man ska göra en omfördelning av pengar från rika kommuner till fattiga.

Det här är ett exempel på att majoriteten gör precis tvärtom. Till den 1 januari 2008 beslutade den nuvarande regeringen och den nuvarande majoriteten i riksdagen att man skulle göra en annorlunda fördelning, vilket har uttryckts så här: "Kommuner och landsting i landsorten ska från och med nästa år vara med och betala för det höga löneläget i Stockholmsområdet." Tycker Maria Plass att det är ett bra bevis för en bra regionalpolitik att fattiga kommuner ska vara med och betala ett högt löneläge i Stockholm?

Anf. 93 MARIA PLASS (m) replik:

Fru talman! Krister Örnfjäder började med att vara lite ironisk angående bredbandet, och det tycker jag faktiskt inte att man ska vara, speciellt inte om man representerar ett parti vari en känd medlem sagt att Internet bara är en tillfällig fluga.

Vi tycker att bredband är en utveckling för landsbygden. Det ger möjlighet. Vi tillför också pengar för att kunna bygga ut detta. Jag tror att vi kanske till och med är överens om att det behövs bredband även ute i landsbygden.

Jag vet inte varifrån Krister Örnfjäders citat kom. Det glömde han att berätta. Det handlade vad jag förstår om att löneläget är olika i Stockholm och ute på landsbygden och om att landsbygden får vara med och betala, kanske genom att man har samma prisnivå. Eller hur var det? Vi kanske kan få en förklaring av vad Krister Örnfjäder menade egentligen. Det är ju ingenting som direkt berörs i det här betänkandet, men det är uppenbarligen en aktuell fråga för Krister Örnfjäder i alla fall.

Men jag har faktiskt också en fråga. Den rör den reservation som är skriven av Socialdemokraterna. Den handlar om att staten ska vara med och ha en central roll när det gäller landsbygdspolitiken. Vi från Moderaterna tror på individen. Vi tror att människor har kraft att kunna utvecklas också på landsbygden. Men tror Krister Örnfjäder att det är nödvändigt att staten ska vara med och peta för att vi ska få en utveckling på landsbygden, eller tror Krister Örnfjäder också, liksom vi, på individens egen utvecklingskraft?

Anf. 94 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Naturligtvis tror jag på individens egen utvecklingskraft. Men jag tycker inte att det är att peta om staten är med och ser till att man har skolor, att man får sjukvård och att man har möjlighet att transportera sig. Det är knappast någonting som man petar i. Och har Maria Plass den ingången, att det är att vara med och peta, kan jag förstå att det ser ut som det gör med de förslag som saknas i den här skriften.

Jag återkommer till det här med skatteutjämningssystemet. Maria Plass har ju själv varit med och förändrat systemet till nackdel för gles- och landsbygdskommuner. Kan jag uppfatta Maria Plass svar på så sätt att hon inte visste vad hon gjorde vid den tidpunkten eftersom hon tydligen inte har varit medveten om att man ändrade systemet för drygt ett år sedan så att glesbygds- och landsbygdskommuner är med och betalar ett högre löneläge? Det är ju en av de saker som numera ingår i underlaget

för hur man ska räkna ut det här systemet. Det innebär till exempel att i Stockholms läns landsting får man 180 kronor mer per invånare medan Norrbotten fick betala 140 kronor för att se till att det här skulle bli en utjämning.

Det innebär att för kommunernas del står det så här – jag citerar ur tidningen Riksdag och Departement, som väl betraktas som oberoende: ”För kommunernas del beräknas lönekostnaderna på medellönen i grannkommunerna, villapriserna och andelen som förvärvsarbetar. För landstingen ska lönekostnaderna beräknas på lönerna i privat sektor i länet och på läkarnas faktiska löner. – – – Kommunerna i Stockholms län får cirka 80 kronor mer per invånare, medan kommunerna i Jämtland får punga ut med drygt 200 kronor per invånare.” Är det här en bra regionalpolitik? Är det här ett bra fördelningssystem, tycker Maria Plass?

Anf. 95 MARIA PLASS (m) replik:

Fru talman! I sitt anförande tidigare i dag, för några timmar sedan, ägnade Krister Örnfjäder väldigt mycket tid åt att berätta att han inte hittade någonting i den här landsbygdsutvecklingsstrategin. Vi andra har hittat ganska mycket i den, men Krister Örnfjäder lyckades uppenbarligen med konststycket att hoppa över det mesta. Då väljer man att gå utanför den strategi som är skriven här.

Den socialistiska inriktningen på landsbygdspolitiken har varit att ha en utjämnande fördelningsspolitik framför att ha en utvecklingsfrämjande politik. Det är ju en traditionell socialdemokratisk politik där staten har en central roll och styr, och framför allt styr uppifrån.

Jag får konstatera att i den skrivna reservationen förekommer inriktningen att man kommer och styr från statligt håll i landsbygdspolitiken. Då blir allting bra. Jag tycker också – det har jag sagt tidigare – att när det gäller infrastruktur och grundläggande service som till exempel skolor har staten en roll, men Socialdemokraterna vill gå bra mycket längre än så.

Anf. 96 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag vill först säga att jag befarar att jag inte kommer att klara mig på den utsatta tiden. Jag vill anmäla detta redan nu.

Det här är den första strategin av det här slaget som har tagits fram under mandatperioden, och vad jag vet har man inte antagit någon liknande tidigare heller. Jag är personligen lite beklämd över hur man har läst eller inte läst och inte vill ta till sig någonting. Jag undrar verkligen om man har sett innehållet. Med ett löfte, fru talman, att få dessa tillbaka är jag beredd att låna ut mina glasögon till Krister Örnfjäder så att han möjligen kan ta del av innehållet i den här väldigt omfattande skrivningen. Jag kommer att beröra ett antal punkter.

Här finns en positiv syn – det utgår jag ifrån att vi alla har – på de möjligheter som finns på landsbygden. Och vi ska inte glömma bort, även om det hittills inte har nämnts, att den verkligt stora potentialen för sysselsättning och aktiviteter ligger hos till exempel skogsnäringen, som svarar för 200 miljarder och 100 000 anställda. I jordbruket och livsmedelsindustrin har vi tillsammans nära 120 000 personer sysselsatta. Som sagt: Det är ett väldigt brett anslag i den här strategin, för vi vet alla att

det är där det kan ske väldigt mycket utveckling och att det kan bli en motor för jobbskapande och tillväxt, inte minst på energiområdet.

Under de här två och ett halvt åren har regeringen fattat en rad olika beslut och tagit flera initiativ för att ge landsbygden bättre förutsättningar. I landsbygdsprogrammet till exempel, som det ju togs delbeslut om förra perioden också, finns 35 miljarder för att stärka landsbygdens konkurrenskraft. Ett konkret exempel är de 50 miljoner som kom till extra stöd för kommersiell service – det gäller bensinmackar i glesbygd – som regeringen nyss har beslutat om.

Jag kan ge några ytterligare exempel. För att göra det enklare och mer lönsamt att starta och driva företag, vilket också har stor betydelse för kvinnors möjligheter, har tillskjutits 100 miljoner per år extra under den här perioden. Regelförenklaringsarbetet bedrivs också för att göra det lättare. Det känner vi till. Jag medger att det är en tuff uppgift. Målet är att man ska minska företagets administrativa kostnader till följd av statliga regler med 25 procent fram till 2010. En aktuell siffra från en färsk rapport visar att den administrativa kostnaden för jord- och skogsbruket och fiskerinäringen under 2007 minskade med ca 17 miljoner kronor netto.

När det gäller de sociala avgifterna och bolagsskatten vet vi att de har sänkts. Det kan stimulera till investeringar och nyanställningar. De sociala avgifterna har ju sänkts med 1 procent och avgiften för unga, alltså mellan 18 och 26 år, har sänkts med i runda tal 15 procent. Det tror jag också är viktigt i det här svåra konjunkturläget.

Sammantaget betyder de här två sänkningarna av avgifterna en kostnadslättning på 13 miljarder kronor.

Ett annat exempel, fru talman, är att Almi Företagspartner har fått en kraftigt ökad utlåningsmöjlighet genom det kapitalskott på 2 miljarder som man har fått. Man har fått möjlighet att finansiera en större andel av små och medelstora företag upp till 80 procent av lånebehovet. Ni vet att det tidigare var bara 50 procent.

Det tidigare landsbygdsstödet som nu heter Bidrag till företagsutveckling gäller i första hand små och medelstora företag inom stödområdena A och B, alltså i gles- och landsbygd. Där har man höjt högsta beloppet på bidraget från 800 000 till 1,2 miljoner. De nedsatta socialavgifterna i stödområdena A och B sänker marginalkostnaderna för anställningar också. Sammantaget är det en skattereduktion på 640 miljoner för detta år. Det är en beräknad siffra.

Fru talman! Medlen till åtgärder inom den så kallade livsmedelsstrategin, vilket också är berört i den här skriften, har ökat så att vi nu totalt för detta år har 49 miljoner. Målet för den strategin är att få fram en konkurrenskraftig livsmedelssektor med hög tillväxt och med kvalitetsfrågorna i fokus. Det är ju verkligheten inne nu.

Insatserna när det gäller regeringens vision Sverige – det nya matlandet, att stärka maten med mervärden som exempelvis småskalig livsmedelsförädling, ökar också med 30 miljoner per år för de kommande åren.

Förslaget om sammanhållen klimat- och energipolitik ska debatteras i särskild ordning senare så jag berör inte det. Men det kommer ju med hänsyn till möjligheterna att utvinna energi att beröra landsbygden positivt.

På tal om energi har bland annat tillståndprocessen för att underlätta etablering av vindkraftverk förenklats, och medel har anslagits för att för-

korta handläggningstiderna. Den planerade utbyggnaden av vindkraft kommer att ha stor betydelse för landsbygden.

Ytterligare ett exempel inom energiområdet, fru talman, är att det nu satsas ytterligare medel, 40 miljoner per år, för att stödja och stimulera biogasproduktion.

Några ord vill jag säga om utbildning med landsbygdskoppling. Arbetsmarknaden i många landsbygdsområden har ju ett behov av personer med praktisk och hantverksmässig utbildning. Man har också initierat en mängd åtgärder för att stärka den yrkesutbildningen på gymnasial och eftergymnasial nivå. Bland annat har en försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning påbörjats och yrkesskola har inrättats, som bekant.

Fru talman! Tillgänglighet till service är en viktig förutsättning för tillväxt i alla delar av landet. Jag vet mycket väl, efter att ha deltagit i politiken i 40 år, att det inte var bättre förr. Men jag vet också, vilket samtliga här vet, att de demografiska förändringarna gör det här väldigt svårt. Vi har en befolkningsomflyttning som inte någon av oss har kunnat hejda tillräckligt mycket, enligt min uppfattning.

De regionala serviceprogram som nu har kommit till uttryck ska genomföras i syfte att öka tillgängligheten till kommersiell och offentlig service. Som ni vet är det länsstyrelserna och självstyrelseorganen i Skåne och Västra Götaland samt även samverkansorganen i Kalmar och Gotland som ska jobba med detta. Från och med denna månad får Tillväxtverket en central roll i detta arbete.

Regeringen har också avsatt 17 miljoner för att stimulera lokala lösningar och initiativ inom serviceområdet. Där tror jag att vi har väldigt mycket att göra i samverkan. Väldigt många av de problem och möjligheter som finns på landsbygden löses genom samverkan mellan många parter, privat, offentligt och ideellt. Lokalt kan det handla om hemtjänst, sjukvård och dagligvaruförsörjning, som bekant.

En annan del är rättssäkerheten. Tillgången till poliser har debatterats tidigare. Där har regeringen som mål att den polisiära närvaron måste öka och att det till 2010 ska finnas 20 000 poliser i landet.

Även domstolsverksamheten ser jag har debatterats i annat sammanhang. Tingsrätterna, som har stor betydelse för de enskilda, har faktiskt ökat i antal jämfört med det förslag som Socialdemokraterna hade tidigare.

Fru talman! Låt mig också beröra infrastrukturfrågorna. Det gäller den elektroniska kommunikationen, som berördes kort av en tidigare talare. Det är faktiskt viktigt – jag deltog intensivt i den debatten under förrförra perioden – att man får i gång bredbandsetableringarna. Det satsas ju medel för samkanalisation, som det heter. Det är en demokratisk fråga att vi får en form av digital allemansrätt; ett uttryck för övrigt som vi skapade inom Centerpartiet 1999 då vi debatterade dessa frågor som allra mest.

Fru talman! När det gäller infrastrukturen har det finmaskiga vägnätet jättestor betydelse. Låt mig bara kort uppehålla mig vid enskilda vägar med statsbidrag, som ju är 20 000 mil. Jag var faktiskt med när den förra regeringen helt och hållet tog bort det här statsbidraget, vilket skadade landsbygden kolossalt mycket. Det återinfördes efter en hel del politiskt

Prot. 2008/09:122
20 maj

*En strategi för att
stärka utvecklings-
kraften i Sveriges
landsbygder*

fotarbete på den tiden. Där behövs det mer. Vägverkets chef sade redan 2002 att vi har ett eftersatt underhåll av vägnätet på 23 miljarder.

Nu pågår infrastrukturplanering ute i trafikverken. Jag ska inte uppehålla mig vid det ytterligare. Självklart skulle även jag ha önskat att ramen för infrastrukturens satsningar hade varit ännu vidare.

Sist och slutligen har vi frågan om att öppna för mer samverkan med den ideella sektorn. Jag är personligen, efter att ha deltagit i väldigt mycket av det här arbetet, alldeles övertygad om att utan den ideella sektorn stannar landsbygden. Det är också därför som stödet till exempelvis organisationen Hela Sverige ska leva har ökat betydligt under den här mandatperioden. Så är det även med stödet till Skärgårdarnas Riksförbund. Jag hoppas att vi är överens över blocken om att den ideella verksamheten har stor betydelse för utvecklingen på landsbygden.

Anf. 97 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tackar också Åke Sandström för anförandet. Jag vet att Åke brinner för frågorna, och jag förstår att Åke känner sig förtvivlad över den utveckling som han kan se och som delvis också är ett resultat av regeringens politik.

Jag har läst skrivelsen från pärm till pärm med rena glasögon – inga filter. Jag läser innantill att en god tillgång till kommersiell och offentlig service är en förutsättning för hållbar tillväxt och utveckling i landsbygdsområden. Så skriver man – klart och tydligt.

(ÅKE SANDSTRÖM (c): Det är sant.)

Det är sant. Det intressanta att se är hur det ser ut i verkligheten med den kommersiella och den offentliga servicen. Vi kan se att det faktiskt har skett en rad indragningar de två senaste åren. Inte minst gäller det de statliga verksamheterna, det vill säga apotek, försäkringskassa och arbetsförmedling. Förändringen har givetvis lett till försämringar för landsbygdens invånare. Det har skett en centralisering till regionala städer, i Norrland ofta utefter kusterna.

Det här har inneburit att en av grundförutsättningarna för företag och människor att påverka i landsbygdsområdena har drastiskt försämrats. Det har skett på ett sådant sätt att kommuner och länsstyrelser i berörda områden inte har kunnat delta i processen. Var och en av de statliga myndigheterna har gjort sitt arbete, ofta utifrån ekonomiska beting, och på det sättet försökt effektivisera. Det har också lett till att service och arbetsförhållanden för dem som jobbar inom den statliga sektorn också har försämrats. Det är fråga om långa restider för att besöka kunder ute på landsbygden.

Menar Åke Sandström att detta är en bra utveckling för landsbygds-kommunerna?

Anf. 98 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Självklart är det inte en bra utveckling. Det är fråga om att skilja på äpplen och päron. Som Persson vet kan vi inte styra i detalj över statliga verk och myndigheter.

Jag vet också att länsstyrelsen i varje fall i mitt län har varit delaktig i planeringen. Den samlokalisering som sker av arbetsförmedling, försäk-

ringskassa och så vidare är en följd av att de måste effektivisera för att klara sin ekonomi. Det är en jättesvår balans. Å ena sidan kräver vi alla effektiva statliga myndigheter, å andra sidan ska vi ha en hygglig närhet. Vi har haft en omfattande debatt om detta. Jag tillstår att det inte är en enkel fråga.

Anf. 99 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Äpplen och päron är trots allt frukt. Frukten ska blandas ihop till en bra kompott som är smaklig för dem som ska nyttja den.

Vi har sett en utveckling där regeringen har påskyndat omstrukturen av den statliga servicen. Det har inte varit till gagn för landsbygdsbefolkningen. Nu ska man vara med och försöka hitta lokala lösningar med lokala enklare servicetjänster. Jag vet inte vad de är för något. Det skulle vara intressant att höra om Åke Sandström känner till vad det är för enklare servicetjänster som ska tillhandahållas ute i landsbygdsområdena.

En av grundförutsättningarna för att landsbygdskommunerna ska ha möjlighet till utveckling är att man har ett statsbidragssystem som bygger på principen att man ska utjämna skillnaderna. Vi ser i dag att skillnaderna ökar mellan stad och landsbygd. Det sker inom alla dessa områden, inte minst mellan kvinnor i städer och kvinnor på landsbygden. Där ökar också skillnaden markant. Statsbidragen till kommunerna är väsentliga för att landsbygdskommunerna ska vara delaktiga i finansieringen av det viktiga landsbygdsprogrammet.

I dag ställs många landsbygdskommuner inför valet att medfinansiera vägtrafiksatsningar. Det får ställas mot behoven inom skola och omsorg. Effekten är att man i många landsbygdskommuner känner sig tvingad att lägga ned landsbygdsskolor. Man ställs inför ett ultimatum där man är tvungen att satsa på antingen infrastruktur eller barnomsorg.

Anf. 100 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det råder inget tvivel om den demografiska förändringen, det blir alltså allt färre människor på den reella landsbygden. Det är en påfrestning för att klara servicen. Man blundar om man inte tillstår det.

Att regeringen skulle ha påskyndat förändringen av de statliga myndigheterna kan jag absolut inte hålla med om. Däremot har antalet myndigheter rationaliserats i antal enheter över hela landet.

Jag kan det kommunala skatteutjämnningssystemet väl. Det berördes tidigare. Det är så enkelt att den socialdemokratiska regeringen hade beställt en utredning av Wetterholm. Han föreslog att 100 procent av lönekostnaderna och 100 procent av byggnadskostnaderna skulle ingå som parametrar i systemet för utjämning av kostnader. Vi var inte minst i mitt parti motståndare, och uppgörelsen blev 50 procent. Flera av Norrlands-länen, inte minst i Norrbotten och Västerbotten, har haft en fördel av att få in byggnadskostnadsindex i systemet. Däremot har lönerna – vilket jag motsatte mig eftersom det kan påverka lönebildningen – varit högre i Stockholm. Av den anledningen blev det en förändring som i min hemkommun innebar 15 kronor per invånare. Det kunde variera ända upp till 120 kronor. Det slutresultatet nådde jag inte, men det är bakgrunden till förslaget.

Nu ska frågorna utredas av en parlamentarisk utredning. Den är inte tillsatt än. Det nya systemet ska vara färdigt 2011. Så är läget där.

Anf. 101 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Det som Åke Sandström tog upp i sin föredragning kräver egentligen ett antal genmälen, men det klarar man inte på två minuter. Jag ska hålla mig till tre.

Till att börja med sade Åke Sandström att det inte går att i detalj styra över statliga verk och myndigheter. Låt mig läsa vad Maud Olofsson sade när hon var i opposition, innan hon var näringsminister. Frågan hon fick löd: Hur skulle du vilja att regionalpolitiken ser ut? Hon svarade att staten borde kräva att verk och företag ska fortsätta att erbjuda service på landsbygden.

Hur kommenterar Åke Sandström detta? Är det något som har hänt sedan valet 2006 som har förändrat de förutsättningarna? Åke Sandström gjorde sig till talesman för de fyra partierna. Han pratade om allt positivt som har hänt. LRF:s ordförande Lars-Göran Pettersson sade för knappt två månader sedan att regeringens politik är en gåta. Han uppmanade regeringen att vidta ett antal åtgärder. Han kallade dem för de sju sveken. Han pratade om klimatpropositionen, gårdsstödet till betesmarkerna, ingen strategi för landsbygden, inget förslag om stärkt konkurrenskraft för de gröna näringarna, tvärtomförslag om försämrade konkurrenskraft, motstånd mot utvidgad ursprungsmärkning och otillräckliga tak mot krånglet.

Det är knappast en bild som motsvaras av det som Åke Sandström försöker ge sken av när man pratar om den skrivelse som från början var en proposition. Sanningen är väl att det blev en skrivelse därför att det inte fanns några förslag att lägga fram i en proposition.

Anf. 102 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det är tacknämligt om vi kan hålla oss till skrivelsen – kalla den vad du vill. Att ta med vad som sades för tre år sedan eller vad som har sagts efter skrivelsen trycktes ligger utanför den här debatten.

Önskemålet att de statliga verken och myndigheterna ska se till att det finns en service och en verksamhet även på landsbygden står kvar, men det är sannerligen inte lätt att verkställa det.

Jag var noga med att säga att klimat- och energipropositionen ska behandlas i särskild ordning. Där finns också förslag. Jag förstår vad som åsyftas i den utifrån LRF:s utgångspunkt. Men, som sagt, där förs det en dialog, och vi ska återkomma till den punkten när det gäller den propositionen.

Anf. 103 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Den här debatten blir i så fall helt omöjlig. Skulle jag inte få åberopa det som står i den här skrivelsen? Dessa punkter har man faktiskt tagit upp och redovisat. Hade det varit en proposition skulle man också ha kunnat lägga fram förslag på motsvarande punkter i stället för att bara redovisa, enligt mitt tycke, vad som inte har gjorts.

Att jag i detta läge hänvisar till vad Maud Olofsson sade tidigare beror på att hon är huvudansvarig för denna skrivelse. Hon har haft alla

möjligheter att lägga fram vilka förslag hon vill för att få med precis de synpunkter som hon gav uttryck för när hon var i oppositionsställning.

Man kan förvänta sig att det som man säger i opposition på något sätt avspeglar sig i den regeringsdeklaration och de förslag som man sedan lägger fram i regeringsställning.

Jag tycker därför inte alls att det är orimligt att jag tar upp dessa saker.

Åke Sandström stod själv här nyss och åberopade vilket underlag som Socialdemokraterna hade tagit fram och som ni sedan tog fram som beslutsunderlag ett och ett halvt år senare.

Alltihop hänger alltså ihop på något sätt. Jag vill bara att man ska komma upp till bevis. Det räcker inte att från början hänvisa till att man ska komma med en proposition som ska lösa ett antal av de problem som vi anser finns i Sverige och sedan välja – det är det som man har gjort – att lägga fram en skrivelse, i stället för en proposition, som inte innehåller något beslutsunderlag utan som sedan bara ska läggas till handlingarna. Sedan ska vi som opposition på något sätt nöja oss med att det var en skrivelse som vi fick.

Det borde ha varit en proposition, och det borde ha funnits förslag. Då skulle vi ha kunnat ställa upp på de förslag som vi tycker skulle ha genomförts.

Anf. 104 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt att det här är en skrivelse och en uppräkningslista av det som har gjorts. Det som jag vände mig mot i början var att man inte kunde läsa en enda siffra eller någonting som hade gjorts. Det är en slutsats.

Självklart hade det varit bättre om vart och ett av departementen hade tagit fram en proposition. Nu står både Jordbruksdepartementet och Näringsdepartementet bakom detta.

Jag vet också av politisk erfarenhet att det är en stor skillnad mellan opposition och majoritet. Även sedan Socialdemokraterna kom i opposition har jag märkt att det är en stor skillnad på arbetssätt och framför allt att man har större möjligheter att spendera.

Men denna skrivelse är en uppräkningslista av ett antal saker som är genomförda. Jag tillstår att det finns mer att göra. Jag tillstår att den demografiska förändringen ute i landet är den svåraste och den största utmaningen för oss – att klara grundläggande service och att klara den kommunala välfärden. Det är ett jätteproblem.

Jag vet till exempel att det har fötts 25 barn i en kommun under ett helt år spridda över 15 mil i ett av de nordligaste länen. Detta är alltså en utmaning. Inför den utmaningen är jag väldigt ödmjuk utifrån det jobb som jag har fått delta i.

Jag ska försöka verka för att vi får fram en proposition där fler konkreta åtgärder för att nå ett bättre resultat behandlas.

Anf. 105 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Vi debatterar denna skrivelse, och vi är många som konstaterar att det som vi hade tänkt skulle finnas med saknas, nämligen en riktig strategi för utvecklingen av landsbygden.

Det är också tråkigt att den ansvariga ministern inte finns här. Det hade varit ganska intressant att få lite reflexioner och tankar runt detta.

Åke Sandström tog mycket riktigt upp den demografiska förändringen i vårt land, hur allvarlig den är och hur svårt det är att förändra den. Det är just det som vi känner att vi på något sätt måste hantera. Det var det som vi hade tänkt skulle finnas lite grann i den strategi som vi hade förväntat oss på alla områden. Vad vill vi framöver, och vad är det som krävs?

Nu handlar det om hur vi ska utveckla vår landsbygd, och det är mycket som är landsbygd. Samtidigt har vi en väldigt stor fråga som griper över allting annat. Förutom finanskrisen tänker jag naturligtvis på klimatfrågan som är jätte viktig, och vi tacklar frågan om hur man ska komma till rätta med energisituationen på jorden på lite olika sätt.

I denna skrivelse står det ganska klart och tydligt om naturresurserna i Sverige. Bland annat har vi i vår berggrund mineraler av olika slag. Vi har bland annat uran. Det talas också om att en del skulle kunna vara att bygga ut gruvor, prospektera och annat som pågår. Och det pågår i dag en stor prospektering.

Min fråga till Åke Sandström är: Anser Åke Sandström att det är landsbygdsutveckling med prospekteringar och möjliga urangruvor i förhållande till konkurrensen med turistverksamhet?

Anf. 106 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Gruv- och mineralverksamheterna har en oerhört stor betydelse för den del av landet som svarar för praktiskt taget 50 procent av Europas tillgångar på området. Där har vi stora utvecklingsprojekt. Jag strök det avsnittet i mitt inledningsanförande eftersom jag visste att det skulle bli för långt. Där har vi utomordentligt stora möjligheter. Men självklart är det i konkurrens i vissa lägen. Men det sker en minutiös och hård miljöprövning. För ett av de större projekten som finns uppe i norr tog det sex och ett halvt år att få ett brytningstillstånd.

Men, som sagt, i vissa lägen är det konkurrens med turistintressena. Jag väntade också på frågan om uran. Där är svaret nej, vi vill inte tillåta uranbrytning. Det kommunala vetot ska vara kvar. Jag har redan tagit upp frågan om att det kommunala vetot även borde omfatta prospektering av uran. Men jag vet att det är svårt utifrån den konkurrensbegränsningsregel som finns.

Jag väntar också med spänning på vilka förslag som Miljöpartiet har för att stärka landsbygden utifrån det initiativ som finns på till exempel bränsleområdet med höjningar av priset.

Däremot vet jag också mycket väl att det är lite svårt att utöka kollektivtrafiken i inlandet och fjälltrakterna.

Men jag har gett svar beträffande möjligheterna att stärka landsbygden när det gäller gruvor och mineraler.

Anf. 107 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret. Det var mycket intressant. I dag pågår otroligt mycket prospekteringar, alltså att man letar efter mineraler och i slutändan kanske uran. Hittar man uran vill man säkert bryta det.

Inte minst finns det olika kommunpolitiker som uttalar sig. I Skövde finns det ett kommunalråd som har sagt att detta skapar väldigt mycket oro hos invånarna och att det kostar mycket för kommunen att svara på yttranden och kommunicera med kommuninvånarna om detta. Det är pengar som man i stället hade velat lägga på skola, vård och andra eftersatta områden. Detta slukar resurser på ett sätt som går åt helt fel håll, kan man nog säga.

Miljöpartiet har vid flera tillfällen försökt att lyfta denna fråga, att vi också skulle få ett kommunalt veto mot själva prospekteringen och att man också skulle se över miljöbalken, kärntekniklagen och minerallagen. I voteringar om detta vet jag inte hur Åke Sandström har röstat, men det är ganska viktiga saker i detta sammanhang.

För övrigt skulle jag vilja säga att Miljöpartiet ofta har detta helhets-tänk på politiken, alltså att vi kopplar ihop klimatfrågan, miljöfrågan, frågan om den biologiska mångfalden, frågan om utvecklingen, hur vi använder våra energiresurser och vad vi vill framöver.

Vi har jättebra företagarpolitik för landsbygden samtidigt som vi slår vakt om de riktiga värden som finns. Strandskyddet är en sådan fråga som vi har tagit upp i motioner och diskuterat många gånger och som vi förmodligen kommer att återkomma till i framtiden.

Anf. 108 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag utgår ifrån att det inte är kommunen som bär kostnaden för prövningen vid uranbrytning och den miljökonsekvensbeskrivning som måste ske. Det måste vara den sökandes ensak. Detta måste vara en felaktig uppgift.

När det gäller nuvarande minerallag var vi med från Centerpartiet dels genom en motion, dels i den beredning som skedde och de beslut som fattades under förrförra perioden. Jag vet också att vi under perioden 1998–2002 hade en del debatter om huruvida man behövde utöka vetot. Det är en stor majoritet i dag som är för att vi inte ska ändra minerallagen i dess nuvarande omfattning. Däremot är frågan om uranbrytning väldigt delikat. Hur ska vi se på den i ljuset av att vi importerar uran?

Sist och slutligen frågan om strandskyddet! Där kan vi se det på olika sätt, som i många andra politiska frågor. Vi har haft ett alldeles för stelt system. Man har inte låtit kommunerna få bestämma. De borde få bestämma. Det blir en liten bättring där. Vi har områden i landet där det finns 3,7 kilometer strand per invånare. Jag anser att det inte är särskilt trångt där. Därför borde man få utveckla turistföretag och annat i större närhet till vattnet än vad som varit möjligt. Som sagt kommer säkert strandskyddsfrågan att lösa sig, eftersom vi fortfarande har en prövning från länsstyrelsen kvar i den delen.

Anf. 109 Tredje vice talman LISELOTT HAGBERG (fp):

Fru talman! Jag hade tänkt börja debatten på ett helt annat sätt, men det går nästan inte att undvika att inleda med att kommentera det som har sagts av oppositionen. Inledningsvis var rösterna väldigt högljudda och kritiska. Jag ställde mig till att börja med frågan om vi verkligen hade läst samma skrivelse. Det gällde särskilt när man lyssnade till Krister Örnfjäder, som höll upp skrivelsen och menade att den inte innehöll någonting. Jag frågar mig om Krister Örnfjäder verkligen har läst det

som står mellan de färgglada pärmarna eller om han bara har tittat på den färgglada bilden på utsidan. Jag övervägde ett tag om jag skulle använda den största delen av min tid till att läsa innantill i regeringens strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder.

Man kan välja att se på landsbygder på olika vis. I sig är det svårt att definiera, eftersom landsbygder kan definieras på så många olika sätt. Man kan välja att fokusera antingen på styrkor och möjligheter eller på det motsatta. Jag tänkte välja det första.

När jag tänker på landsbygder tänker jag på alla verksamheter som finns på landsbygden och är möjliga att utveckla. Jag tänker till exempel på små verkstäder, stugbyar, IT-företag, revisionsbyråer, livsmedelsproducenter, livsmedelsförädlare och skyltgravörer. Jag skulle kunna göra en lång uppräkningslista av de olika typer av verksamheter som finns på landsbygden.

Det vi alla kan vara överens om är väl att företagandet är grunden för utvecklingen på landsbygden. Med den skrivelse som är anledningen till debatten i dag vänder sig regeringen, och även riksdagen, när vi så småningom ställer oss bakom skrivelsen, till kvinnor och män, till unga och äldre, till dem som driver företag och dem som vill driva företag och arbeta och bo i olika landsbygder. Strategin riktar sig till alla dem som väljer att bo och verka i landsbygdsmiljöer. De är många, och jag är en av dem.

Om man ska följa OECD:s definiering av vad som är gles landsbygd är halva befolkningen i Sverige att hänföra till den gruppen. Vi definierar det på ett lite annorlunda sätt i vårt land och hamnar inte på en riktigt lika hög nivå, utan på ungefär hälften.

Det är väldigt positivt med en samlad strategi av det här slaget. Jag hoppas verkligen att många kommer att ta del av den, för den ger en bra bild av vad som gjorts av alliansregeringen och vilken viljeinriktning som finns inför framtiden. Det är med andra ord en väldigt bra grund att stå på.

Man skulle förstås kunna vidga debatten till att handla om det mesta, eftersom det är så många olika typer av verksamheter som berör människor som bor på landsbygden. Det handlar om allt från infrastruktur till utbildning, turism, livsmedelsproduktion och en mängd andra saker som har varit uppe här tidigare i debatten – och i olika debatter, skulle jag vilja säga, för allt hänger samman.

Förutsättningar för god utveckling på landsbygden är förstås bra utbildning, ett gott företagsklimat, tillgång till kompetent arbetskraft och god service. Det måste också finnas goda möjligheter att driva företag. Det är klart att de generella förbättringar som görs för näringslivet i hela landet även är till stor nytta för landsbygden och de näringar som bedrivs där.

Jag skulle vilja rekommendera en liten samlad skrift som ett komplement till denna redan rikliga landsbygdsstrategi. Den handlar om 82 insatser och området som främjar jobb och växande företag. Den beskriver allt som har gjorts när det gäller företagande och möjligheterna för företagare.

Skrivelsen i sig löser inte alla problem som kan finnas inom olika typer av landsbygder. Det är inte heller så den ska läsas eller användas. Den ska inte ge svar på alla frågor i detalj. Den ska ses som fortsättning på ett arbete som har påbörjats för att synliggöra den potential som finns bland landsbygderna – helt enkelt som en god grund att stå på inför det fortsatta arbetet, som jag sade tidigare.

Alla vi som vill se en positiv utveckling av de svenska landsbygderna vet att satsningar på utbildning och forskning spelar en viktig roll. Att det finns tillgång till kvalificerad arbetskraft är ofta avgörande för företags utvecklingsmöjligheter. Här har det gjorts en rad insatser. Det har till exempel öppnats möjligheter för arbetskraftsinvandring. Vi vet att det finns arbetskraft som har levt och verkat i landet men som inte har haft möjlighet att stanna kvar på grund av det inte har funnits möjlighet till arbetskraftsinvandring av det slaget. Nu är det företagen och företagarnas behov som styr.

Att det finns fungerande infrastruktur av olika slag är förstås också av oerhört stor betydelse. Det finns ytterligare en dimension i det hela: Flexibilitet, förståelse och ett bra bemötande är annat som är viktigt. Här hänger förstås den politik som förs på riksnivå samman med den politik som förs på regional och lokal nivå. Jag tänkte, om fru talmannen kan tillåta mig, ta ett par exempel hämtade rakt från verkligheten.

I strategin talas det mycket om livsmedelsproduktion. I mitt eget län besökte jag ett par som hade valt att bosätta sig på den sörmländska landsbygden för att ägna sig åt småskalig livsmedelsförädling. De berättade om hur de drabbats av en oförstående lokal miljöinspektör. Den här tjänstemannen gjorde säkert så gott han kunde utifrån den utbildning han hade, men för det här företaget blev frågan om tillståndsgivning och tillsyn en lång process. Det blev onödigt långt och krångligt. Det fanns lång erfarenhet hos de här personerna i den verksamhet som de skulle bedriva, bland annat när det gäller livsmedelshygien, som var en av frågorna som var besvärande.

Skrivelsen tar upp även sådana här saker, som handlar om att underlätta och se över om man på olika sätt kan bedriva tillsyn och tillståndsgivning på ett annat sätt. Jag tror att småskalig livsmedelsförädling, som är väldigt rikligt omnämnt, är ett område som kommer att växa och säkert kommer att utvecklas ytterligare. Det kan också på sitt sätt bidra till utvecklingen av en växande turistnäring, en näring som växer och kommer att växa ytterligare.

Jag tänkte ta ett annat exempel. En annan företagare berättade om behovet av praktikanter inom en verkstadsmekanisk utbildning på landsbygden i Sörmland. Det är viktigt med god samverkan mellan lokala utbildningsanordnare, företag och företagare. Men kontakten fungerade inte. Det var i den närliggande kommunen. Det här är ingen borgerligt styrd kommun, ska jag säga, utan den styrs av Socialdemokraterna.

Regeringen har kommit med förslag, som har beslutats i riksdagen, om försök med lärlingsutbildningar.

Nu har den här kommunen infört det, och det underlättar när det gäller tillgången till arbetskraft och när det gäller att få in arbetskraft.

Regeringen kommer att ta ytterligare steg när det gäller yrkesutbildningar. Och det blir en ny ordning för gymnasieskolan som innefattar både yrkesutbildningar och teoretiska utbildningar och som på ett tydligare sätt lyfter fram just behovet i det här landet av välutbildad arbetskraft inom yrkesområdena.

Jag vill med de här exemplen visa att det förutom förändrad lagstiftning behövs förståelse och god vilja och rätt inställning hos lokala representanter.

Vårt land är ett avlångt land med tätorter av varierande storlek och vidsträckta landsbygdsområden. Grundinställningen måste vara att människor ska få bo och leva där de vill. Det är en grundinställning för Folkpartiet. Det är också en grundinställning för regeringen.

Folkpartiet och alliansregeringen vill se ett Sverige som sjuder av växtkraft, och genom att stärka landsbygdernas möjligheter att utvecklas kan den verksamhet som bedrivs där bidra till utveckling i hela landet.

Det handlar således om att undanröja hinder, ge människor möjlighet att utveckla sig och sina idéer och att våga göra verklighet av en dröm. Det skulle man önska att många fler som går och bär på goda idéer gör.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande när det gäller skrivelsen om en strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder.

Anf. 110 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Högt tonläge – ja, det är kanske inte så konstigt. Det finns trots allt lite att reagera på. Men jag tycker inte att tonläget är högt. Jag tror snarare att Liselott Hagberg känner sig träffad och upplever det som ett högt tonläge.

Jag vill ta upp två saker.

Anledningen till att jag reagerar på det här är att man från den nuvarande alliansregeringens sida har framfört synpunkter på hur tillståndet är inom regionalpolitiken i Sverige.

Man har också hänvisat till att man skulle återkomma, och när man nu återkommer blir det inga förslag, utan det blir en skrivelse där man talar om att det här är någonting som har hänt.

Jag skulle egentligen kunna utmana Liselott Hagberg genom att på måfå slå upp en sida där jag skulle kunna läsa. Det finns inga förslag. Det står ingenting om att man försöker åtgärda den nuvarande situationen. Det är mer en redovisning av hur situationen ser ut.

Jag trodde att det skulle komma en proposition med förslag. När vi lade fram en proposition i det här ärendet under vår förra period hänvisade man till att det var en väldigt låg ambitionsnivå i den propositionen.

Där fanns det förslag. Där hade man alltså anslagit speciella pengar till speciella åtgärder.

Då tänker man att det på något sätt borde synas i den här skrivelsen att man nu har en högre ambitionsnivå.

Jag kan jämföra 2009 års budget med 2005 års siffror. Ambitionsnivån har på fem år höjts med 6 miljoner kronor. Vi fick kritik då. Vad ska man kalla det här för nu? Var finns ambitionsnivån?

Anf. 111 Tredje vice talman LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Fru talman! Man kan alltid diskutera om man känner sig träffad för att det är ett högt tonläge.

Jag är snarare förvånad över att Krister Örnfjäder inte ser allt som står på de här 189 sidorna. Det var därför som jag ett tag funderade över om jag skulle använda tiden till att läsa högt när det gäller de förslag eller de beskrivningar som finns eller om jag skulle ägna tiden åt någonting annat.

Krister Örnfjäder säger att det inte finns några åtgärder och att den här skrivelsen är innehållslös.

Jag skulle också kunna slå upp en sida. På flera ställen handlar det om sådant som pågår som började till exempel 2007. Det handlar om sådant som pågår ända till 2013. Det finns olika typer av åtgärder som sträcker sig över flera år. Det finns också saker som pågår under det här året, som ju faktiskt inte är slut ännu, och det görs satsningar hela tiden.

Jag skulle också kunna skicka tillbaka en fråga till Krister Örnfjäder, eftersom jag har läst Socialdemokraternas motion med anledning av den här skrivelsen och eftersom jag har lyssnat till Krister Örnfjäder när Krister Örnfjäder höll sitt anförande.

Så särskilt många konkreta förslag från Socialdemokraternas sida kunde jag varken läsa om eller höra om när jag lyssnade på Krister Örnfjäder.

Enligt min uppfattning blir Krister Örnfjäder svaret skyldig. Jag menar att det finns väldigt många förslag i den här strategin. Men Socialdemokraternas förslag klingar tomt och innehållslöst. Det är också därför som jag tror att Krister Örnfjäder låter bli att läsa skrivelsen och i stället väljer att hålla sig med ett högt tonläge.

Anf. 112 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Liselott Hagberg ger nu uttryck för ett traditionellt sätt att angripa oppositionen på.

Vi svarar på en skrivelse. Om det hade funnits en proposition med konkreta förslag hade vi skrivit en motion som hade svarat mot det förslaget. Nu finns det inget sådant att ta ställning till. Liselott Hagberg vet mycket väl att det är så arbetet i riksdagen fungerar.

Det är något helt annat att svara på en skrivelse än att svara på en proposition. Vi hade ju trott att det skulle bli en proposition. Det är regeringen som har valt att lägga det på den här nivån, så det är ni som har bestämt spelreglerna.

Liselott Hagberg tog i sitt anförande upp ett antal saker. Jag vill bara haka på när det gäller *en*, på grund av tidsbrist. Då tar jag en som ligger Liselott Hagberg väldigt nära, eftersom det är hennes partikamrat som har ansvar för det verksamhetsområdet. Det gäller högskolor.

En gång i tiden gjordes det en utbyggnad av högskolor i olika delar av landet i akt och mening att vi skulle fördela resurserna på ett sådant sätt att fler delar av landet skulle kunna bli delaktiga i en utvecklingsprocess där högskolor och universitet är motorer.

Nu har vi sett en proposition som man har tagit ställning till som innebär att högskolor och universitet kommer att rangordnas på ett helt annat sätt än tidigare. Det innebär att de högskolor som är små kommer

*En strategi för att
stärka utvecklings-
kraften i Sveriges
landsbygder*

att få stå tillbaka för dem som är stora. Per automatik kommer det att innebära att vissa regioner får sämre förutsättningar än andra.

Tycker Liselott Hagberg att det är en bra utveckling och ett bra förslag när det gäller regionalpolitiken?

Anf. 113 Tredje vice talman LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja beskriva, om Krister Örnfjäder har missat det tidigare, hur regeringens utbildningspolitik fungerar.

Ända från förskolan och hela vägen upp när det gäller vuxenutbildning och yrkesvuxutbildning fokuserar vi på kvalitet när det gäller utbildning.

Det handlar om att få till en utbildning med hög kvalitet. Detta beror på att utbildningskvaliteten tidigare inte har varit så hög som man skulle kunna önska. Den kan bli mycket bättre.

När det gäller utbildning i olika former finns det ju möjlighet att utveckla till exempel formerna för distansutbildning. Det är inte självklart att man behöver bo precis granne med den utbildningsanordnare som man är kopplad till, utan man kan också bo ett stycke därifrån.

Här handlar det alltså om att göra utbildningen mycket bättre och mycket högre i många olika steg.

Vi vet att det har varit problem. I gymnasiet har man fått ta hand om de problem som har funnits inom grundskolan. Likadant har det varit i högre utbildningar. Där har man högljutt talat om vad gymnasieskolan inte har lyckats med och vad man har fått reparera inom de högre utbildningarna, där man ska ägna sig åt helt andra saker.

Regeringens politik är väldigt tydlig när det gäller kvalitet i utbildning. Det är det som är det avgörande när det gäller vår konkurrens med andra länder i framtiden. Det gäller att vi kan hålla en hög kvalitet i utbildningen. Då måste vi börja från grunden, från förskolan och hela vägen upp. Det är också därför som det har skett ett omfattande arbete.

Och vi behöver spetsutbildning och spetsforskningar, och vi behöver fokusera på kvalitet i högre utbildning.

Anf. 114 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära någon replik men kunde inte låta bli när Liselott Hagberg från talarstolen talar om hur jag ska läsa skrivelsen. Jag förbehåller mig rätten att läsa den på det sätt som behagar mig. Det ska ingen annan behöva tala om för mig.

Liselott Hagberg tog sedan upp att det är viktigt att se de styrkor och möjligheter som finns på landsbygden. Jag delar den uppfattningen. Det är helt rätt.

Men till skillnad från den här skrivelsen menar jag att grunden för en positiv utveckling är att helt enkelt se till statens roll. Vilken roll har staten här? Det är att se till att de grundläggande förutsättningarna för en utveckling finns att se. Kommunernas ekonomi är många gånger avgörande för hur man ska kunna vara med och bidra till en positiv utveckling.

Jag ska läsa upp ett stycke ur den här skrivelsen, eftersom Liselott inte ville göra det tidigare:

Prognosen för den demografiska utvecklingen i olika delar av Sverige pekar mot en förändrad åldersstruktur i många befolkningsmässigt små

regioner. Utbudet av arbetskraft väntas minska på grund av utflyttning och en åldrad befolkning. Det senare bidrar även till en ökad belastning på den offentliga servicen.

Befolkningsmässigt små arbetsmarknadsregioner som är belägna långt från varandra och som har hög andel offentligt sysselsatta väntas få den största bristen på sådan arbetskraft. Dessa arbetsmarknadsregioner återfinns framför allt i norra Sverige, Bergslagen, Värmland och Småland.

Regeringen bedömer att det är av avgörande betydelse för den framtida utvecklingen i många landsbygdsområden att det inte uppkommer brist på arbetskraft i den storleksordning som prognoserna visar.

Vad tänker regeringen göra åt det? Det finns inte ett ord i den här skrivelsen om det.

Anf. 115 Tredje vice talman LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Fru talman! Kent Persson pratar om statens roll, och jag pratar om människor. För det är människor som är grunden för all utveckling, människors vilja och möjligheter att vara med och forma. Människor är viktiga även när det gäller landsbygderna, precis lika viktiga som de är i storstadsområden.

Jag beskrev i mitt tal från talarstolen ett förslag. Det handlar om att öppna möjligheterna för arbetskraftsinvandring. Det finns exempel på kommuner i glesbygds- och landsbygdsområden där det inte har funnits möjlighet att behålla kvalificerad arbetskraft på grund av att människor inte har fått stanna. Regeringen har nu tagit den frågan på allvar och öppnat möjligheterna för arbetskraftsinvandring.

Livskraftigt företagande, som jag sade, är grunden för utveckling på landsbygden. Det är klart att tillgången på kvalificerad arbetskraft har stor betydelse. Här spelar också utbildningen en viktig roll. Det handlar om regelverk och möjligheter för människor att starta företag. F-skattsedel är en viktig ingrediens när det gäller möjligheten att starta företag och att utveckla företag. Det finns många olika sätt att möta den typen av problem.

Anf. 116 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Inte ett ord kunde jag höra om vad regeringen tänkte göra för att lösa det hela. Då ska jag läsa upp vad regeringen har tänkt. Man säger: Regeringen avser därför att låta utreda behovet av åtgärder mot en väntad framtida arbetskraftsbrist i många landsbygdsområden.

Det är vad man tänker göra, utreda behovet av det. Det är alldeles som om det vore något nytt. Det här har varit ett problem under lång tid. Då är det bekymmersamt att se att regeringen har dragit ned på den kommunala vuxenutbildningen och statsbidragen till lärcentrum. Det har varit så viktigt för de landsbygdsområden som har varit tätortsnära. Vi ska komma ihåg att det är en väsentlig skillnad på landsbygd och landsbygd, som Liselott påpekade tidigare.

Det är statens roll att se till att människor har möjlighet att växa och kunna bo och verka runt om i hela Sverige. Jag delar uppfattningen att det ska finnas rätt och möjlighet för människor att bosätta sig över hela Sverige. Men då måste de grundläggande förutsättningarna finnas.

Prot. 2008/09:122
20 maj

*En strategi för att
stärka utvecklings-
kraften i Sveriges
landsbygder*

Det kan inte vara upp till enskilda människor att försöka lösa problem som gäller infrastrukturfrågor, sjukvård, skola och utbildning. Det är statens roll. Staten har också en skyldighet och ett ansvar att se till att kommunerna har möjligheten att göra de satsningarna så att man kan trygga välfärden.

Det är först då företagen har möjlighet att växa och verka i de områdena. Jag har sett så många exempel på företagare som har valt bort att satsa i landsbygdsområden när de har sett att den statliga servicen försvinner. Den fråga de har ställt sig är: Tror regeringen på våra områden när de drar bort grundläggande service och flyttar den till andra centralorter?

Anf. 117 Tredje vice talman LISELOTT HAGBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att en verksamhet står och faller med om det finns en försäkringskassa på den specifika orten. Jag tror inte att det är det som är avgörande för om ett företag blir kvar eller inte.

Jag är helt överens med Kent Persson om att infrastruktur är viktigt. Regeringen satsar också i en långtidsplanering på infrastruktur. Det är ett bekymmer att den förra regeringen som Kent Persson fanns som stöd till gjorde andra typer av prioriteringar. Hålen blev väldigt djupa i vägarna, och det behövdes omfattande underhållsarbete. Vi blev tvungna att lägga pengarna på just det.

Jag vill också bemöta det Kent Persson sade som har med kommunal vuxenutbildning att göra. Den kommunala vuxenutbildningen har hela tiden skickats upp och dragits ned i takt med hur konjunkturen har svängt. Det är inget nytt. Det har alltid fungerat så.

Jag kan konstatera att Kent Persson som har så många goda idéer och Kent Perssons parti inte valde att ta tillfället i akt att presentera alla de goda idéerna i en motion på den här skrivelsen. Vänsterpartiet är ett av de partier i oppositionen som har valt att inte motionera över huvud taget. Det är trist att inte Kent Persson tog vara på möjligheten tillsammans med sitt parti att presentera alla de goda idéerna.

När man tittar på oppositionens alternativ – Kent Persson får givetvis ta ansvar för det som Vänsterpartiet gör – är det tomt och innehållslöst i övrigt när det gäller förslag som alternativ till den här skrivelsen. Det ska bli väldigt spännande att få höra de förslag som finns när det gäller landsbygdsutveckling från Vänsterpartiet så att vi har något reellt att debattera.

Anf. 118 EVA JOHNSON (kd):

Fru talman! Att komma sist på talarlistan är alltid spännande. Det innebär att man under debattens gång har haft förmånen att justera sitt anförande uppemot tio gånger. De små rester av grunden i mitt anförande som möjligen finns kvar hoppas jag ändå kan tillföra debatten någonting. För övrigt tillåter jag mig att gå på en viss inspiration av tidigare talare.

När man lyssnar på den här debatten får man ett intryck av att landsbygden är illa ute. Den lever ett farligt liv, och den har oerhört mycket utmaningar att ta sig an. Landsbygden lever farligt.

Som själv boende på den småländska landsbygden rakt ute i skogen måste jag modifiera det intrycket. Det är inte ett intryck som jag har.

Jag ägnar mycket av min tid när jag är i Småland åt att besöka olika företagare, olika innovatörer, olika människor. Landsbygdens kraft går inte att ta miste på.

Thomas utanför Orrefors bygger på sin turistanläggning. Stefan i Veddarslöv har skapat ett nytt företag där han handlar med byggnadsvård. Emma i Lövhult besökte jag i helgen. Rune i Odenslanda har skapat en rörfirma som nu lägger rör i det kommunala rörnätet i hela Sverige. Johan i Ljunby har ett innovativt företag som utvecklas och i allra högsta grad lever, trots den finanskris och internationella ekonomiska kris som vi befinner oss i.

Innovationskraften är faktiskt väldigt stor på landsbygden. Det är naturligtvis viktigt att vi som stat och politiker ser den kraft som finns, tillvaratar den och stöttar den. Det är en viktig del av vårt uppdrag.

Man ska komma ihåg att ett papper är ett papper; en skrivelse är en skrivelse. Det är inte värt någonting om vi inte har människor som finns, lever, verkar och utför.

Landsbygden lever. Alla invånare i Sverige är vinnare på en levande landsbygd. Ofta sätts stad mot landsbygd. Sanningen är naturligtvis att storstaden är beroende av en levande landsbygd, liksom landsbygden är beroende av framgångsrika och växande storstäder. Vi är beroende av varandra. De ska inte sättas mot varandra utan ses som kommunicerande kärn beroende av varandra.

Jag noterar med oro att landsbygden ofta sätts på undantag. Service och tillgänglighet minskar, och många boende på landsbygden känner sig tvingade att flytta till staden.

Som politiker varken kan eller bör vi bestämma var människor ska bo, leva och arbeta men vi bör vara vaksamma så att vi inte skapar ett system där personer som lever på landsbygden indirekt tvingas att fly landsbygden på grund av brist på jobb och service eller på grund av undermålig kommunikation. Det är viktigt för regeringen.

Vi har i vår skrivelse också presenterat hur det finns möjlighet att stärka landsbygdens utvecklingskraft. Vi lägger tyngdpunkten på ett bra företagsklimat, service, välfärd, förbättrad kommunikation och infrastruktur, ökat inflytande samt satsningar på utbildning, forskning och innovationer.

Jag skulle kunna prata länge om många av de här delarna, men jag väljer att fördjupa mig lite i det som tidigare talare varit inne på, nämligen det som handlar om utbildning och vikten av att tillföra kompetens inom de olika utbildningsområdena och inom de olika yrkesområdena. Det är naturligtvis oerhört viktigt för den framtida utvecklingen av både landsbygd och stad – kanske speciellt landsbygd.

Regeringen har sett på detta och också tagit utmaningen på allvar. En ny myndighet har skapats, en yrkeshögskola. Vi har en yrkesskola, och vi har satsat genom att ta ett helhetsgrepp om det som handlar om kompetensförsörjning inom de här områdena. Vi har skapat en enhetlighet och ökat antalet platser. Allt är inspirerat av det mycket framgångsrika KY-konceptet. Det är alltså en direkt koppling mellan arbetsmarknadens behov och myndigheterna som skapar antalet platser. Det är ett direkt svar på Kent Perssons tidigare fråga.

*En strategi för att
stärka utvecklings-
kraften i Sveriges
landsbygder*

Frågan är viktig för regeringen. Vi tar den på allvar. Vi utvecklar den. Vi arbetar med den och vi har beslutat om den. Detta är i allra högsta grad på gång.

Jag ska försöka hålla talartiden med respekt för en lång dag. Jag summerar därför frågan om landsbygdsprogrammet och vad vi gör.

Den svenska landsbygden lever i allra högsta grad. Både landsortsbor och storstadsbor är vinnare med en levande landsbygd. Behoven är ofta desamma, oavsett var man bor. Alla behöver service, välfärd, arbete, kommunikation och tillgång till utbildning. Men förutsättningarna är olika.

Oavsett om vi arbetar i politisk opposition eller i majoritet ser Sverige likadant ut. Vi har att förhålla oss till det. Pengarna som vi har att handskas med är desamma. Geografin är densamma. Den är inte den optimala i ett land där det är väldigt långt mellan den södra och norra delen. Demografin som vi har att förhålla oss till är också densamma. Det är ett antal utmaningar som inte är helt enkla, men som vi naturligtvis måste ta på allra största allvar och göra det allra bästa av.

Trots dessa utmaningar är det min fullständiga övertygelse att landsbygden absolut inte är död. Den lever i allra högsta grad. Den kommer att leva och är en förutsättning för fortsatt välbefinnande i hela Sverige.

Anf. 119 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i mycket av det som Eva Johnsson gav uttryck för. Skrivelsen är som sagt en skrivelse. Man kan tycka att den inte är mycket att hänga upp sig på, men den ger oss tillfälle att diskutera innehållet i den regionalpolitik som finns i Sverige och som vi har att anpassa oss till.

Jag hörde att Eva Johnsson gav några lokala regionala exempel på vad som händer i landet. Jag hörde orten Orrefors nämnas. Det gör att jag reagerar med ryggmärken. Jag kommer från Kalmar län. Orrefors finns inom min valkrets. Jag har vid ett par tillfällen under våren och vintern engagerat mig i att kunna ge just Orrefors en bättre förutsättning att fortsätta att existera. Skälet är naturligtvis problemen inom glasindustrin.

Eva Johnsson nämnde en entreprenör som exempel. Om jag förstod det rätt lever han på turism.

Ungefär en och en halv miljon människor besöker Glasriket varje år. Om glasindustrin i Småland inte överlever hur många besökare tror Eva Johnsson att man kommer att ha i det området efter det att glasindustrin har försvunnit?

Anf. 120 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Krister Örnfeldt. Det är viss skillnad på att vara politiker och att leda frågesportstävlingar. Jag dristar mig till att inte gissa. Spekulationer och gissningar är inte min starka sida. Därför lämnar jag den frågan helt åt sidan.

Däremot är jag den första att önska att alla typer av svensk industri kan fortsätta att leva för alltid. Det skulle jag önska gällde all industri i Sverige.

Av historien kan vi lära att framtiden kommer att innebära en förändring i olika typer av industrier. Svensk bilindustri ser i dag inte ut som den gjorde för 50 år sedan, och den kommer inte om 50 år att se ut som i

dag. Svensk glasindustri ser inte i dag ut som den gjorde för 50 år sedan, och den kommer med stor sannolikhet att delvis tvingas till förändringar.

Jag tror inte att staten ska gå in och reglera alltför mycket när det gäller industrier, oavsett om det handlar om glas, bilar, textilier eller något annat. Jag tror att staten ska vara försiktig med det. Däremot ska vi naturligtvis nogsamt följa utvecklingen.

Anf. 121 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Man blir betryckt.

I runda tal en och en halv miljon människor besöker Glasriket som turister. Enligt de uppgifter som jag har fått besöker i storleksordningen 1,3 miljoner av dem glasindustrin. Det är uppgifter som Eva Johnsson mycket väl kan ta del av från sitt hemlän, Kronoberg, som till stora delar ingår i det samarbete som Glasriket innebär. I Kronoberg finns också ett antal av dessa industrier.

Man har alltså gjort gemensamma uppvaktningar från Kronobergs och Kalmar län till regeringen i akt och mening att se till att den regionen i framtiden ska kunna fungera, inte minst ur turistisk synpunkt, med just glasindustrin som motor. Jag trodde att alla riksdagsledamöter från de här två valkretsarna hade fått samma information, men jag kanske har missat mig. Det är alltså information som är tillgänglig hos båda länsstyrelserna.

Vad jag vill komma fram till med det här är att det inte handlar om att reglera från statens sida när det gäller den framtida glasindustrin – långt därifrån. Det handlar om att göra det möjligt för den framtida glasindustrin att finnas kvar just i Sverige, just i Småland, just i Kronobergs och Kalmar län. För att kunna finnas kvar behöver man ett antal saker, och några av de sakerna anser jag ligger just på staten att vara del av.

I den skrift som jag tidigare har nämnt pratar man just om de här sakerna, om turism, utbildning och forskning. Men när det gäller att leverera till glasindustrin och Glasriket är svaret: Nej. Man får ingenting. Som sagt var måste ett papper också fyllas med innehåll. Här finns det individer.

Anf. 122 EVA JOHNSSON (kd) replik:

Fru talman! Krister Örnfjäder får faktiskt ursäkta, men när jag pratar med socialdemokrater om utvecklingen av Orrefors är jag lite försiktig. Det finns en Krister Örnfjäder närstående affärsman som har en väldigt nära kontakt med en kollega till Krister Örnfjäder. Han har fått ett rejält stöd av Lessebo kommun, helt mot kommunallagen, till byggandet av bland annat ett hotellkomplex i kommunen.

När vi pratar om stöd inom det här området är jag försiktig, av precis den anledningen. Vad vi lägger in i det begreppet är lite olika, har jag förstått, i alla fall på det sätt som Krister Örnfjäders kolleger i Lessebo kommun har tolkat ”stöd till näringslivet”. Det är helt mot kommunallagen.

Jag måste bara konstatera: Ja, vi följer utvecklingen noga. Vi är väldigt angelägna om att glasindustrin ska fortsätta att leva. Jag vill också påminna Krister Örnfjäder om att Småland och glasindustrin är viktiga. Alldeles bredvid Småland finns det en ö som heter Öland, som naturligtvis också delvis bidrar till det enorma turistflödet i området. Jag vill att

Öland, glasindustrin och Småland ska fortsätta att leva även nästa mandatperiod.

Anf. 123 ANDRE VICE TALMANNEN:

Eftersom Eva Johnsson kom in på ett enskilt ärende ger jag Krister Örnfjäder möjlighet att kommentera det.

Anf. 124 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Jag vill protestera mot den här beskrivningen. Det finns ingen som är mig närstående som är inblandad i något ärende när det gäller glasindustrin. Jag tycker därför att Eva Johnsson ska välja sina ord mycket bättre än vad hon gjorde nu. "Närstående" betyder för mig närstående, inte någon som figurerar långt borta i geografin någonstans – en person som jag aldrig ens en gång har träffat.

Anf. 125 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Eva Johnsson började med att prata om landsbygden, om att den var illa ute och att det var någonting som oppositionen hade haft som en inledning i sin diskussion här i dag. Det beror ju på hur man ser det. På vissa ställen är den säkert illa ute, vad gäller att folk flyttar från landsbygden. Det vet vi alla. Samtidigt finns det jättemycket initiativ, och det kokar verkligen på vissa ställen på landsbygden.

Där det är problem flyttar många kvinnor från landsbygden. Det är framför allt kvinnor som drar från norra delen av Sverige till storstäder, för att utbilda sig och så vidare. Det är dem som vi vill försöka ha kvar på landsbygden.

Man skriver i det landsbygdspapper som vi har fått här att turismen i Sverige ofta är någonting som bedrivs i liten skala och omfattar flera olika aktiviteter. Det är ofta kvinnor som driver turistföretag – den nivån är jämförelsevis hög. Man har ofta verksamheten anknuten till naturen och kulturen som basresurs.

Samtidigt som jag i mitt anförande pratade om trygghetssystemen sade jag att det är väldigt viktigt för kvinnor att våga satsa på företagande. Regeringen har försämrat väldigt mycket när det gäller trygghetssystemen och socialförsäkringarna. Det här har dessutom konsekvent missgynnat kvinnor. I förra årets vårproposition var det en massa skattesänkningar som kraftigt försämrade kvinnors förutsättningar. Kan jag få en liten reflexion över det?

Anf. 126 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Vi pratar om landsbygd, men vi kan prata lite om socialförsäkringssystem också – det går bra. Trygghetssystemen missgynnar kvinnor.

Jag tycker naturligtvis att det är oerhört bra med levande företag och att företagen utvecklas. Det är viktigt att företag utvecklas, oavsett om det är män eller kvinnor som driver företagen. Egentligen är det inte så mycket som skiljer i grunden. Det är också vad företagsorganisationerna bekräftar. Allt det som underlättar kvinnors företagande underlättar också mäns företagande.

När det gäller trygghetssystemen kan jag bara konstatera att det är någonting som oppositionen gillar att återkomma till.

Vi har minskat arbetslösheten drastiskt i Sverige. Ungefär en tredjedel av den minskningen berodde på åtgärder som regeringen vidtog, säger Konjunkturinstitutet. Ungefär två tredjedelar berodde på den högkonjunktur som vi precis har lämnat bakom oss. Det har alltså skett en drastisk minskning av antalet människor som var tvungna att leva på väldigt låga nivåer, på 64 procent av sin lön, under regeringens pågående arbete.

Det är bättre att leva på en lön än att leva på ett trygghetssystem. Trygghetssystemet finns fortfarande kvar – det är inte raserat. Jag vill vara den första som understryker just det.

Anf. 127 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Jag kan bara instämma i det som Eva säger, att om man underlättar för kvinnor blir det även bättre för män. Det är därför vi även måste vara jättenoga med hur vi tittar på landsbygden ur ett jämställdhetsperspektiv, på företagandet ur det perspektivet och på vad som händer på landsbygden i dag. Hur får vi kvinnor att bli intresserade av att flytta till landsbygden, bo kvar och våga satsa? Det är jätte viktigt. Att satsa på kvinnor är alltid rätt – det kan vi enas om. Det är jättebra.

Jag bor också på landsbygden, i en mer kustnära landsbygd. Jag vet inte riktigt vad den kallas för; det beror på vilken definition vi väljer. Jag har jobbat mycket på landsbygden, inom jordbruk. Det är ganska många år sedan jag var aktiv som lantarbetare och djurskötare. Ja, det var allt möjligt jag höll på med. Den strukturförändring som skett inom jordbruket har inte undgått någon. Också den har medfört en förändring på landsbygden.

Det som hänt är att vi nu satsar mycket mer på flera värden på landsbygden. Landsbygdsprogrammet är en del av det. I skrivelsen nämns mycket om väldigt intressanta delar där man kan göra saker. Det handlar om miljö, om företag och om olika projekt som kan få i gång landsbygden. Landsbygden är alltså inte illa ute om vi bara kan lära oss att använda de här projekten på ett bra sätt.

Jag skulle vilja fråga dig, Eva, hur den här landsbygdsskrivelsen – utöver att den är en verklighetsbeskrivning – leder till en utveckling av landsbygden.

Vad vi samlat här har kritiserat är att en strategi saknas. Förutom landsbygdsprogrammets pengar från den förra regeringen och förutom en massa saker som pågår i samhället hade vi velat se en strategi som är mer genomsyrad av jämställdhetsperspektivet och där det finns många fler visioner.

Anf. 128 EVA JOHNNSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle kunna vara väldigt konkret och räkna upp ett antal åtgärder som regeringen vidtar och har vidtagit. Det gäller då 100 miljoner till kvinnors företagande och en regelförenkling – en minskning av reglerna med 25 procent. Bolagsskatten minskar. De sociala avgifterna för unga halveras. Olika institut bekräftar att det är en effektiv åtgärd.

Jag får inte nu ställa frågor men konstaterar att oppositionen vill öka de sociala avgifterna med ytterligare 15 procent och återföra dem till det

ursprungliga läget före minskningen. Almi får 2 miljarder, och vi har ett landsbygdsstöd på 1,2 miljoner.

Det gäller alltså ett antal ganska konkreta åtgärder som det går att läsa om. I mycket stor utsträckning handlar det om en direktinsats riktad till landsbygden, så visst finns det konkreta åtgärder!

Anf. 129 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Det jag tycker är så intressant med den här debatten är att det hittills inte nämnts ett enda ord om hur det ser ut när det gäller befolkningsutvecklingen. 31 000 personer ökade befolkningen i Stockholmsregionen förra året med. Norrlandslänen minskade med ca 500 personer. Liknande statistik finns för andra år. Men det här tas inte upp som ett perspektiv i diskussionen om det som i dag kallas för landsbygdsfrågor.

Det är även intressant att det är just landsbygdsfrågor, inte regionalpolitik, som det handlar om. Det säger också något om förändringen i den politiska debatten. Det hela tonas ned. I stället för att använda ordet ”regionalpolitik”, som i sig innebär en samhällelig övergripande regeringsambition att se till att hela Sverige ska leva, förflyttas perspektivet. Nu handlar det om landsbygdsutveckling och lokal tillväxt.

Det här är intressanta positionsförflyttningar. De visar att politiken är på väg att abdikera från viktiga huvuduppgifter. En gång i tiden talades det om regionalpolitiken från flera partier. Man samlades kring temat Hela Sverige ska leva. Statliga verk och myndigheter utlokaliserades till olika delar av landet. Regionala högsolor byggdes upp. Infrastruktur-satsningar genomfördes medvetet bland annat i Norrlandslänen och andra glest befolkade områden.

Det fanns alltså en tydlig ambition att hela Sverige skulle ha en framtid. Folkmflyttningarna skulle bromsas upp. Det här fick positiva effekter och blev motkrafter till marknadskrafterna. Man skapade regionala tillväxtcentra och förde samman stat, kommuner, regionala högsolor och näringsliv i ett samarbete som ledde till någonting. Nu är perspektivet ett helt annat. Det talas om fria individer som ska göra stora insatser och om att lyfta glesbygderna, och det talas om mindre stimulanser av olika slag och i olika former. Men det övergripande och djupa samhälls-liga perspektivet från regeringssidan saknas på något vis i hela debatten, tycker jag. Det är det som är så anmärkningsvärt.

Var är ministern en sådan här dag? Inte i denna kammare just nu i alla fall för att avlyssna debatten. Centerns stora fråga, regionalpolitiken, är nu reducerad till landsbygdsutvecklingsfrågor och då helst på individ-nivå. Detta tycker jag är allvarligt.

Nu behövs det en stor satsning på infrastrukturen. Det finns ett förslag som riksdagen kommer att ta ställning till innan den avslutar sin verksamhet före sommaren. 40 miljarder mer i investeringar föreslås. Det finns också ett förslag om reella extra satsningar på kommuner och landsting med 5 miljarder i år och 10 miljarder nästa år.

Många av de mindre kommunerna med i storleksordningen 10 000–15 000 personer har svåra ekonomiska problem. Stödet från staten har därför en oerhört stor regionalpolitisk betydelse.

Ta vara på det som sagts i rapporten till Post- och telestyrelsen om bredbandsutvecklingen – om att det har skett en försvagning under de

senaste två åren och om att takten i utbyggnaden är på väg att ytterligare försvagas! Ta vara på den kritiken och gör något åt saken i stället för att låtsas att den kritiken inte existerar! Gör en rejäl översyn av de statliga verken och myndigheterna och stoppa trenden till återlokalisering!

Säg nej till en börsintroduktion av Posten, och ta på allvar rädslan för att apoteksavregleringen öppnar för en apoteksdöd! Hur blir det med apoteken Tjädern i Sveg, Berguven i Orsa och Kronan i Torsby om tre år när garantin upphör? Är det någon som kan garantera överlevnaden? Det vore en viktig fråga att ta upp i en sådan här debatt. Håller de här utfästelserna över huvud taget, eller blir det apoteksdöd och mackdöd?

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Vissa ändringar av balansansvaret på el- och naturgasmarknaderna

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2008/09:NU23
Vissa ändringar av balansansvaret på el- och naturgasmarknaderna (prop. 2008/09:168).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

10 § Genomförande av elförsörjningsdirektivet

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2008/09:NU24
Genomförande av elförsörjningsdirektivet (prop. 2008/09:142)

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna (förnyad behandling)

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU36
Beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna (förnyad behandling) (prop. 2008/09:136).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Beskattning av
ersättningar till
ledamöter av
Europaparlamentet
och viss personal vid
Europaskolorna
(förnyad behandling)*

Anf. 130 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Jag yrkar bifall till skatteutskottets förslag i det eniga betänkande som den förnyade behandlingen i utskottet efter återremissen har resulterat i.

Jag vill understryka att det i Sverige enligt vår inkomstbeskattning råder enighet om att kostnadsersättningar ska beskattas i den del de inte motsvaras av havda kostnader. Detta ska rimligen också gälla den kostnadsersättning för utövandet av uppdraget som EU-parlamentariker har och som parlamentet betalar ut. Den stadga som antagits bland annat av Sverige 2005 har dock en lydelse som är sådan att våra jurister såväl i Regeringskansliet som i riksdagen anger att detta inte är juridiskt möjligt i dag.

Den schabloniserade ersättningen ska enligt stadgan vara skattefri. När EU-nämnden fick information om Sveriges position 2005 gavs dessutom ett mycket oklart besked på en fråga om stadgans innehåll gällande detta.

Innebörden av stadgans lydelse vad avser hantering av kostnadsersättningen som nu diskuteras kan därför knappast ha stått klar för ledamöterna i EU-nämnden. Men förmodligen visste den föredragande statssekreteraren vad som skulle komma att gälla.

Nu är vi i utskottet eniga om ett tillkännagivande till regeringen och ber regeringen undersöka möjligheterna att låta den ordning som gäller enligt svensk inkomstskattelag gälla åtminstone i Sverige. Jag har sagt att det finns ett behov av en rimlig ventil. Skulle det vara omöjligt återstår för de svenska valda EU-parlamentarikerna att se till att kostnadsersättningen inte används för helt privat bruk utan i sin helhet går till ändamålsenliga kostnader enligt uppdraget eller till välgörande ändamål. Men i första hand bör regeringen enligt det tillkännagivande som vi gör, och regeringen är villig att aktivt verka i frågan, återkomma till riksdagen med ett entydigt besked om vad som är möjligt för Sveriges del.

Anf. 131 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! I den här frågan har samtliga partier i skatteutskottet efter återremissen blivit överens om ett gemensamt ställningstagande, som ordföranden alldeles nyss redovisade.

Vi är väldigt glada för att vi efter återremissen har kunnat åstadkomma en sådan enighet. Jag vill också påminna om att vi från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet tidigare i motioner och reservationer påtalat betydelsen av att svensk skattelag gäller för alla. Oavsett om man är EU-parlamentariker eller om man är löntagare i Sverige ska samma regler gälla. Det är precis det som den här diskussionen har handlat om. Svensk skattelagstiftning är tydlig på den punkten, medan EG-fördraget ger möjlighet för EU-parlamentarikerna att inte betala skatt för den kostnadsersättning som finns i den mån man har kostnadsersättning. Man har mer pengar över efter det att man har betalat sina kostnader. Det är naturligtvis djupt olyckligt.

Jag tycker därför att det regelverket är något upprörande. Jag kan hålla med om att den tidigare regeringen inte var tillräckligt aktiv när det gäller att se till att den EG-stadgan inte blev godkänd. Den blev tydligen det, och EU-parlamentarikerna har utgått från det förhållandet och skapat denna skattefrihet.

För oss är det viktigt att markera att svensk skattelagstiftning ska gälla. Det är också viktigt att vi kan göra det i enighet från riksdagens sida för att på det viset ge ett väldigt tydligt uppdrag till regeringen att agera för att förändra det förhållande som nu gäller. Det är det som är bakgrunden till det tillkännagivande som riksdagen har möjlighet att göra. Jag utgår från att riksdagen också gör det med tanke på att utskottet är enigt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Med tanke på att vi har debatterat själva sakfrågan tidigare finns det väl ingen anledning till någon längre debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Språk för alla –
förslag till språklag*

12 § Språk för alla – förslag till språklag

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU9
Språk för alla – förslag till språklag (prop. 2008/09:153).

Anf. 132 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Vänsterpartiet föreslog redan i oktober 1996 att regeringen skulle utarbeta ett handlingsprogram för att främja det svenska språket, ett förslag som riksdagen senare avslag. Trots avslaget presenterade Språknämnden två år senare på uppdrag av regeringen ett handlingsprogram för att främja det svenska språket. Samma år skrev Vänsterpartiet en ny motion och föreslog att en parlamentarisk utredning skulle tillsättas med utgångspunkt från nämnda handlingsprogram. Det förslaget biföll riksdagen hösten 1999.

Tre år senare presenterade den parlamentariska utredningen sitt betänkande *Mål i mun – förslag till handlingsprogram för svenska språket*. Betänkandet innehöll även ett förslag till en språklag. Ytterligare tre år senare, 2005, presenterade den socialdemokratiska regeringen propositionen *Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik* men utan förslag till språklag. Däremot föreslog regeringen fyra mål för den samlade svenska språkpolitiken. Vänsterpartiets uppfattning har hela tiden varit att svenska språket ska lagfästas. Eftersom utredningens förslag till språklag ansågs ha vissa icke önskvärda konsekvenser lanserade Vänsterpartiet samma år tanken att det svenska språket skulle regleras i grundlagen som landets officiella språk.

Några månader efter det att riksdagen hade fattat beslutet, som innebar bifall till propositionen, våren 2006, inbjöd dåvarande utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky kulturutskottets partiföreträdare till att samarbeta om en språklag där lagstiftningen som berörde de nationella minoritetsspråken skulle ingå. Den dåvarande oppositionen sade nej. I dag delar dessa partier på regeringsmakten, och då passar det med att presentera en proposition som i allt väsentligt har ett likalydande innehåll med det som den förra regeringen föreslog riktlinjerna för våren 2006.

I Lagrådets yttrande över propositionen från alliansregeringen säger rådet okej till förslaget. Men det som är intressant är att man samtidigt

delar Vänsterpartiets uppfattning om att en lagreglering av svenskans ställning som huvudspråk närmast borde befästas i grundlag och inte i vanlig lag. Som ni antagligen känner till fick det förslaget inte något gehör hos Grundlagsutredningen. Då återstår det, precis som Lagrådet säger, att det är okej att lagfästa svenska språket i vanlig lag eftersom syftet med lagen ändå kan uppnås, det vill säga att symboliskt höja statusen för svenska språket genom en språklag.

Jag kan ändå med stor tillfredsställelse konstatera att Vänsterpartiets förslag håller på att förverkligas. Det tog närmare elva år. Visst kan man få gehör för sina förslag, eller hur? Det gäller bara att vara envis och ha tålamod.

Kulturutskottet anordnade förra våren en offentlig utfrågning om de fem nationella minoriteternas kultur där även de nationella minoritetsspråkens situation berördes. Efter vår debatt kommer förslaget om den nya lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråken att debatteras.

Fru talman! I förslaget till språklag anges förutom att svenska är huvudspråk i Sverige också att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Det allmänna ska ha ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa språk liksom det svenska teckenspråket. Äntligen får det svenska teckenspråket ett likvärdigt skydd som de nationella minoritetsspråken. Det är också något som Vänsterpartiet har drivit i riksdagen i närmare tio år. Men äras de som äras bör: alla teckenspråkiga och deras intresseorganisationer som stått för de avgörande insatserna för att teckenspråket ska få samma skydd som de nationella minoritetsspråken. Ett viktigt historiskt steg tas i dag som är helt i linje med att Sverige faktiskt var det första land i världen som erkände teckenspråket som ett eget språk 1981.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 om svenska språkets ställning i EU. Man kan kanske tycka att det är lite paradoxalt att det mest EU-kritiska partiet i riksdagen är det parti som bryr sig mest om svenska språkets ställning i EU. Det om något bekräftar att vi EU-kritiker behövs i EU-parlamentet. Tänk på det när ni går och röstar den 7 juni!

EU-kommissionen beskriver att unionens ställning till språkmångfalden inom unionen grundas på principen om en enhet i mångfald – en mångfald av kulturer, traditioner och övertygelse och en mångfald av olika språk.

För att vi ska kunna leva upp till detta krävs att inte bara EU utan också de enskilda länderna tar sitt ansvar. När regeringen presenterar sitt förslag till språklag är det därför mycket märkligt att man väljer att inte tydliggöra vikten av att svenska används i så många sammanhang som möjligt inom unionen. Det är uppenbart, vilket också de flesta är överens om, att nyanserna riskerar att gå förlorade vid förhandlingar eller liknande om det språk som används inte är det vanliga språket. Detta till trots väljer Sverige många gånger bort möjligheten till tolkning inom EU. Vi anser, i likhet med utredningen som ligger till grund för den föreslagna lagen och flera remissinstanser, att en uttrycklig regel bör införas som pekar på behovet av att använda tolkning i så stor utsträckning som möjligt inom ramen för EU-samarbetet. Detta är också viktigt för att skapa så bra förutsättningar för insyn som möjligt.

Förra året besökte Leonard Orban, EU-kommissionär med ansvar för språkfrågor, kulturutskottet. Under mötet presenterade han EU:s politiska

strategi för flerspråkighet. Han poängterade att man främjar sin egen nations intressen genom att tala sitt modersmål på officiella möten, i avancerade diskussioner och i förhandlingar.

Herr talman! Det är självklart att i den mån det går att följa förhandlingar inom unionen ska också personer med svenska som modersmål kunna göra så. Vi anser att riksdagen bör besluta om att § 13 i språklagen ska ha följande lydelse: Svenska är Sveriges officiella språk i internationella sammanhang. Svenskans ställning som officiellt språk i Europeiska unionen ska värnas. Den som företräder Sverige i Europeiska unionen ska använda svenska när tolkning erbjuds om det inte av särskilda skäl är lämpligare att använda ett annat språk.

Det är samma lydelse som Språklagsutredningen har framfört och som har tillstyrkts av flera remissinstanser.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 som handlar om punktskriftens ställning. Enligt regeringens förslag har det allmänna ett särskilt ansvar för att svenska språket, de nationella minoritetsspråken och teckenspråket används och utvecklas. Detta måste gälla såväl talat som tecknat och skrivet språk. Vänsterpartiet anser därför, i likhet med bland andra Handikappombudsmannen och Myndigheten för handikappolitisk samordning, att den svenska punktskriften borde ingå som en del i detta ansvar. Vi vill att regeringen återkommer med förslag till en reglering av punktskriftens ställning.

Herr talman! Avslutningsvis är svenska språkets ställning inom forskning och högre utbildning en fråga som behandlas mycket styvmoderligt i denna proposition. Om regeringen menar allvar med att förstärka och bevara det svenska språket kan man inte genom att hänvisa till den fria forskningen avfärda behovet av att språket används även inom högre utbildning. Vi är, som sagt, oroade över den avfärdande ton som regeringen använder. Vi avser att återkomma i annat sammanhang eftersom språklagen är subsidiär i förhållande till andra lagar och förordningar. De andra lagarna kan alltså ta över och då kommer språklagen i andra hand.

Anf. 133 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s):

Herr talman! Dagens betänkande, KrU9, behandlar propositionen *Språk för alla – förslag till språklag*. Vi socialdemokrater ställer oss bakom den föreslagna språklagen. Den proposition som vi har behandlat fastställer i stort sett de språkpolitiska mål som riksdagen beslutade om i slutet av 2005.

Förslaget innebär att svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige, att finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska är nationella minoritetsspråk och att det allmänna ska ha ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa språk. Man lyfter i propositionen också fram teckenspråket. Det allmänna åläggs även här ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket. Vi socialdemokrater välkomnar att man lyfter fram vikten av teckenspråket. Vi anser också att det ska vara självklart att alla som behöver lära sig teckenspråk ska få möjlighet att göra det.

Herr talman! Vi socialdemokrater önskar att regeringen hade haft en större ambition inom det språkpolitiska området. Visst, man föreslår en språklag, men var finns de konkreta förslagen inom språkområdet? De lyser helt med sin frånvaro.

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Språk för alla –
förslag till språklag*

Jag vill lyfta fram några av de förslag som vi har lagt fram i vår motion och som vi beklagar att utskottsmajoriteten inte har ställt sig bakom.

I det aktuella lagförslaget sägs att den som har ett annat modersmål än svenska eller något av de nationella minoritetsspråken ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål.

Vi socialdemokrater lyfter i en reservation upp vikten av språkutveckling i förskolan. Vi anser att alla barn ska få möjlighet att ta till vara sina resurser på bästa sätt. Forskning visar att barn med utländsk bakgrund som har goda kunskaper i sitt modersmål och god kännedom om sin bakgrund och som vistas i flerspråkiga miljöer har bättre möjlighet att lära sig svenska och att utveckla färdigheter även inom andra områden.

Stöd för barn med annat modersmål än svenska är viktigt i förskolan, särskilt för de yngsta barnen som håller på att utveckla sitt språk och sin identitet. Det är i förskoleåldern som språkutvecklingen är som mest intensiv. Därför tycker vi socialdemokrater att man borde ta till vara alla de erfarenheter av de språkförskolor som var en del av storstadssatsningen. Detta säger dock utskottsmajoriteten nej till. Det skulle vara intressant att höra vad kulturministern har för åsikt i denna fråga.

Herr talman! Vi ser med oro på det faktum att antalet män som aldrig läser har ökat sedan början av 80-talet. Män i alla åldrar har minskat sitt bokläsande, men den kraftigaste nedgången ser vi bland de yngre männen. Därför tycker vi att det är viktigt att man satsar på läsfrämjande insatser. På många arbetsplatser har ett arbetsplatsbibliotek bidragit till att öka läsandet. En effekt har också blivit att fler använder sig av kommunernas bibliotek. Inte minst har utbudet av barnböcker i arbetsplatsbiblioteken stimulerat vuxna att börja läsa för sina barn.

Under senare år har antalet arbetsplatsbibliotek tyvärr minskat. Vi vet att ett bra sätt att nå nya ovana läsare är att erbjuda litteratur på arbetsplatsen och att man där även uppmuntrar till läsning.

Utskottsmajoriteten hänvisar i betänkandet till att regeringen prioriterar läsfrämjande insatser för barn och unga och att Kulturrådet har möjlighet att fördela bidrag till kultur i arbetsliv och för läsfrämjande insatser.

Det är bra att man satsar på barn och unga, men ibland hänger barnens beteende ganska tydligt ihop med hur barnens föräldrar agerar. Barn gör som vi gör, inte alltid som vi säger. Genom att satsa på de vuxna blir det också bra för barnen.

Vi socialdemokrater satsade i vår budget 10 miljoner mer än regeringen på läsfrämjande insatser. Där var också vuxna en viktig del. Vad gör kulturministern för att stimulera till läsande bland vuxna?

Man hänvisar i betänkandet till Kulturutredningens förslag att bidraget till kultur i arbetsliv ska omvandlas till ett bidrag för projekt som syftar till att vidga arbetsmarknaden för konstnärer. Jag tycker att det är ett olyckligt förslag. Jag vill absolut att arbetsmarknaden för konstnärer ska vara så stor som möjligt, men vår ambition med kultur i arbetsliv är att nå de grupper som vanligtvis inte tar del av eller är aktiva inom kulturen. Att detta sedan kan generera arbetstillfällen för kulturarbetare är jättebra, men det är inte det primära målet. Vad säger kulturministern om utredningens förslag om att förändra villkoren för kultur i arbetsliv?

Herr talman! De flesta av oss har en dialekt, vissa tydligare än andra. I och med 1900-talets samhällsförändring då människor flyttade på sig

har dialekterna på många håll utjämnats och närmat sig riksspråket. Dialekterna är ofta kopplade till städer och bygder och hänger tätt samman med kulturer, historia och traditioner. En positiv inställning är avgörande för att dialekter ska finnas kvar. Saknas denna inställning är risken stor att avvikelser kommer att uppfattas som dåligt språk.

Vi socialdemokrater tycker att undervisning om dialekter i skolan och attitydförändrade insatser riktade mot allmänheten är viktigt. Vi vill dessutom understryka behovet av dokumentation för att bevara detta kulturarv.

Herr talman! Det finns många svenskar runt om i världen som är anställda i svenska eller utländska företag eller invandrare som återvänt till sina hemländer. Ju fler människor som talar svenska och ju fler som känner till vårt land, desto bättre är det för Sverige. Det är därför angeläget att barn som växer upp i sådana miljöer kan lära sig en god svenska och hålla en bra kontakt med Sverige genom hela livet.

För mer än ett år sedan gick remisstiden ut för den utredning som tillsattes av den socialdemokratiska regeringen. Det var en utredning som hade i uppdrag att se över svenskundervisningen i utlandet. Den borgerliga regeringen har ännu inte samlat sig till något beslut i frågan om framtid och struktur för den akademiska undervisningen i svenska.

Den finns många människor i världen som intresserar sig för Sverige och som vill lära sig vårt språk. Ju fler som studerar svenska och det svenska samhället, desto bättre är det för vårt land och för Sverigebildens. Det behöver skapas en plan för hur vi kan möta ett ökande intresse för att studera såväl vårt svenska språk som vårt land och vårt samhälle.

Därför tycker vi socialdemokrater att regeringen ska göra en översyn av hur svenskundervisningen i utlandet bedrivs på alla nivåer, det vill säga grundskola, gymnasium och högskola, samt behovet av liknande undervisning.

Herr talman! I dag ska vi fatta beslut om en språklag där svenska ska vara huvudspråk i Sverige. Vi socialdemokrater anser att det är viktigt att regeringen, och i synnerhet Kulturdepartementet som högsta ansvariga vårdare av det svenska språket, föregår med gott exempel. Det gäller i allra högsta grad kommunikationerna på Internet mellan Regeringskansliet och allmänheten. I dag har riksdagen en svensk e-postadress medan Regeringskansliet har en engelsk e-postadress. I den utredning som riksdagens utredningstjänst har gjort på uppdrag av kulturutskottet visar det sig att de av riksdagens utskott som har många utländska kontakter inte upplever några problem med att ha en svensk e-postadress. Enligt förvaltningsavdelningen på Regeringskansliet sker större delen e-postkommunikationen på svenska. Vi socialdemokrater anser att Regeringskansliet bör övergå till att använda det svenska språket i sina e-postadresser, och det bör ske utan dröjsmål.

Herr talman! Jag ställer mig bakom samtliga socialdemokratiska reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall till reservationerna nr 6 och nr 7.

Anf. 134 ESABELLE DINGIZIAN (mp):

Herr talman! Miljöpartiet välkomnar en språklag som befäster svenskan som huvudspråk och Sveriges officiella språk i internationella sammanhang. Att i lag ange svenskan som huvudspråk har en stor symbolisk

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Språk för alla –
förslag till språklag*

betydelse men naturligtvis även en praktisk. Därför är det utan tvekan viktigt att det svenska språkets ställning tydligt markeras.

Miljöpartiet är i huvudsak positivt till propositionens innehåll, men på ett område har vi en gemensam reservation med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Den handlar om läsfrämjande insatser.

Språklagen ger en tydlig signal om svenskans betydelse i vårt samhälle, vilket är särskilt viktigt med tanke på att det svenska språket tillhör ett mycket litet språkområde utifrån ett globalt perspektiv. Med tanke på att vi lever i en alltmer globaliserad värld där våra kontakter med omvärlden ständigt ökar finns det också en risk att vårt språk luckras upp, förändras och anpassas till de stora språken.

Det är alltså viktigt att slå vakt om det svenska språket om vi vill att det ska vara levande även i framtiden. Det är lika viktigt som att också andra ges rätten att värna sitt språk då språket är en oerhört viktig del för människors identitet och kultur. Det handlar således i första hand om människors och grupper av människors rätt till sitt uttryckssätt och inte om olika statsbildningars rätt.

Språklagens praktiska betydelse är naturligtvis mycket väsentlig. Den förpliktar. Den förpliktar staten, våra kommuner och landsting och offentliga institutioner i övrigt att vara kommunicerbara för alla. Det är naturligtvis ett stort uppdrag eftersom det innebär att myndighetsutövare och offentlig sektor har det stora ansvaret att uttrycka sig på ett sätt som innebär att människor förstår. Språket ska vara mottagaranpassat och enkelt men även värdat.

Herr talman! Språket är vårt viktigaste verktyg i mötet med andra människor och det viktigaste uttryckssättet för tankar, idéer och känslor. Den som har en brist i sin språkliga förmåga riskerar därför att hamna utanför den sociala gemenskapen och bli missförstådd. Så vill vi inte ha det, och därför kan man inte nog betona vikten av allas rätt att delta i språklig kommunikation och dialog.

Att behärska språket är också ett maktmedel, och makt kan som bekant också missbrukas. Många är de, både etniska svenskar och de med annan etnisk bakgrund, som berättat för mig om vilket hopplöst underläge de känner när de till exempel inte förstår vad myndigheterna uttrycker. Jag talar om människor som redan befinner sig i underläge. Att behärska sitt språk och majoritetsspråket är en avgörande fråga för demokratin. Då finns förutsättningar för fördelning av makt och inflytande.

Av olika skäl kommer det alltid att finnas människor i Sverige, liksom i andra länder, som har svårt med kommunikationen. Många har även läs- och skrivsvårigheter. Människors förutsättningar är med andra ord helt olika. Det betyder i sin tur att tillgången till språk är ojämnt fördelad. Det är Miljöpartiets uppfattning att staten har ett ansvar att motverka ojämlikheter i samhället.

Förutsättningarna för den enskilde måste förbättras avsevärt för att alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till svenskan. Men samtidigt vet vi att för dem som har ett annat modersmål än svenska är god kunskap i det egna modersmålet en grundförutsättning för att man ska kunna tillgodogöra sig svenskan på ett tillfredsställande sätt. Det betyder att det inte finns någon motsättning mellan å ena sidan kunskaper i modersmålet och å andra sidan kunskaper i svenska. De som hävdar motsatsen fiskar

bara i grumligt vatten och spår på stödet för nationalistiska och invandrarfientliga strömningar.

Herr talman! Mot denna bakgrund är det särskilt allvarligt att alliansregeringen motverkar sådant som befrämjar möjligheten att utveckla färdigheter i språk. Jag tänker särskilt på att regeringen är sparsam med läsförbättrande insatser och att det inte finns några som helst nya satsningar på folkbibliotek och skolbibliotek. Alla är överens om att läsandet har en enormt stor betydelse när det gäller förmågan att utveckla språket. Att ha tillgång till böcker och få upptäcka bokens betydelse är för den enskilde, ung som gammal, något som inte nog kan betonas.

För att barn ska kunna få ett rikt språk är det viktigt att de får ta del av böcker. Läsning ökar ordförrådet och öppnar dörrar till nya tankar och idéer. Tillgången till barnböcker är oerhört viktig. Därför är det mycket sorgligt att regeringen inte initierar några nya kraftiga satsningar för både barn och vuxna som inte har läsvana.

Herr talman! Låt mig till sist säga något om diskussionen om svenskans roll i EU-institutionerna. Jag håller med dem som hävdar att det är viktigt att svenskan inte trängs undan i EU-parlamentet och dess institutioner. Det är också viktigt att så är fallet i riksdagens arbete. Vi i Miljöpartiet har även tidigare påtalat att många av de EU-handlingar som behandlas i EU-nämnden och i riksdagens utskott alltför ofta bara tillhandahålls på engelska. Det är oacceptabelt enligt min mening då många av riksdagens ledamöter inte har tillräckliga språkkunskaper för att på ett säkert sätt ta till sig innehållet i handlingarna. Det finns en uppenbar risk att vi fattar beslut på underlag som vi inte helt och hållet kunnat ta till oss. Det innebär vidare att det uppstår svårigheter i vår kommunikation med medborgarna, att vi inte förmedlar till våra väljare vad som ska beslutas i EU-parlamentet utifrån våra synpunkter.

Jag yrkar bifall till reservation 7.

Anf. 135 Kulturminister LENA ADELSON LILJERÖTH (m):

Herr talman! Äntligen! En känd radioperson som nu vandrar genom Sverige för att uppmärksamma Cancerfondens arbete mot prostatacancer brukade förr utbrista just "Äntligen!" när Nobelpristagaren i litteratur presenterades. Jag tror att många med mig i dag känner detsamma: äntligen! Äntligen kan vi få en språklag!

Arbetet med att göra svenska språkets ställning tydlig i lag har pågått under lång, lång tid. Vägen hit har varit krokig, men i dag står vi här i kammaren med ett konkret och bra förslag till en språklag. Det är ett förslag där vi slår fast att svenskan är huvudspråk i Sverige. Denna lag har stor betydelse, både praktiskt och symboliskt. Om riksdagen röstar igenom detta förslag betyder det att all offentlig verksamhet har en skyldighet att värna svenska språket.

Herr talman! Vi tillhör ett litet språkområde, men få tror i dag att det finns något allvarligt hot mot svenska språket. Själv är jag däremot övertygad om att det är farligt att ta språket för givet. Av de ungefär 6 500 språk som i dag talas i världen är enligt Unesco nästan hälften i farozonen. De riskerar kort och gott att försvinna för alltid under det kommande seklet.

Jag citerar författaren och historikern Peter Englund i Svenska Akademien: "Det betyder att världen rent statistiskt sett förlorar ett språk var

tionde dag. Och det är en kolossal förlust, för vart enskilt språk är sprunget ur en särskild miljö, särskild ekologi, särskild kultur, och bär inbäddade i sig, som ett slags kärna, erfarenheter och attityder som inte låter sig uttryckas på ett annat språk.”

I vår omedelbara närhet kan vi med sorg konstatera att liviskan som talats i västra Lettland inom kort kommer att försvinna. Ännu i slutet av 1930-talet fanns det tolv liviska byar, men på grund av andra världskriget och kollektiviseringen under den kommunistiska sovjettiden försvann dessa byar och med dem grunden för liviskan som vardagsspråk. I dag lär det finnas endast en person som talar liviska. Därmed försvinner sannolikt också viktiga kulturella band och förståelse för historia och traditioner.

De motioner som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet skrivit stöder i allt väsentligt det förslag som regeringen presenterat i sin proposition *Språk för alla – förslag till språklag*. Denna enighet är glädjande, vill jag säga. Vi har tidigare inte varit bortskämda med en enig opposition. De pekar visserligen på olika frågor i sina motioner, men jag väljer ändå att tolka det här välvilligt och konstaterar att det finns ett brett stöd för en språklag även här i riksdagen.

Lagen tar sin utgångspunkt i de språkpolitiska mål som gäller i dag. Syftet med språklagen är att ange svenskans och andra språks ställning och användning i det svenska samhället.

Genom en ny lag ger vi också en tydlig signal om det svenska språkets betydelse i samhället. Svenskan måste värnas för att även i framtiden kunna vara det gemensamma huvudspråket. Språklagen handlar om det allmännas ansvar att värna och vårda vårt gemensamma huvudspråk. För domstolar, myndigheter och andra som utför uppgifter i offentlig verksamhet är svenskan det språk som ska användas.

Men det räcker inte. Språket ska också vara vårdat, enkelt och begripligt. Det här är egentligen ingenting nytt, men jag tror ändå att en del myndigheter kan behöva en påminnelse om detta.

Var och en som är bosatt i Sverige ska ha rätt att lära sig, utveckla och använda svenskan. Ytterst är det här en fråga om demokrati och om vars och ens rättighet att kunna göra sig förstådd – men också förstå – förstå vilka beslut som fattas här i riksdagen, förstå vad som händer i våra domstolar, förstå vilka beslut som fattas på förvaltningsmyndigheterna. Utan ett gemensamt språk riskerar demokratin att försvagas, och det är en utveckling jag inte vill se och absolut inte vill vara med om.

Vi har fem minoritetsspråk i Sverige som samtliga är skyddade i svensk lag. Minoritetsspråkens ställning är stark i Sverige i dag. Detta bekräftas och förstärks ytterligare genom den föreslagna språklagen. De som tillhör en nationell minoritet ska också få möjlighet att lära sig, utveckla och använda sitt språk.

Senare i eftermiddag ska riksdagen också debattera förslaget om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Det är en lag som är nära förbunden med den kommande språklagen.

Herr talman! Även teckenspråket är nationellt – inte internationellt som många tror – men teckenspråkets ställning har inte tidigare varit reglerad i lag. I språklagen slår vi därför fast att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket. Jag vill poängtera att detta även gäller, precis som för det svenska talspråket, frågan om att lära sig, utveckla och använda teckenspråket.

Avslutningsvis vill jag säga att jag är mycket glad att kunna stå här i riksdagens kammare i dag och debattera den föreslagna språklagen med ledamöterna i kulturutskottet. Jag hoppas att vi nu äntligen kan stärka svenska språket, minoritetsspråkens ställning och teckenspråkets ställning genom att anta denna lag.

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Språk för alla –
förslag till språklag*

I detta anförande instämde Olof Lavesson och Cecilia Magnusson (båda m).

Anf. 136 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till kulturministern. Vi är överens om lagen. Nu handlar det mer om att kunna förverkliga lagens innehåll och se till att det verkligen blir någon mening med den.

Jag undrar lite hur ministern har tänkt förverkliga det här ute i samhället med alla myndigheter som ministern pratar om. Har ministern några intentioner att ge några förslag om detta, eller är det upp till var och en ute i de olika myndigheterna?

I betänkandet står det att regeringen satsar på läsfrämjande åtgärder. Jag undrar bara vilka det är. Det kan ju vara något som jag inte vet, och då jag skulle gärna vilja veta det.

Jag undrar också om ministrerns ambitioner om att få handlingarna översätta till svenska i utskott och EU-nämnden.

Anf. 137 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Hur den här lagen ska bevakas är naturligtvis en fråga för väldigt många. Att vi antar lagen är en symbolisk handling i sig, och det är naturligtvis också ett klart och tydligt budskap till forskningen och till högskolorna. Men den myndighet inom kulturområdet som framför allt har ett direkt ansvar och intresse för detta är Institutet för språk och folkminnen i Uppsala som också bevakar detta med Unesco och ställningen där när det gäller det immateriella kulturarvet och även språkfrågorna. De är väl förberedda för att ta emot detta.

När det handlar om läsfrämjandet har vi via Kulturrådet satsat extra pengar på läsfrämjande. Skolbibliotekens roll kommer också att stärkas i skollagen. Det ligger inte på vårt departement, men det är ändå något jag gläder mig åt, och vi kommer också framöver att se över bibliotekslagen vilket vi har annonserat tidigare i budgetpropositionen.

Anf. 138 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Herr talman! Jag undrar om ministern har för avsikt att följa upp detta så att det händer någonting där ute framöver.

När det gäller läsfrämjande insatser har jag hört mig för. Jag har pratat med Kulturrådet och med utskottet, och jag kan faktiskt inte se att det är några större förändringar som har gjorts från 2005 och framåt. Stödet för inköp av litteratur till folk- och skolbibliotek har till och med minskat sedan 2005. När man tittar på antalet kommuner som sökt för olika projekt ser man att det hittills är ett tjugotal kommuner som har ansökt om medel för läsfrämjande insatser.

Jag tycker att det behövs en lite kraftigare insats från regeringen om man ska säga att man prioriterar detta. Jag undrar vad ministern tycker om detta att just inköp av litteratur har minskat i budgeten.

Anf. 139 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Det finns nog många frågor som skulle prioriteras. Jag är inte journalist för inte – jag har ett starkt eget, privat intresse av språkfrågorna.

När det gäller olika möjligheter att främja just läsandet vet vi att länsbiblioteken har utvecklat flera olika projekt som vi har följt med stort intresse, och det har även Kulturrådet gjort. Bokförsäljningen har ökat, och det får man väl också se som ett tydligt tecken på intresset för läsande. Sedan är jag också väl medveten om att det skiljer sig åt, att många som tidigare läste mycket fortfarande läser mycket och kanske ännu mer och att det har varit svårt att nå vissa, framför allt män. Då är det glädjande att vi, faktiskt med rätt mycket möda och kraft från Finansdepartementets och vår sida, har lyckats få EU-kommissionen och ministerrådet att stödja oss i kampen för att behålla den 6-procentiga momsen på ljudböcker. Det har betytt väldigt mycket för att få grupper som tidigare inte har läst mycket att vilja ta till sig litteraturen och män att göra det i annan form.

Anf. 140 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Jag gör en jämförelse med nästa punkt som ska debatteras här, det vill säga lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Där stärker regeringen resurserna. Nu minns jag inte exakt om det handlade om 80 miljoner, men i alla fall.

Då undrar jag naturligtvis: När den här språklagen kommer till och med all sannolikhet beslutas, vad har kulturministern för ambitioner att stärka detta så att man kan förverkliga detta precis på det sättet som Esabelle Dingizian var inne på? Stärker man resurserna till arbetsplatsbibliotek, regionala bibliotek, resursbibliotek för döva, barnböcker på teckenspråk och läsfrämjande insatser? Det är några exempel som vi har tagit fram i vårt budgetförslag. Kommer man att göra de här förstärkningarna?

Jag läste Svenska Tornedalingars Riksförbunds remissvar, och de tar upp att det är oerhört mycket som behöver förstärkas även där. Visserligen är det samma villkor som man har beslutat om att godkänna i den här kommissionen, men det finns ju redan i dag brister. Kommer kulturministern att förstärka så att man kan förverkliga de här fina orden i språklagen?

Anf. 141 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Jag hörde att Siv Holma refererade till sitt eget partis budgetförslag. Innan vi börjar resonera om det kanske vi kan få se ett samlat budgetförslag från Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna så att vi har något att förhålla oss till? Annars handlar det rätt mycket om önskelistor.

När det handlar om att stärka språket kommer det in på mycket. Biblioteken har en viktig roll, det har vi talat om tidigare. Den proposit-

ion som ska diskuteras senare här som handlar om minoritetsspråken går ju också ut på att det ska bli ökade möjligheter att tala bland annat finska i Mälardalsområdet, vilket naturligtvis gläder oerhört många. Det är trots allt i den här delen av Sverige som många finstalande bor.

Via presstödet ger vi stöd till tidningar som kommer ut bland annat på samiska och även, tror jag, på meänkieli. Det gäller även bidrag till kulturtidskrifter som fördelas via Kulturrådet. Det är alltså många källor som bidrar till att de fem nationella minoritetsspråken ska kunna behålla sin starka ställning.

Anf. 142 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Det må vara önskelistor, men man måste ju ha någon form av ambitioner och visioner, vilket jag bara kan konstatera att det finns mycket kvar att önska om här.

Jag har en annan fråga. Förra mandatperioden då Lena Adelsohn Liljeroth ingick i oppositionen – och i dag är hon minister – erbjöd den socialdemokratiska regeringen ett samarbete för att ta fram en språklag. Då sade ni nej.

Kan kulturministern redogöra för varför ni sade nej till Pagrotskys förslag till samarbete för att få den här språklagen som ni nu har sagt ”äntligen” om?

Var det inte också på det sättet att förslaget till ny språklag var relativt enkelt att ta fram eftersom förarbetet redan hade gjorts i propositionen som den förra regeringen tog fram i samarbete med oss? Var det inte ganska enkelt att få fram detta?

Sedan har jag också en fråga när det gäller den svenska ställningen i EU. Förra gången vi debatterade det här skrev Lena Adelsohn Liljeroth med sina allianspartikolleger en reservation där man tyckte att man skulle stärka språkets ställning i EU. Jag undrar om Lena Adelsohn Liljeroth är nöjd med att inte gå på den linje som Språkutredningen gör, det vill säga att man ska lagfästa att man ska använda sig av tolk när så erbjuds om inte andra skäl säger något annat.

Varför går man inte helt ut eftersom man var så kritisk förra gången vi hade den här debatten?

Anf. 143 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Det är lite lustigt att höra Siv Holma tala om att här inte finns några ambitioner och visioner. Här står vi i dag och debatterar två lagar som stärker svenskans roll och som stärker minoritetsspråken, och så kommer Siv Holma och säger att det inte finns några visioner! Det är mycket märkligt.

När det gäller förra gången som den här frågan var uppe kan jag – det är kanske lite tråkigt för Siv Holma och hennes koalitionspartner – erinra om hur det gick till. Det fanns faktiskt en majoritet i kammaren för oppositionens förslag om en språklag. Men en feltryckning från en som hörde hemma i vänsterblocket gjorde att det inte gick igenom då. Det kan man mycket väl se i protokollen, så i den delen ska inte skulden falla på oss.

När det gäller EU-frågorna tycker jag att det är väldigt bra att det finns tolkning. Jag använder mig av det så ofta jag kan, vilket också är nödvändigt för mig eftersom jag har lite svårt att höra.

Jag kan också se att tolkningen har gått upp från ungefär 10 procent som det var runt 2006 – och det var ingen fråga som den tidigare regeringen drev, utan det var snarare tvärtom – till över 50 procent som nu begär tolkning.

Det har också betydelse att det blir väl tolkat i de skriftliga handlingar som finns. Själv använder jag mig av tolkning. Många av mina kolleger gör det också, och det gör vi även i många arbetsmöten, så jag tycker snarare att vi har anledning att vara stolta över att vi utvecklar och utnyttjar de här möjligheterna som finns. Och det är alldeles säkert så att vi skulle kunna göra det bättre.

Anf. 144 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Herr talman! Jag ställde några frågor till kulturministern i mitt anförande. Jag lyfte bland annat det här med språkförskolor och det positiva resultat som kom av att man faktiskt satsade på språkförskolor som en del av storstadssatsningen. Vi har i vår reservation med just det här att vi tycker att man ska använda sig av de erfarenheterna eftersom vi vet att om barn i unga år får använda sig både av sitt modersmål och också lära sig sitt nya språk i det nya hemlandet – Sverige i det här fallet – ger det bra och positiva resultat.

Då ställer jag frågan till kulturministern hur hon ser på det här, för utskottsmajoriteten säger ju nej till att använda sig av de erfarenheter som man drog i storstadssatsningen av språkförskolor. Det är den ena frågan som skulle vara intressant att få svar på av kulturministern.

Den andra handlar om det här med läsfrämjande insatser, som jag tidigare var inne på och även Esabelle. Vi vet att om man satsar på vuxna vad gäller läsfrämjande gynnar det också barnen. Du var själv inne på att ljudböckerna har gjort att väldigt många som tidigare inte lyssnade på böcker har börjat göra det. Ett lyckat projekt har varit vägkrogsbiblioteken som har genomförts genom de fackliga organisationerna. Här är kultur i arbetslivet en jätteviktig del.

Vi tycker att det är viktigt att ha kvar läsfrämjande insatser även för vuxna. Även om man nu satsar på barn och unga är det också viktigt att satsa på läsfrämjande insatser för vuxna. Jag skulle vilja veta vad kulturministern har för ambition på det här området för att faktiskt se till att också fler vuxna läser.

Anf. 145 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! För att börja med frågan om språkförskolan måste jag erkänna att det är en fråga som jag inte kan särskilt väl. Den hör närmast hemma på Utbildningsdepartementets område. Jag vet att det i budgetpropositionen i höstas fanns skrivningar om att målen i förskolans läroplan ska bli tydligare. I detta går naturligtvis språkutvecklingen in som en viktig del.

Vi kan också glädjas åt att just barn som går i förskolan är de flitigaste lånarna av böcker på biblioteken. Där har litteraturen bevarat och, tror jag, på många håll även stärkt sin ställning. Det finns också ett omfattande och viktigt pedagogiskt arbete som sker på våra bibliotek.

Sedan är det mycket kunskap som finns inom Kulturrådet, som samlar in de olika förslag som finns som jag nämnde i en tidigare replik, från

bland annat länsbiblioteken om hur man arbetar för att öka läsningen, inte bara bland barn utan också bland unga och även bland vuxna. Det är något som vi följer och har som en av våra prioriterade frågor. Så vi har fortfarande tid på oss. Och jag tycker att det här är mycket viktigt, som jag sade tidigare.

När det gäller vuxna tycker också jag att det är mycket intressant med de projekt man har haft vid vägkrogarna. Det är också argument som jag kunnat använda mig av i EU-sammanhang, inte minst gentemot de länder som inte har velat se att den 6-procentiga momsen också på ljudböcker skulle kunna ha en betydelse, vilket vi ju vet att den har. Drygt en miljon sålda ljudböcker i fjol talar sitt tydliga språk. Kan vi dessutom komma till rätta med något av den illegala nedladdningen av ljudböcker kan det också hända att författarna får del av intäkterna för dessa böcker.

Anf. 146 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Herr talman! Vad gäller ljudböckerna och momsen är vi överens. Men jag tror inte att det här sköter sig helt självt. Det behövs också insatser och ambitioner vad gäller läsfrämjande.

Om man nu väljer att plocka bort stödet bland annat till kultur i arbetslivet, som faktiskt har möjliggjort införandet av vägkrogsbibliotek, slår man undan fötterna för ett vidare arbete med den typen av satsningar. Där är de fackliga organisationerna naturligtvis en jätte viktig del för att kunna nå ut på våra arbetsplatser.

Jag ställde också frågan i mitt anförande hur kulturministern ser på förslaget som Kulturutredningen nu lägger fram om att man ska ändra på upplägget av kultur i arbetslivet. Det ska vara inriktat på att kulturarbetare ska få arbete. Jag tycker att det är jättebra. Jag vill gärna se en vidgad arbetsmarknad för våra kulturarbetare. Men målet måste väl ändå vara att se till att de som inte vanligtvis tar del av kultur får en möjlighet att göra det, att man stimulerar de grupper som inte tar del av kultur. Där har de läsfrämjande insatserna varit en jätte viktig del. De har flera positiva effekter, att folk börjar läsa mer men kanske också blir mer aktiva kulturanvändare.

Jag skulle vilja veta vad kulturministern säger om förslagets inriktning på att det ska vara arbetstillfällen för kulturarbetare. Jag tror att det blir det ändå, men för mig är det otroligt viktigt att det är själva målgruppen, de som inte vanligtvis tar del av kultur, som är den som ska vara i fokus.

Kulturministern säger att frågan om språkförskolorna ligger inom Utbildningsdepartementets område. Javisst, men å andra sidan handlar det väldigt mycket om vad vi har för vision för att få fler att ta del av svenska språket, som är precis vad den lag som vi ska besluta om lite senare här i dag handlar om. Vi måste ta reda på hur vi kan se till att fler använder sig av det svenska språket? Då måste vi ibland gå över på olika politikområden för att lyckas med den ambition vi kan ha.

Anf. 147 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Jo, jag är absolut också en vän av att man kliver över de olika politikområdena. I och med detta ligger mycket av aspektpolitiken

som Kulturutredningen för fram som en viktig del och är någonting som vi måste arbeta vidare med.

Jag har noterat det här förslaget. Jag tycker att det är absolut intressant, därför att när det gäller kulturpolitiken i den delen handlar det om att stärka kulturskaparnas ställning. Om vi just kommer att gå på utredningens förslag när det gäller att förändra det här bidraget är för tidigt att säga. Nu har vi fått in alla remissvar, och det kan finnas synpunkter där också.

Sedan kan jag konstatera att allt inte behöver statsstöd för att överleva. Den kultur som ska finnas på arbetsplatserna kan ju också vara ett engagemang från arbetsgivarna och från de fackliga organisationerna. Det är inte säkert att allting behöver ske med hjälp av statsstöd.

Vi gjorde en förändring på litteraturområdet genom att ta bort det statliga stödet till En bok för alla, därför att vi ansåg att stödet inte längre hade en relevans. Vi har nu kunnat se att En bok för alla lever och frodas och fortsätter att komma ut, i synnerhet när det handlar om böcker till barn och unga.

Anf. 148 ANDERS ÅKESSON (c):

Herr talman! Det svenska språket är mitt språk och mitt modersmål. Det känns därför viktigt att kunna värna det. Det är lika viktigt som det varit för samer, judar, romer, Tornedalsfinnar och Sverigefinnar att värna sina språk, och som de också med framgång gjort och därmed fått sina språk lagskyddade i Sverige.

Genom tidigare och fortsatt invandring är det många i vårt land som talar många andra språk, och jag är säker på att många av dessa kommer att kämpa för att få ett motsvarande lagskydd i framtiden. När utredningen *Mål i mun* skrevs – den utredning som föregått dagens förslag till ny språklag som vi strax ska besluta om – visade det sig vid en enkätundersökning att 58 procent av svenska folket tyckte att det var viktigt att bevara invandrarspråken i Sverige.

Herr talman! Centerpartiet har länge kämpat för att svenska språket ska lagskyddas. Den förra, socialdemokratiska regeringen var dock negativ till detta och motiverade då sin negativa hållning mot att lagstifta med: ”Svenska språket är av hävd det språk som används i Sverige och är ett mycket väl beskrivet och dokumenterat språk, såväl i nutid som under tidigare perioder. Svenska är också ett av EU:s officiella språk.”

Den förra regeringen ansåg därför att det räckte med att markera att svenska språket var landets huvudspråk genom att föreslå ett språkpolitiskt mål, ett mål som sedan fastställdes här i riksdagen.

Herr talman! Jag är glad över att alliansregeringen nu gör verklighet av det som en enig parlamentarisk utredning var överens om redan 2002, att i lag befästa svenska språket som huvudspråk i Sverige och att slå fast att finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska har ställningen som nationella minoritetsspråk. Också teckenspråkets ställning markeras i detta lagförslag. Det är också bra.

Det allmännas ansvar för den enskildes tillgång till språk tas upp som ett grundläggande moment i lagen. Genom denna lag värnar vi den språkliga mångfalden i vårt land.

Herr talman! Språket är nyckeln till vår kultur och till vår historia. Det är bärare av vår identitet och grunden för vår sociala gemenskap på alla nivåer. Att behärska och kunna uttrycka oss på ett språk gör att vi växer som människor. Alla ska därför ha möjlighet att utveckla en god språkförmåga.

Jag är glad, herr talman, över att alliansregeringen lagt fram förslaget om att i lag skydda språket och yrkar därmed bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande nr 9 *Språk för alla – förslag till språklag*.

Anf. 149 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Herr talman! I debatten har vi hittills hört de flesta argumenten för språklagen. Det är logiskt att vi har ett lagfäst huvudspråk när vi sedan tidigare har fem lagfästa minoritetsspråk. Att lagstifta om svenskan som huvudspråk har både en praktisk och en symbolisk betydelse. Det ger en tydlig signal om svenskans betydelse i vårt samhälle och garanterar att svenskan även i framtiden ska vara vårt huvudspråk. Till detta kommer också demokratiaspekten: Det svenska språket är viktigt för att alla ska kunna ta del av det allmänna rummet. Jag ska inte upprepa mer av det som sagts utan i stället ge några reflexioner och tankar i mitt korta inlägg.

Det svenska språket har formats under många århundraden och utgör i dag en kulturell enhet för alla svenskspråkiga, oavsett ursprung och hemvist. I utskottet pratar vi ofta om kulturarvet. Det handlar om det materiella men också om det icke-materiella kulturarvet. Det svenska språket är verkligen en bärare av en stor del av vårt kulturarv. Vi har alla en skyldighet att på olika sätt värna och vårda språket. Det gäller såväl den talade som den skrivna och tecknade svenskan.

Språket vi använder ger oss ord för omvärlden och underlättar vår förståelse av den. I språket och orden finns också känslor. Precis som det står i betänkandet är språket en av de viktigaste förutsättningarna för individens kulturella identitet. När jag tänker tillbaka på tidiga barn-
domsupplevelser finns också tydliga kopplingar till språket och till att förstå språket. Vi har väl alla minnen av samtal där vi egentligen inte förstod vad som sades eftersom vi inte kunde språket fullt ut.

Språket för vidare våra normer, hjälper till att uttrycka våra seder och bruk. Det är en viktig del av kulturöverföringen. Därmed har jag sagt några ord om kulturarvet.

En annan viktig del handlar helt enkelt om demokratin. Att behärska språket är grunden för demokratiskt deltagande. Den språkfattiga riskerar utanförskap. Språket är grundläggande i arbetet för integration, och för att erövra ett nytt språk är goda kunskaper i det egna modersmålet en viktig utgångspunkt.

Genom dagens beslut befäster vi svenskan som huvudspråk i Sverige. Det allmänna föreslås ha ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas. Jag menar att medierna på det här området har ett särskilt ansvar både när det gäller att värna det gemensamma talade och icke-talade språket och att slå vakt om och befästa minoritetsspråkens ställning.

Nu tycker jag inte att det går att tala om svenskan, om språket, utan att också säga något om läsandet och om boken. Litteraturen är en språk-

lig konstart och boken en viktig bärare av vårt kulturarv. Den nya tekniken är fantastisk och har många fördelar, men den kan inte ersätta boken vare sig i undervisning eller som upplevelse. Däremot kan den komplettera på ett bra sätt. Ordbehandlingsprogram är till exempel ganska verkningsslösa om den som ska använda sig av dem saknar känsla för orden. Den känslan skapas genom att man läser, och boken har därför en särställning inom kulturen. Särskilt viktiga är böckerna och läsandet med och för barn. Folk- och skolbiblioteken är en viktig förutsättning för att nå alla barn.

Staten har under lång tid försökt öka läsandet genom olika former av läsfrämjande insatser. Genom olika kanaler har statligt stöd gått till exempelvis föreningar och organisationer för detta ändamål. Satsningarna har varit viktiga. Samtidigt är det viktigt att de statliga insatserna verkligen leder fram till positiva effekter på läsandet.

Precis som jag sade förut finns några insatser som kanske är viktigare än andra. Dit hör till exempel skolbiblioteken. För ett tag sedan fick vi ta del av en undersökning gjord av Kulturrådet som hade undersökt hur många av dagens skolelever som hade tillgång till skolbibliotek. Här kan vi verkligen tala om en basresurs som påverkar barns och ungdomars möjlighet till läsvana, läsförståelse och därmed också tillgång till språket. Jag utgår därför från att frågan om skolbiblioteken är viktig när det gäller den kommande skollagen.

Anf. 150 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Herr talman! Eftersom Dan Kihlström lyfte fram läsandet och hur viktig boken är måste jag ställa några frågor till honom om hur han ser på läsfrämjande insatser.

Innan kulturministern sprang i väg sade hon att det inte gjorde någon skada att man plockade bort de statliga bidragen till En bok för alla eftersom de har en verksamhet som frodas, eller vad det nu var hon sade. Den bilden stämmer inte riktigt. Jag var i kontakt med dem som arbetar på En bok för alla så sent som i går. De berättade att de fått dra ned jättemycket på sin verksamhet. Tidigare var det tre som jobbade med läsfrämjande insatser. I dag är det en. De har svårt att hinna med. De kan inte själva driva projekt utan bara vara en del i vissa projekt. Den bild som kulturministern gav stämmer inte när man pratar med dem som arbetar på En bok för alla.

Jag undrar om Dan Kihlström har samma syn som kulturministern, att det inte spelar någon roll ifall staten lägger några resurser på En bok för alla, för det blir inte någon skillnad på verksamheten, och att detta med läsfrämjande insatser så att säga sköter sig självt. Eller har Dan Kihlström en annan ambitionsnivå än kulturministern? Det vore roligt att få höra det.

När det gäller skolbiblioteken tittade jag på Kulturrådets hemsida och såg att en tredjedel av landets skolenheter saknar skolbibliotek. Detta är, som Dan Kihlström också sade, en jätteviktig fråga. Vad finns det för ambition från den borgerliga majoritetens sida? Vad vill majoriteten göra för att öka tillgången till böcker och läsande?

Anf. 151 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Vad kulturministern sade får vi nog titta efter i protokollet. Jag är inte alldeles övertygad om att det var riktigt så negativt som Gunilla Carlsson framställer det. Jag sade i mitt anförande att läsfrämjande insatser är viktiga på olika områden. Jag sade också att de insatser som gjorts är viktiga. Visst, det kan behövas även statliga insatser och en statlig stimulans på det här området.

Man kanske ska vidga diskussionen något. Självt är jag engagerad inom folkbildningen, och det tror jag att även Gunilla Carlsson är. Också folkbildningen kan göra en betydande insats. Det är inte alldeles säkert att alla insatser måste komma från Kulturrådet eller från Stockholm. Med lite uppfinningsrikedom tror jag att man kan hitta många olika sätt att öka läsandet på till exempel arbetsplatser, i föreningar, organisationer och så vidare. Inom exempelvis den folkbildning som jag är engagerad i kan man hitta former för att på olika sätt öka läsandet.

När det gäller ambitionen beträffande skolbiblioteken, och vad som ska göras för att öka efterfrågan, sade jag i mitt anförande att det kan vara en insats som kan komma att betyda oerhört mycket. Det är också en fråga för skollagen som håller på att beredas. Jag har stora förhoppningar om att den frågan kommer att vara aktuell och väldigt ”het” när den nya skollagen läggs fram.

Anf. 152 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Herr talman! Det är bra om den frågan blir het. Jag ser dock med oro på den ekonomiska situation som många kommuner nu befinner sig i. Det är trots allt kommunerna som finansierar våra skolbibliotek. Som det ser ut i dag tror jag inte att våra politiker ute i kommunerna har möjlighet att prioritera skolbiblioteken. Tyvärr är det så. De skulle behöva mer resurser från statligt håll för att kunna höja ambitionen, eller åtminstone behålla dagens nivå, vad gäller skolbiblioteken. Det är lätt att säga att skolbiblioteken är viktiga, men det kräver resurser. Som det nu ser ut tror jag inte att kommunerna kommer att kunna prioritera dessa.

Jag vet att folkbildningen gör enorma insatser inom det här området, vilket jag tycker är jättebra. Med det måste också finnas en ambition från statligt håll att se till att det jobbas med dessa frågor, och det har vi ju sett resultatet av.

Jag tog ett exempel med biblioteken ute på vägkrogarna. Det har gjorts att man har nått ut till en grupp som man tidigare inte har nått på det sättet. Det har blivit enormt bra effekter. Det är likadant med arbetsplatsbibliotek. Men då behövs det i många fall resurser och också en politisk ambition kanske från nationellt eller från annat håll för att se till att man jobbar med de frågorna.

Jag blir därför orolig utifrån det som Kulturutredningen nu lyfter fram. Det är inte så viktigt med kultur i arbetsliv, och det viktigaste är att kulturarbetare får arbetstillfällen. Då har man helt missat målet. Jag tycker att det är jättebra att kulturarbetare får arbetstillfällen. Jag är jätteglad för det. Men i det här fallet handlar det om att nå grupper som annars inte tar del av detta. Vad säger Dan Kihleström om det förslaget?

Anf. 153 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Visst ska vi ha ambitioner och ska gå före på olika sätt. Jag försökte vidga det hela. Vi ska göra insatser och ha höga ambitioner. Vi får återkomma när det gäller skollagen och vad det får för praktiska konsekvenser. Också jag tycker att det är oerhört viktigt, och det försökte jag lyfta fram i mitt anförande, att barnen tidigt får möjlighet att läsa på olika sätt. Det tror jag att jag var ganska tydlig om.

Vi vet det som kulturministern också sade, nämligen att tillgängligheten till böcker på olika sätt har ökat ganska markant under senare tid. Det finns en stor tillgång till bra böcker. Det finns läsecirklar och bokbord. Jag har läst om en ny trend som har uppstått på senaste tiden, och det är bokbytardagar. Det kan också förekomma på arbetsplatser.

Jag tror att jag läste i tidningen i dag att man skulle ha det på ett ställe. Det var så stort tryck på det att man bara fick ta med tio böcker, och lämnade man en bok fick man i princip en biljett till en ny bok. Det är möjligt att göra på många arbetsplatser. Man kan ta med sig sina väl lästa barnböcker och annat och kanske byta med arbetskamrater och på så sätt hålla kulturdelen vid liv.

Väldigt mycket går att göra. Men självklart ska vi också ha ambitioner och målsättningar från riksdag och regering.

Anf. 154 LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Även jag vill utropa äntligen när jag står här som siste talare innan vi går till beslut och jag har att summera debatten om en språklag. Det har varit en lång resa. Det är väldigt skoj att vi nu äntligen har hamnat här några minuter före målnöret.

För ett par år sedan stod jag också här och diskuterade språklagen. Då hade vi ett utredningsförslag om en språklag som hade blivit komplett underkänt av de sakgranskande juristerna i Stockholms tingsrätt, Regeringskansliet och på andra håll. Det gick helt enkelt inte att använda.

Riksdagsbeslutet handlade då om andra element. Det var ingen idé att stoppa upp och vänta, utan vi gick vidare med de delar i förslagen som kunde genomföras. Men efter debatt mellan partierna bestämde vi tillsammans sex partier att gå vidare och utreda just den tekniska utformningen, den formella juridiska utformningen, av lagtexten på nytt för att få ett förslag som vi alla kunde ställa oss bakom.

Sex partier enades om denna framgångsväg. Men representanten för ett sjunde parti, Moderaterna, lämnade rummet med det enda ordet ”nej”, nämligen för att i stället omedelbart genomföra det underkända och enligt min mening helt odugliga förslaget. Det var dåvarande oppositionspolitikern Lena Adelsohn Liljeroth. Hon ville göra detta.

Med tanke på den otåligheten tycker jag därför att det varit en stor besvikelse att det nu har tagit nästan tre år att utforma dessa två eller tre lagparagrafer det handlar om som behövde mejslas ut. Jag säger det för att få det till protokollet och hoppas att kulturministern kommer att läsa detta, eftersom hon inte tyckte att det var viktigt nog att stanna här och lyssna på när vi debatterar hennes insatser och hennes proposition.

All offentlig verksamhet ska nu präglas av lagen. Det ska vara klart, redigt och begripligt språk, svenskan ska vara huvudspråk, och så vidare. Här är vi nu eniga, och jag räknar med att det blir en enig votering om detta, och det är också en stor glädje.

Trots den enigheten vill jag ändå ta mig friheten att göra ett par reflexioner om detta. Med den otålighet som har visats om språkfrågan tycker jag att man helt frivilligt skulle ha kunnat låta den syn som lagen nu är ett uttryck för genomsyra det man gör i vardagen.

Om man till exempel är kulturminister och inrättar ett helt nytt departement med en helt ny e-postadress som ska döpas och hittas på från noll och inget utgångsläge alls borde man välja att utforma det på svenska, om man nu är så angelägen om att svenska språkets ställning ska lagfästas och att det ska snudd på kriminaliseras att bryta mot detta.

Jag tyckte för egen del att det var pinsamt som kulturminister att ha en e-postadress på engelska. Jag tog initiativ till att våra dataexperter skulle sätta i gång och ändra på det. De lade det i någon hög för utvecklingsprojekt. Valet kom tyvärr väldigt snabbt inpå, så där blev det ligande.

Prot. 2008/09:122

20 maj

När vi nu tar upp frågan på nytt får vi höra att den eventuellt ska läggas i en hög för utvecklingsprojekt år 2010 och kanske genomföras några år framåt. Vi gjorde ett misstag. Det krävs inga nya datorprogram. Det gäller att man bestämmer sig för att i de program som finns byta ut engelska ord mot svenska ord.

Särskilt för det departement som sysslar med språkvård och vården av svenska språket vore det en hederssak att göra det. Jag tycker att det är trist att inte kulturministern kan berätta hur hon har resonerat när hon varit vald detta dröjsmål eftersom hon förra gången när vi hade frågan uppe hade en sådan extrem otålighet.

Jag har en andra reflexion jag vill göra. Till alla som vill åka hem snart och först votera ska jag säga att det är en kort och sista reflexion. Vi har nu efter en lång period av utredningsarbete, juridiskt hårdjobb och politiskt förankringsarbete kommit i mål med den här frågan.

Då hade det varit naturligt att också ställa frågan: Vad gör vi sedan? Det känns som att det är en slutpunkt på ett projekt, och det tycker jag är trist. Här finns inga visioner om en framtid och ingen bild av hur man tar ut kursen för nästa etapp i processen att stärka det svenska språkets ställning. Det känns som att man nu lutar sig tillbaka och är nöjd och belåten med det man nu har uträttat, trots den långa tidsutdräkten.

Min åsikt är att det finns gott om projekt att utveckla det svenska språkets ställning vidare. Ett sådant handlar om globaliseringen. Svenska språket används inte bara i Sverige och inte bara av dem som nu bor i Sverige. Det finns ett starkt svenskt intresse att svenska språket i världen stärks.

Vi har svenskar som bor runt om i världen. De är ett par hundratusen. De arbetar i utländska företag eller studerar i utlandet. De har barn som går i skolor där de inte har tillgång till svenska språket för sin språkliga utveckling. Här bör Sverige ta ett ökat ansvar.

Vi har många utlänningar som vill lära sig svenska. Det är ett tryck på svenskkurserna på universitet och lärosäten runt om i världen. Det finns barn runt om i världen till återvändande politiska flyktingar som har varit i Sverige och återvänt till sina länder efter att demokratin har återkommit. Är det likgiltigt för Sverige om de barnen förlorar svenskan, eller är det ett svenskt intresse?

För mig är det viktiga och angelägna frågor. Jag tycker att det vore rimligt att man i ett sådant här sammanhang diskuterar: Hur går vi vidare i att utforma nya strategier för att flytta fram positionerna för det svenska språket?

Här har jag försökt att få en diskussion i kulturutskottet. Men kulturen i detta utskott är sådan att där pratar man inte utan voterar. Det blev ingen diskussion, utan det bara klubbades av, och svaret blev nej. Detta var därför min enda möjlighet att få en diskussion om detta, och därför har jag nu sagt det i kammaren och hoppas att någon vill lyssna.

Nu vill jag avsluta den långa processen om en språklag genom att ropa: Äntligen är vi framme vid beslut!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

NU19 En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder

1. utskottet

2. res. 1 (s, v)

3. res. 2 (mp)

Förberedande votering:

118 för res. 1

15 för res. 2

127 avstod

89 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

133 för utskottet

111 för res. 1

14 avstod

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 16 c, 18 fp, 18 kd

För res. 1: 94 s, 17 v

Avstod: 14 mp

Frånvarande: 36 s, 16 m, 13 c, 10 fp, 6 kd, 5 v, 5 mp

NU23 Vissa ändringar av balansansvaret på el- och naturgasmarknaderna

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU24 Genomförande av elförsörjningsdirektivet

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU36 Beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna (förnyad behandling)

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU9 Språk för alla – förslag till språklag

Punkt 2 (Svenskan i internationella sammanhang)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

244 för utskottet

17 för res. 1

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 s, 81 m, 17 c, 18 fp, 18 kd, 14 mp

För res. 1: 17 v

Frånvarande: 34 s, 16 m, 12 c, 10 fp, 6 kd, 5 v, 5 mp

Punkt 4 (Punktskriftens ställning)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

244 för utskottet

17 för res. 2

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 s, 81 m, 16 c, 18 fp, 18 kd, 15 mp

För res. 2: 17 v

Frånvarande: 34 s, 16 m, 13 c, 10 fp, 6 kd, 5 v, 4 mp

Punkt 8 (Regeringskansliets e-postadresser)

1. utskottet

2. res. 6 (s, v)

Votering:

148 för utskottet

113 för res. 6

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 80 m, 17 c, 18 fp, 18 kd, 15 mp

För res. 6: 96 s, 17 v

Frånvarande: 34 s, 17 m, 12 c, 10 fp, 6 kd, 5 v, 4 mp

Punkt 9 (Läsfrämjande insatser på arbetsplatser)

1. utskottet

2. res. 7 (s, v, mp)

Votering:

134 för utskottet

127 för res. 7

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 17 c, 18 fp, 18 kd

För res. 7: 96 s, 16 v, 15 mp

Frånvarande: 34 s, 16 m, 12 c, 10 fp, 6 kd, 6 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU23

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk m.m. (prop. 2008/09:158).

*Lag om nationella
minoriteter och
minoritetsspråk m.m.*

Anf. 155 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Den 1 december 1999 tog riksdagen ställning till att judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar skulle erkännas som nationella minoriteter i Sverige. Dessa utgör i dag en halv miljon av vårt lands innevånare. Det har skett en hel del under de år som har gått för att stärka minoriteternas ställning och inflytande, att stärka rätten och tillgången till minoritetsspråken, att majoritetsbefolkningens kunskap om minoriteternas historia och dagsförhållanden ska öka och att minoriteternas särart ska skyddas.

Men det finns fortfarande oändligt mycket kvar att göra. Dagligen hör vi om romer som diskrimineras när de söker arbete eller bostad, hatbrott som begås mot den judiska befolkningen, barn som utsätts för mobbning och trakasserier för sitt ursprung, samiska ungdomar som blir bemötta av fördomar och diskriminering och minoritetsbefolkning som blir nekad att använda sitt språk i kontakter med myndigheter eller nekas möjligheter att lära sig sitt språk.

Ska vi leva upp till de konventioner Sverige som land har skrivit på krävs det fortfarande stora förbättringar och förändringar. De förslag som i dag ligger på riksdagens bord grundar sig bland annat på de utredningar som den socialdemokratiska regeringen tillsatte 2004 och som redovisades strax före regeringsskiftet 2006. Detta är ett steg på vägen, men mycket återstår innan vi fullt ut kan säga att vi lever upp till Europarådets ramkonvention.

Herr talman! I söndags var det val till Sametinget, ett institut som är ett demokratiskt valt parlament men också en myndighet som ska hantera de samiska frågorna. En av de viktigaste frågorna under valrörelsen var rätten till sitt språk och rätten till inflytande och att få möjlighet att delta i valet till Sametinget.

Ett av kriterierna för att upptas i vallängden är just språket. Här har samhället en stor skuld till den samiska befolkningen men också till de andra minoriteterna. Det är inte så länge sedan det inte var tillåtet att tala sitt ursprungsspråk, utan alla skulle lära sig att tala svenska. I dag finns rätten, men svårigheter uppkommer när läromedlen är torftiga eller lärare saknas.

Det finns också en punkt i grundskoleförordningen som säger att eleven har rätt till undervisning i minoritetsspråket om eleven har grundläggande kunskaper i språket. Det här är ett krav som kan vara mycket svårt att leva upp till om föräldrarna när de var små blev nekade att använda sitt språk. Därför har vi tillsammans med v och mp reserverat oss till förmån för det förslag som utredningen kom fram till, att en elev från någon av minoriteterna inte ska behöva ha den grundläggande kunskapen för att få rätt till modersmålsundervisning i sitt minoritetsspråk. Ska vi någon gång få rätsida på just språkfrågan och ge barnen möjlighet att lära

sig sitt minoritetsspråk kan vi inte ställa krav på grundläggande kunskaper.

När det gäller lärarutbildning och tillgång till läromedel kommer vi att följa vad de åtgärder som föreslås kommer att få för effekter, men vi är ganska övertygade om att det kommer att fordras fler insatser. Att pröva distansundervisning och mer integrerad undervisning är dock en början innan fler utbildade lärare i minoritetsspråken kan rekryteras.

Rätten att använda sitt språk inom de speciella geografiska områden som kallas förvaltningsområden för den samiska och den finska befolkningen utökas. Det är bra. Vi från s-sidan instämmer i regeringens förslag när det gäller den finska befolkningen. Det kan vara bra att börja med de kommuner i Mälardalen som visat intresse och som anser sig ha möjligheter. Men detta bör följas noga för att se att verkligen alla de som har rätten till sitt språk också kommer att få det.

När det gäller den samiska befolkningen tycker vi att det finns tre vita fläckar på den sydsamiska kartan. Sydsamiskan är ett hotat språk, och starka insatser måste till för att inte språket ska försvinna helt. När utredningen *Att återta mitt språk* gick ut på remiss 2006 var det tre kommuner inom det sydsamiska området som avstod från att svara. Det var Krokom, Åsele och Dorotea. Man var enligt de uppgifter jag har fått osäker på om man kunde leva upp till att erbjuda äldreomsorg och förskola på minoritetsspråken. Därför avstod man från att svara på remissen.

I dag har man inte de funderingarna. Under de år som gått har man byggt upp en väl fungerande äldreomsorg och förskola med tillgång till personal med kunskap i sydsamiska. Vi tycker att det är lite underligt att regeringen när det gäller sydsamiskan, som är ett hotat språk, rakt av tar bara de kommuner som aktivt sagt ja till att ingå i förvaltningsområdet när språket riskerar att försvinna och att man inte har bemödat sig om att följa upp varför de kommuner som så tydligt bildar de här vita fläckarna i området inte svarat på remissen.

Därför föreslår vi att det föreslagna sydsamiska förvaltningsområdet ska utökas med kommunerna Krokom, Åsele och Dorotea.

Herr talman! Hur ska vi kunna vara säkra på att lagstiftningen efterlevs om det inte finns någon myndighet som bär tillsynsansvaret? Vi instämmer med den dåvarande Ombudsmannen för etnisk diskriminering i dennes synpunkter och förslag att det bör finnas en fristående tillsynsmyndighet. Regeringen föreslår i sitt förslag ingen tillsyn alls förutom den tillsyn som redan finns rörande kommunernas anordnande av äldreomsorg och förskoleverksamhet.

Ombudsmannen säger att man bör dela på styrning, uppgiften att formulera mål, fördelning av ekonomiska medel, samordning, allmän bevakning, uppföljning och just tillsynen. Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget kan behålla sina nuvarande uppgifter och få ett uppföljningsansvar. Det kan vara bra. Men vi anser att ett tillsynsansvar ska utövas av en central fristående instans. Vi föreslår att regeringen ska återkomma med förslag på hur detta tillsynsarbete ska bedrivas och organiseras.

Herr talman! Den sista frågan som jag vill ta upp är rätten till skriftligt material i samband med domstolsförhandlingar. Vi har förståelse för att det kan bli både tidsödande och kostsamt att utöka rätten till skriftligt material till allt material som kan figurera i en rättegång. Men att rätten enbart ska omfatta domslut och domskäl eller beslut och beslutsmo-

tivering kan vara för snävt och riskera att inte bli tillräckligt rättssäkert. Ett skriftligt dokument är överlägset både som stöd för minnet och för att undvika onödiga tolkningstvister. Därför ber vi även i detta fall regeringen att återkomma med förslag på lämplig avvägning i frågan om rätt till skriftlig översättning av rättegångsmaterial – allt för att öka rättssäkerheten för den enskilde.

Det finns fler förslag som tas upp i propositionen, som i sig är av den vikten att de är värda att lyftas upp. För samrådsskyldigheten står det ”bör”, kanske borde det ha stått ”ska”, vidare att Sametinget ska fastställa mål och leda det samiska språkarbetet, att det ska vara en fortsättning på arbetet som den romska delegationen inlett även efter den 1 januari 2010 samt att barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas. Ja, det finns många viktiga saker som behöver förstärkas och arbetas med för att vi ska leva upp till de konventioner vi skrivit på. Där bär vi alla ett ansvar, men ytterst vilar det på regeringen och de möjligheter regeringen ger till kommunerna, andra myndigheter och organisationer att arbeta vidare med att stärka kulturen, språket och minoritetsbefolkningens inflytande över sina egna frågor.

Herr talman! Vi står självfallet bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall till endast reservation 8.

Anf. 156 MARIANNE BERG (v):

Sadne jode didje! Raya sheltno! Herra puhemies! Herr rednear! Herr talman!

Vi ska nu debattera betänkande KU23 *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk*, och jag anser i stort att regeringens förslag är bra. Men, herr talman, det finns ingenting som inte kan göras bättre.

Herr talman! Om vi tittar tillbaka på historien kan vi se att nationella minoriteter i vårt land har varit utsatta för övergrepp av svenska myndigheter. De nationella minoriteterna i samhället har överlag behandlats som andra klassens medborgare, vilket sorgligt nog fortfarande inträffar i vårt land och i vårt samhälle. Det är för mig som vänsterpartist mycket oroväckande och helt oacceptabelt.

Herr talman! Vi måste nu verkligen ta till oss historien, försöka försonas med densamma, så att nationella minoriteter får upprättelse för de övergrepp och misstag de svenska myndigheterna och övriga samhället har begått mot dem.

Jag vet att ursäkter har framförts till samerna av företrädare för den nuvarande och den tidigare regeringen. Det är bra. Men jag anser också att en ursäkt måste ges till alla, det vill säga romer, judar, sverigefinnar, tornedalingar och naturligtvis också samer.

För att detta ska vara trovärdigt anser Vänsterpartiet att en ursäkt är ett måste och att regeringen också verkligen ska återkomma med en strategi för hur de nationella minoriteterna ska få upprättelse för vad de har varit utsatta för. En strategi kan vara att systematiskt sammanställa befintlig dokumentation för att de fatala historiska misstagen inte ska upprepas.

Herr talman! För min identitet, min självkänsla, för min förståelse för mitt ursprung och min historia är språket en avgörande faktor, men i dag har inte alla barn rätt till sitt minoritetsspråk i skolans värld.

I dag ställs krav på grundläggande kunskaper som bygger på föräldrarnas eller det enskilda barnets tidigare kunskaper för rätt till undervisning i sitt modersmål. Detta är enligt mig helt orimligt och oacceptabelt. Vi måste väl ta till oss den historia som finns och utgå från den innan vi fattar beslut i kammaren.

Historiskt har de nationella minoriteterna i vårt land knappt fått prata sitt eget språk. Det fanns över huvud taget inga rättigheter förknippade med språket. I skolans värld existerade det inte. Där var det svenska som gällde. Hur ska dessa personer kunna upprätthålla och föra sitt språk vidare? Det blev ju för många en helt omöjlig konst att göra. Att utifrån detta ställa krav på grundläggande kunskaper är under all kritik och enligt mig en dubbelbestraffning – inget annat.

Herr talman! Den som förlorar sitt modersmål tappar en stor och mycket viktig del av sin identitet som individ och som en del av vårt samhälle. Det tidigare kravet om grundläggande kunskaper för ett barns rätt till minoritetsspråket ska inte göras beroende av föräldrarnas eller barnets tidigare kunskaper. Det är helt horribelt med tanke på vad jag också har tagit upp om historien, det vill säga vad de tidigare har varit utsatta för av svenska myndigheter och hur de blivit behandlade av samhället i stort.

Enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter, vilket Sverige ratificerade år 2000, finns inte möjligheten att villkora rätten till undervisning för nationella minoriteter. Det nämns heller inte i ramkonventionen någon möjlighet till begränsning med anledning av det enskilda barnets eller föräldrarnas tidigare kunskaper eller bruk av språket. Sverige har, som sagt, ratificerat ramkonventionen, men om vi inte sedan följer den, vad är det då för mening att godkänna densamma?

Herr talman! I en demokrati som Sverige, där vi i olika sammanhang kämpar för rättigheter, för människors lika värde här hemma liksom för befolkningen världen över, rimmar det verkligen illa med de krav som ställs i vårt land i samband med rätten till undervisning i minoritetsspråk. Nu är det dags att sopa trappan uppifrån och se till att Sverige följer Europarådets ramkonvention, som vi ratificerade år 2000. Något annat alternativ anser Vänsterpartiet i nuläget inte finns.

Herr talman! Jag yrkar härmed bifall till reservation 8, och jag uppmanar alliansen att stödja denna reservation så att vi verkligen ser till att Sverige följer de överenskommelser som vi har sagt ja till, det vill säga Europarådets ramkonvention.

I detta anförande instämde Siv Holma, Elina Linna och LiseLotte Olsson (alla v).

Anf. 157 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 8 av Miljöpartiet de gröna, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Självklart står jag bakom samtliga reservationer där vi gröna finns med, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till dessa.

Herr talman! Majoritetsbefolkningen har gratis tillgång till sin kultur och sitt språk. För minoriteterna är det ett ständigt pågående arbete att upprätthålla de egna traditionerna och den egna identiteten. Statens främ-

sta ansvar är självklart att säkerställa att inga inskränkningar sker i minoriteternas frihet att upprätthålla sin identitet och sitt kulturliv. Miljöpartiet menar att staten också har ett ansvar att underlätta för minoriteterna att upprätthålla sin kultur och identitet. Samhället bör sträva efter att den som vill hålla fast vid den egna gruppens identitet så långt det är möjligt ska ha samma förutsättningar att göra det som den som ingår i majoritetskulturen.

Däremot får naturligtvis inte minoriteternas rätt till identitet och kulturliv gå emot de mänskliga fri- och rättigheterna.

Dagens minoritetspolitik rör främst de fem nationella minoriteterna romer, judar, sverigefinnar, tornedalingar och samer, som vi har hört förut. Den är nära kopplad till Europarådets två konventioner, alltså ramkonventionen om skydd för de nationella minoriteterna och europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Politiken är angelägen, och de nationella minoriteterna intar i kraft av sin plats i svensk historia och sin del i vårt kulturarv tveklöst en särställning bland minoriteterna.

Det är också så att många av de skäl som finns för att säkra de nationella minoriteternas rätt till identitet, språk och kultur också gör sig gällande för andra minoriteter.

Utan att rättigheterna för eller hänsynen till de nationella minoriteterna minskas bör minoritetspolitiken därför breddas till att omfatta samtliga etniska minoriteter. Lägg därtill att vi gröna vill stärka de nationella minoriteterna.

Herr talman! År 2009 är det 200 år sedan Sverige och Finland skildes åt. Fram till 1809 var Finland och Sverige samma rike under ca 600 år. Vi har en lång gemensam historia, och vi i Sverige har en nära koppling till vårt östra grannland.

Under större delen av Sveriges historia som ett enat rike har Finland tillhört samma land. I östra delen av riket, nuvarande Finland, talades mest finska men även svenska förekom. Här i den västra delen av riket fanns finskan på många håll, även om svenskan dominerade.

I Sverige bor i dag ca 440 000 människor med finsk bakgrund. De har antingen flyttat hit från Finland, är finska medborgare eller har minst en finsk förälder. Hälften av dem använder finska språket. Det är alltså utan jämförelse den största minoritetsgruppen i Sverige. År 2000 utnämndes, som vi hörde, finskan till ett av fem officiella minoritetsspråk i Sverige. Rättigheterna som följer av detta är dock mycket begränsade.

Mark Levengood som är en kulturpersonlighet har på ett komiskt sätt exemplifierat okunnigheten när han som finlandssvensk invandrare i Sverige skickades på kurs i svenska för invandrare trots att svenska var det enda språk som han kunde.

Mindre komiskt är dock hur det under första delen av 1900-talet i Sverige pågick en effektiv politiskt sanktionerad insats för att utplåna finskan hos den finskspråkiga delen av befolkningen.

I till exempel Norrbotten, där undervisning tidigare bedrivits på barnens modersmål, infördes svenskspråkiga statsskolor, och barnen förbjöds att tala något annat språk än svenska i skolan. Föräldrar uppmanades att sluta prata sitt finska modersmål med sina barn, och möjligheterna till vidareutbildning på och i finska skars av. Först på 70-talet fick Sve-

rige egentligen en nationell språkpolitik där respekten för barnens modersmål stod i centrum.

Att ta ifrån människan hennes modersmål är, som Marianne Berg sade, att slå undan fötterna på henne och göra henne rotlös. Kontakten med den egna kulturen och den egna släkten försvåras. Rätten att använda sitt modersmål anses därför vara en mänsklig rättighet.

Ett barn som förvägras detta får också svårare att lära sig andra språk. Risken är att barnet blir sämre i tal och skrift på sitt nya påtvingade språk när kunskapen i modersmålet har beskurits. Resultatet kan bli en halvspråkighet där kunskapen i båda språken brister. Detta har Sverige utsatt finskspråkiga barn för under en stor del av 1900-talet.

Herr talman! Märkesåret 2009 borde vara ett naturligt tillfälle att uppmärksamma den sverigefinska minoriteten, de finskspråkiga i Sverige och vår gemensamma historia med Finland.

Sveriges dåliga hantering av finska språket och kulturen i Sverige används också som ett argument mot svenskans starka ställning i Finland.

Politiska initiativ för att stärka sverigefinnarnas och finska språkets ställning i Sverige behövs. Sverige bör till exempel utöka det område där finska språket har status som nationellt minoritetsspråk till att omfatta alla kommuner i Sörmlands, Västmanlands, Upplands och Stockholms län i enlighet med det förslag som lades fram i den utredning som det har hänvisats till av tidigare talare.

Med stärkta språkliga rättigheter följer också att språket och kulturen får en högre status. Därför anser vi i Miljöpartiet de gröna att svenska staten bör uttala en offentlig ursäkt för och ett tydligt avståndstagande från den assimilationspolitik som bedrevs gentemot den finskspråkiga befolkningen i Sverige under stora delar av 1900-talet. Ett sådant övergrepp ursäktas inte av att det skedde i välmenande syfte.

Anf. 158 ANNA TENJE (m):

Herr talman! I dag debatterar vi KU:s betänkande 23 som handlar om våra nationella minoriteter och deras minoritetsspråk. I betänkandet behandlas den proposition som regeringen har lagt fram till riksdagen, *Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna*, samt tillhörande motioner.

I propositionen föreslås en ny lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt ändringar i sametingslagen och socialtjänstlagen. Dessa förändringar kommer att träda i kraft den 1 januari 2010 om riksdagen bifaller förslaget.

Detta är en mycket viktig och bra proposition som innehåller en rad förslag för att stärka de nationella minoriteternas rättigheter. Förslagen höjer även ambitionen i genomförandet av minoritetspolitiken samt ger det stöd som krävs för att minoritetsspråken ska kunna hållas levande.

I utskottet har vi, som ni tidigare har hört, varit i stort sett överens om vikten av dessa frågor, men det föreligger ändå åtta reservationer i betänkandet.

Propositionen är av stor vikt då erfarenheterna visar att vi tidigare har haft stora svårigheter med att nå de minoritetspolitiska målen samt att de nationella minoriteternas behov inte har beaktats i tillräckligt stor omfattning.

För att de nationella minoriteternas rättigheter ska förverkligas måste de olika grupperna få verktyg och större egenmakt att värna sina språk och sina kulturer. I och med denna proposition ökar vi möjligheten till detta.

Herr talman! Jag skulle vilja ta tillfället i akt att redogöra för några av de förslag som förvisso tidigare talare har nämnt, men jag skulle ändå vilja beröra dem igen.

För det första stärks det generella minoritetsskyddet i förslaget i propositionen. Samtliga nationella minoriteter omnämns i den nya lagen. För förvaltningsmyndigheterna införs nu en skyldighet att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter. Vidare anges att det allmänna har ett särskilt ansvar att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Utöver detta sägs det i propositionen att barns utveckling av en kulturell identitet och det egna minoritetsspråket särskilt ska främjas.

För det andra omfattas fler områden och fler personer av det förstärkta minoritetsskyddet i och med det nya förslaget. Det förstärkta skyddet som i dag gäller för samiska, finska och meänkieli utvidgas också geografiskt till att omfatta fler kommuner. Genom detta får fler enskilda tillgång till ett förstärkt minoritetsskydd genom att förvaltningsområden för det finska och det samiska språket utvidgas till fler kommuner. Därmed är det fler människor som har rätt att använda sina språk i kontakter med myndigheter och som får ta del av förskoleverksamhet och äldreomsorg på dessa språk. För detta avsätter vi 50 miljoner kronor av reformutrymmet i statsbidrag till berörda kommuner för att kompensera merkostnaden.

I propositionen slås det även fast att kommuner frivilligt ska kunna ansöka om att ingå i ett förvaltningsområde. Det är oerhört positivt att denna frivillighet finns då engagemanget i många fall blir bättre om det kommer underifrån. Vi ger då möjlighet för de kommuner som i dag inte ingår i förvaltningsområdet att ingå i framtiden.

För det tredje innebär den nya lagen stärkta rättigheter även utanför förvaltningsområdena. De enskilda ska ha rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska om ärendet kan handläggas av personer i myndigheten som behärskar minoritetsspråket. Om en kommun har tillgång till sådan personal ska enskilda även ges möjlighet till äldreomsorg på finska, meänkieli respektive samiska.

Enskilda har även rätt att använda finska och samiska vid skriftliga kontakter med riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Försäkringskassan, Skatteverket och Diskrimineringsombudsmannen i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part.

Propositionen föreslår även förändringar för att förtydliga myndighetsansvaret samt en bättre uppföljning och styrning av minoritetspolitiken. En annan viktig del i arbetet med att stärka de nationella minoriteternas rättigheter är att arbeta med fler kunskapshöjande insatser om de nationella minoriteterna och Sveriges folkrättsliga förpliktelser. Även detta tas upp i propositionen.

Den nya lagen föreslår även ett fortsatt arbete för att motverka diskriminering och utsatthet. Det ges god möjlighet till det genom den nya diskrimineringslagen, och Diskrimineringsombudsmannen ges goda förutsättningar för detta. Vi föreslår även att delegationen för romska frågor

får fortsätta att bedriva sin verksamhet efter att de har slutfört sitt arbete i december 2009.

Den nya lagen möjliggör ökat inflytande för de nationella minoriteterna på många sätt genom att rätten till inflytande nu lagregleras. Det är särskilt viktigt att de nationella minoriteterna ges möjlighet till samråd på lokal nivå, eftersom det är där många beslut som berör enskilda fattas.

Propositionen föreslår även en tydligare och utökad roll för Sameetinget när det gäller att fastställa mål och leda det samiska språkarbetet. Ett mål med den nya lagen är också att stärka minoritetsspråken genom en rad olika aktiva insatser.

Sist men inte minst betydelsefullt föreslår även lagen att minoritetsspråkliga ortnamn ska synliggöras. Minoritetsspråkliga ortnamn är en värdefull del av det kulturarv som bör värnas aktivt av samhällets företrädare. Man kan säga att syftet med propositionen är att stärka de nationella minoriteterna och ge det stöd som krävs för att deras språk ska hållas levande. De nationella minoriteternas språk och kultur är en del av vårt gemensamma svenska kulturarv. Att stärka skyddet av de nationella minoriteterna är en del av Sveriges arbete med att värna de mänskliga rättigheterna.

Allt som oftast stannar det minoritetspolitiska reformarbetet vid vackra ord och fina skrifter. Alliansens målsättning med det nya lagförslaget är att vi ska ta oss bortom den vackra fasaden och verkligen konkretisera arbetet. Vi har därför valt att satsa 70 miljoner kronor ytterligare på detta område fram till 2010.

Herr talman! Jag yrkar härmed bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 159 STEFAN TORNBERG (c):

Herr talman! Låt mig först notera att det finns en grundläggande samstämmighet såväl i konstitutionsutskottet som hittills i denna kammardebatt om att den lag vi nu diskuterar och kommer att besluta om senare innebär ett viktigt steg framåt i skyddet av de nationella minoriteternas rättigheter och för deras möjlighet att utvecklas.

För mig som liberal är det självklart att frågan om de mänskliga rättigheterna ska utgå från individen. Varje människa har samma värde och rättigheter, oavsett till exempel kön, sexuell läggning och identitet. Därför är det viktigt att notera och poängtera att självidentifikation är en viktig förutsättning i kriterierna för att fastställa vem och vilka som kan räknas till de nationella minoriteterna, detta tillsammans med andra förutsättningar som en uttalad samhörighet, gemensam religiös, språklig, traditionell eller kulturell tillhörighet och inte minst viljan att sträva efter att behålla den egna identiteten. Förutom den grundläggande förutsättningen blir det svårt att administrera en minoritetspolitik uppifrån.

Det behövs en minoritetspolitik. Det är viktigt för att säkra de mänskliga rättigheterna, såväl i Sverige som internationellt. Det är också viktigt att trygga och skydda individens rätt till språk och kultur, även som nationell minoritet. Men inte minst är det en viktig del av det svenska kulturarvet.

Därför vill jag, precis som Mikael Johansson, lyfta fram märkesårets betydelse. De nationella minoriteterna blir särskilt tydliga ett år som detta. Det gäller Märkesåret 1809. Det har gått 200 år sedan rikssplitt-

ringen. Åtminstone fyra, möjligen alla fem av våra nationella minoriteter, nämligen samerna, finnarna, tornedalingarna och romerna, har högst påtagligt påverkats av rikssplittringen och den utveckling som har skett under de 200 år som har gått efteråt. Mycket har varit på ont, men det finns också delar som har varit positiva för utvecklingen av den egna identiteten.

De nationella minoriteterna är en viktig del av Sveriges historia och kultur. Det är viktigt även för majoritetssamhället att medverka till att synliggöra detta. Annars tappar vi en del av vår gemensamma kultur och historia.

Herr talman! Regeringens förslag om lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk är mycket välkommen. Nu fylls minoritetspolitiken med innehåll. Det är också roligt att vi kan diskutera detta efter att riksdagen just har beslutat om en ny språklag, att vi nu kan gå vidare och visa på hur de nationella minoritetsspråkens ställning kan stärkas.

Självklart kommer det, som påpekats här från talarstolen, att behövas mer arbete. Men det är viktigt, som Anna Tenje påpekade, att vi har utgångspunkten i ett underifrånperspektiv och i det engagemang som finns lokalt. Det här måste bygga på villighet och engagemang från både det lokala samhället och kommunerna. Nu får vi också en samlad lagstiftning som tydliggör de nationella minoriteternas ställning och som öppnar för ytterligare kommuner som vill ansluta sig till de redan nu vidgade förvaltningsområdena.

Jag vill säga något om stärkandet av det sydsamiska språket. Det samiska språkets ställning som helhet är stark. Då gäller det nordsamiska. Men det sydsamiska språket har en svag ställning. Det finns ett starkt behov av revitalisering. Jag hälsar med glädje det förslag som finns om att inrätta två samiska språkcentrum i det sydsamiska språkområdet. Det är viktigt att man inom de sydsamiska områdena har möjlighet att utveckla, revitalisera och återerövra det sydsamiska språket, som är viktigt för den samlade samiska identiteten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 160 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Just efter mig kommer integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni att tala. Hon kommer att gå igenom propositionen i dess helhet. Därför vill jag i mitt inlägg uppehålla mig vid en av mina hjärtefrågor, nämligen jämställdheten, som också behandlas i propositionen.

Hur ska egenmakten stärkas för kvinnor som tillhör nationella minoriteter? Regeringens bedömning är att det arbete som påbörjats på jämställdhetsområdet för att stärka ställningen och egenmakten för kvinnor som tillhör nationella minoriteter bör förbättras under 2009 och 2010.

Syftet är att stärka minoritetskvinnornas ställning och ge dem inflytande i samhället. Minoritetskvinnorna ska få ökade möjligheter att delta i den demokratiska processen och förutsättningar att bevaka sina rättigheter.

I detta syfte har regeringen delat ut flera viktiga uppdrag till olika myndigheter.

Det handlar om riktade utbildningsinsatser till kvinnor som tillhör nationella minoriteter. Det handlar om att stödja jämställdhetsarbetet bland minoriteter, ekonomiskt och på andra sätt. Det handlar om att undersöka hur våldsutsatta kvinnor som tillhör nationella minoriteter bemöts och stöds av offentliga myndigheter.

Sist men inte minst har Sametinget fått i uppdrag att genomföra en särskild satsning för att stärka de samiska kvinnornas delaktighet i samhällslivet.

Utgångsläget för samiska kvinnor är inte enkelt. De samiska rättigheterna har hela tiden minskat. Betesmarker har försvunnit till följd av skogsbrukets utbredning och vattenkraftsutbyggnader. Förutsättningarna har ändrats för de samer som livnär sig på renskötsel, jakt, fiske, slöjd och småbruk. Där har både män och kvinnor tidigare haft sin försörjning.

Det är främst kvinnorna som nu får söka sig andra försörjningsmöjligheter. Då har de reducerats till extrakraft inom sin kultur i stället för att räknas som aktiva utövare.

I takt med att renskötseln har mekaniserats och industrialiserats har den blivit ett mansdominerat yrke. I dag bedrivs renskötseln i stor utsträckning av män.

Många samiska kvinnor förvärvsarbetar för att stärka familjens ekonomi samtidigt som de bär ett stort ansvar i familjeföretaget.

Fru talman! Samiska kvinnor kan ha svårt att agera utifrån positionen att de är samer samtidigt som de är kvinnor. I många situationer måste kvinnorna underordna sig som kvinnor för att i stället betona sin samiskhet.

Det kan förklara varför det inte funnits en stark samisk kvinnorörelse. Kvinnor har i första hand agerat som samer för övergripande samiska mål. Detta medför att den samiska kvinnan själv bidrar till sin marginalisering och upprätthåller den underordnade positionen i samhället.

Det här, fru talman, gäller säkert inte bara samekvinnor utan allmänt kvinnor i minoritetsställning, till exempel romska kvinnor. Man ser sig i första hand som tillhörig sin grupp eller sin klass och i andra hand sitt kön.

Det är en social organisering av samer som görs efter föreställningen att samer delar en gemensam kultur och historia. Därför är kvinnorna i allmänhet lojala mot det samiska kollektivet. Det finns också en mytbildning om den samiska kvinnan som stark och hårdig.

Men, fru talman, jämställdhetsarbetet är i full gång i Sametinget. En jämställdhetsplan antogs 2004 och redovisas på Sametingets förtjänstfulla hemsida. Målen är tydliga och mätbara.

År 2013 ska Sametingets plenum ha en jämn könsfördelning. Fram till sametingsvalet i söndags hade plenum 11 kvinnor och 20 män. Nu är jag mycket nyfiken på hur valresultatet har blivit, med tanke på könsfördelningen, men jag har ännu inte lyckats få fram några uppgifter.

Andra mätbara mål gäller bland annat könsöverskridande verksamhet. Andelen jaktledare som är kvinnor ska öka. Andelen samebyordförande som är kvinnor ska öka. Andelen män som påbörjar högre studier ska öka, och andelen kvinnor som tar jägarexamen ska öka.

Det här tycker jag är utmärkta jämställdhetsmål.

Sedan ska samtliga samiska sammanslutningar som ansöker om medel från Sametinget ha aktuella jämställdhetsplaner.

Enligt Sametingets jämställdhetsprogram är könsrelaterat våld, och särskilt mäns våld mot kvinnor, ett globalt problem som finns i alla samhällen. Så är det ju, men trots brist på forskning om problemets omfattning i det samiska samhället måste det inledas ett arbete för att minska problemet inom Sametingets verksamhetsområde.

Enligt programmet ska Sametinget anta nolltolerans mot sexuella trakasserier, vilket ska framgå av Sametingets jämställdhetspolicy.

Sametinget ska delta i arbetet mot sexualiserat våld och i särskilda utskändelser informera relevanta myndigheter och organisationer om ambitionen att vara en stark samarbetspartner i det här viktiga arbetet.

Sametinget ska vidare utreda behovet av en särskild samisk kvinnojour.

Sametingets jämställdhetsarbete kan säkert inspirera andra nationella minoriteter att utarbeta egna jämställdhetsplaner i den mån man inte redan gjort det.

Fru talman! Maria Leissner är ordförande för Delegationen för romska frågor. Hon kan berätta om den diskriminering som romska kvinnor utsätts för i samhället.

Hon säger:

Det har hänt otroligt lite när det kommer till romernas situation i Sverige. Romska kvinnor är inte bara dubbelt utsatta, utan jag skulle vilja säga trippelt. För det första är de kvinnor. För det andra är de romer. För det tredje pågår det en inre diskriminering bland romerna.

Fru talman! Det är nu mycket viktigt för alliansregeringen att arbeta förebyggande mot diskriminering och att stärka nationella minoritetskvinnors ställning.

Detta har också Sverige uppmanats att göra av FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor. Förkortningen är Cedaw, och det är en konvention som nu fyller 20 år. Det är väldigt viktigt att Sverige uppfyller det här.

Jag hyser förhoppning och förtröstan om att alliansregeringen och jämställdhetsministern kommer att fixa det här.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 161 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! I år högtidlighåller vi 200-årsminnet av skilsmässan mellan Finland och Sverige 1809. Detta är kanske det enskilda årtal som har betytt allra mest för formandet av dagens Sverige. Det är kanske också det årtal som haft störst betydelse för formandet av förhållandena för de svenska minoriteterna. De nya gränserna delade också minoritetsfolken.

Det som är utmärkande för samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar, det vill säga våra fem svenska nationella minoriteter, är att de har funnits lika länge i vårt land som vi haft en statsbildning som vi kallar Sverige.

Ja, de fanns här långt innan dagens Sverige tog form efter 1809. De fanns här redan i det Sverige som formades efter Gustav Vasas intåg i Stockholm 1523.

Både samer och finsktalande fanns här redan när Magnus Eriksson införde den svenska landslagen i början av 1300-talet. Samerna fanns här som urbefolkning ännu långt dessförinnan.

Våra historiska nationella minoriteter har därmed minst samma historiska hemortsrätt till Sverige som majoritetsbefolkningen. Vårt lands invånare har sedan urminnes tid levt sida vid sida med olika etniska identiteter och språk. Det utgör en del av vårt gemensamma historiska kulturarv. Sverige har med andra ord alltid varit flerkulturellt, och nu handlar det om att hitta tillbaka till vårt lands historia.

Nationsbyggandet efter traumat 1809 gick ut på att hitta den svenska själen. Då fanns inte längre plats för dem som alltid funnits där samtidigt som svenskarna. Där samiska och finska sedan urminnes tider varit naturliga språk, inte bara i hem och socken utan också i skola och kyrka, tvingade man igenom svenskan som nationens enhetsspråk. Med det inleddes ett sekels successiva tillbakadraganden av våra minoritetsspråk.

Det massiva osynliggörandet av våra minoriteter är orsaken till att det i dag är så svårt för många svenskar och institutioner i Sverige att förstå att Sverige är ett land där majoritetsbefolkningen alltid levt sida vid sida med minoriteter.

Det var antagligen också därför som det dröjde innan Sverige under 90-talet tog till sig de ansträngningar som gjordes inom ramen för Europarådet, ansträngningar för att efter 1900-talets skrämmande europeiska historia skapa ett regelverk till skydd för nationella minoriteter.

Först de allra sista skälvande dagarna 1999 beslutade riksdagen att Sverige skulle ratificera Europarådets ramkonvention till skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Ratificeringen innebar ett erkännande och en återupprättelse för dem som alldeles för länge och alldeles för ofta både förnekats och förtryckts.

När riksdagen fattade sitt historiska beslut i december 1999 uttalades det mycket tydligt att detta var ett första steg i utvecklingen av en svensk minoritetspolitik. Beslutet togs i bred partipolitisk enighet i riksdagen. Enigheten var så stor, fru talman, att många utanför riksdagen aldrig riktigt hann uppfatta eller förstå vad som hade skett, än mindre innebörden av detta historiska beslut.

Minoritetspolitiken syftar till att stödja och skydda våra historiska minoriteters rätt att bevara sitt språk och sin kultur, om man så vill rätten att få vara olika. Med de två Europarådskonventionerna har vi nu i Sverige en folkrättslig skyldighet att både centralt och lokalt värna och stödja minoriteterna, deras språk och kultur.

Europarådet har ett regelverk för hur man följer upp dess medlemsstaters genomförande av åtagandena i olika konventioner. Sverige har redan granskats i ett par omgångar vad gäller hur vi tillämpar minoritetspolitiken.

Trots att vi nu har haft en nationell minoritetspolitik i snart tio år tvingas vi konstatera att förverkligandet av åtaganden fastställda i konventionerna gått alldeles för långsamt. I vissa delar har det stått helt stilla. Det är något som har återkommit i Europarådets granskning av Sverige. Det är också något som företrädarna för de nationella minoriteterna har påtalat för oss. Också riksdagens konstitutionsutskott redovisade i sitt betänkande strax före valet 2006 bristerna i hur minoritetspolitiken genomförts.

Europarådet har ansett att Sverige bör ta ytterligare steg och införliva fler av bestämmelserna i konventionerna i vår minoritetspolitik. Men den

allra allvarligaste återkommande kritiken från Europarådets granskning handlar om hur bristfälligt den redan beslutade minoritetspolitiken genomförts i kommunerna, i vardagen.

I en kartläggning som vi på Integrations- och jämställdhetsdepartementet lät göra i kommunerna framkom det att kommunernas kunskaper om minoritetspolitik och minoritetsgrupperna var bristfälliga. Många kommuner visste inte vad minoritetspolitik är. Ännu mindre kunde de skilja på nationell minoritet och etnisk minoritet.

Fru talman! Minoritetspolitiken gäller i sina grundläggande delar i hela landet. Den nya lagen innebär dock en skyldighet för kommunerna att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter. Den innebär också att kommunerna har ett särskilt ansvar att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och att främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur.

De nationella minoriteterna ska också ges möjlighet till samråd i frågor som berör dem. Statliga och kommunala myndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli och samiska där detta behövs.

Sverige valde att inledningsvis tillämpa några av de mer långtgående åtagandena i sju kommuner i Norrbotten. För detta finns särskilda lagar som innebär att i så kallade förvaltningsområden har sverigefinnar, tornedalingar och samer rätt att använda finska, meänkieli och samiska vid sina kontakter med statliga eller kommunala myndigheter. I förvaltningsområdena ska hela eller delar av den service som erbjuds till barn och äldre ske av personal som behärskar dessa språk. För detta ersätts berörda kommuner med ett särskilt statsanslag.

För den sverigefinska minoriteten har det nuvarande förvaltningsområdet inneburit att omkring 5 procent av sverigefinnarna kommit i åtnjutande av de rättigheter som detta ger. I den nya lagen föreslås därför att det sverigefinska förvaltningsområdet utvidgas till ytterligare 18 kommuner i Mälardalen. Med denna utvidgning kommer runt 40 procent av landets sverigefinnar att omfattas av förvaltningsområdet.

Men regeringen stänger inte dörren. De kommuner som nu inte ingår i det föreslagna utvidgade förvaltningsområdet kan närhelst de vill ansöka hos regeringen om att få ingå. Detta öppnar också dörren för en fruktbar dialog lokalt mellan de nationella minoriteterna och deras kommunföreträdare i de kommuner där de bor och verkar.

Under riksdagsbehandlingen av den lag som gäller i dag var den oftast ställda frågan varför Stockholm, staden med flest sverigefinnar i landet och med finstalande invånare ända sedan begynnelsen på medeltiden, inte ingick i förvaltningsområdet. Nu kommer detta att rättas till.

För den samiska minoriteten utvidgas förvaltningsområdet med ytterligare 13 kommuner längs fjällkedjan ned till norra Dalarna. Med detta utvidgas stödet till att omfatta det sydsamiska området.

Ett centralt inslag i regeringens förslag handlar om hur vi skapar en fungerande uppföljning av hur minoritetspolitiken tillämpas ute i vardagen. Som Europarådet har påpekat har det saknats ett nationellt myndighetsansvar för minoritetspolitiken. Nu kommer Länsstyrelsen i Stockholms län att få ett särskilt ansvar att följa upp regeringens och riksdagens intentioner med en återkommande rapportering till regeringen. För den samiska minoriteten får Sametinget denna uppgift.

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Lag om nationella
minoriteter och
minoritetsspråk m.m.*

Även om vi har en minoritetspolitik får vi aldrig bortse från att våra fem historiska nationella minoriteter sinsemellan är väldigt olika och har väldigt olika förutsättningar även inbördes. Det gör att lösningarna både centralt och lokalt måste utformas efter de förutsättningar som där råder. Och just det understryker behovet av en fungerande dialog på alla nivåer.

Minoritetspolitiken visar tydligt på behovet av att synliggöra minoriteterna och deras språk och kultur som en del av vårt gemensamma kulturarv. Med regeringens förslag och riksdagens beslut om en reformerad minoritetspolitik tas nu ytterligare viktiga steg på den vägen. Jag sätter mycket stort värde på att detta även denna gång sker i bred enighet här i riksdagen.

Anf. 162 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Det här är frågor som vi i stort är överens om. Det behövs ett gediget arbete. Vi kan inte stanna och vara nöjda vare sig med vad den förra regeringen har gjort eller vad man har kommit med nu. Man måste hela tiden vandra framåt.

Jag vill lyfta ett par frågor här. När det gäller samrådsskyldigheten står det att man så långt det är möjligt ska ge minoritetsfolken möjlighet till samråd. Norge är ett föregångsland när det gäller samrådsskyldighet. Där har man verkligen en skyldighet. Man har också skapat ett speciellt forum, ett kontaktforum där det gäller dialog i alla minoritetsfrågor.

Min fråga till statsrådet är: Vad ligger i orden ”så långt det är möjligt”? För mig är det ganska vagt. Det innebär att man nog kan glida undan i många frågor när det gäller samrådsskyldigheten.

Den andra frågan jag vill lyfta i detta mitt första inlägg är språklagen som vi tog innan, där man pratar om vikten av de nationella minoriteterna men där man i regeringens förslag har plockat bort kravet på de grundläggande kunskaperna. Som jag sade i mitt anförande är det ett problem som vi själva har skapat i mångt och mycket i och med att föräldrarna inte har getts möjlighet att prata. De har blivit nekade att tala sitt språk. Därför kan vi inte plocka bort kravet på de grundläggande kunskaperna. Många barn kommer att bli utestängda från sin möjlighet att lära sig sitt ursprungsspråk.

Anf. 163 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Jag vill bara först understryka det Helene Petersson säger. Detta är bara ytterligare ett steg på väg mot att uppfylla Europarådets konventioner. Det här är inte slutet. Vi måste fortsätta att jobba på det här sättet.

När det gäller samrådsskyldighet skriver vi ”så långt det är möjligt” med tanke på att förutsättningarna ser väldigt olika ut beroende på vilken nationell minoritet vi talar om. En del är relativt väl organiserade och det är lätt att hitta en motpart att diskutera med. Andra grupper är mindre organiserade. Därmed kan det bli svårt för en kommun att hitta en motpart att diskutera med. Det är helt enkelt för att inte ålägga alla kommuner skyldigheten att vid alla tillfällen uppfylla något som inte går att uppfylla. Lagen är tydlig. Kommuner ska samråda med de nationella minoriteterna om deras rättigheter, även i frågor som rör de nationella minoriteterna.

Både samrådet och informationsskyldigheten är ett sätt för oss att öka kunskapen hos de nationella minoriteterna själva. Kunskapsbristen har inte bara funnits hos kommuner utan också hos nationella minoriteter. Den romska gruppen till exempel är en grupp som inte har speciellt mycket kunskap om vilka rättigheter de har. De är inte heller speciellt välorganiserade. De är svåra att hitta, och de är uppdelade i olika grupper. Därför uttrycker vi oss så i propositionen.

Krav på grundläggande kunskaper är en fråga där regeringen delar uppfattningen att vi måste återkomma. Vi tog ett första steg för att se till att den sverigefinska gruppen tillsammans med den judiska har rätt att få modersmålsundervisning också vid tillfällen när det bara är en elev. Så var det inte tidigare, då krävdes fem.

Jag ser att nästa steg är att ta bort krav på grundläggande kunskap.

I finanskrisens tider kan jag i dag inte lova exakt när det kommer att ske, men jag ser att det är det som vi behöver titta närmare på.

Anf. 164 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Argumentet att skylla på finanskrisen när det gäller frågan om grundläggande kunskap köper jag faktiskt inte. Jag tror inte att det kommer att bli en så stor fördyring.

Problemet när det gäller den samiska befolkningen, men även andra, är ju att hitta lärare. Det är inte att man inte har en grundläggande kunskap.

Det är ett väldigt viktigt område som vi måste jobba vidare med.

En annan fråga som jag vill ta upp gäller det sydsamiska området. När denna utredning kom 2006 skickades den ut på remiss direkt. Det är ungefär tre år sedan kommunerna svarade på remissen. Sedan har Regeringskansliet arbetat med den.

Jag undrar om statsrådet över huvud taget har uppmärksammat att det finns tre vita fläckar i det sydsamiska området som är så tydliga och bildar punkter i ett heltäckande område. Vi har ett sydsamiskt språk som är hotat på ett helt annat sätt än nordsamiskan.

Har ni över huvud taget funderat på att ta ytterligare kontakt med de här kommunerna? Har ni bara tittat på remissvaren och sagt: De svarade ja – då får de ingå, de svarade inte – då hoppar vi över dem, de svarade nej – då hoppar vi över dem?

Anf. 165 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Helene Petersson säger att vi inte ska skylla på finanskrisen eftersom det inte behöver kosta så mycket.

De här konventionerna undertecknades i denna riksdag 1999. Från 2000 och framåt har vi levt med dessa konventioner.

Socialdemokraterna hade makten under alla de åren. Jag förstår inte varför man inte vidtog åtgärder för att ge de sverigefinska och judiska grupperna rätten att ha modersmålsundervisning med bara en elev. Inte ens det gjorde man. Jag förstår inte varför man inte också tog steget att ta bort skyldigheten att ha grundläggande kunskaper i sitt modersmål för att få undervisning.

Det är många år sedan.

Jag återkommer till att vi delar uppfattning och att det är en fråga vi måste titta på framgent.

Problemet att hitta lärare har vi också uppmärksammat, liksom frågan om läromedel. Därför satsar vi nu på att göra modersmålslärover utbildning – en attraktiv så att fler vill gå den utbildningen så att vi kan erbjuda lärover ledda lektioner. Där det inte är möjligt ser vi till att försöka utveckla distansutbildningar för att man ska få ta del av modersmålet med hjälp av den nya tekniken.

Vi gör vad vi kan för att underlätta för så många som möjligt att ta del av detta.

När det gäller det utökade förvaltningsområdet uppmärksamade jag de kommunerna – den vita fläcken. Vi tog kontakt med kommunerna för att fråga om de eventuellt hade ändrat uppfattning. Det framkommer nu att många inser att de har ändrat uppfattning och kanske vill ingå.

Den demokratiska processen i kommunen tillät inte att vi väntade på att de skulle fatta sitt kommunala beslut och sedan ingå. Då hade vi fått skjuta upp denna proposition till nästa år. Vi tyckte att det var viktigare att lägga fram propositionen för riksdagen och sedan öppna för att alla som vill kan ansöka.

Närhelst dessa kommuner ansöker om att få ingå kommer vi att behandla deras ansökningar.

Anf. 166 MARIANNE BERG (v) replik:

Fru talman! Min fråga tangerar tidigare frågeställares.

I det stora hela är vi ju överens. Det tycker jag är glädjande. Vi vet också att vi har mycket att arbeta för. Det finns ju ingenting som inte kan bli bättre.

Är inte kravet på grundläggande kunskaper för att få rätt till modersmålsundervisning i sitt minoritetsspråk i skolan något som ministern anser ska tas bort?

Som jag tog upp i mitt anförande ska det ju inte bero på historien.

Ena dagen förbjuder vi det, andra dagen kräver vi det för att man ska få tillgång.

Kan jag se fram emot det, eller kan man kanske redan i denna votering stödja reservation 8?

Hur ställer sig ministern till detta?

Anf. 167 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Som jag sade i ett tidigare inlägg delar jag uppfattningen att detta krav är olyckligt, speciellt med tanke på den historia vi har då vi tvingade dessa barns föräldrar att inte tala sitt modersmål.

Det är klart att vi måste göra något åt det.

Jag återkommer till att allt handlar om ekonomi. Vi har haft en nationell minoritetspolitik med ett anslag på 10 miljoner kronor. Nu utökas det med 70 miljoner. För dessa totalt 80 miljoner har vi varit tvungna att göra prioriteringar – vad börjar vi med och vad tar vi sedan? I det här fallet hamnade den här frågan utanför.

Vi har inte mer pengar än de 80 miljonerna just nu. Det är trots allt mycket pengar jämfört med vad vi hade tidigare.

Jag lovar att det är en viktig fråga för vårt departement. Det är en viktig fråga för regeringen. Vi återkommer till den. Däremot kan jag inte i dag säga någon tidpunkt. Den ekonomiska situationen gör att vi måste prioritera hårt bland alla viktiga frågor.

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Lag om nationella
minoriteter och
minoritetsspråk m.m.*

Anf. 168 MARIANNE BERG (v) replik:

Fru talman! Jag har en annan fråga som jag var inne på tidigare. Det handlar om att be om ursäkt, inte bara muntligt utan att man hittar en strategi för att de nationella minoriteterna ska få upprättelse för vad de har varit utsatta för i historien och även i dagens samhälle.

Anser ministern att man kan arbeta för att hitta en strategi för att systematiskt sammanställa befintlig dokumentation för att detta absolut inte ska upprepas? Kan det vara en strategi som man kan börja med redan nu?

Anf. 169 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Min uppfattning är inte att det från statens sida råder brist på kunskap om vad de nationella minoriteterna har utsatts för historiskt i vårt land. En sammanställning av information finns tillgänglig. Jag förstår inte varför vi skulle behöva sammanställa det på nytt.

Frågan om ursäkt ser jag som ett uttryck för behov av och önskan om försoning. Det tror jag att vi fyller bäst om vi genom konkret politik presenterar åtgärder för hur dessa grupper ska få upprättelse för det de utsattes för. Det handlar helt enkelt om att återerövra kulturen, återerövra språket och återerövra respekten i samhället som nationell minoritet. Det är det jag försöker arbeta för och strävar efter.

Samerna fick en ursäkt av den tidigare regeringen. Vad ledde det till?

Som du säger, Marianne Berg, handlar det om ursäkt, men inte bara muntligt utan den ska fyllas med innehåll.

Jag ägnar min tid åt att försöka fylla detta med innehåll. Jag tror inte att ursäkter hjälper om man inte gör något. Det är viktigare just nu att jobba med konkret politik än att samla information för att be om ursäkt och sedan inte återkomma.

Anf. 170 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Det har sagts många kloka ord om nationella minoriteter och minoritetsspråk här i debatten. Jag vill ändå förlänga debatten lite då jag har ett speciellt intresse för nationell minoritetspolitik. Det är väl inte så konstigt, eftersom jag tillhör en av minoritetsgrupperna, sverigefinnarna, och jag kommer så att säga att tala i egen sak.

Jag är väldigt glad att regeringen lägger fram ett förslag om den nationella minoritetspolitiken, och jag är speciellt glad att man tar det andra steget. Vi i Vänsterpartiet har vissa skiljaktigheter när det gäller regeringens förslag, men det är väldigt bra att det nu kommer en lag om nationell minoritetspolitik, för det är dags efter tio år.

Statusen som en nationell minoritetsgrupp höjer självkänslan men väcker också till liv förväntningar som inte alltid har uppfyllts. Fortfarande är det väldigt få som känner till vilka de fem nationella minoritetsspråken är. Fortfarande finns det tjänstemän i kommuner och landsting, och även statliga verk, som inte känner till de nationella minoriteternas rättigheter.

Inte har den nationella minoritetsstatusen skyddat sverigefinnar mot nedläggningar av finskspråkiga klasser eller nedskärningar av äldreomsorgen på finska. Inte har spänningarna mellan samer och majoritetsbefolkningen försvunnit helt eller diskrimineringen av romer tagit slut. Om judarnas situation har påverkats positivt eller negativt på grund av statusen som nationell minoritetsgrupp är det svårt att hitta uppgifter om.

Den grupp som jag tror har fått mest positiva effekter av minoritetsstatusen är tornedalingar. Gruppens själv- och identitetskänsla har ökat betydligt. Både språket och kulturen har utvecklats. Min gissning är att förvaltningsområdet här har haft en avgörande betydelse för att till exempel statens stöd till meänkieli inte har varit speciellt högt. Det är tornedalingarna själva som mest har förstärkt och utvecklat sitt språk, meänkieli. Det är bra gjort, med tanke på att det finns så många tornedalingar som har vittnat om sina svårigheter, mobbning och diskriminering, vid mötet med den svenska skolan. Även nutida författare som Bengt Pohjanen, Gunnar Kieri och Mikael Niemi har med bitterhet beskrivit hur nedlåtande tornedalingar med svaga kunskaper i svenska behandlats i skolan och i det svenska samhället ända fram till våra dagar.

Fru talman! Det är bra att förvaltningsområdet nu utvidgas. Endast ca 5 procent av de finskspråkiga är bosatta inom dagens förvaltningsområde, och det utvidgade förvaltningsområdet kommer att garantera minoritetsspråksrättigheter till ca 40 procent av sverigefinnarna. Vänsterpartiet anser att förslaget går i rätt riktning men är otillräckligt.

Det är också mycket märkligt att utvidgningen nu sker på basis av vilka kommuner i Mälardalen som är positiva till att ingå i ett utvidgat förvaltningsområde. Det måste vara unikt att vi stiftar lagar på så lösa grunder. I Mälardalen finns det 53 kommuner. 18 är positiva till förslaget, och 7 kommuner är tveksamma till förslaget. En har inte tagit ställning, och 21 har över huvud taget inte yttrat sig. Resten av kommunerna redovisas inte i propositionen. Några större debatter om frågan om man vill ingå i förvaltningsområdet har mig veterligen inte förts i kommunerna.

Europarådet har upprepade gånger rekommenderat Sverige att införa en lagstiftning som fullt ut skyddar rätten att använda minoritetsspråk i kontakter med myndigheter i områden där språken talas av hävd eller av ett större antal personer. Hela Mälardalen borde självklart ingå i det utvidgade förvaltningsområdet. Det föreslogs också i utredningen *Rätten till mitt språk*. Vänsterpartiet delar Europarådets och utredningens uppfattning och anser att samtliga kommuner i Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Västmanlands län ska omfattas.

Vi har en reservation i betänkandet där vi beskriver vårt förslag, och jag yrkar bifall till reservation nr 3.

Fru talman! Hur utbildningen är utformad är av central betydelse för minoriteternas språks och kulturens överlevnad. Det finns rapporter både från Skolverket och från Diskrimineringsombudsmannen mot etnisk diskriminering som visar på att det tyvärr fortfarande finns stora brister i skolan. Kunskapen om nationella minoriteters rättigheter är liten, och därför finns det inget arbete som utgår från nationella minoriteters särskilda rättigheter. Många av läroböckerna kan upplevas som kränkande eller diskriminerande av elever med minoritetsbakgrund. Böckerna ger också en felaktig uppfattning om nuvarande förhållanden. Nyanseringen och problematiseringen av samernas situation saknas. Judar nämns endast i läroböckerna i samband med förföljelse och massmord. Judiska bidrag till kultur och vetenskap nämns ytterst sällan. Romers, sverigefinnars och tornedalingars situation, språk och kultur behandlas inte alls. Forskaren som genomfört granskningen menar att grundskolans böcker inte lever upp till de krav som finns i grundskolans kursplan för de samhällsorienterade ämnena.

Det finns alltså mycket att göra innan skolan kan bidra till att stärka minoriteternas språk och kultur.

Jag har nämnt Europarådets kritik tidigare och kan inte låta bli att lyfta fram den senaste kritiska rapporten, som kom så sent som den 6 maj. Där får Sverige åter kritik bland annat för brister i att säkerställa tillgången till utbildning i och på minoritetsspråk. Modersmålsundervisningen ägnas särskild uppmärksamhet. Det framhålls att såväl kvalitet som tillgång till modersmålsundervisning måste förbättras samt att Sverige bör vidta särskilda åtgärder för att judiska, samiska, sverigefinska, tornedalska och romska barn ska kunna erbjudas tvåspråkiga utbildningar. Jag hoppas att integrations- och jämställdhetsministern tar sig tid att snarast diskutera denna rekommendation med sin partiledare, skolministern.

Fru talman! Jag har redan berört en del historiska och nuvarande strukturella brister mot nationella minoriteter i mitt anförande men vill särskilt påminna om den diskriminering som den romska gruppen har blivit utsatt för och fortfarande utsätts för, inte bara i vårt land. Nästan dagligen får vi läsa rapporter om förföljelser av romer i andra EU-länder.

Om knappt två månader är Sverige EU:s ordförandeland, och jag väddar återigen till integrations- och jämställdhetsministern att så ofta som möjligt ta upp frågan om diskriminering av romerna på dagordningen. Det är skamligt hur illa den nationella minoritetsgruppen fortfarande behandlas. Den romska gruppen är en nationell minoritet i väldigt många europeiska länder.

Fru talman! Den nya lagen syftar till att tydliggöra nationella minoriteters rättigheter. Jag har i mitt anförande lyft fram en del frågor som är problematiska. Jag hoppas att den nya lagen bidrar till att undanröja åtminstone en del av problemen. Men det finns mycket att göra innan vi i Sverige lugnt kan konstatera att vi fullt ut lever upp till minoritetsspråkskonventionens och ramkonventionens intentioner att skydda de nationella minoriteterna och att främja deras kulturer och språk.

I detta anförande instämde Marianne Berg (v).

Anf. 171 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Fru talman! Min repliktid var förbrukad när det, tyckte jag, blev ett litet påhopp – eller hur man ska säga – från statsrådet på den socialdemokratiska regeringen. Jag ska inte fullt ut försvara den, för det finns väldigt mycket där man kanske kunde ha gjort mer. Dock gjordes en hel del. Framför allt uppmärksammades problemet med språken. Det var därför som utredningarna tillsattes. Först gällde det ju det finska språket och sedan ett tilläggsdirektiv till utredningen just om det sydsamiska. Det är i den utredningen som man påtalar detta och vill ha en förändring beträffande det grundläggande kravet. Så jag vill nog säga att en del gjordes.

Man måste också betänka att det vi antog trädde i kraft år 2000. Några år gick, och det gjordes en stor utvärdering från konstitutionsutskottets sida, som statsrådet själv nämnde. Det sista före regeringsskiftet var att man behandlade språkpolitiken, en nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter och en proposition om ett ökat samiskt inflytande. Sedan blev det regeringsskifte.

Att problemet med språken inte uppmärksammades från den socialdemokratiska regeringens sida är, menar jag, helt fel. Hade man inte uppmärksammat detta skulle utredningarna, som sagt, inte ha tillsatts.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

15 § Riksrevisionens årsredovisning

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU28
Riksrevisionens årsredovisning (redog. 2008/09:RRS10).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

16 § Ändringar i arbetsmiljölagen m.m.

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU9
Ändringar i arbetsmiljölagen m.m. (prop. 2008/09:138).

Anf. 172 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Propositionen *Ändringar i arbetsmiljölagen m.m.* var vi nog många som såg fram emot. Vi var också många som på olika sätt försökte ta reda på vad den skulle innehålla, och vi hade förväntningar. När propositionen väl kom slogs snabbt förväntningarna och förhoppningarna i kras.

Vi har definitivt inget emot innehållet i propositionen när det gäller elevers och studerandes medverkan i arbetsmiljöarbetet eller när det gäller utvidgningen av skyddsombudens befogenheter i bemanningsföretag och inte heller i fråga om att benämningen ”arbetsmiljöombud” tas med i

arbetsmiljölagen, utan det är helt okej. Men hade regeringen inget mer att föreslå?

Den borgerliga majoriteten har ju verktygen för att höja insatserna för arbetsmiljöarbetet. Efter alla lovord om betydelsen i sammanhanget och efter det medhåll vi fått levde i alla fall jag i den fromma förhoppningen att man ville något. Men återigen är det tyvärr ingen harmoni mellan ord och handling.

Det gäller också synen på arbetsmiljöarbetet. Vi har anklagat arbetsmiljöministern för att flera gånger ha sagt att just besparingarna inom Arbetsmiljöverket gjort att man har lyft fram jobbpolitiken och därför har skurit ned på arbetsmiljön. Döm om min förvåning när jag hittade precis samma text från utskottsmajoriteten i betänkandet!

Fru talman! Vi vet att antalet olyckor och tillbud har ökat ute på arbetsplatserna. Vi vet att skyddsombuden har blivit färre – detta samtidigt som kraven på dem har ökat. Vi vet att nedskärningarna på Arbetsmiljöverket har inneburit svårigheter att utöva tillsynsarbetet – detta samtidigt som verket har tappat i tillsynskompetens.

Det behövs insatser och engagemang för att öka arbetsmiljöarbetet. Regeringens jobbpolitik har onekligen ett högt pris på en rad olika områden – inte minst, fru talman, när det gäller arbetsmiljön.

Hur som helst, här har vi nu att ta ställning till omkring hundra motionsyrkanden från två riksmötens allmänna motionstid beroende på att man har väntat på propositionen.

Det är ett brett spektrum av frågor som berörs i betänkandet och i motionsyrkandena. Ta till exempel skyddsombudens uppgift att förebygga arbetsmiljöproblem och att slå larm om dåliga och farliga arbetsmiljöer som ibland går stick i stäv med arbetsgivarens intressen. För att klara uppgiften krävs det naturligtvis såväl mod och kunskap som stöd. Därför är utbildning både för skyddsombud och för arbetsgivare oerhört viktigt.

För att förebygga ohälsa är det viktigt att ge företagshälsovården en offensiv roll.

Fru talman! Det råder inte heller någon tvekan om mörkertalen när det gäller så kallade tillbud inte minst på våra arbetsplatser på grund av att många anställda anser att det tillhör deras vardag att jobbet är farligt.

Ett annat växande problem är det stora mörkertal som man kan anta finns när det gäller arbetsskador som drabbar utländsk arbetskraft som tillfälligt arbetar i Sverige. Sunda förnuftet säger att alla arbetsskador som inträffar i Sverige naturligtvis ska registreras här, men så är inte fallet. Utländsk arbetskraft som skadas på en arbetsplats i Sverige ska i stället registreras i sitt hemland. Enligt Arbetsmiljöverket har verket inga uppgifter om nationalitet i verksamhetssystemet. Vad verket kan redovisa är antalet inträffade dödsfall där det av anmälan framgår att den omkomne är utlänning.

Fru talman! Detta känns långt ifrån tillfredsställande och är väl nästan att betrakta som undanhållande av fakta.

Arbetsuppgifter och arbetsorganisationer är föränderliga. Antalet otrygga arbetstillfällen ökar. Vem vågar då säga ifrån? Vi vet att faktorer som till exempel stress, enformigt arbete och förslitningsskador har ökat i omfattning. Att kräva effektivitet och flexibilitet i verksamheten borde

aldrig få ske på arbetsmiljöns bekostnad. Men med handen på hjärtat, mina vänner: Hur står det till?

Den kraftiga neddragning som Arbetsmiljöverket tvingats till har naturligtvis negativt påverkat verksamheten. Det har vi socialdemokrater vid flera tillfällen påtalat, tyvärr för döva öron.

Fru talman! Vi socialdemokrater har under den allmänna motionstiden både 2007 och 2008 samt med anledning av regeringens budgetpropositioner 2008 och 2009 lagt fram parti- och kommittémotioner med yrkanden om olika arbetslivs- och arbetsmiljöfrågor. Dessa yrkanden har i mycket stor utsträckning redan behandlats, bland annat i budgetbetänkandena.

Därför har vi i det här fallet gjort en redogörelse i ett särskilt yttrande i frågor om arbetsmiljön som vi presenterat finansiering för inom budgetramarna. Vi vill till exempel investera 130 miljoner mer på en säkrare arbetsmiljö och färre olyckor på jobben. Det går inte, fru talman, att bortse från att riskerna i arbetslivet också är en tydlig klass- och könsrelaterad fråga. Arbetare är hårdare drabbade än tjänstemän och kvinnor mer än män. Risken för att drabbas av värk i nacke, axlar och rygg är fem gånger högre för undersköterskan och städaren än för den som är direktör eller jurist.

Även frågor som arbetslöshet och anställningstrygghet har stor betydelse för arbetsmiljöarbetet. Människor som inte behöver vara rädda för att bli arbetslösa vågar ställa krav på en bra arbetsmiljö.

Enligt en undersökning som tidningen Du & Jobbet genomförde för några år sedan ansåg två av tre skyddsombud att den minskning av antalet skyddsombud som skedde under 90-talet berodde på rädsla för att påpeka felaktigheter. De var rädda för att förlora sitt arbete om de ställde krav på arbetsgivaren. Rädslan för att förlora jobbet i kombination med en ökad otrygghet i anställningen hos ombuden resulterade i att tystnaden lade sig som en våt filt över arbetsplatserna.

Sedan den borgerliga regeringen tillträdde 2006 kan vi se att antalet skyddsombud kraftigt har minskat. Men hur var det? Besparingar på arbetsmiljön görs för att genomföra regeringens jobbpolitik.

Fru talman! Inte minst mot den bakgrunden är den borgerliga regeringens politik på arbetsmiljöområdet mycket oroväckande. För att inte förlänga debatten ytterligare så här kvällen före folknykterhetens dag yrkar jag bifall till reservationerna 1, 3 och 11.

Anf. 173 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Fru talman! Detta betänkande om arbetsmiljöfrågor handlar om många frågor som vi i utskottet har diskuterat flera gånger tidigare men som vi säkert kommer att behöva fortsätta att diskutera även framöver. Det är lite grann som en favorit i repris, kan man tycka. En del saker i betänkandet är bra, men det finns väldigt mycket som behöver förändras i arbetsmiljöpolitiken utifrån det regeringen har gjort.

Jag tänker ta upp de saker som jag tycker är viktigast. Till att börja med yrkar jag bifall till reservationerna 1, 3 och 11. Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men jag lyfter bara dessa.

Fru talman! När den här regeringen tillträdde 2006 rivstartade man på en del områden. Just rivstart är en bra beteckning, för man börjar med att riva ned mycket av det som tidigare byggts upp med syfte att få till stånd

ett bra arbete med arbetsmiljöfrågor. Kraftiga nedskärningar av Arbetsmiljöverkets resurser och nedläggningen av Arbetslivsinstitutet var det som kritiserades kraftigast och kritiseras fortfarande. Mycket av det goda arbete som pågick har kraftigt försvårats, och förutsättningarna har försämrats. Orsaken är, som alliansen själv erkänner, att få utrymme att sänka skatterna även om man försöker skyla över det genom att kalla det jobbpolitik.

En del av de saker som jag tänker lyfta är direkt orsakade av de ändrade förutsättningarna, även om också andra saker i dag påverkar den situation som vi har på arbetsmarknaden.

Fru talman! Förebyggande arbetsmiljöarbete är nyckeln till att utveckla bättre arbetsmiljöer och skapa bättre jobb. Det är alltså där vi måste satsa mest. När nu den borgerliga alliansen säger sig vilja satsa blir man naturligtvis förvånad. Vi ska satsa på den danska modellen, med smileys och sådana saker. Enligt betänkandet och vissa dragningar i utskottet ska man nu satsa ett antal hundra miljoner på ett utökat arbetsmiljöarbete. Naturligtvis är det välkommet, men varför drog ni ned så mycket för ett par år sedan? Vi hade haft ett helt annorlunda utgångsläge om ni inte hade gjort det. Är det eftertankens kranka blekhet eller är det ett taktiskt spel? Ni vill visa upp ”satsningar” som till stor del egentligen är återställare!

Det här har ni i alliansen gjort förut och i andra sammanhang, men jag tror inte att väljarna går på det igen. De vet att det inte är annat än ett spel för galleriet. Jag återkommer till detta.

Jag tycker att mycket av det som skissas i förslagen är bra, och det är sådant som vi pläderat för hela tiden från Vänsterpartiets sida. Speciellt där här med screening är något som vi borde ha genomfört för länge sedan och som vi kunde ha haft med i Arbetsmiljöverkets verksamhet redan nu – en total genomlysning av våra arbetsplatser för att få en bild av hur det ser ut.

Det känns ändå märkligt när alliansen pratar om att det går att göra så mycket utan pengar. Denna kovändning med en satsning på kanske uppåt 800 miljoner ger en märklig känsla av att alliansen slutligen har insett vad som håller på att hända när det gäller arbetsmiljöarbetet. Vi får hoppas att ni inte vänder igen, men det vet man inte.

Fru talman! När det gäller dödsolyckor i arbetslivet har vi i Vänsterpartiet länge efterlyst en uttalad nollvision. Under 2007 och första halvåret 2008 var antalet dödsolyckor väldigt stort. Som tur är har antalet sjunkit något, men det är fortfarande inte acceptabelt med ett enda dödsfall egentligen. Vi efterlyser därför, tillsammans med kamraterna från S och MP, en strategi att i första hand halvera antalet dödsolyckor och på sikt införa en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet.

Då är det viktigt med en fungerande rapportering och registrering av olyckor och arbetsskador, inte minst för att det förebyggande arbetet ska vara effektivt men också för forskningen. Vi anser därför att alla arbetsskador som inträffar i Sverige ska registreras här, även de som drabbar utländsk arbetskraft som arbetar i landet.

Fru talman! En viktig grupp i arbetsmiljöarbetet är våra skyddsombud. De har viktiga uppgifter när det gäller hur arbetsmiljöarbetet ska organiseras och bedrivas på arbetsplatserna. Det är ett viktigt men också svårt förtroendeuppdrag. Det har också blivit mer uppmärksammat i och

med att ett skyddsombud nyligen, tillsammans med sin chef, blivit anmäld, till och med åtalad, i samband med en olycka där skyddsombudet själv blev drabbad.

Det är en oroande utveckling. Ett skyddsombud måste känna sig trygg i sitt uppdrag. Vi kommer att följa det här fallet och se vad som händer. Blir det prejudicerande kan det bli ett svårt bakslag för rekryteringen av skyddsombud och den verksamhet de ansvarar för.

Det är viktigt att satsa på utbildningen av skyddsombuden. Kunskap, mod och stöd behövs om de ska kunna arbeta med att förebygga arbetsmiljöproblem och ibland slå larm om dåliga förhållanden även om det kan gå stick i stäv med arbetsgivarens intressen.

De regionala skyddsombuden har naturligtvis en viktig uppgift både när det gäller att bevaka arbetsplatser där det inte finns lokala skyddsombud och som stöd och utbildare till lokala skyddsombud. Vi vill att de regionala skyddsombuden ska ha tillträde till arbetsplatser där det finns kollektivavtal även om det inte finns några medlemmar kopplade till arbetstagarorganisationen. Det är en viktig princip för att komma åt allting som finns på våra arbetsplatser. Det är viktigt att se över stopprättens utformning. De krav som ställs är höga samtidigt som formerna för utövandet är otydliga. Vi vill att regeringen tillsätter en utredning för att se över detta.

Fru talman! Jag vill till sist ta upp företagshälsovårdens viktiga roll. Sunda och säkra arbetsplatser och att förebygga ohälsa är arbetsmiljöarbetets viktigaste uppgift. Här har företagshälsovården en viktig uppgift att fylla. Med en företagshälsovård som har god kunskap om enskilda arbetsplatser och kunskaper om de olika branscher där den verkar blir det förebyggande arbetet starkare. Vi vill att regeringen tillsätter en utredning som har som syfte att fler ska ha tillgång till företagshälsovård av hög kvalitet och där det juridiska ramverket tydligt framgår. Med det på plats kommer vi att ha stora förutsättningar att ge många anställda både säkrare och bättre arbetsplatser med en arbetsmiljö utan risker och faror för hälsan, varken fysiskt eller psykosocialt.

Det finns fler frågor i betänkandet som är värda att ta upp, och jag kommer att återkomma till dem, kanske i repliker, för att lyfta vissa specifika frågor. Det är saker som är aktuella, framför allt psykosociala miljöproblem som kommer att växa ännu mer med tanke på arbetslöshet och press på arbetstagarna och arbetsplatserna. Också det här med kunskapen på högskolan kommer att vara en sak som vi kommer att driva vidare. Vi återkommer med det senare.

Anf. 174 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Det är med viss besvikelse jag kan konstatera att den borgerliga moderatledda regeringen inte har lyckats lägga fram en heltäckande proposition om arbetsmiljöfrågorna, vilket har utlovats sedan tidigare. I stället kommer en proposition med några mindre, dock inte oviktiga, förbättringar. Som vanligt är det helheten i arbetsmiljöfrågorna som saknas från den borgerliga regeringens sida.

De ändringar som nu föreslås i propositionen om elevers och studerandes medverkan i arbetsmiljöarbetet anser vi från Miljöpartiet är bra och yrkar bifall till just de ändringarna.

I samband med denna proposition behandlas också en rad olika motioner som är väckta under de två senaste årens allmänna motionstider och som har med arbetsmiljöfrågor att göra, och det är vid dessa som jag kommer att uppehålla mig i denna debatt.

Arbetslivet är i ständig förändring. Fler och fler av de nya jobben är i högre grad inriktade på tjänster och service, vilket delvis ger en ny typ av arbetsmiljöproblem. Nu handlar det mycket mer om kontakter med kunder, med arbetskamrater och chefer. Det handlar också om tillgänglighet för den enskilde. Fasta arbetstider med in- och utstämpling har minskat medan flextid och oreglerad arbetstid har ökat. För många innebär detta en större frihet medan det för andra skapar problem som kan leda till både sjukdom och utslagning. Här krävs enligt Miljöpartiet rejäla insatser när det gäller forskningen.

För allt fler människor flyter arbete och fritid ihop. Många har jobb där man frivilligt eller ofrivilligt växlar från arbete till fritid flera gånger under dygnet. Det upplevs som positivt av många men som ett problem av andra. På samma sätt är det med möjligheten, eller kanske tvånget, att utföra arbetet från hemmet. En del upplever det som en bonus, då arbetet går att förena med till exempel familjelivet. Andra upplever det som raka motsatsen, att arbetet inkräktar på fritid och familjeliv.

Dessvärre måste vi konstatera att den borgerliga regeringen dragit ned på forskningsinsatserna på arbetsmiljöområdet genom att lägga ned Arbetslivsinstitutet. Vi ser med oro på denna nedmontering av den stora kunskap som Arbetslivsinstitutet tidigare byggt upp och som nu splittrats upp. Miljöpartiet vill därför starta ett arbetslivsinstitut vars uppdrag ska vara att forska inom arbetsmarknads- och arbetslivsområdet.

Fru talman! Redan i samband med den nytilträdde borgerliga regeringens första budgetproposition hösten 2006 minskade regeringen Arbetsmiljöverkets anslag med ca 160 miljoner för åren 2007–2009. Senare har dock regeringen återfört en mindre del av dessa neddragningar men långt ifrån allt.

Jag tycker att den borgerliga utskottsmajoriteten är ärlig när man på s. 28 i betänkandet skriver att utskottet vill inleda med att understryka att besparingarna på Arbetsmiljöverket har gjorts för att genomföra regeringens jobbpolitik. Det är ärligt att skriva så, men det är en dum politik. Jag undrar egentligen om den borgerliga majoriteten med Lennart Levi i spetsen tycker att det är en bra prioritering av regeringen att göra på detta sätt.

De minskade anslagen till Arbetsmiljöverket har inneburit att 300 årsanställningar har försvunnit från en verksamhet som är inriktad på att förebygga risker och verka för förbättringar i arbetsmiljön ute i arbetslivet. Nedskärningarna är ett hårt slag mot arbetsmiljöarbetet i Sverige. Försumliga arbetsgivare kan prioritera ned arbetsmiljöarbetet, eftersom risken för att få inspektionsbesök av Arbetsmiljöverket minskar i takt med att antalet inspektörer blir färre. Konsekvenserna på längre sikt blir allt fler arbetsskador och arbetssjukdomar. Det handlar om att förebygga och behandla både psykiska och fysiska problem relaterade till arbetet. För många kan utslagning från arbetsmarknaden bli den yttersta konsekvensen av denna nedskärningspolitik. Det rimmar väldigt illa med alliansregeringens påstådda vilja att minska sjukskrivningarna och få fler i arbete.

Olyckor sker och ohälsa uppstår när arbetsgivare och arbetstagare inte längre kan få råd från experter om hur man ska lösa arbetsmiljöproblemen. Ett aktuellt och växande problem är det stora mörkertal som kan antas finnas när det gäller arbetsskador som drabbar utländsk arbetskraft som tillfälligt arbetar i Sverige. Alla arbetsskador som inträffar i Sverige bör naturligtvis registreras här. Att anställda med utländsk bakgrund är överrepresenterade i olyckor med dödlig utgång visar också att insatsen för att förebygga olyckor och ohälsa är otillräcklig, även om Arbetsmiljöverket har åstadkommit mycket.

Arbetsmiljöverket har tvingats dra ned på inspektionsarbetet. Den kraftiga 30-procentiga neddragningen av inspektioner av landets skolor är ett annat otäckt exempel. Skolan är landets största arbetsplats. Det finns stora brister i elevernas och skolpersonalens arbetsmiljö. Ökade olycks- och ohälsorisker ger sämre studieresultat. Regeringens prat om kunskapsskola och resultatmärkning skorrar falskt i detta sammanhang.

Fru talman! Att verka för sunda och säkra arbetsplatser och förebygga ohälsa är den viktigaste uppgiften i arbetsmiljöarbetet. Arbetet med att förebygga olyckor och försлитningsskador har högsta prioritet. Det finns ett klart samband mellan god hälsa och minskade olycksrisker. Människor som mår bra är mer uppmärksamma och klartänkta när det gäller att vidta åtgärder och minimera risken för olyckstillbud.

Företagshälsovården spelar en mycket viktig roll i detta sammanhang. Förebyggande regelbundna hälsoundersökningar bör finnas för alla anställda oavsett bransch eller arbetsgivare. Det finns i dag ingen tvingande lagstiftning om företagshälsovård, men alla borde inse vinsten med regelbundna hälsokontroller. Allt färre har också tillgång till företagshälsovård. År 1995 hade 77 procent tillgång till företagshälsovård. År 2007 var siffran nere i 73 procent.

Fru talman! Miljöpartiet menar att företagshälsovården bör utvecklas mer. En metod kan vara att underlätta för parterna att nå ett omställningsavtal med rehabilitering för hela arbetsmarknaden. Erfarenheterna av omställningsavtalen har varit positiva. Modellen skulle också kunna tillämpas för att ge rätt till omställningsinsatser även för dem som är sjukskrivna från sitt arbete. Att byta arbetsplats eller jobb kan vara en viktig del för att komma tillbaka till arbetslivet. Företagshälsovården har återkommande pekats ut som en nyckelaktör i detta arbete.

Miljöpartiet anser att regeringen bör tillsätta en utredning vars syfte är att fler på arbetsmarknaden ska få tillgång till företagshälsovård av hög standard. Därför bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag om företagshälsovård där det juridiska ramverket tydligt framgår liksom hur riksdagens anslag ska användas.

Fru talman! Hälsosafarliga arbetsplatser ger problem för livet vid sidan av arbetet. Motsatsen blir då att hälsofrämjande arbetsplatser bidrar till en bättre folkhälsa. Det hälsofrämjande arbetet måste integreras i det kontinuerliga, systematiska arbetsmiljöarbetet. Tillfälliga insatser och projekt ger inga långsiktiga hälsofrämjande resultat. Varaktighet och framförhållning är nyckelord för att nå och behålla en god hälsa. Det är viktigt att delaktighet och inflytande över sitt arbete ses som grundförutsättningar för det psykosociala arbetsmiljöarbetet.

Det är angeläget att fler får del av kontinuerliga friskvårdsåtgärder på arbetstid, till exempel genom träningspass. Det är viktigt inte minst för dem som har ett stillasittande arbete. Vi behöver regelbunden motion och fysisk aktivitet som håller i gång muskelmassan och smörjer kroppens leder. Undersökningar visar att friskvårdsarbete leder till minskad sjukfrånvaro och minskade förslitningsskador samt inte minst att man når dem som i vanliga fall är fysiskt inaktiva. Givetvis bör det vara stor frihet gällande valet av fysisk aktivitet.

Fru talman! År 2006 dog sammanlagt 68 personer i arbetsolyckor. År 2007 dog 75 personer. Det är mer än en person per vecka. Framför allt sker olyckorna inom transport- och kommunikationssektorn, byggbranschen och tillverkningsindustrin. Till detta kommer alla som skadas och blir sjuka på själva arbetsplatsen. Miljöpartiet vill tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern ta initiativ till en strategi i syfte att i första hand halvera antalet arbetsplatsolyckor och på sikt införa en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet.

Fru talman! Lokala skyddsombud har ett ytterst viktigt men i många fall svårt arbete. Skyddsombudens arbete med att förebygga arbetsmiljöproblem och slå larm om dålig och farlig arbetsmiljö går ibland stick i stäv med arbetsgivarnas intressen. Att i sådana lägen ta strid mot arbetsgivaren kräver mod, kunskap och stöd. Det är därför viktigt att de lokala skyddsombuden ges utbildning och erkännande för sitt uppdrag.

De regionala skyddsombuden bevakar arbetsmiljön på arbetsplatser där det inte finns lokala skyddsombud. De regionala skyddsombudens verksamhet är nödvändig för att sprida kunskap om gällande lagar och säkerhetsföreskrifter.

Utredningen om arbetsmiljölagen som kom 2007 föreslog att regionala skyddsombud ska kunna utses på arbetsplatser där kollektivavtal finns, oavsett om arbetsgivarorganisationen har någon medlem där. Vi från den rödgröna sidan anser att denna förändring bör genomföras.

Jag står givetvis bakom alla reservationer och motioner från Miljöpartiet, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 1, 3 och 11.

Anf. 175 SVEN YNGVE PERSSON (m):

Fru talman! Vi debatterar i dag arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU9 *Ändringar i arbetsmiljölagen m.m.* Betänkandet bygger på regeringens proposition 2008/09:138 *Elevers och studerandes medverkan i arbetsmiljöarbetet, m.m.* Till detta kommer ett stort antal motioner från allmänna motionstiden. Det är egentligen dem vi kommer att debattera.

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Det första förslaget i regeringens proposition innebär en förstärkning och ett förtydligande av elevers och studerandes rätt till deltagande i arbetsmiljöarbetet. Även yngre elever, elever i särskola och i vuxenutbildning för utvecklingsstörda får rätt att delta i arbetsmiljöarbetet efter ålder, mognad och förutsättningar i övrigt.

Elever och studerande kommer att företrädas av elevskyddsombud eller studerandeskyddsombud. Studerandeskyddsombud företräder vuxna studerande. Dessa ombuds roll blir betydligt starkare än de nuvarande elevskyddsombudens.

Det andra förslaget i propositionen är ett förbättrat arbetsmiljöskydd för utomstående arbetskraft, bland annat arbetskraft som hyrs in från bemanningsföretag. Detta sker genom en utvidgning av skyddsombudens befogenheter.

Ett tredje förslag i propositionen är att benämningen arbetsmiljöombud tas med i arbetsmiljölagen som en alternativ benämning på skyddsombud.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Fru talman! Så här långt är utskottet i princip enigt. Nu går jag över till sådant som vi inte är riktigt lika eniga om. Jag har förstått av debatten att det finns en viss irritation hos oppositionen över att propositionen inte innehåller en mer långtgående reformering av arbetsmiljöarbetet. Vi avvaktar nog alla att regeringens arbete med tankeramen för arbetsmiljö ska konkretiseras. Samtidigt kan vi konstatera att vi har avsatt ett antal miljoner till forskning om arbetsmiljö och lönsamhet.

Utskottet fick för en tid sedan en dragning av delbetänkandet från Styrmedelsutredningen om en ny modell för arbetsmiljötillsynen. Tankarna kring detta är mycket intressanta, och erfarenheterna från Danmark är såvitt jag vet goda.

Ett system med någon typ av offentlig kvalitetsmärkning i arbetsmiljöfrågor för det enskilda bolaget kan ge både konkurrensfördelar i jakten på rätt arbetskraft och ett ökat incitament att sköta sin egenkontroll.

Det har även tillsatts ett arbetsmiljöpolitiskt kunskapsråd för att säkerställa att regeringen har tillgång till kunskapsunderlag från svensk och internationell forskning. Utöver det finns det även en särskild rådgivare till arbetsmarknadsministern i arbetsmiljöfrågor. Intresset finns; den saken är helt klar.

Vi kan konstatera att vi överlag har en god arbetsmiljö i Sverige. Det är viktigt att den bibehålls framöver.

Det värsta man kan råka ut för på sin arbetsplats är att man dör genom en arbetsplatsolycka. Detta borde inte kunna inträffa, men tyvärr händer det några gånger i månaden. Enligt statistiken avled 75 personer under 2007 och 67 under 2008. Om månadssnittet för 2009 håller i sig kommer vi upp i 53 stycken i år. Hur det verkligen blir får framtiden utvisa, men som det ser ut nu är det en alltså en stadig vikande trend.

Jag vill inte gå så långt att jag hävdar att det beror på regeringens framgångsrika politik, men de som hävdar att våra åtgärder har underminerat arbetsmiljöarbetet har helt enkelt fel.

Det är viktigt att säkerställa att arbetsmiljöarbetet hålls levande på arbetsplatserna. Därför har vi ökat på Arbetsmiljöverkets konto för informationsinsatser.

Vi vill prioritera resurserna där de gör mest nytta. Jag har hört viss kritik mot det, men så är det. Därför har vi fört över medel från bland annat Arbetsmiljöverket till åtgärder som är jobbskapande. Som jag sade tidigare finns det inget uttalat samband mellan Arbetsmiljöverkets resurser och antalet olyckor eller tillbud på arbetsplatserna.

Därutöver avsätter staten 100 miljoner årligen till den regionala skyddsombudsverksamheten.

I ett läge där vi alla måste prioritera är det viktigt att Arbetsmiljöverket satsar sina resurser på att tillsyn och inspektioner sker där riskerna för problem är som störst. Samtidigt kvarstår arbetstagarorganisationernas

och skyddsombudens viktiga uppgift att tillsammans med arbetsgivaren säkerställa ett gott arbetsmiljöarbete på den enskilda arbetsplatsen.

Ytterligare en viktig faktor i arbetsmiljöarbetet är företagshälsovården. Under 2009 och 2010 görs och kommer att göras satsningar på företagshälsovården och rehabiliteringsgarantin. Framöver kommer arbetsgivarna, staten och landstinget att bidra med i princip lika delar för den långsiktiga finansieringen. Detta är särskilt viktigt för dem som trots alla ansträngningar för att förebygga skador råkar ut för dem. Då måste vi kunna vara behjälpliga för att snabbt rehabilitera så att man inte mister möjligheten att fortsätta sitt arbetsliv.

I detta sammanhang, fru talman, kan det vara lämpligt att ta upp de insatser som görs för att underlätta återgången till arbete för den som varit sjuk en längre tid. Det har genomförts ett antal åtgärder som var och en syftar till att underlätta återgången till arbete och motverka att människor sänds ut i ett i praktiken livslångt utanförskap genom förtidspensionering. Den som blivit förtidspensionerad har tidigare inte haft någon reell möjlighet att komma tillbaka till arbetslivet. Det är något vi nu ändrar på genom möjligheten att arbeta och ändå få behålla sin rätt till förtidspension om det skulle visa sig att man i längden inte klarar av att arbeta. Man löper alltså ingen risk med att försöka.

I takt med att allt fler äldre stannar kvar allt längre på arbetsmarknaden är det glädjande att regeringen följer frågan för att se om det kommer att leda till behov av anpassning av gällande lagstiftning.

Ett annat problem som ofta drabbar offentliganställda kvinnor, men även andra, är risken att utsättas för våld och hot i det dagliga arbetet. Detta är inte acceptabelt i normalfallet. Här är det viktigt att parterna på den aktuella arbetsplatsen i en öppen dialog gör riskinventering och åtgärder eventuella problem.

Inom exempelvis vårdsektorn kan det förekomma intressekonflikter mellan en psykiskt sjuk individ och dennes vårdare. Rätten att få vård kan komma i konflikt med rätten till en säker arbetsmiljö. Därför är det glädjande att regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att genomföra en kunskaps- och informationssatsning för att motverka hot och våld i arbetslivet. Satsningen ska ge ökad kunskap om de miljöer och situationer där risk för hot och våld kan uppstå. De branscher och yrkesgrupper där risk för hot och våld är störst ska ges särskild uppmärksamhet. På så vis kan det skapas bättre förutsättningar för det förebyggande arbetet, och risken att utsättas för hot och våld på arbetsplatsen motverkas. Uppdraget ska genomföras under 2009 och 2010. Det finns ungefär 14 miljoner avsatt för detta.

Det kan också nämnas att Arbetsmiljöverket genom sin tillsynsverksamhet bland annat har uppmärksammat hot- och våldrisker på exempelvis akutmottagningar och liknande.

Som synes sker ett stort arbete på arbetsmiljöns område. Vi är inte färdiga, och om debatten kommer att fortsätta som vanligt blir kommentarerna: för lite, för sent och inget konkret.

Med dessa ord, fru talman, yrkar jag än en gång bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 176 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Det är alldeles rätt, Sven Yngve: Det är för lite, och det är för sent – definitivt.

Den rivstart med vilken den borgerliga regeringen gjorde nedskärningar på arbetsmiljöområdet har också inneburit stora svårigheter, och det upplever vi och ser resultatet av i dag. Det förebyggande arbetet har slagits ut, skyddsombuden har blivit färre och tillsynen ute på arbetsplatserna har försämrats – det går inte att komma ifrån. Med alla de personer som har tagits bort från verksamheten går det inte att hålla samma volymer när det gäller tillsyn som det var tidigare, och det är klart att det påverkar verksamheten.

Sven Yngve pratar en del om den här screeningen, vad som kommer och hur det ska se ut. Ja, det är alldeles rätt; vi fick en dragning från enmansutredningen på utskottet. Där såg vi också att det här kostar väldigt mycket pengar. Vad som också sades var att det eventuellt kommer att bli ett pilotprojekt eller dylikt, men det är ju regeringen och arbetsmarknadsministern som lägger fram förslag om ett sådant. Men ska det bli ett pilotprojekt så måste det ju också jämföras med någonting. Jag ställde frågan också på utskottet: Om man hade haft 800 miljoner mera i nuvarande verksamhet, vad hade det kunnat medföra för förbättringar i sammanhanget? Det är ju ingen tvekan om att den här neddragningen har förorsakat mycket ohälsa samt både tillbud och olyckor på arbetsplatserna. Det går inte att komma ifrån.

Min fråga till Sven Yngve i det här sammanhanget är: Vilka åtgärder tycker du att man ska vidta för att höja skyddsombudens status och möjlighet att jobba ute på arbetsplatserna?

Anf. 177 SVEN YNGVE PERSSON (m) replik:

Fru talman! Ja, det finns mycket man kan säga om detta. Det man kan börja med att fundera kring är detta: Som ni pratar känns det ibland som om ni inte själva har tilltro till vare sig arbetsgivare, skyddsombud eller parter över huvud taget, utan detta ska i väldigt stor utsträckning komma uppifrån. Det är staten som ska reglera det. Och jag delar inte riktigt den synen.

Som jag ser det finns det väldigt stora möjligheter att jobba förebyggande ute på företagen även om man inte har någon inspektör som kommer med jämna mellanrum.

Det måste väl ändå vara så att ni litar på att arbetsgivaren vill ha frisk personal och att arbetsgivaren inte vill att arbetstagarna ska råka ut för skador.

Sedan pratas det väldigt mycket om vad vi skulle kunna göra. Min fundering är då lite grann: Hur funderar ni själva? Det finns mängder av förslag i de här motionerna som kostar väldigt mycket pengar. Åtminstone är det min bedömning – jag har inte sett någon riktigt bra beräkning på vad det skulle kunna kosta.

Jag har en fundering. Med tanke på hur era övriga finansieringar ser ut blir ju frågan: Har ni verkligen täckt upp detta, eller kommer pengarna så att säga inte att finnas? Tittar vi på hur det ser ut överlag är ju alla era andra förslag underfinansierade. De intäkter ni har redovisat räcker ju dessvärre inte till de utgifter som ni drar på er.

Anf. 178 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Ja, nu blir det liksom frågor i andra ändan, men det är gott så, för jag kan svara! Socialdemokraterna investerade 130 miljoner kronor mer på en säkrare arbetsmiljö för färre olyckor på jobbet, vi gav 100 miljoner till Arbetsmiljöverket 2009–2011 för fler inspektörer, inte minst på små arbetsplatser, vi lade 20 miljoner för kompetensutveckling för regionala skyddsombud och vi satsade på forskning om kvinnors arbetsmiljöer, där vi ville avsätta 10 miljoner. Det här finns alltså i budgeten – därav vårt särskilda yttrande i anslutning till det här betänkandet också.

Men frågan återstår. Det är väldigt lätt att säga att det är arbetsmarknadens parter, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, som får ta över de här frågorna. Men när olyckan är framme, när arbetssjukdom eller dylikt är ett faktum, blir det en väldigt stor utgift också för staten. Då är det väl bra om staten också är med och finansierar för att klara att undvika olyckor och arbetsskador i så stor utsträckning som möjligt.

Dessutom har vi nu, tre stycken från oppositionen, från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet, med nästan likalydande ordalydelser talat om vikten av att stärka skyddsombudens roll. Det är inte vi som har verktygen, tyvärr, utan det är regeringen och de som Sven Yngve företäder. Då måste frågan gå till er: Vad vill ni göra för att komma till rätta med det här? Det går inte att säga att det är screeningen som eventuellt kommer som man ska se över. Det måste finnas några mer visioner och önskemål i den här inriktningen.

Anf. 179 SVEN YNGVE PERSSON (m) replik:

Fru talman! Självklart finns det både visioner, tankar och önskemål. Jag kan dessvärre inte gå in på allt detta som kommer att komma i det framtida arbetet och som ryms inom ministerns tankeramar.

Däremot framkommer det hela tiden i Sylvia Lindgrens anförande, fru talman, att det faktum att vi har dragit ned på resurserna har lett till stora ökningar av arbetsskador och annat. Riktigt så läser inte jag statistiken, men vi kanske läser den olika. Jag känner inte att det riktigt finns belägg för det.

Anf. 180 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att beklaga att arbetsmarknadsministern inte är närvarande i den här debatten och diskuterar arbetsmiljöfrågorna. Det var ganska längesedan jag hörde någonting från ansvarig minister på det här området.

Däremot tycker jag, som jag sade i mitt anförande, att det är ärligt att ni i utskottsmajoriteten skriver att ni har dragit ned på Arbetsmiljöverket bara för att ni ska genomföra regeringens jobbpolitik, som går ut på att sänka skatten för oss som redan tjänar mycket. Det är ärligt att skriva så.

Jag är glad att Moderaterna har ett intresse för frågorna, men det saknas ju väldigt mycket här. Det måste man ändå erkänna. Vi får inga svar på till exempel detta: Man drar ned på Arbetsmiljöverket, som ni har gjort, så att 300 personer som tidigare har varit inspektörer har förlorat jobbet. En av de största arbetsplatserna är skolorna. Det betyder att man inte har någon ordentlig inspektion i skolorna. Både Sven Yngve och jag vet att många skolor verkligen skulle behöva en bättre arbetsmiljö när det

gäller buller etcetera för att bli bättre. Där har Arbetsmiljöverket tidigare varit väldigt hjälpsamma med att försöka förbättra situationen. Detta har försvunnit nu.

Jag tycker att det är väldigt beklämmande att företrädaren för regeringens största parti bara säger att intresse för frågorna finns, men några pengar för att åtgärda detta tänker man inte skjuta till, för det är jobbpolitiken som är det viktigaste.

Anf. 181 SVEN YNGVE PERSSON (m) replik:

Fru talman! Vi har skrivit, och vi står för det vi skriver, att vi bland annat har minskat medlen till Arbetsmiljöverket. Men det gäller ju inte bara Arbetsmiljöverket, utan vi har tittat på var vi behöver medel och var de gör bäst nytta, och sedan har vi fördelat dem utifrån det. Det kallas att prioritera, och jag är helt säker på att även Miljöpartiet är väldigt duktiga på att prioritera. Det är bara det att vi kanske prioriterar lite olika, och det ska vi väl ha respekt för som representanter för olika partier.

Det finns problem – det är ju alltid så när det är fråga om offentliga arbetsgivare – och det handlar om att man inte alltid prioriterar sin personal och sin verksamhet. Jag skulle vilja påstå, utan att statistiskt kunna belägga det, att det nog är betydligt vanligare där än på andra ställen. Från min erfarenhet som kommunpolitiker vet jag att frågan diskuterades ofta. Den stora kritiken från det dåvarande socialdemokratiska kommunalrådet var att det inspekterades alldeles för mycket och att man envisades med att springa på kommunens skolor i stället för att vara ute i verkligheten. Det kan diskuteras, och det går alltid att fundera över var, när och hur en inspektion ska göras.

Vi tillför ändå vissa möjligheter för elever och andra att stärka sin roll. Det är lite så vi jobbar i den övriga verksamheten också, även om jag är fullt medveten om att en elev på lågstadiet inte har samma möjligheter eller styrka som någon på en större arbetsplats.

Anf. 182 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt, Sven Yngve Persson, att vi prioriterar olika. Miljöpartiet kommer aldrig att prioritera bort att skolan har en bra arbetsmiljö så att eleverna kan få gå på en kunskapsskola där de verkligen kan lära sig någonting i lugn och ro. Det är prioritet för oss. Det är det uppenbarligen inte för den borgerliga regeringen. Jag beklagar verkligen det. Jag trodde att det trots allt fanns lite enighet om detta i riksdagen, men det är det tydligen inte alls.

Jag kan hålla med om att det finns problem med både offentliga och privata arbetsgivare. Jag tror inte alla privata arbetsgivare är dåliga på arbetsmiljöarbetet, men mycket av lagstiftningen och vad lokala och regionala skyddsombud sysslar med är de oseriösa företagen. Vi måste komma åt dem. Det är dem vi ska ha en bra lagstiftning för. Det är de som behöver inspektioner på arbetsplatserna. Det är därför de finns. Om det inte finns ett tryck på inspektörer som kommer ut då och då kommer de oseriösa företagen att satsa mindre på arbetsmiljöarbetet. Det blir de anställda där som drabbas. Det är därför det är så viktigt med en fungerande prioritering av arbetsmiljö.

Vi från Miljöpartiet har tillsammans med Vänstern och Socialdemokraterna föreslagit att man ska ha en strategi som i första hand går ut

Anf. 183 SVEN YNGVE PERSSON (m) replik:

Fru talman! Det är väl klart att vi alla har en nollvision. Det är inget konstigt med det. Däremot är frågan hur det hela ska formuleras. Det blir konstigt att säga att vi ska halvera olyckstalen. Det är en bra tanke, och vi bör hitta ett sätt att gemensamt formulera det målet. Men det får inte bli så att vi plötsligt har ett mål som säger att si och så många ska de facto skadas. Det är den andra tolkningen av det mål ni har tänkt er. Om det är så många i dag ska det bli så många senare. Vi vill väl ned till noll när det gäller allt. Det kan vi vara överens om.

När det gäller det vi kallar välfärdens kärna – skolan – tror jag att vi är helt överens om att vi vill att den ska vara så bra som möjligt. Men det kan göras på olika sätt. Vi jobbar med våra lokala politiker. Vi har stort förtroende för dem, och vi avsätter hela tiden medel och ser till att det finns möjligheter. Under de gångna åren har kommunerna fått ett stort tillskott av finansiella medel. Som det ser ut nu blir det lite tuffare framöver. Därför har vi i budgeten avsatt ännu mer medel och försökt hitta rätt för att få en lösning på detta.

Jag är gärna med och jagar oseriösa arbetsgivare. Det är inget bekymmer. Vi ska ställa krav på en oseriös arbetsgivare. Men då måste både fackföreningar och Arbetsmiljöverket prioritera att hitta dem. Där har arbetstagarorganisationerna stora möjligheter att vara med och hjälpa till att hitta de arbetsgivare där något behöver göras.

Antalet behöver inte med automatik vara det som ger utslag, utan det är det faktum att man tillsammans jobbar mot gemensamma mål. Även seriösa arbetsgivare är intresserade av att hitta dem som inte är det.

Anf. 184 LENNART LEVI (c):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.

Jag har med intresse, och delvis med gillande bör jag säga, lyssnat på Sylvia Lindgren, Torbjörn Björlund och Ulf Holm. Varför det? Jo, därför att vi har samma mål. Målet kan egentligen ganska väl uttryckas i Lissabonfördragets formulering: More and better jobs. Fler jobb och bättre jobb. Fler jobb betyder ingen arbetslöshet. Bättre jobb betyder ingen utslagning.

Nollvisionen kan egentligen uttryckas på ett annat sätt än vad som här gjorts, nämligen att människor tillåts uppnå normal pensionsålder med hälsan i behåll. Våldigt många gör det inte i dag. Det är illa att så sker, och det är vårt gemensamma intresse att förebygga sådana effekter.

Vad är då problemet? Problemet är medlet att uppnå detta mål. Det går att göra med käppen. Det går att göra täta inspektioner och leta efter fel, ofta relativt marginella sådana, anmärka på dem och vispa runt. Är det fel? Nej, det är inte fel, men det räcker inte. Frågan är om ens det är det effektivaste sättet. Vad finns det då för andra sätt? Jo, det är åtgärder som syftar till att skapa en god arbetsmiljö, att inte bara motverka en dålig utan att även skapa en god. Hur gör man det? Kanske på de sätt som regeringen nu prövar.

*Ändringar i arbets-
miljölagen m.m.*

Det är sant att Arbetslivsinstitutet lades ned. Låt mig säga helt ärligt att jag inte röstade för den nedläggningen. Jag kände institutet ganska väl, och jag vet att delar av det fungerade alldeles utomordentligt. Man gjorde sig av med någonting som alltså hade åtskilliga goda sidor. Samtidigt fanns det annat som inte var så gott och där det fanns anledning till kritik.

När så skett, ställde jag frågan till arbetsmarknadsministern i denna talarstol om han hade någonting emot aktiviteterna som sådana eller deras organisatoriska form. Han svarade att det var formen och inte aktiviteterna som sådana han hade något emot. Jag frågade om det innebar att han var för en satsning på universitet och högskolor. På det svarade han ja. Sedan dess har jag gjort hittills fruktlösa försök att få ett centrum till stånd. Det skulle vara ett centrum för hälsa i arbetet. Ett sådant kunde komma till stånd genom att olika universitet och högskolor samverkar, genom att "poola" resurser för forskning, utbildning och information. Det kan ligga i Stockholm. Det var mitt ursprungliga förslag. Karolinska Institutet, Tekniska högskolan, Stockholms universitet och en rad andra högskolor och universitet skulle ledigt inte bara ersätta utan faktiskt också överträffa de resurser och de insatser som ALI tidigare svarat för.

Det är en bit kvar dit. Det är inte lätt att åstadkomma det, men försök pågår. Jag vet att arbetsmarknadsministern är klart positiv till en sådan lösning.

Nå! Räcker det? Nej, det räcker inte. Det krävs mer. En sak som krävs är utbildning. Det går att jaga chefer med blåslampa och förebrå dem om de gör fel. Men ett bättre sätt är att utbilda dem så att de vet vad arbetsmiljö är, att de vet vad ledarskap är och att de inser både de moraliska, de medicinska och de ekonomiska fördelarna med en god arbetsmiljö.

Om man läser högskoleförordningen upptäcker man att det där står utmärkta formuleringar om vad högskoleingenjörer och civilingenjörer bör kunna även om arbetsmiljö och liknande. Problemet är att högskoleförordningen uppenbarligen inte är tvingande och att ingen tar reda på när högskolor inte följer den.

Mitt parti, Centerpartiet, försöker påverka högskolorna att leva upp till de föreskrifter som de faktiskt fått av statsmakterna men som de hittills inte riktigt har beaktat.

Vi har kontaktat Kungliga Tekniska högskolan, och man har reagerat positivt i den meningen att man har inrättat ett pris som belönar de teknologer som bäst under det gångna året har motsvarat dessa anspråk. Räcker det? Nej, det räcker fortfarande inte.

Ni vet att man har kritiserat rehabiliteringskedjan och rehabiliteringsgarantin och att man har kritiserat företagshälsovården. I det läget bjöd mitt parti in samtliga professorer i rehabiliteringsmedicin, ett par av de ledande företrädarna för Utredningssverige på detta område, nämligen Jan Rydh och Gerhard Larsson, och de båda ledande företagshälsovårdarna Johnny Johnsson och Lars Hjalmarson till ett gemensamt möte här i Riksdagshuset för att finna bättre och effektivare vägar att få rehabiliteringsgarantin och rehabiliteringskedjan att fungera.

När vi hade gjort det bjöd vi in olika aktörer på området till ett andra möte. Meningen är att det ska bli en akademi för rehabilitering och före-

tagshälsovård, inte nödvändigtvis genom beslut i denna kammare – oberoende av sådana beslut – men med samma positiva målsättning.

Den 27 februari i år var det ett möte på Arbetsmarknadsdepartementet. Gästerna var fyra ledande aktörer från Storbritannien. Det var Gordon Browns chief scientific advisor, professor John Beddington, och tre av hans ledande medarbetare. Syftet var att ta reda på vad britterna gör på detta område och vad av det som de gör som passar in i våra sammanhang. Idén är att av det ska utvecklas ett svenskt-brittiskt forsknings-, utbildnings-, informations- och tillämpningssamarbete för den psykiska folkhälsan. I lyckliga fall, om det nu går att åstadkomma, kommer det under det svenska ordförandeskapet att bli ytterligare ett möte med svenskt och brittiskt deltagande, syftande till åtgärder för en psykisk arbetshälsa.

Det har helt korrekt sagts att fler jobb inte kan ställas mot bättre jobb. Vi behöver det ena, och vi behöver det andra. Men vi har lyckats ganska bra med arbetslinjen. Vi har dock minskat utanförskapet med 180 000 personer på två år. Det sägs ibland att statistik inte blöder, men 180 000 personer i utanförskap blödde faktiskt ganska rejält, och de kände säkert stor lättnad att inte längre befinna sig i det läget.

Nu är tiderna tyvärr dåliga. Tyvärr är det finansiell kris. Tyvärr är det dåliga konjunkturer. Det gör att dessa siffror förändras i fel riktning. Det gör det oerhört angeläget med en intensiv satsning på arbetslinjen.

Frågan är då vad man ska göra, och återigen har mitt parti tagit initiativ till ett möte som hålls nästa fredag med rubriken Fler jobb i kristid – men hur? Vi har då bjudit in personer ur olika läger med uppdrag att försöka formulera vad man kan överväga.

Fru talman! En sista punkt är: Kunde inte de offentliga arbetsgivarna med sina väldigt många anställda föregå med gott exempel? Även det har mitt parti argumenterat för och beslutat om vid sitt nyligen avslutade möte i Örebro. Om de offentliga arbetsgivarna visade andra arbetsgivare hur bra man kunde göra skulle oerhört mycket vara vunnet med hjälp av moroten och inte käppen.

Anf. 185 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Det är alltid lika trevligt att lyssna på Lennart Levi, men jag måste säga att jag blir lite förvånad varje gång. Lennart Levi är inte en speciellt representativ politiker när det gäller borgerlig arbetsmiljöpolitik.

(LENNART LEVI (c): Jag är inte moderat, om det är det som du menar.)

Jag återkommer till detta med just Centerpartiet eftersom Lennart Levi har lyft fram detta lite grann.

Det som jag tycker är spännande är att Lennart Levi börjar med att lyfta fram till exempel Lissabonfördraget, alltså kopplingen till EU och devisen där, alltså fler jobb och bättre jobb, vilket jag tycker är jättekul eftersom det var vår förstamajparoll i Vänsterpartiet. Det är jättebra, och det passar bra för oss.

Men det blir också en koppling till arbetslinjen och så vidare och hur man då löser detta.

Prot. 2008/09:122
20 maj

Ändringar i arbetsmiljölagen m.m.

Vi har sett i dag att just arbetsmiljöarbetet och arbetet för fler och bättre jobb inte fungerar. Först och främst är det på väg att bli färre jobb. Vi har en kris och en lågkonjunktur. I det sammanhanget har man också skurit ned på det som Lennart Levi var inne på, nämligen våra försäkringssystem som skulle kunna skapa en bättre och tryggare tillvaro för många människor men som i stället skapar någonting annat, nämligen oro. En sådan sak är rehabiliteringskedjan. Om man pratar om hälsa är det ett gigantiskt misslyckande, där man inte tillåter människor att vara sjuka. De får inte vara sjukskrivna mer än sex månader. Sedan får de göra någonting annat. Det har ingen betydelse om de är sjuka eller inte. Man ger dem inte rätt rehabilitering och liknande, utan man gör egentligen ingenting. Det tycker jag är det stora problemet. Ska man ha bättre jobb, måste man också tillåta människor att vara sjuka. De måste ibland kunna känna efter att de behöver vara hemma från jobbet ibland. Detta måste man satsa på.

Jag tror att just rehabiliteringskedjan och den psykosociala hälsan kommer att vara ett stort problem under de kommande åren. När arbetslösheten stiger och folk känner sig otrygga blir det större stress på arbetsplatserna. Var ska kommunerna och den offentliga sektorn, som Lennart Levi var inne på, ta pengar? De får inga pengar. Det är frysta statsbidrag och så vidare. Detta arbete kommer alltså att vara stillastående.

Anf. 186 LENNART LEVI (c) replik:

Fru talman! De tar pengar. De kan trycka pengar, men det är ingen bra idé. Det innebär att det blir inflation, och den drabbar, som Torbjörn Björlund vet, i första hand de svagaste, de fattigaste och de mest utsatta. Så det är ingen bra lösning.

En annan möjlighet är att låna pengar. Men lånade pengar måste återbetalas. Återigen: Av vem? Jo, av våra barn och barnbarn. Man kan vara generös när någon annan ska betala tillbaka. Alltså gäller det att använda pengarna på ett vettigt sätt. Det är det som alliansregeringen försöker göra efter bästa förmåga.

Jag är tillräckligt gammal för att komma ihåg förhistorien, alltså hur det var under den förra regeringens tid. Jag hade täta kontakter med Hans Karlsson. Jag vet att Hans Karlsson ville väl och försökte men inte fick därför att det fanns ett finansdepartement även då och därför att det fanns en statsminister som inte alltid delade Hans Karlssons värderingar.

Det här är inte lätt, men det är möjligt, och jag tror att vi är på rätt väg. Ge oss ytterligare sex år, och Torbjörn Björlund ska se att det blir mycket positiva överraskningar.

Anf. 187 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag vill ge er sex år. Ett år till kan ni få. Sedan får vi se. Sedan är det bara fyra år i taget. Så vi får se vart vi tar vägen.

Jag tycker att det finns uppenbara brister i detta sätt att resonera. Att pengarna ska tas till bra saker är naturligtvis viktigt. Men varför sänker ni då skatterna när pengarna behövs till dessa saker? Det behövs pengar i kommunerna, det behövs pengar till arbetsmiljöarbete och så vidare för

att skapa goda jobb. Där skulle pengarna faktiskt behöva vara i stället för att hamna i fickorna på dem som redan har väldigt mycket.

I och med att man talar om jobbpolitik när det egentligen är fråga om skattesänkningar blir det något slags dimridåer här. Man säger att det är jobbpolitik, men arbetslösheten ökar i alla fall. Vad är det då för jobbpolitik som man har skapat. Man har bara skapat mindre pengar för dem som verkligen behöver dem.

Mycket av de här bitarna är bra saker. Man ska ha bättre utbildning och ett centrum för forskningen, man ska ha högskolorna med på vagnen och så vidare. Det kräver också medel. Det måste till medel någonstans från staten i så fall för att det ska fungera. Det tog ni bort.

Lennart Levi har klart bekräftat att han är för att Arbetslivsinstitutet ska vara kvar. Det respekterar jag väldigt mycket. Men regeringen gjorde precis tvärtom. Man tar bort det här. Centern är en del av den här regeringen. Lennart Levi står här och pratar mycket om vad Centern har gjort i olika saker och vilka man försökt bjuda in. Men är ni så ensamma i regeringen om det här? Är det bara ni som tar initiativen? Är det inget annat parti som gör det? Varför får ni inget genomslag för detta om det är så bra idéer ni har? Det skulle jag vilja veta. Jag förstår att det finns en spänning inom regeringen i de här frågorna.

En sak till: Vi pratade om britternas modell. Men i betänkandet står det att man ska efterlikna den danska modellen. Finns det någonting där som man ska lyfta fram? Man pratar om 800 miljoner. Det är oerhört mycket pengar som ska in i det här. Är det någonting som Centern har fått in? Är det ni som är arkitekterna bakom de 800 miljonerna, den danska modellen och allt det, eller vem är det?

Anf. 188 LENNART LEVI (c) replik:

Fru talman! Nej, de 800 miljonerna är inte min idé och inte Centerens idé. Jag ska inte spåra var de idéerna kommer från. Men det är idéer värda att prövas. Det tar tid att pröva idéer. Man måste ge varje reform tid. På samma sätt som den socialdemokratiska regeringen på tolv år inte lyckades åstadkomma särskilt goda arbetsmiljöförhållanden eller några dramatiska initiativ på det här området måste vi kanske få mer än två år på oss, helst fyra och allra helst ännu fler.

Var ska vi ta pengarna? Det går inte att trycka pengar. Det går att låna pengar, men det är inte särskilt bra. Alltså måste man omprioritera. Vår allra första prioritet är fler jobb. Det är bättre att ha ett jobb, även om det inte är perfekt, än att inte ha något jobb alls. Jag oroar mig väldigt kraftigt för de många unga som går ut i arbetslivet och inte har något jobb att gå till. Där måste satsningarna ske. Det kommer att kosta pengar. Det är klokt att inte bränna av alla pengar i förväg innan man hunnit till det ögonblick där detta behöver satsas.

Anf. 189 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är lite förvirrande. Sven Yngve Persson från Moderaterna avslutade sitt huvudanförande med att uttrycka en förmodan att vi i oppositionen skulle säga att det inte är tillräckligt, att det krävs mer. Sedan går Lennart Levi upp och säger precis detta: Det krävs mer! Jag är inte nöjd!

Är du, Lennart Levi, en del av regeringens underlag här i riksdagen, eller tillhör du det rödgröna laget? I ditt huvudanförande tog du upp flera saker som vi från Miljöpartiet – jag tror också både Socialdemokraterna och Vänstern – kan ställa upp på. Med dina kunskaper inom området och den erfarenhet du har kan du se brister och se vad man kan göra mer. Du pratar egentligen om en arbetsmiljöpolitik som har sin bas i Miljöpartiet, Vänstern och Socialdemokraterna mer än i den borgerliga regeringen.

Man kan säga att det är en riktig prioritering att sänka skatten för dem som redan har och låna miljarder efter miljarder, vilket är precis vad din regering gör i dagsläget, och säga: Nej, det är inte prioriterat att ge 100 eller 150 miljoner till Arbetsmiljöverket för att vi ska få inspektörer som kan försöka göra någonting åt den dåliga arbetsmiljön i skolan, som kan göra någonting så att vi kommer åt de oseriösa företagarna och får ned olycksfallsstatistiken, inte minst bland de utländska personer som råkar illa ut i större utsträckning än andra.

Slutligen: Vilka fler resurser har regeringen lagt på högskolor och universitet när det gäller arbetslivsforskning sedan man lade ned Arbetslivsinstitutet?

Anf. 190 LENNART LEVI (c) replik:

Fru talman! Det behövs mer. Det kommer alltid att behövas mer. När har vi någonsin fått tillräckligt? Att all rättfärdighet är uppfylld tror jag att vi aldrig kommer att få uppleva.

Satsningen kan göras med käppen eller med moroten. Jag tror att moroten är effektivare, förmodligen angenämare och dessutom billigare.

Nå, jag tar upp saker som även oppositionen tagit upp. Det är alldeles utmärkt om oppositionen tycker att det är bra förslag vi har kommit med. Skillnaden mellan oppositionen som pratar och Centerpartiet är att Centerpartiet faktiskt gör det här. Det här är konkreta saker som kommer att hända i en nära framtid. Det är inte något man kan önska ute i det blå, utan saker som händer. Precis samma möjlighet att ta initiativ av den här typen, som dessutom inte kostar någonting, har oppositionen haft och hittills inte tagit.

Högskolan har fått mer pengar, men inte specifikt till arbetsmiljöarbetet. Regeringen har gjort en poäng av att inte skriva högskolorna på näsan exakt vad de ska använda pengarna till. Man har gett en påse pengar och överlämnat åt högskolorna att själva bestämma vad de ska använda pengarna till. Det kallas fri forskning. Det finns för- och nackdelar med det sättet att arbeta; jag är medveten om det. Men det är den prioritering regeringen har valt. Jag försöker göra små modifikationer av detta sätt att arbeta, så att åtminstone lite av pengarna blir öronmärkta. Jag har funnit att arbetsmarknadsministern har förståelse för den synpunkten.

Anf. 191 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Centern har medverkat till att lägga ned Arbetslivsinstitutet. Centern har dragit ned på anslagen till Arbetsmiljöverket, vilket har inneburit att vi har 300 färre inspektörer i dag än vi hade 2006. Centern har medverkat till att inte ge mer pengar till universitet och högskolor med inriktning på arbetslivsforskning. Det är vad Lennart Levis parti i praktiken har gjort i riksdagen. Sedan kan Lennart Levi som privatperson

ha vilka åsikter som helst, men det är den politiken han företräder här i riksdagen. Det är Lennart Levis parti, Centern, som har gjort de här sakerna. Det är det som vi kritiserar väldigt mycket.

Det är visst så att många vill ha mer. Men det finns också grupper som har fått tillräckligt redan. Till exempel har höginkomsttagare fått tillräckligt mycket sänkt skatt. Vi riksdagsledamöter har fått tillräckligt mycket i arvode. Man måste kunna göra prioriteringar i samhället. Våra prioriteringar är en bra arbetsmiljö och den nya arbetslivsforskning som behövs. Det prioriterar vi. Vi anser inte att ett par hundra miljoner är för mycket begärt för den viktiga verksamheten i jämförelse med de skattesänkningar som ni har genomfört till exempel när det gäller oss höginkomsttagare. Vi anser att det hade varit en helt annan prioritering som hade varit den riktiga. Vi beklagar att Lennart Levi företräder ett parti som tyvärr har gått i motsatt riktning mot det han själv står och företräder i talarstolen.

Anf. 192 LENNART LEVI (c) replik:

Fru talman! Ett parti har alltid mer än en aspekt. Det är ungefär som en briljant, som har 57 fasetter. Jag vet inte hur många ert parti har, men alldeles säkert är det fler än en. Om man enbart diskuterar en aspekt i taget, ett stuprör i taget, och inte ser till helheten, inte ser till arbetsskapandet, inte ser till vikten av att folk har ett jobb att gå till, även om det jobbet inte är perfekt i alla avseenden, då är det en enögdhet i bedömningen, och den tror jag att talaren just nu har gjort sig skyldig till.

Centern har ett engagemang för att människor ska må bättre. Centern har ett engagemang för att människor ska ha jobb. Centern har ett engagemang för att människor ska ha pengar som de själva kan göra sina val med.

Det är i linje med det arbetet som värderingarna och prioriteringarna har gjorts. Somliga av dem delar jag helhjärtat. Andra kan jag ha en annan mening om. Det är en sammanvägning av helheten som är det viktiga och inte enskilda aspekter.

Anf. 193 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Herr talman! Jag blir minst sagt bestört över det resonemang som nu förs i Sveriges riksdag, inte minst när Lennart Levi mycket tydligt säger att han inte röstade för nedläggningen av Arbetslivsinstitutet. För det tyckte han inte om.

Det hade varit bra om Lennart Levi också då hade sagt det offentligt. Då hade vi kunnat vara ute och drivit den frågan ännu hårdare med hjälp av Lennart Levi – men icke.

Däremot är det lätt att säga att vi har samma mål, för det är målet som är det viktiga. Men, för att citera Karin Boye, det är vägen som är mödan värd.

Lennart Levi har här mycket tydligt sagt att han inte är moderat, men han driver och medverkar till en moderat allianspolitik. Han säger att han i många frågor delar oppositionens – Socialdemokraternas, Vänsterns och Miljöpartiets – politik och jobbar för det internt i regeringen. Det är klart att det då känns oerhört frustrerande när det gäller de här frågorna.

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Ändringar i arbets-
miljölagen m.m.*

Så kan man inte driva politik i Sveriges riksdag, utan man måste naturligtvis vara väldigt tydlig runt ikring det.

Men sedan säger han också att det minskade utanförskapet har inneburit så mycket och att det är jobben som måste gå först, före arbetsmiljön och så vidare. Detta sägs när vi har en massarbetslöshet, Lennart Levi.

Det går inte att bara skylla på finanskrisen i det sammanhanget. För den syntes långt innan finanskrisen fick sitt fäste i de sammanhangen.

Varför har Lennart Levi inte tydligare tagit tag i den här frågan? Han säger ju så tydligt nu att han inte delar alliansens politik utan i stället skulle driva Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterns.

Anf. 194 LENNART LEVI (c) replik:

Herr talman! Det är helt uppenbart att the beauty is in the eye of the beholder. Det är tydligen en subjektiv tolkning som är det avgörande och inte vad man faktiskt säger.

Nej, jag delar inte oppositionens värderingar annat än i det avseendet att oppositionen liksom alliansen vill ha fler jobb och bättre jobb.

Sedan säger Sylvia Lindgren, genom att citera Karin Boye, att det är vägen som är mödan värd. Jag är inte säker på det. Versen börjar faktiskt på ett annat sätt:

Nog finns det mål och mening i vår färd – men det är vägen, som är mödan värd.

Jag tycker att det är väldigt viktigt vilket mål och vilken mening man har och vad man strävar efter, och det är då den fulla sysselsättningen och den goda sysselsättningen och att man ska få uppnå pensionsåldern med hälsan i behåll.

Ja, vi har massarbetslöshet, men det beror på en global finanskris och en global lågkonjunktur. Jag kan inte för mitt liv tro att Sylvia Lindgren tror att det är alliansregeringen som har ställt till med den. Då har man verkligen en övertro på den oerhörda slagkraften i den regeringens beslut.

Nej, massarbetslöshet är inte något vi eftersträvar. Massarbetslösheten är något som vi med alla medel kommer att motverka, och vi kommer att arbeta för ett bättre arbetsliv och ett rikare arbetsliv. Var övertygad om det!

Anf. 195 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Herr talman! Men Lennart Levi har mycket tydligt sagt att han inte röstade när det gällde Arbetslivsinstitutet. Han var väl utkvittad då på något vis.

Han har också sagt att han har jobbat för ett centrum. Lennart Levi säger också att han vill ställa upp för fler jobb och bättre jobb. Och Lennart Levi säger att den offentliga sektorn borde kunna ta sitt ansvar när det gäller det.

Ja, det har vi också tyckt. Varför ska man säga upp en massa människor inom den offentliga sektorn? Vi har velat ge mer pengar till den, både till kommuner och till landsting, för att klara just sysselsättningsbehovet, vilket är en viktig del också när det gäller arbetsmiljön. Vi vet ju

att otryggheten ute på arbetsplatsen skapar frustration när det gäller arbetsmiljöförhållandena på sikt.

Men det här vill inte regeringen. Även här undrar jag då: Är det så att Lennart Levi inte delar den övriga alliansens politik, framför allt då den moderata politiken?

Lennart Levi säger i nästa sammanhang att det är Centern som har engagerat sig mycket i de här frågorna.

Hade man gjort det hade man väl bifallit åtminstone hälften av de åtta gemensamma reservationer som oppositionen har. Det är hjärtefrågor också för Lennart Levi. Det handlar om utbildningsfrågor, forskning och utveckling, utbildning för arbetsgivare och skyddsombud och dylikt.

Nej, det här resonemanget håller inte. Jag tycker att det är mycket tråkigt att debatten har fått den här vändningen när det gäller just de här frågorna.

Anf. 196 LENNART LEVI (c) replik:

Herr talman! Det är tråkigt när den har fått den här vändningen på grund av de bröstoner som jag får höra från oppositionssidan.

Det är inte fråga om att målen är olika. Jag upprepar det för fjärde gången. Målen för oppositionen och för alliansen är sannolikt ganska snarlika. Men medlen är inte desamma.

Vi vill göra det på annat sätt. Vi vill inte trycka pengar. Vi vill inte låna pengar. Vi vill spara lite i den kassa vi har för att kunna använda det till de behov som förmodligen dyker upp under det närmaste halvåret och under de närmaste ett och ett halvt åren.

De pengarna kommer säkert att behövas, och de kommer att användas väl för det slutmål som Sylvia Lindgren och jag är överens om.

Anf. 197 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i sin helhet i betänkandet 2008/09:AU9.

Jag kan också säga några ord om förslagen i propositionen. Vi i Folkpartiet välkomnar regeringens förslag i propositionen.

Det är angeläget att förstärka elevers rätt att delta i arbetsmiljöarbetet. Särskilt viktigt är det att även de yngre eleverna i särskola och särvux får möjlighet att delta, allt efter ålder, mognad och förutsättningar i övrigt.

Folkpartiet noterar också med tillfredsställelse införandet av särskilda studerandeskyddsombud med större befogenheter för vuxna studerande.

Det är också mycket bra, tycker jag och Folkpartiet, med regeringens förslag om att skyddsombud ska ges möjlighet att agera även till skydd för utomstående arbetskraft, arbetskraft som bland annat kan hyras in från bemanningsföretag. Detta sker då genom en utvidgning av skyddsombudens befogenheter.

Som tidigare har nämnts har inga motioner väckts med anledning av propositionen. Men i betänkandet behandlas av arbetsmarknadsutskottet omkring hundra motionsyrkanden i främst arbetsmiljörättsliga frågor. Det är frågor som spänner över ett stort område. Det handlar om arbetsplatsolyckor, skyddsombud, företagshälsovård, ensamarbete och våld och hot i arbetslivet.

Jag tycker sammantaget att utskottets samtliga förslag i betänkandet är väl avvägda, och jag står bakom dem.

Jag ska ta upp ett par områden i propositionen.

Jag tänkte börja med att säga några ord om företagshälsovården, som det har skrivits en del om i propositionen, som jag tycker är viktigt och bra.

Vi har nämnt att Statistiska centralbyrån sedan 1989 har publicerat arbetsmiljöundersökningar vartannat år. Under 2008 publicerades *Arbetsmiljön 2007*, som genomförts på uppdrag av Arbetsmiljöverket. Av den undersökningen framgår att ungefär två av tre kvinnor och män uppger att de har tillgång till företagshälsovård på sin arbetsplats, och det är samma storleksordning som under tidigare år.

Under 2009 och 2010 kommer ytterligare satsningar att göras på företagshälsovården och rehabiliteringsgarantin. Regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting har undertecknat en överenskommelse om att stödja en vidareutveckling av företagshälsovården. Arbetsgivarna, staten och landstingen ska bidra i princip med lika delar till den långsiktiga finansieringen av en utvecklad företagshälsovård.

Regeringen beslutade också i början av 2009 att inrätta en delegation vid kunskapsområdet företagshälsovård. Uppdraget är att övergångsvis upphandla och samordna långa utbildningar på magister- och masternivå i företagshälsovården. Delegationen ska också bilda ett forum för att stödja utvecklingen inom området företagshälsovård.

Den ska organisera ett kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan högskolor, arbetsmarknadens parter, myndigheter och företagshälsovårdsbranschen för att utveckla en kvalitetsdiskussion som blir vägledande för kunskapsområdet företagshälsovård. Delegationen ska också verka för ökad forskning inom området.

I april 2009 meddelade regeringen sitt beslut att överlåta till universitet och högskolor att utforma de långa företagshälsovårdsutbildningarna. Överföringen är en del av regeringens mångmiljardsatsning på företagshälsovård. Det tycker jag är ett mycket bra beslut som vi i utskottsmajoriteten välkomnar.

Jag ska också ta upp ett annat område som förstås är viktigt i arbetet med arbetsmiljön. Det är arbetsplatsolyckor.

Varje arbetsplatsolycka är allvarlig. Varje dödsolycka är en tragedi.

Antalet anmälda arbetsplatsolyckor och anmälda arbetssjukdomar fortsätter att minska. Allt färre uppger det som en orsak till sin sjukfrånvaro. Det är glädjande.

Det finns fortfarande brister i arbetsmiljön. Det finns skäl att påminna om att dödsfallen i arbetsplatsolyckor för några år sedan ökade. Det var också bakgrunden till den utskottsutfrågning som utskottet arrangerade hösten 2008. Vid den utskottsutfrågningen om arbetsplatsolyckor medverkade bland annat företrädare för Arbetsmiljöverket och de branscher som varit särskilt drabbade.

Den långsiktiga utvecklingen av antalet dödsolyckor fram till 2000-talet visar på en stadig minskning, bortsett från 1994 då fartyget Estonia så tragiskt förliste. Under första hälften av 2000-talet låg antalet dödsolyckor på en tämligen jämn nivå.

Arbetsmiljöverket tog under första delen av 2008 det lovvärda initiativet att tillsätta en analysgrupp för att göra en bedömning av om det ökade antalet dödsolyckor under 2007 var slumpmässigt eller stadigvarande. Analysgruppen skulle dessutom försöka belysa eventuella sam-

band som skulle kunna förklara utvecklingen. Därtill kom att fler avled i arbetet under första halvåret 2008 jämfört med första halvåret 2007. Det oroades förstås oss alla.

Analysgruppen drog då följande slutsatser: De mest utsatta verksamhetsområdena är jord- och skogsbruk och byggbranschen. Anställda vid små företag och egenföretagare drabbas mest av dödsolyckor, och åldersgruppen 55 år och äldre är överrepresenterad.

En rad förslag till åtgärder lämnades i rapporten. En del avsåg effektiviseringar och förbättringar av Arbetsmiljöverkets rutiner och även deras insatser. Bland annat föreslås en informationssatsning riktad mot små företag inom byggbranschen. Ett annat förslag var att Arbetsmiljöverkets samarbete med andra myndigheter ska bli effektivare och mer strukturerat så att man kan få bukt med olycksrisker inom övriga branscher.

Herr talman! Utskottet noterar också att Arbetsmiljöverket under våren har inlett en bred tillsyn av jord- och skogsbruk. Det är den branschen som är den mest olycksdrabbade relativt sett.

I det sammanhanget vill utskottet också peka på en förstärkning av Arbetsmiljöverkets budget för 2009 med 20 miljoner kronor för en informations- och kunskapssatsning. Syftet med satsningen är att fler arbetsplatser ska stimuleras till ett effektivt arbetsmiljöarbete och att de ska kunna nås av den kunskap som finns i verket. Regeringen underströk i budgetpropositionen vikten av att denna information även ska nå de minsta företagen och också ensamföretagarna.

Med det här jobbar Arbetsmiljöverket. Jag känner ett stort förtroende för det arbete de gör. Vi har förmånen några av oss att sitta i Arbetsmiljöverkets insynsråd. Jag känner att den kompetens som finns hos Arbetsmiljöverket kommer att göra mycket gott inom det här området. De är mycket strukturerade i sitt sätt att angripa de frågor som de arbetar med, tycker jag. Det framgår också av Arbetsmiljöverkets webbplats att tillsynsverksamheten i större utsträckning kommer att inriktas på små företag i riskutsatta branscher.

Trots det som jag nu har redovisat finns det anledning att titta på det positiva. Det är att Sverige i ett europeiskt perspektiv fortfarande har några av de säkraste och tryggaste arbetsplatserna. Både i Sverige och inom EU-15 finns det under senare år en tendens till en minskning av antalet arbetsplatsolyckor. När vi tittar på arbetsolyckor som har lett till mer än tre sjukdagar ser vi att det finns en minskning. Det är väldigt bra.

Nedgången har pågått längre inom EU-15 än i Sverige, men frekvensen av arbetsolyckor är fortfarande mycket högre i EU-15 än i Sverige, särskilt för män där nivån är drygt tre gånger högre än i Sverige. Kvinnor inom EU-15 har drygt dubbelt så hög frekvens av arbetsolyckor jämfört med kvinnor i Sverige. Vi har ändå ett bra utgångsläge jämfört med många andra.

Den utveckling med ett ökat antal dödsolyckor som vi kunde iaktta för några år sedan, som jag tidigare nämnde, var oroande. Men vi har också kunnat se att den utvecklingen har brutits. Det är enormt bra och helt nödvändigt.

En av orsakerna till det är förstås att Arbetsmiljöverket har uppmärksammat problemet. Man har tittat på det. När jag frågade företrädare för Arbetsmiljöverket sade de att själva uppmärksamheten har gjort att man

har kunnat få fram rutiner som har haft en positiv effekt. Dialog och kunskapsutbyte ger en tydlig effekt. Det handlar inte alltid om pengar.

Det här innebär inte att vi kan slå oss till ro. Det måste alltid vara en strävan att en stadig minskning av olyckor hela tiden sker. Men lösningen är inte alltid fler och hårdare regler. Snarare handlar det om att insikten finns. Insikten om de risker som finns ska finnas bland dem som är ute och arbetar. Det är viktigt att så långt som möjligt förhindra att risker uppkommer och att sprida information om de regler och skyddsmöjligheter som redan finns i dag.

Jag tycker också att det är jätteviktigt, som har tagits upp tidigare i talarstolen, att ha en dialog mellan exempelvis mellanchefer och andra som har ett ansvar för arbetsmiljön på den faktiska arbetsplatsen, den dagliga verksamheten. Har de en bra dialog med skyddsombudet är det en av nycklarna till en bra arbetsmiljö. Det är den erfarenhet jag har själv som mellanchefer ute på företag. Där kan man lösa mycket.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2009 föreslagit en riktad satsning på information och kunskap som ett komplement till Arbetsmiljöverkets tillsynsverksamhet på arbetsplatserna. Frågan är då uppmärksammas inom många olika områden. Inte minst Arbetsmiljöverket självt uppmärksammar det hela förstås. Uppmärksamheten är viktig, som jag sade tidigare. Den kan ge effekt så att vi kan få bukt med en hel del onödiga olyckor som sker ute på arbetsplatserna.

Jag ska avsluta med att säga det som Arbetsmiljöverkets generaldirektör Mikael Sjöberg sade som en sammanfattning av budskapet från det seminarium som hölls på Världsdagen för arbetsmiljö nu 2009. Mikael Sjöbergs sammanfattning löd: En god arbetsmiljö är en framgångsfaktor för individen, företaget och samhället.

Jag kan bara hålla med honom om det. Det tror jag att vi alla gör här i kammaren.

Anf. 198 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Herr talman! Hans Backman var inne på företagshälsovård. Det är naturligtvis något som är oerhört intressant, utvecklingen när det gäller företagshälsovård och dess betydelse.

Hans Backman var också inne på frågan om SKL och hur man ska jobba ihop med dem. Kunskapsinhämtning och hur man utvecklar företagshälsovården är naturligtvis centralt när det gäller arbetsmiljöarbete. Det är vi nog överens om. Frågan är hur man resonerar från regeringens sida när man tar pengar från kommunerna och ger dem sämre möjligheter att göra något av detta, oavsett vilket samarbete SKL går in i, samtidigt som man lägger ut pengar på att göra det.

Det blir ett slags nollsummespel. Det kan aldrig ge någon effekt om man ska hämta in kunskap om detta.

Samma sak gäller forskningen. Var ska forskningen genomföras? Vem ska få uppdraget? Nu kan man kanske ångra att Arbetslivsinstitutet lades ned. Det hade varit en perfekt institution att lägga över ansvaret på för att följa utvecklingen och jobba med forskningen om företagshälsovården.

Det är något av det signifikativa i den här regeringens politik. Man gör saker med ena handen och tar bort med den andra. Det är alltså en kontraproduktiv verksamhet. Man får ingen effekt av det.

Varför gör ni det?

Kommunernas pengar är ju det centrala i många sammanhang. Det finns mycket att diskutera när det gäller vilken verksamhet man ska ha. Personalen blir uppsagd och man blir av med personal och det blir tuffare klimat för dem som jobbar i den offentliga sektorn. Där skulle man verkligen behöva satsningar på att skapa bra arbetsmiljöer. Vi vet att det är tufft nu. Om man skulle hitta en väg in i detta tar man bort möjligheten att göra något bra eftersom man tar bort kommunernas pengar.

Prot. 2008/09:122

20 maj

Ändringar i arbetsmiljölagen m.m.

Anf. 199 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag vill invända mot att regeringen tar bort kommunernas pengar. En av effekterna av att så pass många kom in i arbete före den finansiella oron var ju att kommunerna fick högre skatteintäkter under några år. Vi har också sänkt arbetsgivaravgifterna med 1 procent. Det har varit bra för kommunsektorn som har många anställda. Det gav 3 miljarder till kommunerna.

Från regeringens sida har vi naturligtvis givit mer pengar nu för att mildra effekterna av den svåra finanskris som vi, liksom hela världen, lider av. Den har vi ju inte skapat själva. Det är något vi måste bearbeta och arbeta med.

Regeringen satsar så mycket pengar som man anser möjligt på kommunerna för att mildra effekten.

Ett uppdrag som den delegation som jag pratade om har är att verka för ökad forskning på området företagshälsovård. Forskning kan ju ske på andra ställen. Tanken är förstås att forskningen ska vara så intressant att man vill ta upp den på högskolor och universitet.

Jag har alltid haft en känsla av att arbetsmarknadens parter bör vara intresserade av att få fram intressant forskning om hur man på ett bättre sätt skapar en bra arbetsmiljö. Jag tycker att alla ska dela det. Som Mikael Sjöberg sade är en god arbetsmiljö en framgångsfaktor för individen, företaget och samhället. Det bör också väcka intresset för att forska på området, även om man inte har kvar ett arbetslivsinstitut.

Anf. 200 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Herr talman! Finanskrisen är en kapitalistisk kris. Det kapitalistiska systemet omhuldas mycket av den här regeringen. Någonstans finns det väl något slags koppling, även om det naturligtvis inte är den här regeringens fel att krisen slår till.

De beslut ni har fattat som får konsekvenser på arbetsplatserna och i samhället när arbetslösheten sticker iväg kommer att skapa större problem. Man hade kunnat hålla igen. I stället för att genom skattesänkningar ge mer pengar till dem som redan har hade man kunnat hålla i pengarna och ge dem till kommunerna eller ett arbetslivsinstitut som kunde ha forskat om detta för att få fram det vi behöver ha i dag, nämligen bättre arbetsmiljö och bättre arbetsmiljöarbete.

Hans Backman var också inne på frågan om olyckor. Han sade att onödiga olyckor kan undvikas. Alla olyckor är onödiga. Det kan vi vara överens om. Det finns inga nödvändiga olyckor.

Frågan är vilket mörkertal som finns. Det måste vara intressant att veta hur det ser ut i dag. Hur kommer det sig att antalet sjunker? Det måste

också vara något som forskningen vill ta reda på. Förutsättningen för det finns ju inte heller.

Allt som underbygger det som regeringen skulle ha nytta av att veta saknas. Det finns inte heller förutsättningar att ta fram det, om man inte skjuter till mer resurser. Dem måste man ta någonstans utan att trycka pengar.

För att förverkliga det som man säger sig hålla med om, nämligen nollvisionen, måste man lägga in resurser. Mål och medel, som Lennart Levi pratade om, är just hur vi gör för att nå en nollvision. Hur gör vi för att förverkliga nollvisionen? Man måste lägga in pengar. De pengarna måste tas någonstans. I stället för att sänka skatten hade man kunnat lägga pengarna på detta och ge alla förutsättningar.

Som det är nu med tillsynen på små företag, som Hans Backman var inne på, måste naturligtvis Arbetsmiljöverket ta bort något annat. Då blir det problem där i stället.

Anf. 201 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Arbetsmiljöverket har inte sagt något om att dra ned på något annat. Man har sagt att man ska satsa på små företag och ensamföretag för att hitta bra lösningar för dem för att undvika arbetsolyckor.

Självklart är alla olyckor onödiga.

Jag minns att jag när jag jobbade på posten med tunga burar med paket ibland struntade i skyddsskorna. Då skapade jag själv en onödig risk-situation. Det var nog det jag tänkte på när jag sade så där.

Satsningar som har gjorts på att sänka exempelvis arbetsgivaravgifterna för unga och göra det billigare att anställa genom nystartsjobb har ju givit resurser till kommunerna genom ökade skatteintäkter. Jag hävdar att vi har ett annat sätt att lösa intäkterna för kommunerna än vad Vänsterpartiet har. Jag hävdar att vårt sätt är det långsiktigt bästa.

När det gäller forskningen har vi satsningen på delegationen som ska verka för att få fram ökad forskning inom området.

Som jag sade i mitt anförande meddelade regeringen i april 2009 att man har beslutat att överlåta till universitet och högskolor att utforma de långa företagshälsovårdsutbildningarna. Överföringen är en del av regeringens mångmiljardsatsning på företagshälsovård.

Det är också ett sätt att skapa förutsättningar att erbjuda sjukskrivna den hjälp och det stöd som de behöver för att komma tillbaka.

Det görs satsningar även penningmässigt.

Anf. 202 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt som sägs att Arbetsmiljöverket ser över en hel del saker. Det är ju deras jobb, så det är väl riktigt.

Vi fick också höra att antalet tillbud ökar. Det är naturligtvis väldigt oroväckande samtidigt som det är svårt att följa upp. Det är viktigt att man också ser över utvecklingen av det.

Att vi har en strävan när det gäller olyckor och risker är väl också naturligt. Det kan vi vara överens om, men det behövs resurser och insatser. Det händer hela tiden nya saker.

Vi har hot och våld och utsatta arbetsplatser. På många arbetsställen tycker man att det är självklart att arbetsplatsen är utsatt och farlig. Därför bryr man sig inte om att anmäla och gå vidare.

Det är naturligtvis också en upplysningsfråga som är jätteviktig och ligger i utbildningssystemet.

Jag har en fråga till Hans Backman. Den gäller statistik av utländsk arbetskraft som omkommer eller skadas på svensk arbetsplats. Anser inte Hans Backman att det borde registreras för att man ska komma åt arbetsplatsen här i Sverige?

Prot. 2008/09:122
20 maj

Ändringar i arbetsmiljölagen m.m.

Anf. 203 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Den här frågan har ställts till Arbetsmiljöverkets generaldirektör Mikael Sjöberg. Det står också i betänkandet. Han kommenterade frågan genom att hänvisa till att det formellt är EU:s regelverk som styr hur statistiken förs i medlemsländerna. För att undvika dubbelregistrering vill man att en och samma olycka bara ska tas med i statistiken en gång.

Han gav också uttryck för att en viktig aspekt går förlorad med det här systemet och att man måste hitta ett sätt att hantera detta.

Jag är öppen för att prata med både Mikael Sjöberg och arbetsmarknadsministern. Jag tycker att det vore bra om man kunde finna en bra lösning till att hantera frågan.

När det gäller våld på arbetsplatserna är det förstås ett problem. Här har vi Brå som gör en del insatser och jobbar med det. Det är viktigt att ge utrymme för att medvetandegöra att man verkligen ska anmäla varje gång man blir utsatt för våld eller hot. Det är jätteviktigt – det kan jag hålla med om.

När det gäller att tillbuden ökar är de insatser som ska göras på små företag viktiga, så att man kan förebygga risker. Jag hävdar igen att det är jätteviktigt att ha bra utbildning av mellanchefer på de arbetsplatser som är lite större. Det är också viktigt att se till att kunna rekrytera skyddsombud, för det är ibland ett problem att man inte får tag på personer som vill vara skyddsombud. Det är en jätteviktig sak att verkligen arbeta med det. Det känner jag själv. Om en bra mellanchefer som är medveten om arbetsmiljön och ett bra skyddsombud som också är medveten har en bra dialog kan de avstyra väldigt många olyckor.

Anf. 204 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Herr talman! Hans Backman säger att det är bra om man hittar ett sätt att föra statistik på utländsk arbetskraft som skadas eller omkommer i Sverige är det bra. Men lite mer tåga måste vi väl ha i oss för att kunna kräva att det här ska finnas med. Människor som skadas på svenska arbetsplatser ska väl uppmärksammas så att man kan göra någonting åt det. Nu finns de inte ens med i statistiken. Jag tycker att det är högst märkligt att man inte ens har kunnat gå med på det, och det har blivit en reservation.

När det sedan gäller tillbuden är det väl självklart att det är omöjligt att ha samma effektivitet som tidigare när man har dragit in så många inspektörer. De behövs hela tiden. Vi socialdemokrater har i vår budget krävt mer resurser till Arbetsmiljöverket för att de ska kunna anställa fler inspektörer som kan vara ute på små arbetsplatser.

Hans Backman har, ungefär som Lennart Levi, pratat positivt i vissa delar och tycker att det är viktigt att man driver frågorna framåt och så

vidare. Men ni i majoriteten som har verktygen till hands gör ingenting i den frågan. Det är det som gör oss väldigt frustrerade. Det går inte att bara prata, utan hjärta och hjärna måste hänga ihop för att det ska bli någonting.

Anf. 205 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Det är trevligt att en socialdemokrat tar upp den gamle folkpartiledaren Bengt Westerbergs talesätt ”hjärta och hjärna i politiken”. Det håller – det är ett gott talesätt. Jag hävdar att vi har både hjärta och hjärna.

Att vi gör ingenting är en ren lögn. Jag sade själv att det görs en miljardsatsning på att få fram forskning och satsning på företagshälsovård.

Det är inte alltid antalet inspektörer som är det viktiga för hur man klarar av att hantera och lösa problem på arbetsplatser. Det är också hur man gör inspektionerna och vilken typ av prioriteringar man gör. Det är det som man nu jobbar med inom Arbetsmiljöverket, att titta på: Hur ska vi på bästa sätt använda våra inspektörer?

De regionala skyddsombuden är väldigt viktiga. De ska aktivera och vara ett stöd för arbetsgivarna i det lokala arbetsmiljöarbetet, främst på mindre arbetsställen där det saknas skyddskommittéer. Här vill jag understryka, som vi skriver i betänkandet, att staten årligen ger ett bidrag till den regionala skyddsombudsverksamheten på omkring 100 miljoner kronor.

Sedan står Sylvia Lindgren här och säger att vi gör ingenting. Det är en lögn.

Anf. 206 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Det pratas mycket om skyddsombuden, vikten av både regionala och lokala skyddsombud och kontakterna med mellancheferna. Det är väldigt många positiva ord. Men det står inte mycket om förslagen.

Om det inte finns några skyddsombud, vem ska då kontrollera?

En utredning 2007 föreslog att regionala skyddsombud ska kunna utses på arbetsplatser där kollektivavtal finns oavsett om det finns någon medlem där eller inte. Kommer det förslaget att läggas fram? Det är ju det intressanta i det här sammanhanget. Om nu Hans Backman är så positivt inställd till skyddsombudens arbete borde det betyda att han också tycker att de ska kunna gå in på arbetsplatser där det inte finns någon medlem i facket eller där det finns kollektivavtal. Är det rätt uppfattat?

Anf. 207 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Just det förslaget har jag inte talat om, och det vill jag inte ta ställning till här i dag. Men om det kommer ett förslag till regeringen kommer det säkert att behandlas.

Jag hävdar självklart att det är viktigt att ha skyddsombud. Om jag personligen vore arbetsgivare på ett företag där det inte fanns några fackliga medlemmar skulle jag vara intresserad av att ha stöttning i form av skyddsombud. Men först måste jag, som sagt var, se förslaget och höra

vad som sägs om det från regeringens sida. Personligen tycker jag att skyddsombud är viktiga.

Jag är också mycket positiv, som jag sade, till den satsning på 100 miljoner kronor som görs på den regionala skyddsombudsverksamheten. Det är ett sätt att skapa en bra arbetsmiljö och en säkrare arbetsmiljö, och inte minst att ha en dialog med de chefer som är på plats i den dagliga verksamheten.

Anf. 208 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Det blir mycket skryt över de 100 miljoner som regeringen tillskjuter. Men vi kanske också ska nämna att de fackliga organisationerna tillskjuter lika mycket pengar för att detta ska fungera. Man skulle kunna anse att staten kan ta ett större ansvar för det här.

Om Hans Backman nu inte vill svara på frågan om utredningen 2007, som föreslog att regionala skyddsombud ska kunna utses på arbetsplatser där kollektivavtal finnas oavsett om arbetstagarorganisationen har medlemmar där eller inte, kanske han är mer inläst när det gäller stoppningsrätten. Vilken makt ska skyddsombuden ha för att kunna stoppa ett arbete som de anser kan vara en fara? Den frågan har också diskuterats väldigt mycket, och vi anser från oppositionens sida att man borde se över det regelverket för att ge skyddsombuden mer makt. Jag tror att de kan behöva mer makt i vissa fall.

Om man som lokalt och regionalt skyddsombud ska kunna ha styrkan att sätta sig emot arbetsgivarens krav krävs det kunskap och utbildning hos den personen. Jag anser att regeringen inte lever upp till att se till att de har tillräckliga kunskaper om all den lagstiftning som finns på detta område. Det gäller inte minst den som påverkar från EU – det finns en hel del arbetsmiljöreglerverk på EU-nivå. Ska man vara ett väl påläst regionalt eller lokalt skyddsombud krävs det utbildning. Därför anser jag att regeringen bör höja ribban ordentligt.

Jag uppfattar att Hans Backman indirekt också tycker det men inte har lyckats få gehör för detta i regeringen. Är det rätt uppfattat?

Anf. 209 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag har inte lagt fram några egna förslag om detta, så på så vis är det inte rätt uppfattat. Däremot kan jag säga utifrån mina egna erfarenheter att det är ganska olika. En del skyddsombud har en väldig kunskap, och en del arbetsledare har en väldig kunskap. Det är lite olika. Självklart är kunskaper väldigt viktiga för att man ska kunna hantera de ibland svåra frågorna, om man nu ska gå så långt att man ska stoppa jobbet på en arbetsplats. Utbildning är viktig åt båda hållen, både för arbetsgivare och för skyddsombud. Så mycket kan jag säga.

Arbetsmiljöverkets företrädare nämnde att det är ganska sällan man har behövt stoppa arbetet, och det är ju glädjande. Det beror på att man har en bra dialog mellan arbetsgivare och skyddsombud redan i dag. Mycket fungerar bra när man har skyddsombud på arbetsplatserna och arbetsgivare som är medvetna.

I dag finns det inga nya förslag om att förstärka det hela, men sådant kan man absolut alltid diskutera. Jag hävdar att det så väldigt mycket ligger i bådas intresse att det ska fungera. Varken arbetsgivare eller arbetstagare har något intresse av att det ska hända olyckor – tvärtom. Jag

har själv träffat arbetsgivare på stålverket hemma, och när det händer en olycka lider arbetsledaren precis lika mycket som någon annan. Det är förstås en traumatisk händelse även för honom.

Anf. 210 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Det är roligt att i dag se EU-flaggan här i kammaren. Framför allt arbetsmiljöfrågorna har, skulle jag vilja säga, ganska stor bäring på EU:s arbete. EU driver ju på väldigt mycket i arbetsmiljöfrågorna.

EU har ända sedan 2002 särskilda arbetsmiljöstrategier. Den senaste sträcker sig över perioden 2007–2012. Bättre kvalitet och produktivitet i arbetet är devisen. Det är bra att EU driver på EU:s medlemsländer för en bättre arbetsmiljö.

Arbetsmiljön och arbetsmiljöpolitiken har stor betydelse för att möjliggöra regeringens jobbpolitik enligt vilken alla som vill och kan arbeta ska ha en möjlighet att göra det utifrån sina förutsättningar.

Arbetsmiljöpolitiken ska tillsammans med jobbpolitiken bidra till att minska utanförskapet på arbetsmarknaden genom att skapa inte bara förutsättningar för fler arbeten utan även arbeten med goda och utvecklande arbetsvillkor som ger fler möjlighet att delta.

Arbetsmiljölagen har förändrats under åren, från att mer handla om skyddslagstiftning till att påvisa vikten av en god psykosocial arbetsmiljö. I dag ska vi också kunna utvecklas på jobbet, och alla ska enligt arbetsmiljölagen få vara med och utveckla arbetsmiljön.

Alliansregeringen har nu försökt få i gång en bred och öppen diskussion med berörda parter och aktörer. En början på denna dialog var framtagandet av den så kallade tankeramen som är en bred genomgång av hur arbetslivet fungerar i stort, av hur arbetsmiljön utvecklats under de senaste åren, av hur lagstiftning och andra styrmedel i Sverige och andra länder ser ut samt av hur arbetsmiljön i ett ekonomiskt perspektiv ser ut.

Utifrån det kunskapsläget tänker man sig börja hitta styrmedel som kan förbättra arbetsplatserna. Man tänker sig att en god arbetsmiljö är en förutsättning för god konkurrenskraft. Sverige behöver fortsätta att stärka sin konkurrenskraft för att fler jobb ska skapas i framtiden.

Regeringen har tillsatt en styrmedelsutredning som utreder på vilket sätt staten via styrmedlen kan stimulera fram en god arbetsmiljö. I mitten av april släppte utredningen sitt delbetänkande med förslag om hur ett svenskt system skulle kunna se ut. Förslagen är väldigt intressanta och påminner mycket om det system som finns i Danmark med en smileymärkning – en gubbe som är grön, gul eller röd beroende på arbetsmiljöns beskaffenhet på det aktuella arbetsstället. Jag tror att det vore bra om vi kunde få fram ett system där företag konkurrerar med en bra arbetsmiljö.

Det är viktigt att den statliga tillsynen av lagstiftningen kompletteras med en bred och aktiv partssamverkan där fackliga organisationer och skyddsombud har en viktig uppgift. Regeringen har således vid flera tillfällen träffat representanter för arbetsmarknadens parter för att samråda om den framtida förnyade arbetsmiljöpolitiken. Arbetsmarknadsdepartementet har även tillsammans med arbetsmarknadens parter diskuterat frågan om att upprätta en nationell handlingsplan på arbetsmiljöområdet.

Ett arbetsmiljöpolitiskt kunskapsråd har också instiftats av regeringen. Rådets ledamöter – forskare – ska förse regeringen med kunskapsunderlag inom arbetsmiljöområdet baserade på både svensk och internationell forskning.

Regeringen har dessutom anordnat seminarier om arbetsmiljön, senast den 17 april då kunskapsrådet presenterade aktuell forskning.

Vidare satsar regeringen 9 miljoner kronor på forskning inom området arbetsmiljö och lönsamhet för att få ett bättre grepp om hur sambanden ser ut.

Arbetsmiljöverket har fått en förstärkning med 20 miljoner kronor för en kunskaps- och informationssatsning med syftet att fler företag ska ha en god arbetsmiljö. Där jobbar, som tidigare sagts här, Arbetsmiljöverket på en informationskampanj. Regeringen har också gett verket i uppdrag att genomföra en informations- och kunskapssatsning för att främja jämställdhet och för att motverka hot och våld i arbetslivet.

Väldigt mycket utvecklingsarbete pågår alltså i dag inom ramen för arbetsmiljöpolitiken. Detta är glädjande.

Herr talman! Antalet arbetsolyckor med dödlig utgång har kraftigt minskat sedan 1955 då vi hade 425 dödsfall. Sedan 1995 har antalet dödsfall aldrig överstigit 100. Vi såg en oroande ökning under 2007 och i början av 2008, men den ökningen tycks ha avtagit i och med konjunkturedgången.

Också antalet anmälda arbetsskador har stadigt minskat under de senaste åren, vilket är positivt. Internationellt sett ligger Sverige väldigt bra till. Inom EU-15 är det tre gånger fler män och dubbelt så många kvinnor som drabbas av arbetsskador jämfört med hur det är i Sverige.

Generellt sett har Sverige en god fysisk arbetsmiljö, men med den psykosociala arbetsmiljön är det sämre ställt. Stress är en betydande ohälsfaktor. Därför finns det ett stort behov av att jobba med att stötta friskvårdsarbete som stärker hälsan. Där har företagshälsovården en viktig roll att spela.

I framtiden kommer det säkert att bli allt vanligare med karriärcoacher som får oss att allt oftare byta jobb. Vi vet att ungefär en tredjedel av alla arbetstagare vill byta jobb men kommer sig inte för det. Om dessa stannar kvar på arbetsplatsen är det inte bra vare sig för arbetsgivaren eller för den anställde. Därför behöver rörligheten på arbetsmarknaden underlättas, och därför är det bra att vi nyligen har fattat beslut om att sjukskrivna som vill byta jobb har rätt till tjänstledighet för att pröva annat jobb. Det är en mycket välkommen åtgärd.

Herr talman! I det betänkande som vi nu behandlar ingår även det nya lagförslaget om att stärka elevers och studerandes rätt till deltagande i arbetsmiljöarbetet. Lagförslaget innebär också ett förbättrat arbetsmiljöskydd för utomstående arbetskraft, bland annat för arbetskraft som hyrs in från bemanningsföretag. Skyddsombuden får då rätt att agera även för denna grupp.

Vi möjliggör också att man får kalla skyddsombuden för arbetsmiljöombud om man så vill. Det är bra att man kan välja begrepp. Eftersom arbetsmiljöfrågorna i dag är så vida handlar det inte bara om skydd utan också om inflytande i arbetet generellt.

Glädjande nog är majoritet och opposition överens om att anta de här föreslagna lagförändringarna, som vi senare ska fatta beslut om.

Mycket arbete kvarstår att göra. Men jag menar att regeringen redan har påbörjat ett arbete med att förnya arbetsmiljöpolitiken, vilket är bra. Det ska bli intressant att följa Tillsynsutredningen, vars delbetänkande nu är ute på remiss och vars slutbetänkande kommer i oktober.

Det är många hänsyn som ska tas i arbetsmiljöpolitiken och många intressen som ska vägas samman. Men målet måste vara tydligt: att skapa förutsättningar för en positivt laddad arbetsmiljöpolitik som går hand i hand med en effektiv jobbpolitik så att vi får fler och bättre jobb på svensk arbetsmarknad.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 211 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Herr talman! Det är intressant med de bitar som Désirée Pethrus Engström här lyfter fram. Det låter vackert, men i verkligheten fungerar det inte.

Vi pratar om EU:s roll, om EU:s påverkan på arbetsmiljöarbetet i Sverige och om huruvida vi ska ta efter eller inte när det gäller föresatserna kring fler arbeten med goda villkor.

Désirée Pethrus Engström lyfter också fram den psykosociala arbetsmiljön. Det skulle vara intressant att få veta hur man tar reda på hur den förändras när det skärs ned på Arbetslivsinstitutet och resurser alltså inte finns kvar för att ta reda på hur det verkligen blir. Något som jag frågar mig blir därför hur man tar reda på det. Den del som i dag handlar om psykosocial arbetsmiljö kommer att bli allt viktigare. Vi vet att det är kristider. Människor blir arbetslösa. De som är kvar på arbetsplatserna får jobba mer och får tuffare krav.

Också andra förändringar på det arbetsmarknadspolitiska området gör att det blir svårare, till exempel fler korta anställningar och fler otrygga anställningar som påverkar just den psykosociala arbetsmiljön. Jag skulle vilja veta hur den kurvan ser ut. Men hur får man reda på det?

Samma sak när det gäller att en god arbetsmiljö ska ge god konkurrenskraft. Det är intressant att se på det sättet. Varför då inte göra en satsning för att ta reda på det? I stället för att skära ned på Arbetsmiljöverket kunde man ha gett det här uppdraget för länge sedan och använt de pengar man hade. Det här är intressant i alla tider, inte bara nu.

När det gäller nedskärningar av resurserna på statlig nivå handlar det om att titta på vad som är bra ur samhällsekonomisk synpunkt, inte bara för företagen. Att företag får en god lönsamhet är väl det ni pratar om, men det är samhället som får betala. Var kommer vinsten då någonstans? Vilka får del av vinsten då?

Anf. 212 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag tror att vi håller på att blanda ihop väldigt många olika saker. Det första som vi måste konstatera är att arbetsmiljöarbetet måste ske ute på arbetsplatserna. Där har vi arbetsmiljölagen som ska styra exempelvis det systematiska arbetsmiljöarbetet, och där ingår också att undersöka den psykosociala arbetsmiljön. Därefter kommer tillsyn – hur sköter man det här? Det tredje är forskningen. Vi håller på att blanda alla korten hela tiden, vilket gör att det blir väldigt rörigt.

Vi har inte sagt att vi är negativa till forskningen på något sätt, utan vi fortsätter att stötta och ge mer pengar till forskning, även forskningen kring den psykosociala arbetsmiljön. När det gäller nedskärningar, om det nu var Arbetsmiljöverket som Torbjörn Björlund menade, är den nivå som vi har legat på nu densamma som ni hade i slutet av 90-talet. Jag vet inte om ni då sade att det var en katastrofal nivå.

Det vi nu gör är att vi försöker se hur arbetsmiljöarbetet kan drivas på ett effektivt sätt för att stärka företagen. Styrmedelsutredningen har sagt att om vi hittar en modell måste vi också vara beredda att tillföra medel. Så har jag uppfattat att vi i alliansen resonerar också. Om utredningen kommer fram till ett förslag som vi tycker är bra när det gäller att jobba med styrmedel kring arbetsmiljön för att få ett bättre och konkurrenskraftigt arbetsliv ska vi se till att tillskjuta pengar. Det kommer inte att vara gratis att fullfölja det som utredningen har sagt.

Anf. 213 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra det här att arbetsmiljöarbetet sker på golvet – självklart. Det är där det händer, allt som går bra eller illa händer där. Men då är frågan varför man har tagit bort den resurs som de 300 inspektörerna var för att kolla av det. Det är de som är ute och gör inspektionerna tillsammans med skyddsombud och regionala skyddsombud. Även där har man fått sämre villkor och möjligheter. Kunskapen blir sämre när man skär ned resurserna. På golvet finns inte någon som ska ta reda på det. Det är oerhört svårt att förstå det resonemanget.

Dessutom kommer man med ett annat förslag i betänkandet om den danska modellen. Man ska plötsligt lägga in 800 miljoner kronor och anställa över 700 inspektörer till. Vad syftar det till? Jag tycker att det är jättebra, men det borde man ha gjort för länge sedan. Man kunde ha haft kvar det här och kanske gjort påspädning av de resurser som fanns på Arbetsmiljöverket redan tidigare för att få det att fungera. Det hoppiga i ert sätt att hantera de här frågorna är oerhört svårt att förstå.

Désirée Pethrus Engström säger att vi blandar ihop saker. Naturligtvis utgör allt det här en helhet. Det tror jag att Désirée Pethrus Engström kan hålla med om. Helhetsbilden av hur arbetsmiljöarbetet fungerar måste vara tydlig. Delar man upp saker, plockar fram dem och sedan bildar en helhet kommer man att se de problem som vi står inför i den här krisen med de nedskärningar som ni har gjort.

Det blir en återställarpolitik som inte är bra. Det är jättebra att man satsar på det här, men varför drog man ned från början i så fall? Det här borde man ha vetat. Man gör det i skyddet av något slags förment jobbpolitik, när nu arbetslöshetssiffrorna sticker i väg, som egentligen är skattesänkningar.

Anf. 214 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jobbet på golvet är det jobb som skyddsombuden gör tillsammans med arbetsgivaren. Egentligen ska all personal delta i arbetsmiljöarbetet och i förbättringen av arbetsmiljön. Det är ingenting som ligger bara på skyddsombuden. Men vi har ändå lagt till 100 miljoner till de regionala skyddsombuden för att de ska kunna vara med och driva på i det här arbetet. Vi har lagt pengarna mer lokalt för att driva på skyddsombudsarbetet där.

Hur många inspektörer ska vi ha? Där kan vi alltid diskutera vad det exakta antalet ska vara. Det här har alltid behövt prioriteras på Arbetsmiljöverket, för det har aldrig funnits resurser för att gå ut på alla arbetsplatser.

Om vi gör enligt Styrmedelsutredningen kan det bli så att vi bestämmer oss för att vi ska gå igenom alla arbetsplatser med en viss systematik. Då måste det till mer pengar. Vi har satt in en speciell metodik som vi vill kunna fullfölja, och då måste vi naturligtvis tillskjuta pengar. Låt oss vänta och se hur det kommer att falla ut och hur förslaget kommer att se ut.

Vi kan prata om vad arbetsgivarna och arbetstagarna ska göra, sedan om tillsynen för sig och om forskningen för sig. Självklart är det en helhet, men vi ska inte blanda. Jag tycker att det var någon som tidigare i debatten sade att nu har vi färre som gör tillsyn, alltså blir det fler tillbud. Så ska det inte fungera. Det är faktiskt arbetsplatserna som enligt arbetsmiljölagen har en skyldighet att göra systematiskt arbetsmiljöarbete och förebygga olyckor. Det är ingenting som inspektörerna kan förebygga, däremot kan de vara där och se till att granska mellan varven, men det är inte de som gör grovjobbet. Vi måste alltså skilja på vem som ska göra vad.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

17 § Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU14
Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande (prop. 2008/09:154).

Anf. 215 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Kan man över huvud taget lita på högskoleminister Lars Leijonborg? Varför ska man tro att det han säger i dag spelar någon som helst roll i morgon?

Jag tvingas ställa dessa allvarliga frågor mot bakgrund av regeringens hantering av kårobligatoriefrågan. Jag hade förväntat mig att Lars Leijonborg skulle vara i kammaren i dag när vi diskuterar det som han har beskrivit som den tredje stora frihetsreformen i Sverige. Det är något provocerande att han inte är här och försvarar de förslag som han har lagt fram för Sveriges riksdag.

Den 29 mars 2007 skrev nämligen regeringen kommittédirektiven till utredningen om avvecklingen av kår- och nationsobligatoriet. De skrev: Utredningen ska utifrån en kartläggning av konsekvenserna av obligatoriets avveckling föreslå nödvändiga åtgärder för att säkerställa och stärka ett modernt studentinflytande och god studiesocial verksamhet vid universitet och högskolor.

I dag den 20 maj tvingas vi konstatera två saker.

För det första: Regeringen har utformat propositionen så att studentinflytande riskerar att slås i spillror och att granskningen av högskolornas kvalitet kraftigt försämras.

För det andra: Regeringen lägger därutöver på ett antal nya uppgifter på högskolorna utan att skjuta till en enda ny krona för detta arbete. Det kommer att betalas med lägre utbildningskvalitet.

Sammantaget är detta djupt ansvarslöst mot alla som verkar i den högre utbildningen i dag. Men det innebär också en rejäl blåsning av studentkårerna runt om i landet som trodde att högskoleministern talade sanning när han och de borgerliga partierna gång på gång deklarerade att de skulle slå vakt om studentinflytandet när kårobligatoriet skulle avskaffas. I dag vet vi att det bara var prat.

Jag vet att det är många engagerade studenter runt om i landet som följer den här debatten, som hoppas på ett annat beslut, som vill ha svar på frågor och som framför allt vill förstå vad det är som händer.

Jag vill därför ta några minuter i anspråk och tala om min och socialdemokratins syn på den här frågan.

Jag är stolt över hur svenska universitet och högskolor i dag ser på studenterna. Vi har skapat ett världsunikt studentinflytande som många universitet runt om i världen avundas. Det unika är inte bara att vi har studentrepresentanter på alla nivåer på universiteten. Nej, det unika är också att vi inte bara ser studenterna som passiva konsumenterna av utbildning utan också som viktiga medaktörer i akademien.

Vi vet alla av egen erfarenhet att organiserade och oberoende studenter haft förmågan att lyfta fram brister i utbildningskvaliteten, samtidigt som de ofta har presenterat genomarbetade förslag till förbättringar. Studentmedverkan är, precis som OECD och Riksrevisionen nyligen konstaterade, kvalitetsdrivande för högskolornas utbildning. Vi i Sverige har visat att kritiskt tänkande och ansvarstagande i akademins värld inte bara behöver vara en abstrakt idé, utan att det faktiskt också kan utövas i praktiken.

Frågan om studenternas inflytande ska utövas genom att det är obligatoriskt att vara med i en särskild kår eller nation har varit omtvistad i decennier. Och det har funnits olika åsikter inom snart sagt alla partier, också i mitt eget. Men för oss socialdemokrater har aldrig principen om obligatoriskt medlemskap varit avgörande. I centrum har alltid stått det oberoende studentinflytandet och det viktiga studiesociala arbetet som kårerna bedriver.

I hela Sverige finns i dag tusentals studentrepresentanter som utvecklar utbildningarna, förbättrar studenternas levnadsvillkor och skapar viktiga mötesplatser. Låt mig vara lite konkret.

När studentens handledare och examinator, som ska sätta betyg, hamnar i konflikt med varandra och studenten riskerar att bli underkänd och inte få sitt betyg, då finns studentkåren där och ligger på universitet att ta sitt ansvar så att studenten inte hamnar i kläm. När det händer att lärare diskriminerar eller trakasserar enskilda studenter, då finns kåren där. Man ger personligt stöd till studenten och kan ligga på ledningen och visa på det som har skett för att den ska ta sitt ansvar och rätta till det. När den nya studenten flyttar till den helt nya studiestaden, på vinst och förlust utan bostad men med färskt intyg på att han eller hon kommit in på en reservplats på sin drömutbildning, då finns ofta kåren där för att hjälpa till med sitt kontaktnät och till och med kanske med sin egen bostadsförmedling.

Nu blir studentkårerna av med 80 procent av sina säkra inkomster och får ett år på sig att ställa om. Det finns säkert några kårer som kommer att klara det. Men förtjänar inte alla studenter ett stöd och en bra kvalitet i sin utbildning? Behöver inte alla studenter ett starkt studentinflytande?

Studentkårerna startade dagis för studenters barn. Det var studenterna som grundade Studenthälsan. Det var studenterna som drev på så att det byggdes många nya studentbostäder. Att det skapades föreningar gav liv, kultur och identitet till många städer. Det här gjorde de för att studenterna kunde organisera sig, skapa starka organisationer och blev tagna på allvar.

Därför vill jag säga till Sveriges organiserade studenter: Ge inte upp! Fortsätt ert engagemang och håll ihop! Ni har visat vad studenter i samverkan kan åstadkomma. Jag är övertygad om att demokratin stärks av ert arbete och att akademien behöver er.

Vi socialdemokrater och våra vänner i Vänsterpartiet och Miljöpartiet har varit tydliga med att vi gärna löser frågan om kårobligatoriet och studentinflytandet i brett samförstånd, också över blockgränsen. Därför var det positivt att alla partier var eniga om att utreda hur studenternas inflytande kunde behållas och förbättras om kårobligatoriet avskaffades. Den statliga utredaren lade fram ett realistiskt förslag i vilket de flesta högskolor och studentkårer kunde instämma i huvuddragen.

Regeringen har nu kastat stora delar av utredarens förslag i papperskorgen och helt ignorerat remissinstanserna, som gav en öronbedövande kritik till det framlagda förslaget. Det är inte konstigt att rektorer och studentkårer runt om i landet är upprörda.

Den moderatstyrda regeringen föreslår nu att studentkårerna bara ska få behålla en femtedel av sina intäkter. Alla realistiska bedömare inser att detta kommer att få ganska dramatiska konsekvenser för verksamheten runt om i landet.

För mig handlar frågan ytterst om utbildningskvalitet. Hur ska vi se på studenternas roll i framtidens utbildningssystem – som passiva konsumenter av utbildning eller som aktiva, kreativa medaktörer som bidrar till sin egen utbildning, till det akademiska samtalet och kunskapsutvecklingen i samhället?

Vi socialdemokrater kommer att rösta nej till regeringens proposition, eftersom Lars Leijonborgs förslag är ett direkt hot mot kvaliteten vid universitet och högskolor.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 1 i betänkande UbU14.
(Applåder)

Anf. 216 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! Jag kan bara instämma med föregående talare när det gäller Lars Leijonborgs frånvaro när vi här i kväll debatterar en viktig fråga. Jag tycker att han borde ta ansvar för att vara här och helt enkelt lyssna på de frågor som vi har till honom. Han har ansvar för detta så jag tycker att han borde vara här, men tyvärr har han valt bort denna viktiga debatt.

Herr talman! I propositionen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande* föreslår regeringen att det inte längre ska vara obligatoriskt med medlemskap i en studentkår eller annan studentsammanslutning för

studerande vid högskolor och universitet. Högskolorna ska framöver själva besluta vilka studentsammanslutningar som ska få ställning som studentkårer eller vilka som ska ha rätt att utse studeranderepresentanter. Ett statsbidrag på 30 miljoner kronor ska årligen fördelas till högskolorna till verksamheten för studentinflytande. Det föreslås också att högskolorna bör ta ansvar för studiesociala insatser.

Sedan förslaget om kårobligatoriets avskaffande har utskottets ledamöter fått ett flertal protestbrev och debattartiklar från allmänheten och framför allt från studerande, studentkårer och rektorer vid olika högskolor runt om i landet.

Det finns anledning att vara orolig och kritisk till förslaget om kårobligatoriets avskaffande. Högerregeringen har inte tagit denna oro på allvar och inte lyssnat på studenterna och de professionella vid de olika lärosätena.

Herr talman! Det är betryggande att vara vänsterpartist och i opposition då vi inte är ensamma om att starkt motsätta oss högerregeringens så kallade studentreform. Sedan den här högerregeringen tog över makten har de finansierat i stort sett varje förändring i högre utbildning genom nedskärningar på annat håll i högskolan. De har konsekvent vägrat att investera med nya pengar.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet är tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet eniga om att anslagen till högre utbildning bör öka och kvaliteten i utbildningarna stärkas. Studentinflytande handlar ytterst om utbildningskvalitet. Det handlar om hur vi ska se på studenternas roll för att utveckla och påverka kvaliteten i utbildningen.

Vid en internationell jämförelse har Sverige ett unikt studentinflytande tack vare en god lagstiftning, aktiva studentaktörer och en aktiv studentrörelse. Studentrepresentanter som på ett aktivt sätt deltar med ett unikt perspektiv på allt kvalitetsarbete som sker på lärosätena är i dag enormt viktiga för att garantera och tillvarata studenternas inflytande.

Erfarenheter från Australien visar att kårobligatoriets avskaffande medfört ett antal negativa effekter vad gäller studentinflytandet och att utbildningens kvalitet har halverats. Det är svårt att se varför studieinflytandet i Sverige skulle möta ett annat öde om det blir avhängigt frivilliga medlemsavgifter och ett lågt statligt bidrag. Till exempel pekar den undersökning som har genomförts vid högskolan i Borås tydligt på en sak, att studenterna tycker att det är helt okej att betala kåravgift så länge det är obligatoriskt. Det är bara 0–20 procent av studenterna som skulle kunna tänka sig att betala om kårobligatoriet avskaffades.

Herr talman! Vänsterpartiet var berett att medverka till en förändring av studentkåren med utgångspunkt i det förslag som utredaren Erland Ringborg presenterade i betänkandet *Frihet för studenter – om hur kår- och nationsobligatoriet kan avskaffas*. En nödvändig förutsättning för att vi skulle stödja ett sådant förslag i en proposition är dock att statsbidraget till studentkårens verksamhet inte är mindre än vad som föreslås i betänkandet.

Regeringens förslag frångår utredningen just på denna viktiga punkt. Det statsbidrag som föreslås är mindre än en tredjedel av vad många remissinstanser menar är ett minimum. Verksamheten vid studentkåren blir stympad och möjligheten att utöva sitt inflytande försämras. Alterna-

tivet är att högskolorna tvingas skära ned i andra delar av verksamheten för att stärka studenternas inflytande.

Även förslaget att högskolorna bör ha ett tydligt ansvar för sociala insatser är begränsat i jämförelse med betänkandet. I propositionen sägs det att dessa insatser ska vara direkt kopplade till studenternas studiesituation medan utredningen talar om att insatserna ska ha anknytning till studiesituationen.

Vi hade önskat att regeringen hade tagit denna fråga på lite större allvar eftersom Studiesociala kommittén inte behandlade dessa frågor. Riksdagen bör därför avslå propositionen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*.

Jag yrkar bifall till vår gemensamma reservation.
(Applåder)

Anf. 217 LAGE RAHM (mp):

Herr talman! För drygt ett år sedan var jag glad och tänkte: Äntligen kan vi genomföra den visserligen lilla men principiellt viktiga förändringen att se till att studenterna också får en frihet att själva bestämma vilka föreningar de ska och inte ska vara medlemmar i.

När utredningen, som alla partier i utbildningsutskottet var överens om, kom med ett förslag kände vi i Miljöpartiet att det fanns en grund att bygga på, att vi hade något som kan hålla för framtiden och att vi hade en tydlighet. Vi kanske inte tyckte att förslaget var perfekt i alla delar, men det fanns något mycket bra. Det var också så det uppfattades av samhället i övrigt. Det var tydligt att många såg att detta kunde bli jobbigt och att det fanns några nackdelar men att det ändå var en början och något att bygga vidare på.

Jag och Miljöpartiet tycker att det är viktigt att man själv får bestämma vilken förening man ska vara med i. Denna principiella inställning får dock inte rycka undan mattan för allt studentinflytande, tycker vi, och därför var det så bra att det kom ett någorlunda balanserat förslag.

Som vi har hört tidigare i dag är studentinflytandet i Sverige unikt och viktigt. Vi är nog alla överens om att det ger en unik kvalitet där de som grundutbildningen är till för, nämligen de som studerar på den, har en möjlighet att ha ett formellt inflytande och inte är utlämnade till olika lärares godtycke. Många bedriver säkert en bra undervisning och har bra kontakt med studenterna, men kravet på formellt inflytande står i högskolelagen, och för detta har vi haft kårerna på universiteten som har bedrivit denna verksamhet på ett mestadels unikt och imponerande sätt med självbestämmande. Det rimliga borde vara att man vill bevara detta. Det borde vara utgångspunkten. Det var i alla fall utgångspunkten för utredningen.

Förutom studentinflytandet bedriver kårerna som sagt mycket annan verksamhet. Den studiesociala verksamheten är extra viktig att nämna. Det är viktigt att se att människor är något mer än det man presterar i yrkeslivet eller studierna. Vi har en rörlighet över landet bland studenter, vilket är bra. Då är det extra viktigt att det finns en möjlighet att få ett socialt liv utanför studierna. Det är en enorm kvalitetsfaktor för såväl studierna som människorna.

Så här dagen före folknykterhetens dag skulle jag önska att vi härifrån kunde säga att den studiesociala verksamheten inte bara kommer att

vara pubverksamhet utan även något annat. Jag är dock rädd att vi inte kan göra det. Precis som med studentinflytandet riskerar propositionen, om den inte avslås eller förändras, att innebära en kraftig försämring för den studiesociala verksamheten på kårerna i landet.

Hade man gått på utredningens linje hade det sett annorlunda ut. Den invändning jag tänker koncentrera mig på gäller pengarna. Utredningen föreslog att man skulle ge 310 kronor per helårsstudent till studentinflytandet och 30 miljoner till den studiesociala verksamheten. Det är inte jättemycket pengar. Totalt blir det 95 miljoner plus 30 miljoner kronor.

I stället valde regeringen att lägga 30 miljoner kronor på studentinflytandet, vilket enligt regeringen blir 105 kronor per helårsstudent. Det är dock ingen indexering, och när studentkullarna ökar blir det en kontinuerlig minskning samtidigt som vi får räkna med att det kommer att förekomma inflation i Sverige.

Förutom att man i utgångsläget bara ger en tredjedel av de föreslagna pengarna till studentinflytandet och inga pengar alls till den studiesociala verksamheten kommer pengarna att minska på sikt. Jag hoppas att så inte blir fallet utan att vi kan reda upp detta. Men för det krävs det ett regeringsskifte, som jag i och för sig tror att vi kommer att få.

Man kan fråga sig om det finns någon smart uträkning bakom detta som visar att det nog ändå ska gå vägen. Jag har lusläst propositionen och andra papper, men jag kan inte hitta någon beräkning bakom varför man föreslår just denna summa. Man har väl tänkt att studenterna kanske ändå är värda 30 miljoner av statsbudgeten, åtminstone just nu. Det känns uppriktigt sagt som ett hån. Man borde åtminstone redovisa varför man har kommit fram till en viss summa.

Redan de 310 kronor som föreslogs av utredningen menade många remissinstanser var ett absolut minimum för att man skulle kunna upprätthålla studentinflytandet. Jag är beredd att hålla med. Det var inte jättemycket pengar, men det var ändå något man kanske hade kunnat enas om. I stället har man ett anslag som inte tar hänsyn till antalet studenter och som dessutom är en tredjedel.

Det sägs i propositionen att universiteten kanske är intresserade av att betala detta, för de vill väl också ha ett bra studentinflytande. När jag har varit runt på universiteten är många rektorer noga med att påpeka att de uppskattar det som studentkårerna gör. De ser med fasa på den proposition som läggs fram här. "Fasa" är kanske inte deras uttryck, men det är min tolkning av det hela.

I stället för att lyssna på detta har man sagt att universiteten kanske kan använda en del av pengarna till grundutbildningen för detta. Det är riktigt illa. Då ska man alltså, för att kunna ha studentinflytande, vara tvungen att dra ned på kvaliteten, en kvalitet beträffande vilken den borgerliga regeringen inte ens har velat nå upp till den satsning som vi gemensamt från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänstern föreslog i höstas. Det är onekligen konstigt.

Förutom det sätter man sig i ett beroende av högskolorna om studentinflytandeperspektivet ska vara beroende av att högskolorna ger pengar. Jag tror att många högskolor ger pengar oavsett vad studenterna säger, men en sådan form av incitament är direkt skadlig för möjligheten hos många människor att våga säga det de anser.

Allt detta och annat kanske man ändå borde ha beskrivit i propositionen. Man kan tycka att det är värt det. De här 65 miljoner kronorna behövs så väl på annat håll, till exempel till skattesänkningar för dem som har mest pengar. Då kan det vara vettigt att ta de här konsekvenserna.

Men man undrar om de här konsekvenserna har utretts. Uppriktigt sagt: När jag gick igenom konsekvenserna för kårerna såg jag att det inte står mycket om detta. Det står i praktiken ingenting om konsekvenserna, som jag ser det. I stället står det till exempel: "I övrigt får studentsammanslutningarna söka alternativa finansieringskällor samt anpassa verksamheten till de förutsättningar som kommer att gälla." Det är förstås en konsekvens att man är tvungen att dra ned på verksamheten. Och det förstod vi, men det är ändå inte rimligtvis en konsekvensbeskrivning. Det rimliga vore väl ändå att man beskrev vad det fick för konsekvenser för verksamheten – inte att den är tvungen att dras ned. Det förstår ju var och en.

Om man däremot lyssnar på studentkåren, vilket jag har gjort, hör man att det här kommer att bli ett hårt slag. Det kommer att innebära stora problem för kårernas möjlighet att bedriva ett vettigt studentinflytande och för studenterna de närmaste åren. Eventuellt kanske man kan hämta upp det senare, har det sagts mig. Jag är ändå full av respekt för de människor som jobbar på detta och ser och försöker anpassa sig till förutsättningarna, fast de är så bisarra.

En annan lite bisarr del i det hela är skattefrågan. Det är ju så att kårerna och nationerna vid Lunds och Uppsala universitet kommer att undantas från olika beskattningar. Det kan man ha olika åsikter om. Jag tror att det kan vara vettigt. Men det konstiga är den särbehandling som uppkommer i och med detta. Det skrivs uttryckligen i propositionen att detta inte gäller fakultetsföreningar vid Stockholms universitet, som i praktiken bedriver samma typ av verksamhet som nationerna vid Lunds och Uppsala universitet. Det är också så att det tidigare fanns nationer vid andra universitet. Skulle sådana starta kommer de inte att få det heller.

Kanske ännu konstigare är den särbehandling man gör av kårerna vid de högskolor och universitet i Sverige som inte har en statlig huvudman. Det gäller framför allt Chalmers och Jönköping. Där skriver man uttryckligen att de inte ska få någonting som de andra får. Man frågar sig varför.

Lagrådet har också varit mycket kritiskt mot den här uppdelningen, framför allt när det gäller fakultetsföreningar, och ser helt enkelt att det här inte är ett rimligt system. Jag är beredd att hålla med. Därför har vi också lagt fram ett förslag om att åtminstone kunna rätta till detta lite.

Förutom det lilla förslaget vill vi i Miljöpartiet att vi ska följa utredningen och att vi ska ge studenterna frihet i form av frihet från kårobligatoriet.

Men jag vill säga att ännu viktigare för oss i Miljöpartiet är den frihet som inte kommer med kårobligatoriets avskaffande, utan det är den ekonomiska frihet som vi föreslår i form av höjt studiemedel med 900 kronor bara på bidragsdelen. Det är en stor frihetsreform som är mycket viktigare, tror vi.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till reservation 2 och reservation 3.

Herr talman! Riksdagen har i dag att debattera förslaget om att avveckla kårobligatoriet. Innan jag går in på lite argumentation för detta ska jag bara framföra en hälsning från högskole- och forskningsministern att han önskade att vara med på debatten i dag – jag vill för protokollet säga att det var den tydliga ambitionen – men att debatten i kammaren i dag i tidigare ärenden har dragit ut på tiden så att han dessvärre inte har möjlighet att delta. Han är hemskt ledsen för detta.

Vi debatterar alltså att avveckla kårobligatoriet. En student vid ett universitet eller en högskola måste i dag vara medlem i en studentkår. Det är obligatoriskt, en skyldighet, en plikt, ett tvång – ett krav för att över huvud taget få studera vid högskola. Obligatoriets vara eller icke vara har varit en fråga på den politiska agendan under rätt lång tid. Frågan sträcker sig historiskt tillbaka till 1600-talet. På den tiden införde man ett obligatorium för att kunna hålla ordning på och övervaka studenterna. Situationen ser naturligtvis helt annorlunda ut för kårer och nationer liksom för studenterna i dag jämfört med hur det var för 350 år sedan.

En fråga som är aktuell och som varit uppe i några av de tidigare anförandena är principfrågan, om man tycker att det är rätt med ett obligatorium eller inte. Svaret från Moderaterna och kollegerna i alliansen är att vi inte tycker att det är rätt med ett obligatorium. Vi tycker inte att man ska tvinga personer att tillhöra en studentkår för att plugga vid en högskola. Det är självklart för oss att stå för föreningsfrihet – att kunna välja att vara med i en förening eller en sammanslutning. Lika självklart tycker vi principiellt att det ska vara att kunna välja att stå utanför om man så önskar.

Det förslag vi i dag diskuterar innebär att från den 1 juli 2010 ska obligatoriet att vara medlem i en kår eller en nation avvecklas och att man därigenom själv kan avgöra.

Jag tycker också att det kan vara på sin plats i samband med principfrågan att poängtera att det här inte innebär att vi på något sätt ifrågasätter vikten av studentinflytande och studenters deltagande i att utveckla utbildningar och lärosäten, tvärtom. Möjligheterna till inflytande är helt avgörande och en viktig förutsättning för kvalitetsarbetet på universitet och högskolor. Studiesocial verksamhet är också avgörande för att man som person ska få en bra studietid.

Jag är övertygad, herr talman, om att de här perspektiven går att kombinera: å ena sidan principfrågan att själv som en vuxen person kunna avgöra om man ska vara medlem i en förening eller inte, och å andra sidan att kunna ha och värna en bra studentverksamhet och goda möjligheter till inflytande. Det är också det jag tycker har möjlighet att ske med det förslag som vi i dag diskuterar och om några veckor ska besluta om i riksdagen.

Det här förslaget innebär i korthet att tvånget att vara medlem i en studentkår eller nation föreslås avvecklas från och med den 1 juli 2010. Det innebär också att studentkårer i framtiden på samma sätt som i dag har rätt att utse studeranderepresentanter i universitets och högskolors styrelser och i andra organ där så ska ske. Att alla studenter har rätt att tillhöra en studentkår innebär att 30 miljoner kronor avsätts varje år för att finansiera en grundläggande inflytandeverksamhet för kårerna. Det

blir också en fortsatt generös skattefrihet som få andra i det svenska samhället har del av.

Herr talman! Man kan också fråga sig om verksamheten och förutsättningarna för studentkårerna kommer att vara desamma med som utan ett obligatorium. Svaret på den frågan är naturligtvis nej. Med ett obligatorium är man garanterad intäkter och medlemskap, och utan ett obligatorium måste man förtjäna medlemmarnas förtroende på ett helt annat sätt än om man hade haft ett obligatorium.

Under det arbete vi har haft de senaste åren i utbildningsutskottet – utredningar och diskussioner med regeringen – och efter att vi behandlat den här frågan har vi mött väldigt många synpunkter från studentkårer och företrädare för studentkårer. Det finns en oro. Jag förstår det, herr talman. Man vet vad man har, men man vet inte vad riktigt vad man får. Jag tycker kanske att det har varit lite för många domedagsprofetior och halvtomma glas som vi har mött i den typen av diskussioner. Låt mig utgå från min egen erfarenhet som student. Efter ett mångårigt engagemang i en studentkår kan jag konstatera att det generellt är bra verksamhet som sker vid landets studentkårer och nationer. Verksamheten är bra och uppskattad. Man gör ett bra jobb, och jag tror att man har goda förutsättningar att klara sig också utan ett obligatorium i ryggen.

Det nya för kårer och nationer kommer att bli att man måste bli duktigare på att berätta om sin verksamhet. Man kommer att behöva bli duktigare på att beskriva på vilket sätt man gör skillnad för studenterna. Man kommer också att bli duktigare på att betjäna studenterna – kort och gott sammantaget att förtjäna medlemmarnas förtroende.

Det kommande året fram till den 1 juli nästa år kommer att ställa krav på omställning, höga krav. Det tycker jag att man kan vara tydlig med. Jag tycker också att vi med det här samlade förslaget ger en lång framförhållning. Vi avsätter pengar och har viss lagreglering och annat så att man känner till förutsättningarna framåt. Till det har regeringen aviserat att man fram till avvecklingen också kommer att ge någon typ av stöd för att hjälpa till vid omställningen.

Herr talman! Jag är övertygad om att om studentkårer och nationer går in i detta med kreativitet, med en positiv inställning och med rätt inställning kommer de att klara omställningen. Vi kommer fortsatt att ha en bra studentverksamhet för och av studenter.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 219 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Lars Hjalmered säger att man inte ska ifrågasätta studentinflytandet. Han är övertygad om att det går att kombinera. Jag tycker mig känna igen argumentationen. Hade vi inte en sådan diskussion om a-kassan? Avgiften till a-kassan skulle höjas och försäkringen skulle kraftigt försämrats. Folk vill ju gå med i a-kassan. Det är väl bra? 500 000 människor lämnade försäkringen. Nu står regeringen där mitt i lågkonjunktur och växande arbetslöshet med över en miljon människor som står utanför försäkringen. Det är allvarligt.

Nu säger man att det inte behöver bli så. Verksamheten kommer att gå vidare. Det krävs bara att man på ett bättre sätt berättar om verksam-

heten och betjänar studenterna lite bättre än vad Lars Hjalmered och jag gjorde när vi var aktiva i kåren.

Man måste inse att det Lars Hjalmered och regeringen nu gör, och som utredningen pekade på, är att man faktiskt ställer kostnaderna för studentmedverkan mot lärarledd undervisningstid. Det är vad man de facto gör på universitet och högskolor. Högscoleledningar kommer att för att upprätthålla någon form av studiesocial verksamhet och ett studentinflytande behöva ta pengar från grundutbildningsanslaget. Varför sade ni inte innan att det var er idé? Jag tycker att det är en dålig idé.

De frågor som måste ställas, Lars Hjalmered, är: Vilken beräkning har gjorts? Hur hög kommer avgiften att bli för att vara med i en studentkår? Det är avgörande för hur många som kommer att ha råd och tycka att det är värt att vara med i en studentkår.

Det går inte att klämkäckt säga att det går bättre med lite bättre information, att då kommer folk att vara med. Det här handlar om fattiga studenter som måste få vardagen att gå ihop. Vad är egentligen regeringens bedömning av hur många som kommer att vara med i studentkårerna i framtiden?

Anf. 220 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Det kommer en del invändningar från Mikael Damberg. Allt kokar ned till att Mikael Damberg och jag tycker olika i principfrågan. Mikael Damberg tycker att man måste vara medlem i en studentkår när man pluggar vid en högskola. Jag tycker inte så. Jag tycker att det är en principiellt viktig fråga att avveckla obligatoriet. Vi som vuxna personer som studerar ska själva avgöra om vi vill tillhöra en studentkår eller inte.

Du kan kalla mig naiv eller vad du vill, men jag tror att det finns goda förutsättningar. Jag kan se på min egen erfarenhet från många resor i landet till universitet och högskolor. Visst finns det en oro för vad som kommer att hända och hur detta ska falla ut efter en omställning. Men jag tycker att det finns goda förutsättningar. Det är en bra verksamhet, det är engagerade studenter och det är viktiga bitar. Det finns ett track record att falla tillbaka på där det framgår vad som har gjort skillnad, vad som har utvecklats, utbildningar, lärosäten och så vidare. Sammanvägt plockar vi hem principfrågan.

Det handlar om långsiktiga spelregler. Man ska som student ha rätt att vara med i en studentkår. Man ska ha rätt att utse studeranderepresentanter till universitets och högskolors styrelser och andra organ. Vi ger pengar till den grundläggande inflytandeverksamheten. Vi tydliggör också lärosätenas ansvar i detta. Vi säger att de har ett ansvar när det gäller mottagningsverksamhet, arbetslivskontakter och annat. Det behöver inte innebära att lärosätena i alla lägen själva ska utföra detta. Mycket kan ske som det gör i dag, det vill säga i dialog, i samverkan, med studentkårerna eller att studentkårerna sköter detta fullt ut.

Jag tycker att det är ett sammanvägt bra förslag som har goda förutsättningar att falla ut på ett bra sätt. Om man går in med kreativitet och rätt inställning till detta kommer kårerna att vara en uppskattad och bra verksamhet som kommer att ge goda resultat framgent.

Prot. 2008/09:122

20 maj

*Frihet och inflytande
– kårobligatoriets
avskaffande*

Anf. 221 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Det blir bara prat, Lars Hjalmered. Det är optimistiska tankar och kreativitet som ska lösa detta.

Regeringens egen utredare sade med anledning av direktiven till utredningen att det finns en påtaglig risk att reformen leder till en försvagning av och en försämrad kvalitet i både studenternas medverkan i högskolornas angelägenheter och den studiesociala verksamheten. Därför riggade han ett system för att garantera detta. Ni slaktar utredningens förslag och säger lite klämkäckt att med bättre information kommer detta att lösa sig.

Det är inte så verkligheten ser ut. Du vet hur medverkan i kårvalen ser ut och hur det ser ut med medlemskapet för de studentföreningar som finns bland de fackförbund som organiserar studenter. Du kan titta på hur Moderata ungdomsförbundets medlemsstatistik ser ut och hur mycket av intäkterna som de facto kommer från medlemsavgifter till de politiska ungdomsförbunden. Titta på idrottsrörelsen i Sverige. Det är inte så att de lever på enbart medlemsavgifter.

Vi har från samhällets sida tyckt att dessa organisationer spelar en viktig roll i våra samhällen, just nu när vi talar om kvaliteten i högskolan. Regeringens egen utredare har sagt att det måste vara på plats, annars finns det en risk att studentinflytandet slås sönder.

Men sedan slänger ni den utredningen i papperskorgen och lägger hela ansvaret på dem som sitter där uppe. Ni ska bli lite mer kreativa. Ni ska berätta lite grann om vad ni har gjort. Det Lars Hjalmered aldrig lyckades berätta för sina studentkompisar ska ni lyckas med. Det är ett sjyst spel med hjälp av studentinflytandet i Sverige.

Vilken beräkning har ni gjort? Vilken konsekvensanalys ligger till grund för förslaget? Hur hög kommer avgiften att bli för att vara med i en studentkår? Hur många kommer att vara med i studentkåren i framtiden i Lars Hjalmereds Sverige?

Anf. 222 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att Mikael Damberg drar ganska stora växlar på detta med tanke på att han bland mycket annat inte har koll på mitt eget engagemang i studentkårerna i Göteborg, i kårfullmäktige och andra organ och våra framgångar där. Det har varit på olika sätt.

Baserat på min egen erfarenhet vet jag att det finns viktig studentverksamhet i kårens regi och långt vidare än de studentpubar som nämndes. Det är en bred och bra verksamhet. Jag bedömer att det finns goda förutsättningar. Man har gjort skillnad på Chalmers, Göteborgs universitet och en lång rad universitet och högskolor runt om i landet. Studentkåren utgör en utomordentligt viktig verksamhet.

Du säger att det är tomma ord. Jag går in med tillförsikt och tror att studenterna kan ha ett fortsatt viktigt inflytande. Det blir en laglig grund att utse studeranderepresentanter. Det avsätts pengar för den grundläggande verksamheten. Det är generös skattefrihet och andra delar. Det lägger en grund. Det ska kombineras med det personliga ansvaret som student att vara med och finansiera den viktiga studerandeverksamheten. Vi får se hur det faller ut, Mikael Damberg.

Anf. 223 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Lars Hjalmered nämnde i sitt anförande att han inte ville ifrågasätta verksamheten. Tvärtom! Han menar att det går att kombinera studentinflytande och föreningsfrihet för studenter. Jag tror att det går att göra. Jag tror att det närmaste vi har kommit den lösningen är den utredning som presenterades tidigare men som regeringen nu helt struntar i.

Det blir lite ironiskt när man säger att det går att kombinera. Det kommer förslag på hur det ska kombineras. Sedan används det som argument när man låter bli att kombinera de två sakerna och bara satsar på föreningsfrihet. Det är inte fel, men varför inte garantera studentinflytande och studiesocial verksamhet också?

Jag kan inte låta bli att ställa en fråga, nu när Lars Hjalmered nämner kårerna i Göteborg. Jag som också är från Göteborg har pluggat på både Chalmers och Göteborgs universitet. Min bild är inte att kårerna är särskilt nöjda med detta. Jag skulle tycka att det vore intressant om Lars Hjalmered har fått en annan bild. Lars Hjalmered nämnde generös skattefrihet. Tycker Chalmers studentkår, som du har varit medlem i, att förslaget är en generös skattefrihet? Jag har fått information om att de anser att det här är ett riktigt dåligt förslag och är besvikna på att de ställs utanför och särbehandlas negativt. Det är väl ändå inte rimligt?

Jag skulle därför vilja veta vad ni menar med denna generösa skattefrihet, särskilt för Chalmers studentkår? Borde man inte ge studentkårerna en faktisk möjlighet med pengar också?

Anf. 224 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Principiellt går Lage Rahm och jag egentligen in lika i frågan, nämligen att vi ifrågasätter obligatoriet som princip. Jag tror att vi också går in med en värdering att vi tycker att det är angeläget och viktigt med studenters inflytande. Sedan kanske vi landar i lite olika slutsatser vad gäller utredningen och det konkreta förslag som vi i dag diskuterar. Men Lage Rahm ger sken av att det inte finns några stödstrukturer, att det inte finns några pengar och att det inte finns några lagförslag. Det är precis tvärtom.

Vi kommer att ha, som jag nämnde i mitt anförande, studententkårer i framtiden på precis samma sätt som i dag. De kommer att få möjlighet att utse studeranderepresentanter i universitets och högskolors styrelser och andra organ där så ska ske. Som student kommer man att ha rätt att tillhöra en studentkår. Vi avsätter pengar – men mindre än du önskar – till en grundläggande inflytandeverksamhet. Så visst sker det en del.

En del handlar om skattevillkoren, som Lage Rahm var inne på. Vi kan ta Chalmers som exempel. Deras skattevillkor ändras inte med det förslag som vi i dag diskuterar. Man kan tycka att det skulle ändras och att de skulle ha andra regler i framtiden än de har i dag. Men de facto är det så att de skatteregler som vid Skatteverkets bedömningar har inneburit att Chalmers studentkår inte har betalat någon skatt vare sig i år, förra året eller ett antal år tillbaka ändras inte med detta beslut. Om allting fortsätter och Skatteverket gör samma bedömning kommer det att vara skattefrihet för dem också i framtiden.

Det är alltså en generös skattefrihet för deras del och generösa skattevillkor i stort för landets studentkårer och nationer.

Anf. 225 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag förväntade mig nästan detta svar. Det är det enda svar som Chalmers studentkår har fått när de har frågat om detta.

Jag tycker ändå att det är rimligt att man inte särbehandlar studentkåren vid Chalmers tekniska högskola och vid Högskolan i Jönköping. Det är inte rimligt att man gör det.

Många hävdar att reglerna inte ändras i praktiken. Men det har inte ordentligt fastslagits av riksdagen vilka regler det är som gäller i fråga om detta. Detta har varit en experimentverkstad, och det har inte fastslagits. Jag tycker att det är att smita undan frågan att säga att det inte ändras. Det rimliga är väl ändå att man tar ställning i det här läget när det för första gången står tydligt att Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping inte ingår och att man tar ansvar för det beslut som man tänker fatta och hävdar att det är bra att de särbehandlas negativt. Det kan man tycka. Men jag tycker inte att det är rimligt. Jag trodde att Lars Hjalmered skulle hålla med mig på denna punkt.

Jag har aldrig sagt, och Miljöpartiet har aldrig hävdat, att det inte finns några stödstrukturer alls i fråga om detta och att man inte gör någonting alls. Det gör man. Det är klart. Det hade varit hysteriskt dåligt annars. Problemet är att man inte gör tillräckligt så att man faktiskt kommer att vara tvungen att antingen slå sönder studentinflytandet eller försämra kvaliteten på grundutbildningen. Det är inte ett rimligt val att ställa universiteten inför. Dessutom skulle det medföra att kårerna inte får tillräckligt självbestämmande.

Bara för att man är väldigt kritisk till en stor försämring behöver det inte betyda att den är vettig. Jag kan säga så här: Om ni gör en försämring men inte gör den absolut sämsta försämringen gör inte det saken bättre. Det är fortfarande en kraftig försämring.

Anf. 226 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Jag kanske tolkade Lage Rahm fel i hans första replik. Men det intryck som jag fick av det han sade var att det inte sker någon typ av stöd, lagreglering eller annat. Det är precis tvärtom. Sedan kan vi dividera om det är tillräckligt och så vidare. Men man har rätt att utse studeranderepresentanter, det avsätts pengar och man har fortsatt skattefrihet.

Jag ska förtydliga en sak beträffande Chalmers. Man kan säga att Chalmers borde lyftas in i dessa undantag som gäller för studentkårer och nationer vid statliga universitet och högskolor. Ja, det skulle man kunna framföra som en princip att förändra detta. Nu är det under översyn i största allmänhet. Men vi har bedömt att det inte är läge att göra detta i dagsläget utan landar i att allt annat är lika, och då förändras inte skattevillkoren för bland annat kårerna i Jönköping och Göteborg. Följande står också tydligt på de sista raderna på s. 18 i utbildningsutskottets betänkande 14 som vi nu diskuterar:

”Studentkåren vid fristående högskolor har hittills kunnat få skattebefrielse genom att de betraktats som allmännyttiga ideella föreningar. Skattereglerna för dessa kårer ändras inte på grund av beslutet om kårobligatoriets avskaffande.”

Jag tycker att det är ganska klart och tydligt vad det är som gäller i Chalmers- och Jönköpingsfallet.

Anf. 227 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Lars Hjalmered pratar om att detta är rätt och fel. Detta är inte någon filosofifektion om vad som är rätt och fel. Detta handlar om en realitet för människor som representerar studenter precis som Lars Hjalmered och jag representerar våra medborgare. Det är deras vardag.

Vi vet att studenterna inte alltid har det så lätt. Jag kan förstå att du är från en elit och att de studenter som ni representerar kanske inte behöver detta stöd.

Men när jag gick på universitetet hade jag själv egentligen inte behov av någon studentkår. Däremot behövde mina vänner det, och de var inte ens från ett annat land, utan de var från detta land. Här finns det också ett mycket hierarkiskt system. Även på universitet och högskolor finns det en maktelit. Därför är det viktigt att dessa studenter har representanter som är oberoende. Det är det som är viktigt.

Lars Hjalmered menar att det finns pengar. Ja visst, men dessa pengar räcker inte. Utredaren och remissinstanserna säger att detta inte räcker. Det säger vi också. Varför lyssnar ni inte på detta?

Anf. 228 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Amineh Kakabaveh pratar om en elit som jag och kanske mina allianskolleger tycks företräda. Jag vet inte riktigt varifrån hon har fått detta. Det känns som en rätt skev uppfattning, om jag ska vara tydlig och klar på den punkten.

Det förslag som vi lägger fram tycker vi är sammanvägt, där vi plockar bort kårobligatoriet och där vi tydliggör vilka lagliga, ekonomiska och andra förutsättningar som ska gälla framgent. Det innebär att man förändrar förutsättningarna för landets studentkårer och nationer och att de behöver jobba annorlunda.

Mikael Damberg gjorde sig lustig över att det sägs att det gäller att förtjäna medlemmarnas förtroende och prata om vad man gör. Jag tror att det är rätt viktigt. Det betyder inte att man inte har gjort det i dagsläget. Men jag tror att det kommer att ställa ökade krav på att beskriva på vilket sätt man gör skillnad för studentkollegerna, att beskriva sin verksamhet och ge god service.

Jag tycker återigen att det är viktigt att man tydliggör lärosätenas ansvar till exempel när det gäller mottagningsverksamheten. Det är viktigt att studenter kommer in på högskolan på ett bra sätt. Det är viktigt att man tydliggör lärosätenas ansvar när det gäller arbetslivskontakter.

Men detta innebär inte, som jag nämnde förut, att lärosätena själva måste göra alla dessa uppgifter. Det kan ske i dialog med studentkårer och nationer. Man gör det tillsammans, eller också utför studentkåren själv denna typ av uppgifter. Men ytterst är det lärosätets ansvar. Då tycker jag att det blir en bra kombination av en viktig roll för studenterna med ett inflytande – påverka och jobba med utbildningens utveckling – och ett tydliggörande av vad som är lärosätets ansvar i detta. Vi tillför pengar, ger en laglig grund och annat för att lägga en grund för att det fortsatt ska kunna vara en bra verksamhet.

Anf. 229 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Jag ska förtydliga vad jag sade. Om man bor i Täby och i andra områden i till exempel Stockholm, vilket gäller även andra städer,

kanske studenterna har det gott ställt och inte behöver detta stöd när de går på universitetet. Men arbetarklassens barn behöver faktiskt stöd. När jag gick på Socialhögskolan gällde exakt detta. Det innebär inte att arbetarklassens barn per automatik får problem. Men det är oftast de som hamnar i olika situationer och behöver representanter som är på deras sida.

Har man pengar och har man kontakter klarar man sig alltid. Därför är det viktigt för mig som är vänsterpartist och socialist att också tänka på dessa aspekter. Det handlar inte minst om att vara oberoende. Här pratar man om inflytande när de flesta studentkårer och universitetslektorer från Lund, från Borås och från olika delar av Sverige har hojtat till. De säger nej till detta. Vänta, pengarna räcker inte! Omställningen kan ta lång tid. Det här kommer att försämra situationen.

Det är ett frivilligt engagemang som ingen är beredd att betala för, inte högskolorna, inte staten, inte någon annan. Det är precis som du, Lars, som inte frivilligt vill betala extra skatt. Därför är det viktigt att försöka se till att man bevarar den möjlighet som finns tills man hittar en bättre lösning. Det är det vi i Vänsterpartiet har tyckt från början. Det är precis i enlighet med utredarens förslag. Därför är det viktigt att i dag se till att det här inte genomförs. Det är inte bra för studenterna.

Anf. 230 LARS HJÄLMERED (m) replik:

Herr talman! Jag ska inte vidga dagens debatt på annat sätt än genom att säga att jag fortfarande tycker att Amineh Kakabaveh går ut lite snett när hon pratar om eliten och vilka personer det är man företräder. Det som genomsyrar alliansens skolpolitik är att vi fokuserar på kunskap för att möjliggöra klassresor i framtiden. Skolan har cementerat skillnader, och bakgrunden har större betydelse. Det är någonting som genomsyrar vår utbildningspolitik. Det är det vi håller på att förändra.

Amineh Kakabaveh säger också att ingen är beredd att betala för verksamheten. Jag tror att det är precis tvärtom. Då pratar jag inte om 30 miljoner skatte kronor varje år, utan om det faktum att min bild i grunden är att studentkårer och nationer har en fantastiskt bra och uppskattad verksamhet med duktiga personer som är engagerade, som gör skillnad och påverkar, som tar enskilda studenters sak och driver mot högskolan och som är med och påverkar hur man kan utveckla olika utbildningar och förbättra lärosäten. Jag tror att det finns en god förmåga att vara med och betala för detta, för det är viktigt, och man gör skillnad.

Anf. 231 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Vi debatterar utbildningsutskottets betänkande *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*. Det är inte första gången detta ämne är uppe för debatt i denna kammare.

Jag vill betona de grundläggande värderingar som ligger till grund för det här förslaget, nämligen dem vi kan se i rubriken. Namnet på propositionen visar tydligt vad det handlar om, nämligen frihet och inflytande.

Centerpartiet anser, liksom alliansregeringen, att rätten att själv få bestämma om man vill tillhöra eller inte tillhöra en sammanslutning är av grundläggande principiell betydelse i ett demokratiskt samhälle. Det är därför angeläget att kårobligatoriet nu avskaffas och ersätts av modernare former för studentinflytande.

Jag är övertygad om att frivilligheten kommer att stärka kårernas legitimitet och stärka studentinflytandet. Det handlar inte om att man inte ska vilja vara medlem i kåren, utan det handlar om andra saker, om andra värden.

Staten kommer också fortsättningsvis att ersätta kårerna för att möjliggöra en struktur för studentinflytande och utbildningsbevakning. Den summa per student som ersätts kan tyckas låg jämfört med den utredning som gjordes, och det har varit tydligt tidigare i debatten. Men regeringen bedömer att det ska räcka för att bedriva en grundverksamhet med studentinflytande.

Meningen är inte att staten ska täcka samtliga kostnader som kårerna har i dagsläget, utan att man via en medlemsavgift med mera ska svara för en del av kostnaderna. Jag har stor respekt för de farhågor som bland annat SFS har lyft fram i det här ärendet. Givetvis kommer vi att följa på vilket sätt man arbetar med detta framöver för att se att studentinflytandet kan fortsätta att vara starkt.

Herr talman! Enligt propositionen bör universitet och högskolor ha ett tydligt ansvar för studiesociala insatser som är kopplade till utbildningen. Förutom det som står i högskoleförordningen om att lärosätet har att ansvara för att studenterna har tillgång till hälsovård, särskilt förebyggande hälsovård, för att främja studenternas fysiska och psykiska hälsa framhålls ytterligare några områden där lärosätenas ansvar bör preciseras. Det gäller information i frågor som rör studiestöd, socialförsäkringar med mera, mottagningsverksamhet och arbetslivskontakter. Här måste lärosätena ta sitt ansvar.

Herr talman! Det blir en spännande men nog också ganska jobbig tid för de förtroendevalda i kårerna runt om i Sverige. Jag vet att man har börjat förbereda sig, och det är bra. Det har påtalats att tiden är knapp och att man behöver stöd i omställningen. Då är det bra att det från departementets sida förbereds stöd under omställningsperioden för att stötta dem som genomför den.

Det spännande måste ändå ligga i att vara med och utveckla ett mer modernt studentinflytande, att hitta nya former och utveckla det som tidigare har varit bra och lyfta det vidare med i arbetet. Vi kommer givetvis att följa utvecklingen, liksom regeringen kommer att göra och vi förutsätter att Högskoleverket men också varje lärosäte kommer att göra. Därför finns det ingen anledning att i dagsläget besluta om en utvärdering inom en viss tid av reformen.

Jag vill avsluta mitt inlägg med att betona att studentinflytandet är lika starkt reglerat nu som tidigare. Kårerna ska vara kvar, för de gör ett mycket viktigt arbete.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande UbU14, *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*.
(Applåder)

Anf. 232 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! När jag lyssnade på Ulrika Carlsson funderade jag på ett antal olika högskolestäder runt om i Sverige. Skövde är årets studentstad, har fått en enorm utveckling och har utvecklats väldigt positivt. Det är en framtidsinriktad stad som har stort självförtroende. Ronneby, Kristianstad – man kan se det på fler ställen. Vad vore dessa studentstäder utan

studentkåren? Vad hade hänt med utvecklingen av de här städerna om vi inte hade haft starka studentkårer som varit med och drivit och stimulerat utvecklingen, haft idéer och varit med och samarbetat med både universitet och högskolor, men också med stad och kommun? Vad vore Visby och Gotland utan studentkåren och deras organisering? Vad hade hänt med utbildningen där? Ser Ulrika inga kopplingar mellan detta? Ser hon inte att studenternas engagemang har betytt oerhört mycket för de här studentorterna?

Då blir det lite provocerande, måste jag säga, att det är ”spännande” att nu bli av med fyra femtedelar av sina intäkter. Det är ett intressant sätt att beskriva saker och ting på – det är ”spännande”. Hoppas att man hittar några andra intäkter, så att man kan bedriva sin verksamhet. Det är spännande!

Jag vänder på frågan: Tror du att det blir bättre eller sämre studentinflytande om man tar bort fyra femtedelar av de fasta intäkterna? Om det blir sämre, varför skrev ni då i direktiven till utredningen att den här förändringen skulle göras med lika eller bättre studentinflytande?

Anf. 233 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag är den första att skriva under på att högskolan och studentkåren har betytt mycket för Skövde, varifrån jag själv kommer, vilket Mikael Damberg är mycket väl medveten om. Självklart är det ett bra exempel.

Jag har också vid ett flertal tillfällen haft kontakter i just denna fråga med studentkårerna. Jag har stor respekt för de svårigheter som man lyfter fram. Sedan kan du stå och vara lustig över att jag tycker att det är spännande. Men att gå in i ett förändringsarbete har en viss form av spänning med sig utifrån att man också är med och formar strukturer för ett framtida modernt studentinflytande. Det är på det sättet det här är uppbyggt. Vi ger möjligheten framåt.

Jag nämnde i mitt anförande att jag tror att det kommer att bli en tuff period och att det kommer att behövas stöd genom olika insatser. Därför är det bra att departementet bland annat när det gäller omställningen presenterar ett stöd. Men det är också viktigt att studentkårerna själva är med och utformar det kommande stödet. Därför tror jag att det är bra att den här tidsperioden inte är alltför lång, eftersom det sker en omsättning också i studentkårerna, så att man kan genomföra det här arbetet med ett ganska sammansvetsat lag.

Jag skulle vilja säga så här: Jag tror inte att det blir bättre på alla områden. Jag tror inte heller att det blir sämre på alla områden. Det kommer säkert att bli bättre på en del områden och sämre på andra områden. Men så blir det i ett utvecklingsarbete.

På det här sättet tror jag att man kan stärka studentinflytandet. Precis som jag påtalade är det lika starkt reglerat som tidigare.

Jag ser med tillförsikt fram emot att studenterna kommer att ta sin del för att utveckla det. Jag ser med minst lika stor tillförsikt fram emot att också lärosätena tar sin del. Jag vet att Högskolan i Skövde uppskattar den kår som man har vid sitt lärosäte och att Skövde kommun också uppskattar den. Det är därför som man har byggt upp den goda samverkan som man har med kåren, och man stöttar den på olika sätt.

Anf. 234 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker fortfarande att det blir intressant att säga ”spännande” när man står inför en ganska dramatisk neddragning av verksamheten. Det blir lite nyspråk över det hela. Då blir också modernt lika med mindre.

Ett modernt studentinflytande heter egentligen mindre studentinflytande, enligt Centerpartiet. Det tycker jag är lite tråkigt. Regeringens egen utredare har nämligen skissat på ett program som visar på vad som krävs för att behålla ett starkt studentinflytande i Sverige.

Nu gör regeringen och de borgerliga partierna en helt annan bedömning och drar kraftigt ned på detta. Då måste jag dra slutsatsen att det blir mindre studentinflytande. Då tycker jag att man ska säga ”mindre” snarare än ”modern”.

När det gäller omställning har utredaren också pekat på att det behövs en omställningsperiod för att kårerna ska klara av detta. Nu underkänner ni er egen utredning igen och säger att det är bra att det är så kort tid, och det är bra att det inte görs någon utredning av konsekvenserna av detta. Det här får följas lite lojt.

Jag tycker att det blir lite nyspråk över det hela.

Jag tror på studentkårerna och engagerade studenter. Jag tror att de kommer att göra underverk trots en väldigt svår situation. Jag tror verkligen det.

Jag tror också att lärosäten kommer att ta sin del av ansvaret. Men att lärosäten tar sin del av ansvaret betyder ju att lärosäten ska ta pengar från utbildningsanslagen, det vill säga från kvaliteten i undervisningen, för att ge till studentkårer.

Studentkårer ska nu sitta och förhandla och säga så här: Vi tycker att det är så viktigt att vi upprätthåller det här studentinflytandet, så nu måste vi ha mindre lärarresurser för att vi ska få mer resurser för att upprätthålla studentinflytandet.

Det är en ganska elak förhandlingsposition att sätta i händerna på Sveriges studentkårer. Det blir inte så oberoende studentkårer när de är helt beroende av en högskolas välvilja.

Om lärosätena tar sin del av ansvaret undrar jag: Varför ska man inte ge kompensation till lärosätena för att de tar sin del av ansvaret?

Vi har haft hur många kvalitetsdiskussioner som helst i den här kammaren. Då borde det vara så att om vi vill att lärosätena ska ta ett ökat ansvar för kvaliteten ska de också få pengar för det. Det är så vi brukar diskutera.

Anf. 235 ULRICA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! Jag undanber mig att man lägger ord i min mun. Jag har inte sagt att det är bra att man inte gör en konsekvensbeskrivning, som Mikael Damberg insinuerade alldeles nyss.

Jag håller inte med om att modernt är lika med mindre. Man kommer att få koncentrera sig och kanske skära bort en del av verksamheten, men studentinflytandet är fortsatt oerhört viktigt för att kåren ska kunna arbeta bra för det samhälle man finns i, för den högskola man finns i, framför allt när det gäller studentperspektivet på det hela.

Sedan gällde det högskolans välvilja och vad som skulle ställas mot varandra och att det handlar om budgetmedel. Men när det gäller budget

Prot. 2008/09:122

20 maj

*Frihet och inflytande
– kårobligatoriets
avskaffande*

får man göra olika prioriteringar. Också utredaren gjorde den prioriteringen att han finansierade den här reformen med ett antal utbildningsplatser. Också där kan man se att det för studenternas del inte vore intressant att dra ned antalet utbildningsplatser. Därför är det komplicerat när du ska göra prioriteringar i alla former av verksamheter.

Jag har förtroende för att högskolorna respekterar sina kårer och att man vill ha fria kårer. Det är det som ger en spänst i utvecklingen av studentinflytandet.

Jag tror inte att den process som man nu inleder kommer att bli smärtfri, men jag tror att den kommer att kunna leda till att vi får ett modernt studentinflytande. Det behöver inte betyda att modernt är lika med mindre, utan det handlar om ett utvecklat studentinflytande som vi på olika sätt kan följa och vara beredda att också stötta på olika sätt.

Anf. 236 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Ulrika Carlsson nämnde en hel del saker. Ulrika Carlsson nämnde att regeringen bedömer att den här nivån skulle vara bra. Vad grundar sig den bedömningen på?

Vad är det som är bra i att ge en tredjedel av utredningens förslag, som redan det blev kritiserat för att det kanske var för lite resurser? Vad kan man möjligtvis hitta på för beräkning som gör att det här skulle vara den rimliga nivån?

Ulrika Carlsson nämnde att man ska ersätta kårerna för att möjliggöra studentinflytandet. Men tänk om studentinflytandet inte möjliggörs av så här lite pengar utan att det behövs mer och att man då är tvungen att ta från studenternas utbildningar! Vad är rimligt i det?

Jag måste också vända mig mot Ulrika Carlssons benämning, att man ska jobba med ett framtida modernt studentinflytande. Var ligger det moderna i att minska pengarna till studentinflytandet så kraftigt, i att minska resurserna till studentinflytandet? Vad är det roliga och moderna i detta?

Tänk om man då skulle ha ett ultramodernt studentinflytande! Det måste ju vara ett studentinflytande där kårerna är tvungna att betala till staten för att få ynnesten att leva upp till högskolelagen.

Jag är fullt medveten om att den borgerliga regeringen inte föreslår något ultramodernt studentinflytande, men jag tycker att det är illa nog med ett modernt.

Jag skulle vilja veta: Hur gör regeringen bedömningen att det här är en bra nivå?

Anf. 237 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! Ja, om det är illa nog med ett modernt studentinflytande vet jag inte riktigt hur vi ska diskutera, om vi enbart ska stå här och leka med orden.

Just när det gäller studentinflytandet var jag i mitt anförande inne på att det är lika starkt reglerat som tidigare. Men man kommer också att hitta nya former.

När man gör en rimlig bedömning är det 105 kronor per student som är den statliga insatsen. Jag tror inte att kårerna kommer att nå en 100-procentig medlemstillströmning, men jag tror att man kommer att ha en god chans att generera medlemmar till sina kårer. Och i den kåravgift

som man får in finns också en del som bidrar till att utforma ett modernt studentinflytande.

Man får jämföra helheten när det gäller detta och inte bara lyfta ut olika delar och vända dem mot varandra.

Anf. 238 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Jag håller helt med om att man ska titta på helheten, och jag hoppas att Ulrika Carlsson inte menar att jag inte gjorde det.

Enligt alla andra bedömare av någon relevans på det här området som jag har hört talas om är det här alldeles för lite pengar. Det är regeringen som bedömer att det är alldeles lagom. Då kan man ifrågasätta varifrån man har fått den bedömningen.

Jag är fullt medveten om att det är 105 kronor som är den statliga insatsen. Jag tror i och för sig inte att det blir 105 kronor i längden om man ska fortsätta att ha 30 miljoner. Med ett ökat antal studenter och ett fast anslag blir det knappast ens 105 kronor.

Men frågan är: Vad baserar man det här på?

Det är klart att Ulrika Carlsson, när hon ska försvara den här propositionen, tror att det kommer att bli bra. Men var finns det någon form av kunskapsbaserat antagande och inte bara ett trosbaserat antagande? Det är väl rimligt att det är det vi ska jobba med här i riksdagen.

Så vitt jag har kunnat se av de erfarenheter som man har från Australien och så vidare är det inte så att man får lika mycket resurser eller att studentinflytandet blir lika bra om man inte gör något vettigt av det.

Jag vill precis som de borgerliga partierna att vi ska ha föreningsfrihet. Men frågan är: Vilket pris ska studenterna behöva betala för det? Är det inte rimligare att staten betalar lite för det här?

95 miljoner kronor är inte så mycket i statsbudgeten. Det ska inte föraktas. Men är inte det ett rimligt pris att betala ytterligare för att vi ska kunna ha ett studentinflytande som fungerar?

Anf. 239 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! Det var lite olika siffror. Visst förstår jag att det inte blir lika mycket per student om det blir ett ökat antal studenter och man inte ökar stödet. Det är ganska enkel matematik.

Jag förutsätter att vi självklart kommer att följa utvecklingen framöver och också se på vilket sätt som studentinflytandet utvecklas.

Vi vet att vi står inför demografiska förändringar, och vi vet att söktrycket på högskolan ökar. Det är självklart att vi också måste följa den här frågan, på vilket sätt man kan se till att det finns en möjlighet att också växa här.

Jag uppskattar att Miljöpartiet också står för föreningsfriheten. Det är bra. Australien nämns som ett exempel och har nämnts ett antal gånger i debatten. Ska man göra en enskild jämförelse med ett enskilt annat land är det detta material vi har fått till oss från SFS. Då är det klart att man måste titta på det, men det finns också andra delar att titta på.

När man gör en rimlig bedömning kan det inte alltid finnas en exakt matematik bakom när det gäller på vilket sätt man ska göra det. Regeringen har landat i att det här kan vara en rimlig bedömning.

Vi vet inte hur många studenter som kommer att ansöka om medlemskap i kårerna, men säg att det skulle vara 70–75 procent. Då bidrar det

till en stor del. Det är alltid farligt att nämna siffror av olika slag, men om vi ändå skulle tro att kårerna attraherar med sitt viktiga arbete är det en bra bedömning.

Anf. 240 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Ulrika Carlsson nämner i anförandet och replikerna att det är viktigt med studentinflytande och oberoende. Det är mycket lättare sagt än gjort. Det är jättebra att enskilda ledamöter från olika partier har samma önskan som vi. Problemet är att det inte är så i verkligheten. Det kommer inte att vara så.

Vi pratar om oberoende, eller hur? Då tänker man på kvaliteten i utbildningen. Man tänker på själva förhållningssättet i beroenderelationen för studerande och kårrepresentanter när högskolorna eller universiteten ska finansiera det. Hur tänker man på kvaliteten?

Vi har allihop, säkert ni också, fått massor med information. Det som jag själv tycker är intressant är att kårobligatoriet har utretts fem gånger under 35 år. Under de 35 åren har det varit både rödgrön majoritet och högerallians, men ingen har hittills under 35 år kunnat ha en klar och tydlig linje. Varför skyndar ni på detta när man faktiskt har erfarenhet under 35 år?

Anf. 241 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! Jag har svårt att alltid måla upp ett motsatsförhållande. Ökad kvalitet talar Amineh Kakabaveh om. En ökad kvalitet också i studentinflytandet ser jag som naturligt att man från lärosätets sida och självklart från studenternas sida ser som ett gemensamt intresse. Jag förstår inte riktigt att man alltid ska måla upp ett motsatsförhållande.

Jag är fullt medveten om att det inte alltid fungerar. Man bör verkligen se till på vilket sätt man som studentkår kan känna att man har ett reellt inflytande. Det är oerhört viktigt.

Visst är det lättare sagt än gjort att vilja förändring. Det är därför alliansregeringen nu sätter i gång den process som kan bli en förändring mot ett fortsatt gott studentinflytande men i delvis nya former. Vi tar bort den rest som kårobligatoriet är, kopplat till att vi har en syn på föreningsfrihet.

Anf. 242 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Hur kan Ulrika Carlsson tala om den rest som är kvar? Det arbete som de gör är väldigt uppskattat och ambitiöst. Det är mycket tid som de lägger på sitt arbete. Och de har gott inflytande.

När de själva har finansierat det har de inte fått gott inflytande, men nu ska de ha det när någon annan finansierar det. Det är det som jag pratar om. I verkligheten är det alltid annorlunda än att stå här i talarstolen och prata om det.

Det är en bra ambition. Det finns också en god vilja. Men verkligheten är inte så, Ulrika Carlsson. Det vet både du och jag, alla dina vänner och mina vänner och de som tittar och lyssnar på oss. Så är det inte. Det ger inte gott inflytande. Om man går till kårerna och studenterna strävar de fortfarande efter att vara oberoende och själva betala. Nu när de inte ska betala, hur ska det gå till? Staten går inte heller in med full finansiering. De ska vara beroende av universitet och högskolor.

Du svarar inte på min fråga. Jag sade att under 35 år har man fem gånger utrett denna fråga. Man har inte kommit till rätta med den. Vilken anledning finns det just i dag under en krissituation?

Ni menar från er sida att ni gör förändringar. Det är sant att ni gör förändringar, men på bekostnad av de flesta människor. Det är bara en minoritet som gynnas av de förändringar som högerregeringen genomför. Det är viktigt att komma ihåg det.

*Frihet och inflytande
– kårobligatoriets
avskaffande*

Anf. 243 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! Jag är ledsen om jag var otydlig i min senaste replik, allt för att korta tiden i denna sena timme när vi ändå ska försöka få fart i debatten. Kårobligatoriet är en rest. SFS är absolut ingen rest – det vill jag betona. Studentkåren är en framtidsinriktad organisation och ingen rest från något gammalt, men själva obligatoriet, att du inte själv som student har möjlighet att välja om du ska vara medlem eller inte, är resten. Jag hoppas att jag gjorde det klart nu.

Under 35 år har man inte kommit till rätta med detta. Varför ska man då göra det nu? Det kan tyckas vara en något märklig fråga. Bara för att man inte har kunnat lösa en fråga på lång tid ska man inte hitta någon lösning nu heller.

Att det är kristider behöver inte vara en intäkt för att man inte ska göra någon förändring, att det är en tid av omvälvning på många olika sätt. Du vet liksom jag att vi har ett antal andra utredningar när det gäller den högre utbildningen, autonomiutredning och befattningsutredning. Det finns många utredningar på det här området. Den här regeringen har faktiskt bestämt sig för att man vill något mer, att man vill en förändring och att man vill en förbättring med det man vill göra.

När det gäller resurstilldelningen till kårerna i den här specifika frågan kan det, som jag nämnde i mitt inlägg, tyckas vara en låg siffra. Men det är inte den enda del som kommer att finansiera kårernas arbete. Högskolorna, förutsätter jag, kommer att ha ett intresse av att göra detta men också den enskilde studenten som ser nyttan och nöjet med att vara med i kåren.

Jag vill bestämt ta avstånd från att regeringens politik bara skulle gynna en minoritet. Att det går bra för Sverige gynnar alla som bor i Sverige.

Anf. 244 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! När man talar med studenter i olika åldrar om vad studentkåren betyder för dem blir det väldigt olika svar. För en ung ny student i Lund, en novisch som det heter där, är kanske nationernas utbud av nöjen, pubar och så vidare det absolut viktigaste och en självklar anledning till att gå med i en nation och en kår även om man inte är tvungen.

Andra framhåller att det är viktigt och tryggt att känna att studentkåren eller nationerna kan hjälpa dem när de råkar ut för trakasserier, diskriminering eller olika typer av studieproblem. Många framhåller kårernas utbildningsbevakning, att det är väsentligt att studenterna jobbar med utvärderingar, att deras kritiska röst hörs när det gäller tentor, handledning med mera.

Sedan har vi ett antal människor som inte har en aning om vad kårerna sysslar med, även ett antal studenter som aldrig kommer i kontakt med dem. Det finns rätt många studenter som tycker att studentkårer är fullständigt meningslösa. Själv delar jag inte den uppfattningen, inte alls – tvärtom. Jag tycker att kårerna och nationerna utför en oerhört viktig verksamhet. Den är uppskattad av många studenter – inte av alla.

Jag är också övertygad om att det är en verksamhet som ska ha offentligt stöd. Det är framför allt tre uppgifter som vi ser som kärnan i kårernas verksamhet. Det är utbildningsbevakning, studentinflytande och social verksamhet.

Historiskt var kårerna och nationerna en del av universitetet med vissa uppgifter. De hade monopol på att organisera studenter, och det var en inspektor som övervakade studenterna.

Det har utvecklats och blivit ett slags intresseföreningar i modern mening som på olika sätt tillvaratar medlemmarnas intressen. Det är där vi kommer fram till att den moderna roll som kårerna har inte är förenlig med föreningsfriheten. I Sverige ska ingen behöva vara med i en förening, vare sig facklig eller politisk. För en liberal är den utgångspunkten både självklar och viktig.

Som flera har sagt har kårobligatoriet diskuterats många gånger. För oss som är engagerade i frågan och tar frågan om studentinflytande på allvar handlar det om att göra en avvägning mellan studentinflytande och rätten till föreningsfrihet och försöka maximera dem.

Sedan jag började arbeta med de här frågorna i riksdagen menar jag att en förutsättning för att avskaffa obligatoriet måste vara någon form av statligt stöd som kompenserar för en förmodad medlemsminskning. Denna åsikt har inte varit självklar för alla människor. Det har varit delade meningar om statens skyldighet att över huvud taget stödja studentkårerna.

Nu föreligger det ett förslag som innebär att regeringen slår fast principen om statligt stöd. Godkända studentkårer ska ha statligt stöd eftersom de fyller en viktig uppgift. Kårerna får behålla en stor del av sina skattelättnader och nationerna får behålla alla sina skattelättnader.

Nationerna i Uppsala och Lund är något unikt. De spelar en mycket central roll för den studiesociala verksamheten. De har även ett kulturhistoriskt värde, och de har historiska rötter. Det är viktigt att de får behålla detta.

När vi började diskutera det här för fem, sex år sedan menade människor att det var omöjligt att behålla skatteförmånerna. Det visade sig att det inte var det.

Studentkårerna har naturligtvis en omställningsperiod framför sig. Utbildningsdepartementet arbetar för närvarande med att försöka göra praktiska insatser på olika sätt för att underlätta för studentkårerna i omställningsarbetet. Utskottet framhöll det också i texten.

Jag fick i dag reda på att regeringen har avsatt en del resurser för att hjälpa framför allt Sveriges Förenade Studentkårer med omställningsarbetet nästa år. Vi ser fram emot att få närmare besked om det. Det är ändå ett beslut på gång.

Jag har haft en hel del kontakter med olika studentorganisationer när det gäller detta. Det är självklart att många känner oro inför förändringen.

Jag lyssnar mycket noga på vad Sveriges Förenade Studentkårer och andra kårer har att säga, bland annat i Lund där jag bor.

Det är viktigt att lyssna på kritiken. Det är viktigt att följa utvecklingen de närmaste åren.

I princip anser ju studentorganisationerna i sina remissvar att det behövs ungefär tre gånger så hög ersättning per student som staten nu är beredd att ge. Deras ekonomiska analys utgår från att det blir en oerhört kraftig medlemsminskning. Jag är inte lika säker på att det behöver bli det.

Man kan diskutera nivån och kanske om ett eller två år komma fram till att man bör förändra den. Men man ska inte från början utgå ifrån att den ekonomiska ersättningen ska motsvara ett medlemstapp på hundra procent. Det vore en mycket märklig inställning.

Jag vill i detta sammanhang deklarera att jag i det politiska arbetet kommer att fortsätta arbetet med att skapa förståelse för kårernas arbete och se till att det bibehålls och utökas. Jag vill också att riksdagen ska följa utvecklingen och, om det är nödvändigt, diskutera andra ekonomiska prioriteringar. Men det är en senare fråga.

Samtidigt hoppas jag och tror att kårerna antar utmaningen och lyckas locka åtskilliga frivilliga medlemmar som är beredda att betala medlemsavgift.

Fru talman! Studentkårerna har med det här förslaget kvar sin rätt att organisera studentrepresentation på olika nivåer i högskolan. Det är bra. På det sättet lyckas vi garantera både studentinflytande och frivillighet. En godkänd kår får ensamrätt att utse studentrepresentanter, precis som i dag. Studenten får däremot välja att vara medlem och påverka kårens arbete eller välja att inte vara med och inte ha inflytande.

I dag väljer ganska många att inte vara med och därmed inte ha inflytande, men de måste ändå betala medlemsavgift. I andra sammanhang brukar alla diskussioner om terminsavgifter för till exempel utländska studenter vara något mycket förkastligt. Däremot accepterar tydligen oppositionen självklart den obligatoriska terminsavgift som kåravgiften innebär. Det är ologiskt.

Riksdagen visar, som sagt, med det här beslutet att man anser att studenternas organisationer har en viktig roll att spela. Det är, som framhölls tidigare, ingen total avreglering. Kårer och nationer får en mycket speciell och mycket gynnad situation i förhållande till allmänna frivilliga organisationer i övrigt.

Även om man kan ha olika åsikter om summan av de resurser som förs över till kårerna handlar det inte om en total avreglering, och det handlar inte om att kårerna lämnas åt sitt öde. Den principen slås fast i och med den här propositionen.

Med dagens förslag slår riksdagen fast att kårernas arbete med studentinflytande, utbildningsbevakning och studiesocial verksamhet ska få förutsättningar att fortsätta. Regering och riksdag tycker att det är angeläget att stödja det.

Med detta beslut slår vi också vakt om kårers och nationers kulturhistoriska roll, inte minst i de gamla universitetsstäderna. Samtidigt slår vi fast att även studenter har föreningsfrihet och själva får välja om de ska vara med eller inte.

Med det yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 245 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! I ditt anförande, Ulf Nilsson, nämner du föreningsfrihet och att det är viktigt. Studentkårer och deras förening är inte vilken förening som helst. Det är en väldigt viktig verksamhet som påverkar utbildningen. Vi som utbildar oss påverkar framtiden. Det är framtidens Sverige.

Ni är så måna om ett Sverige för alla. Om det inte finns möjlighet till finansiering så låt eleverna betala själva för att påverka innehållet och kvaliteten i utbildningen. Därmed ökar ju deras inflytande. Det är skillnaden mellan den här föreningen och andra föreningar.

Det handlar inte om festande och konserter. Det handlar om utbildning och framtid.

Personligen tycker jag att det var jättebra att jag betalade. Man får ju en utbildning. Då är det inte dåligt att betala. Då lär man sig att det är viktigt. Det är min framtid det handlar om.

Varför är det så dåligt nu när det inte finns andra alternativ?

Anf. 246 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Amineh Kakabaveh säger att det här är så viktigt att här gäller inte föreningsfriheten. Det är en rätt märklig slutsats. Visst är det viktigt. Det är viktigt för studentinflytandet.

Det är också viktigt för festandet, som Amineh Kakabaveh sade att det inte var. Jag kommer från Lund, och där hade man spex – mycket praktfulla men också mycket roliga – som så småningom hamnade i litteraturhistorien. Det görs väldigt mycket både roliga, bra och viktiga saker i studentsammanhang.

Vänsterpartiet brukar tycka att allt vad terminsavgifter heter är fullständigt tabu, men här blir det en obligatorisk avgift – man får inte välja. Jag vet inte om Amineh Kakabaveh har gått ut och frågat studenter. Man kan ställa frågan: Tycker du att det ska vara obligatoriskt att betala en avgift varje termin? Jag undrar hur många studenter som skulle svara ja på den frågan. Jag har inte någon statistik att komma med, men jag är ganska säker på att det inte är en stor majoritet.

Anf. 247 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Det var inte något svar på min fråga. Det är självklart att det är roligt att de också har andra aktiviteter, kulturella aktiviteter. Det är också jätteviktigt och en del av livet. Framför allt när man studerar och ofta har ett tråkigt liv är det roligt att det finns andra som bidrar.

Jag har framfört att Vänsterpartiet var för att kårobligatoriet skulle tas bort, men under förutsättning att det var i enlighet med utredarens förslag om full finansiering från statens sida. Jag är fortfarande för det, och det säger vi fortfarande. I regeringens förslag är större delen av den summan utesluten, och därför tycker vi att det inte är okej.

Om jag skulle fråga studenterna är det säkerligen många som inte skulle vilja betala. Men eftersom det inte finns ett bättre alternativ är det bra att de själva påverkar. Det handlar inte om mitt och ditt, utan det

handlar om vårt. Det handlar om kvaliteten i en utbildning. Det handlar inte om bara en enskild individ.

Det som är bra med Sverige är att det finns föreningsfrihet. Jag är från Iran och kom som 20-åring till Sverige för 16 år sedan, och jag har aldrig kunnat samlas på det sättet. Jag har utsatts för hot mot livet när det gällde en studentförening. Det är viktigt att ha föreningsfrihet, men det här är en helt annan fråga. Den handlar om utbildningens kvalitet och studenternas inflytande och oberoende relation.

Anf. 248 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag håller med Amineh Kakabaveh om att föreningsfriheten är viktig, både rätten att välja en förening och rätten att välja bort en förening. Det är oerhört viktigt och självklart i ett demokratiskt samhälle.

Vi har slagit fast en princip att samhället anser att det här är viktigt, vill ge resurser och på olika sätt underlätta för att verksamheten ska kunna fortsätta. Samtidigt vore det orimligt att föreställa sig att det inte skulle ha någon betydelse hur många medlemmar en kår får, att medlemsantalet inte skulle påverka de pengar som kåren får in. Då blir det väldigt skenbart, och då blir det ingen dynamik. Då uppmuntras man inte på samma sätt att få medlemmar.

Det är väl det som det handlar om egentligen. Var hittar man den nivån? Det är det vi får följa framöver. Jag håller med om att staten ska ge resurser till kårerna, men samtidigt måste det slå igenom i deras verksamhet hur många medlemmar de får, och så gäller det att hitta balansen. Det är det vi får följa och diskutera framöver.

Anf. 249 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill fortsätta diskussionen om balansen, för den är lite intressant. Vi har försökt fråga ett par gånger: Hur har ni räknat ut och hittat den här balansen? I de senaste inläggen har vi börjat närma oss att det kanske är så att ni har beräknat att 70–75 procent av studenterna kommer att fortsätta att vara med i studentkåren. Är det då ungefär vid en oförändrad avgift också? Eller vad har ni tänkt er? Vad bygger ni er analys på? Det är lite intressant att förstå det.

Det svåra blir för oss att förstå hur ni har kommit fram till den här balansen om vi tittar på vad regeringens egen utredare har kommit fram till. Det är en helt annan balans mellan princip och studentinflytande.

Tittar man internationellt på de få exempel som finns där man har gjort en sådan här sak i närtid förskräcker de lite. Jag antar att det inte är Australien som är referenspunkt när ni har funnit balanspunkten.

Tittar man på remissynpunkter och talar med universitet och högskolor eller studentkårer runt om i Sverige känns det inte som att de heller har understött regeringen i den här balanspunkten mellan princip och studentinflytande.

Min fråga är: Vad bygger ni er analys på? Vad är det som gör att ni underkänner er egen utredning så gravt som ni ändå gör?

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Frihet och inflytande
– kårobligatoriets
avskaffande*

Anf. 250 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Mitt enkla svar är att det naturligtvis inte finns några självklara objektiva svar. Olika universitetsmiljöer och olika länder är olika, och förutsättningarna är olika på olika sätt. Jag kan inte, framför allt inte spontant utan att sitta och räkna med papper framför mig, ange någon beräkning. Självklart kan ingen svara exakt på detta. Det är den balansen vi får pröva.

Jag har för min del sagt, och vet att regeringen och högskoleministern ser det på samma sätt, att man helt enkelt får följa den här utvecklingen och se hur det blir.

Grundinställningen är ändå att det ska födas en dynamik när man kommer in i ett nytt system. Hur många medlemmar man får ska spela roll även för ekonomin. Det ska kunna leda till att man arbetar aktivt. Det är viktigt att få frivilliga medlemmar. Samtidigt ska man ha rimliga förutsättningar att fortsätta.

Möjligheten med skattelättnader, som kårerna och nationerna har fått, har inte jag sett att något annat land som har frivilliga kårer har genomfört, så det är väldigt svårt att jämföra.

Anf. 251 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Det är inte riktigt svar på frågan. Skattelättnaderna, om vi ska vara riktigt ärliga, berör inte alla kårer i Sverige heller. Eller hur? Det är inte en generell öppning för detta. Min fråga kvarstår.

Ni har tillsatt en utredning som skulle titta på detta och som de facto har räknat på konsekvenserna. Nu säger i princip alla borgerliga ledamöter som är uppe här: Nej, vi har inte räknat. Vi har inte tittat på det här, men vi har kommit fram till en rimlig bedömning. Är det inte lite märkligt?

Om man nu ska fråga utredningen och säga att det är någonting annat vi ska räkna på borde man ha ett hum om hur man har kommit fram till det sättet att räkna.

Jag kan förstå att studentkårer runt om i Sverige blir ganska frustrerade. De är vana att vid en akademi ha någon form av belägg för det man påstår och det man säger och att man kan pröva det. Det är hela deras vardag. Nu får de bara höra: Vi har gjort en rimlig bedömning, som inte alls har med den utredning som vi själva har tillsatt att göra. Det är klart att man då ställer frågor.

Känns det inte som ett litet risktagande, om nu rektorer runt om i Sverige säger att det här sättet att avveckla på inte är bra? Om studentkårer runt om i Sverige säger att det här inte var den balanspunkt de ville ha, att det här kommer att få stora, allvarliga konsekvenser framför allt på studentinflytandet, som vi i denna kammare tycker är väldigt viktigt därför att det betyder kvalitet i utbildningen?

Det man måste göra för att få bättre information men också fler medlemmar är att koncentrera sig på den raggande verksamheten, pubarna, det som kan dra in pengar. Studentinflytande drar lite mer sällan in stora pengar till kårerna.

Om man då ser den här verkligheten och tittar på de internationella exemplen, tittar på remissinstanserna och tittar på utredningen borde det finnas något svar. Jag begär inte att Ulf Nilsson ska sitta och räkna på

detta på ett papper, men det vore kul om någon hade suttit med ett papper och tittat på vad konsekvenserna av det här blir och varför man kommer fram till den balanspunkt som så många kritiserar.

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Frihet och inflytande
– kårobligatoriets
avskaffande*

Anf. 252 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! När man är ute och talar med olika kårer blir det väldigt olika bilder av hur man ser på det här. Det är också väldigt många olika förutsättningar. Det känns till exempel osäkrare för en humanistisk kår, om vi talar om fakultetskårer, än för en teknologisk, för att bara nämna ett exempel. Jag har varit på flera ställen – jag ska inte nämna fler namn, för då kanske de känner sig utpekade – där man inte alls är särskilt bekymrad för det här, för man har så mycket kontakt med näringslivet och andra.

Det här visar naturligtvis att det är orättvist. Men det visar också att det gamla systemet har varit orättvist. De som har haft väldigt lätt att skaffa sig pengar har inte haft samma anledning att ha obligatoriska avgifter. Det här är alltså en ganska komplicerad bild.

När man lyssnar på oppositionen verkar det som att det i första hand bara är just nivån på pengar. Det har vi väl inte riktigt fått ett svar på i dag.

Miljöpartiet är principiellt mer positivt. Däremot tycker jag inte att jag har fått ett svar från vare sig Vänsterpartiet eller Socialdemokraterna på frågan om de verkligen är intresserade av att införa föreningsfrihet om de hade fått den nivå på pengarna som de tycker skulle behövas. Men det får vi återkomma till en annan gång.

Fru talman! Jag är övertygad om att den dynamik som kan utvecklas med kombinationen av ett offentligt stöd och ett aktivt arbete för att på olika sätt bedriva en verksamhet som attraherar medlemmar på grund av att den är seriös – naturligtvis kan det också vara en kulturell och social verksamhet – kommer att vara utvecklande för många kårer. Vi får sedan följa utvecklingen och se vilka som lyckas bra och vilka som inte lyckas bra. Vi är många som är besjälade av tron på att det är viktigt att kårerna får fortsätta att utveckla sin verksamhet.

Anf. 253 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna på Ulf Nilssons anförande. Men jag vill lyfta fram några saker som jag vänder mig emot, till exempel detta med att göra en avvägning mellan föreningsfrihet och studentinflytande. Ser man det så och sedan väljer föreningsfriheten blir studentinflytandet så klart lidande. Jag instämmer i det som Lars Hjalmered framförde, nämligen att man borde kunna kombinera här. Utredningen har visat att man kan göra det. Då är det väldigt synd att regeringen inte gör det.

Sedan har vi det här med att man ska vara med och betala och få inflytande när det gäller studentkårerna. Anledningen till att man vill ha inflytande är ju att det ska bli en bra kvalitet som kommer alla studenter till godo. Det är det primära målet i ett sådant perspektiv. Detta är ju inte tänkt bara för de studenter som råkar vara kårmedlemmar.

Vidare gäller det frågan om avgifter i högskolan. Principiellt är vi starka motståndare till avgifter i högskolan. Nu lät det som att Folkpartiet

och andra kanske är intresserade av att införa avgifter. Det vore i så fall väldigt bra att få veta det; också det är det värt att debattera.

Jag har liksom Mikael Damberg och andra frågat vad det här baseras på. Det är vad man undrar när en utredning kommer med ett betänkande där det finns ett förslag som enligt alla verkar någorlunda rimligt. Därefter sitter regeringen på sin kammare och funderar, och det dröjer ett år. Sedan kommer det betydligt mindre pengar. Då undrar man: Hur sjutton har de kommit fram till detta? Har de kastat tärning om hur många miljoner det ska vara – att en trea blir 30 miljoner och en fyra 40 miljoner?

Någonstans måste ju beräkningen ha sitt ursprung. Det vore väl ändå rimligt att få reda på den saken.

Anf. 254 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! I historiens spegel sett är detta intressant. De som läst om eller som möjligen kommer ihåg den studentradikala rörelsen 1968 vet att det var just vänstergrupperna som fruktansvärt hårt kämpade för ett avskaffande av kårobligatoriet. Jag säger det nu, men jag begär inte att någon vänsterpartist i dag ska försvara de argumenten, eftersom det är så länge sedan dess. Det är intressant att det är lite grann av omvända världen här. År 1968 stod man där med röda fanor och demonstrerade i Lund, Uppsala och Stockholm för ett avskaffande av kårobligatoriet så snabbt som möjligt. Detta är, som sagt, intressant som en historisk jämförelse.

Lage Rahm säger att det gäller att hitta en avvägning mellan föreningsfrihet och studentinflytande. Vi vill ha så mycket studentinflytande som möjligt och samtidigt tillgodose föreningsfriheten. Det blir egentligen samma svar som till Mikael Damberg: Att införa föreningsfrihet måste innebära att föreningarna på något sätt påverkas av om de får många medlemmar eller inte. De föreningar som får få medlemmar får självklart lite sämre möjligheter att verka än de föreningar som får fler medlemmar; det ligger liksom i sakens natur.

Som flera har sagt här vill samhället hjälpa till och ge stöd och även rätten att utse representanter, eftersom studenter är en speciell grupp och inte är organiserade på annat sätt. Men som helhet är det fråga om en avvägning mellan hur vi tillgodoser föreningsfriheten och samtidigt ger ett studentinflytande. Det finns inget självklart svar om den riktiga balansen där. Jag vet att Miljöpartiet i princip tycker att det som här föreslås är rätt.

Avgifter i högskolan finns över huvud taget inte på agendan vare sig hos Folkpartiet eller regeringen eller bland svenskar och ESS-studenter. Vad jag tycker är så märkligt är att så många accepterar kåravgifter samtidigt som de tycker illa om terminsavgifter.

Anf. 255 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Jag vill tydliggöra att vi i Miljöpartiet tycker att det är rimligt att föreningsfriheten gäller och så vidare. Men det är inte det vi diskuterar här, utan vi diskuterar ett konkret förslag som, om det blir verklighet, riskerar att så att säga slå undan fötterna för studentinflytandet.

Det som sades om 1968 tänker jag inte kommentera. Det var innan jag var född och innan Miljöpartiet hade bildats.

När det gäller detta med att göra en avvägning mellan föreningsfrihet och studentinflytande är det inte så som Ulf Nilsson sade. Det var nämligen inte jag som sade det, utan det var Ulf Nilsson själv som i sitt anförande sade att man behöver göra det. Jag vänder mig mot just detta, för jag tycker att det är rimligt att inte behöva välja mellan föreningsfrihet och studentinflytande.

För att återkomma till frågan om vad de här beräkningarna baseras på vill jag säga att det enda jag nu fick ut är det Ulf Nilsson pekade på: att man ska ha föreningsfrihet och maximerat inflytande. Då måste slutledningen vara att med just 30 miljoner kronor till studentinflytandet blir detta maximerat. Hade man gett mer hade det blivit ett mindre inflytande. Det måste, som sagt, vara slutledningen av det Ulf Nilsson sade.

Därför undrar jag hur man har kommit fram till det. Det är väl ändå rimligt att kårer som ska verka i olika sammanhang har resurser för det. Då kan det väl inte vara fråga om ett maximerat inflytande. Sanningen är att det är om inte ett minimerat så ändå ett kraftigt decimerat inflytande. Det borde man stå upp för om man inte vill ge de pengar som utredningen föreslår och som de flesta tyckt vara en miniminivå.

Vidare har vi det här med att det spelar roll hur många medlemmar man har. Det kommer de facto att spela roll. Även om ni hade gett 100 miljarder hade antalet medlemmar spelat roll. Poängen är att det definitivt hade spelat roll om man hade gett det utredningen föreslagit, alltså åtminstone 95 miljoner mer. Varför har man inte gjort det, och vad baseras det på?

Anf. 256 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Lage Rahm säger att han är emot att göra avvägningar mellan studentinflytande och föreningsfrihet. Men det går väl inte att vara emot att man försöker tillgodose båda sidorna. Det är ju två viktiga inslag, två viktiga prioriteringar. Det är viktigt att prioritera föreningsfriheten. I dag är denna inte prioriterad när det gäller studenter, för de har ingen föreningsfrihet.

Samtidigt är det viktigt att försöka bevara och utveckla studentinflytandet. Det kan göras på många olika sätt. Det kan man göra genom att se till att kårerna får goda förutsättningar men naturligtvis också genom att skärpa kraven på universiteten att utse studentrepresentanter på olika beslutande nivåer. Det är inte så konstigt att tala om de två sakerna samtidigt, alltså om att behålla och utveckla studentinflytandet och samtidigt införa föreningsfrihet.

Att då komma fram till en balans som skapar en dynamik genom att man måste arbeta hårt för att få fler medlemmar och som samtidigt ger föreningarna goda förutsättningar att inte krossas under omställningsperioden är naturligtvis inte lätt.

Jag tycker – med all respekt – att det är naturligt att studentkårerna kräver 300 kronor per student i stället för 105 kronor. Men jag tror inte att de har räknat på att exakt det skulle skapa det perfekta förhållandet. Det enkla svaret är det som jag tidigare gett: Vi får följa detta och se hur det utvecklas. Om det av någon anledning inte alls fungerar eller om det inte fungerar för vissa kårer får man fortsätta diskussionen om det. Viljan

finns hos regeringen och allianspartierna att även i fortsättningen ha livaktiga kårer och nationer.

Anf. 257 EVA JOHANSSON (kd):

Fru talman! Debatten denna sena timme börjar närma sig sitt slut. Vi pratar fortfarande om kårobligatoriet, om frihet och inflytande.

Fru talman! Mycket klokt har sagts redan i debatten, mycket är upprepat några gånger och en hel del är upprepat väldigt många gånger. Jag ska försöka att inte upprepa mig alltför mycket, men jag kan naturligtvis inte lova någonting.

Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Andra före mig har talat om de stora och viktiga principiella frågorna. De resonemangen ska jag inte upprepa utan instämmer gärna i att det verkligen är en viktig principiell fråga. Det är därför som Kristdemokraterna under lång tid, tillsammans med flera andra partier, har krävt att kårobligatoriet ska avskaffas. Vår tilltro till att alla människor, oavsett om de är studenter eller pensionärer eller mittemellan, själva kan fatta beslut om sin egen livssituation är nämligen stark och orubbad hos oss. Statlig styrning och kollektiva beslut tillhör en svunnen tid, men detta innebär inte att vi inte är mycket medvetna om att ett slopat kårobligatorium ställer extra stora krav. Fokusering på studentinflytandet måste verkligen säkerställas.

Studentkårernas centrala uppgift är ganska otacksam – att organisera studentinflytande. Tror det eller ej, men jag har faktiskt min egen studenttid i färskt minne, så jag är väl medveten om hur stora skillnader det kan vara på olika studenters syn på inflytande och sin egen roll. Jag har en hel del personliga erfarenheter av studentarbete. Min mans decennier långa engagemang som kaplan i en av Uppsala universitets större studentkårer gav oss också möjlighet att riktigt på insidan under väldigt många år ta del av det otroligt positiva arbete som studentkårerna gjorde och gör. I nuläget har jag dessutom två söner som är studenter på olika orter i Sverige.

Jag vet, med den personliga erfarenhet som jag och min familj har och efter alla de alla besök som jag gjort på universitet och högskolor, hur olika man kan se på studentkårerna även som student. En del studenter vill bara vidare, nå examen och komma ut i arbetslivet. Andra ser det närmast som sin plikt att engagera sig och bevaka just studenternas inflytande inom universitetsvärlden.

Hos vissa studenter tolereras en undermålig kurs trots att en konstruktiv och genomgripande utvärdering hade ökat möjligheten till framtida förbättringar. Eftersom studentinflytande i stor utsträckning handlar om att åstadkomma förbättringar för kommande generationer av studenter och inte i första hand för sig själv saknas det ibland intresse och drivkraft att lägga ned den extra tid som man ibland eller ganska ofta inte har som student just för detta framtidsarbete. Det är ett av studentinflytandets stora dilemman. Men eldsjälarna går att hitta överallt i vårt samhälle, och studentkårerna är inte heller något undantag. Därför drivs studentkårerna ofta av ett antal riktiga eldsjälarna.

Hittills har det här arbetet pågått lite i det tysta. Det beror delvis på den problematik jag nyss beskrev men också på att studentkårerna haft

garanterade intäkter oavsett om de gör ett bra eller ett dåligt arbete med studentinflytande, oavsett om man har klarat av att marknadsföra sitt arbete eller inte, oavsett om studenter har lagt märke till det positiva eller det arbete som har gjorts inom kårerna.

Det har inte varit så lätt för SFS och lokala kårer att tänka sig ett scenario som innebär en negativ spiral. Frågor som har rests har bland annat handlat om hur studentkåerna ska kunna bli bättre på studentinflytande och kontakt med medlemmarna för en mindre summa pengar. Hela idén med slopat obligatorium bygger just på frivillighet, vilket kommer att få den självklara konsekvensen att några väljer att inte vara med.

Fru talman! Ett slopat kårobligatorium kommer självklart att innebära förändringar för samtliga studentkårer i Sverige. Detta är jag den första att erkänna och påpeka. Men förändringar är inte nödvändigtvis av ondo. Omstruktureringsarbeten innebär inte nödvändigtvis att slutresultatet blir sämre. Jag har naturligtvis stor förståelse för att det finns en del osäkerhet om hur studentkåernas roll kommer att se ut och utvecklas i framtiden. Det kommer med all säkerhet att ställas högre krav på en större tydlighet i redovisningar och vilka frågor som man har drivit och vad man har åstadkommit. Det slopade kårobligatoriet kommer säkert att bli en sporre att hitta nya samarbetspartner som bidrar till att stärka de olika kårernas verksamhet. Det viktigaste är förstås kopplingen till lärosätenas kärnverksamhet.

En hel del av den verksamhet som bedrivs av landets studentkårer bedrivs i dag på lärosätenas uppdrag. Det är självklart att det bör fortsätta, men det bör även kunna vara intressant för kommuner och företag att bidra till studentkåernas viktiga verksamhet genom exempelvis ekonomiska stöd av olika slag. Regeringen har skickat signaler om att man är villig att stötta studentkåerna under den första tiden för att säkerställa övergången under den inledande omställningsperioden.

Omställning, fru talman, skapar alltid en viss osäkerhet. Förändringar är inte alltid efterfrågade. Till och med inom en så föränderlig värld som studenternas kan förändringar ibland mötas med osäkerhet och oro. I det läget känns det betryggande att kunna citera SFS ordförande Moa Neumann som skriver i sitt senaste veckobrev att kårerna trots ökad osäkerhet för kårernas intäkt ”kommer att fixa det här till hundra procent”.

Jag delar den optimistiska synen på framtiden till hundra procent och ser fram emot att få utvärdera de nya, förändrade, omstrukturerade och framtidsfokuserade studentkåerna om några år.

(Applåder)

Anf. 258 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Det var roligt att höra Eva Johnsson citera SFS. Jag undrar om Eva Johnsson vet om SFS tycker att det här är ett bra förslag från de borgerliga partierna och regeringen eller inte. Det kan Eva Johnsson gärna få svara på.

I denna sena timme ska jag försöka att inte förlänga debatten så mycket mer. Vi är nära folknykterhetens dag som börjar om två timmar. Jag tycker att det är intressant att i det ljuset titta lite närmare på det här förslaget. Regeringen ger nämligen inte några som helst pengar till den studiesociala verksamheten. Hur ska man finansiera det? Det kan man göra genom exempelvis annan verksamhet, skrivs det i propositionen.

Prot. 2008/09:122

20 maj

*Frihet och inflytande
– kårobligatoriets
avskaffande*

Det som studentkårer normalt sett har möjlighet att få in pengar på är antingen genom sponsring, och den verksamheten är tyvärr inte särskilt öppen för alla kårer, eller genom pubverksamhet. Frågan är: Är det dit vi vill? Ska den studiesociala verksamheten finansieras genom pubverksamhet, eller vad är det Kristdemokraterna och övriga borgerliga partier är ute efter? Det riskerar att bli en motsättning till det bra arbete med alkoholverksamhet som många kårer bedriver där man tar på allvar de risker som finns för studenter att hamna i ett alkoholberoende under studietiden. Det vore väl ändå rimligt att regeringen faktiskt skulle kunna ta det här i stället för att lämpa över det på kårerna. Det gäller bara 30 miljoner, enligt utredningens förslag.

Anf. 259 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Tack så mycket för frågan! Jag är den första att dela oron över den sociala situationen till och från på olika universitet och högskolor. Studentkårerna gör ofta ett mycket bra jobb.

Jag har själv suttit i socialnämnden i Växjö kommun och haft tät kontakt med studentkårerna på Växjö universitet. Jag vet mycket väl att den alkoholkonsumtion som delvis finns ute på våra universitet och högskolor runt om i landet inte är oproblematisk. På vissa universitet har studentkårerna gjort ett riktigt bra arbete. På andra universitet är det inte lika utvecklat. Det skiljer sig en hel del. Arbetet har varit viktigt, men ansvaret måste delas av universiteten, kommunerna, samhället.

Jag är ganska övertygad om att den här verksamheten inte kommer att lämnas åt sitt öde. Vi har redan nu sett väldigt goda exempel på kommuner som gått in och tagit ett rejält ansvar för verksamheten. Man har också öppnat vårdcentraler för studenthälsan. Man delar på tjänster. Det är ett väldigt bra och positivt arbete. Så ett delat ansvar tror jag på.

Jag säger som mina kolleger har sagt tidigare här att det är oerhört viktigt att följa det här nogsamt. Vi kommer naturligtvis också att utvärdera summan.

Anf. 260 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att en utvärdering av summan noll till studiesocial verksamhet kanske i alla fall går snabbt och lätt att göra.

Det väcker ändå en del frågor. Jag håller med Eva Johnson om att det är viktigt att vi delar på ansvaret. Då kommer min fråga varför regeringen inte vill vara med och dela på detta ansvar. Varför ger regeringen nada pengar? Man säger att universiteten har ett ansvar för detta, men att man inte ger några pengar till dem, att de kan ta dem från grundutbildningen.

Jag säger inte att det behöver vara fel att kårer driver studentpubar. Problemet är om regeringen tvingar in kårer i att försöka få in pengar överallt bara för att kunna ha kvar ett studentinflytande. Det rimliga är väl ändå att samhället ska kunna garantera att det finns ett studentinflytande, att det är kvalitet i högskolan, att det finns en rimlig studiesocial verksamhet och att den inte måste baseras på intäkter från alkoholförsäljning.

Anf. 261 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Nej, det är naturligtvis inte alkoholförsäljning som bör vara det som är motorn i studentkårernas intäkter. Det utgår jag från att det inte heller kommer att vara.

Sedan kan man alltid fundera på vem som ska göra vad. Nu är jag och vi kristdemokrater av den grundläggande övertygelsen att det alltid är bra när beslut fattas på lägsta möjliga nivå. Statlig styrning i varje detalj är inte alltid det optimala.

Det är också på det sättet, vilket vi redan har fått höra i debatten, att studentkårerna ser olika ut i olika delar av vårt land. Universiteten är olika utformade. Studenterna är olika individer. Grupperna är också olika. Av den anledningen måste varje studentkår utforma sin egen unika verksamhet för sina unika studenter tillsammans med sitt unika universitet eller sin utbildningsanordnare. Det måste ske på plats. Statlig styrning är inte alltid det bästa.

Sedan kommer det alltid att påpekas att det fattas pengar. Jag har ännu aldrig träffat en enda organisation, myndighet, förvaltning eller förening som har sagt att de har tillräckligt med pengar. Dem skulle jag vilja träffa, för jag har ännu inte gjort det under mina drygt 50 år. Det kommer alltid att sägas att man behöver ytterligare pengar. Och det går alltid att utveckla verksamheter mer. Men jag tror ändå att det här är en rimlig nivå. Med det omställningsbidrag som staten kommer att ge tror jag att jag med tillförsikt kan se fram emot beslutet.

Anf. 262 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Först bara en spontan reaktion på det sista replikskiftet som vi hörde, som så tydligt visade hur aningslöst man ser på de här frågorna från den borgerliga majoritetens sida. När ni sätter nationerna och studentkårerna i situationen att de tappar stora delar av sina intäkter är det klart att de hamnar i ett läge där de säger att de måste sälja mer öl. Det är klart att det blir så. Ni står här och resonerar och försöker sno er kring det, men det är klart att det är så. Det är genomgående i det här ärendet hur ni slarvar bort argumentationen, hur ni liksom inte riktigt verkar veta effekterna och konsekvenserna av vad ni föreslår.

Jag skulle vilja börja med att instämma i det allra mesta som har sagts, framför allt av Mikael Damberg naturligtvis, men också av Lage Rahm och Amineh Kakabaveh tidigare under debatten, och också ställa mig bakom den reservation som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har i betänkandet.

Jag vill med det här inlägget bara komplettera den bild som har getts hittills med några bilder av mer praktisk karaktär från den erfarenhet som jag har från en av landets största studentstäder, som är Lund och min riksdagsvalkrets.

Först bara ett par ord om hur det här viktiga ärendet har hanterats av regeringen. Det har tyvärr alltför ofta hänt under den här mandatperioden att regeringen kommit med förslag som varit väldigt dåligt beredda och konsekvensanalyserade. Det här är inte första gången. Det gäller a-kassan, och det gäller förändringen i sjukförsäkringen. Man har genomfört stora förändringar i det svenska samhället utan att bry sig om att riktigt titta på vad som ska hända. Så är det också i det här fallet.

Prot. 2008/09:122

20 maj

*Frihet och inflytande
– kårobligatoriets
avskaffande*

I det här fallet finns det ingen ordentlig konsekvensanalys av vad det innebär att avskaffa kårobligatoriet utan att skjuta till tillräckligt mycket pengar för att se till att kårer och nationer får en rimlig chans att klara sin verksamhet. Sveriges Förenade Studentkårer skriver att avsaknaden av en sådan konsekvensanalys är djupt oroväckande och oansvarig. Det är hårda ord, och jag håller med till sista bokstaven. Hanteringen av denna stora och viktiga fråga är hafsigt, slafsig och slarvig. Riksdagen hade bara av det skälet haft alla möjligheter och alla skäl att avvisa hela propositionen. Nu är inte Lars Leijonborg här för att kunna försvara sig, och det kanske är tur på ett sätt. Han präglas väl av en viss självbevaringsdrift. Men det hade varit skönt att kunna ta diskussionen direkt med högskoleministern om hur han har kunnat lägga fram ett sådant här förslag utan att analysera konsekvenserna.

Man kan ha helt olika uppfattningar i sakfrågan. För egen del har jag aldrig varit särskilt upprörd över kårobligatoriet. Jag tycker inte att det är någon kränkning av några mänskliga rättigheter att vi har tagit ut en sådan avgift.

Det tyckte inte Europadomstolen heller som har prövat frågan om detta strider mot Europakonventionen. Nej, det stred inte mot Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

Men jag har samtidigt förstått argumenten för varför man inte tycker om obligatoriet. Att man vill avskaffa obligatoriet kan man väl leva med. Men jag kan inte förstå att riksdagsmajoriteten står i begrepp att avskaffa kårobligatoriet utan att ta ansvar för de verksamheter som under århundraden har byggts upp genom kårobligatoriet till nytta för landets studenter.

Det är en slapp och ansvarslös inställning. Nu kapar vi era intäkter, säger man till landets studentkårer. Nu får ni klara er själva. Det är som att kasta någon i hamnen och säga: Varsågod, simma eller sjunk, välj själv! Var lite kreativa så klarar ni av det!

Ovanpå alltihop torgförs detta som något slags frihetsreform. Om ni på den borgerliga kanten verkligen hade velat göra något för studenternas frihet skulle ni ha höjt studiemedlen och gjort något åt bostadssituationen för studenterna. Inte skulle ni göra som ni nu gör och slå sönder studentkårerna och kalla det för en frihetsreform. Det politiska språket är snarligen egenartat ibland.

Herr talman! Mycket har sagts om studerandeflyttandet på ett strålande sätt av Mikael Damberg, Amineh Kakabaveh och Lage Rahm. De har pekat på hur studerandeflyttandet slås sönder och hur studenternas utbildningsbevakning undermineras av detta regeringsförslag. Jag vill peka på något ytterligare, nämligen hur viktiga sociala och kulturella värden står på spel för hundratusentals ungdomar.

I Lund är det studentnationerna och Akademiska Föreningen som står för mycket av den sociala och kulturella delen av studentlivet. Det är en stor verksamhet med en mångfald av aktiviteter. En del verksamheter är rikskända, som studentsångarna på universitetets trappa den 1 maj och studentspexen som Ulf Nilsson nämnde. Djingis Kahn och Uarda är exempel på spex där personer som Hans Alfredson, Stellan Sundahl och Johan Wester från *Hipp Hipp* tog de första stegen på sin bana.

Lundakarnevalen vart fjärde år engagerar tiotusentals studenter och besöks när den hålls av uppemot en kvarts miljon människor.

Tidningen Lundagård är studentkårernas tidning. Den nämner jag för dess journalistiska gärning. Många lysande skribenter och journalister har börjat sin bana just där, till exempel Hjalmar Gullberg, Gunnar Fredriksson och Ivar Harrie för att nämna några.

Statsministeraftnarna på Akademiska Föreningen i Lund är legendariska och välkända. Det finns ett brett utbud av den typen av verksamhet.

Allt detta – bildning, social verksamhet och kultur – bärs i dag i stor utsträckning upp av de obligatoriska avgifterna. Underhållet av Akademiska Föreningens hus finansieras i stor utsträckning av de obligatoriska avgifterna.

Nu avskaffar ni de avgifterna och säger att det nog ska gå bra ändå. Man har räknat på det där i Lund. Man kommer att tappa bortemot hälften av sina intäkter, 8–10 miljoner kronor, som man måste dra in på något annat sätt. Ni sätter studentkåren i knipa, men ni sätter också nationslivet och Akademiska Föreningen med all sin kulturverksamhet i en svår knipa.

Hur ska det då bli med studentaftnarna? Ska man avgiftsbelägga dem? Hur ska det bli med Lundakarnevalen? Ska Lundakarnevalen 2010 vara den sista som hålls? Hur ska det bli med studentspexen? Ska de dras in och läggas ned? Vad ska hända med tidningen Lundagård? Ska den få läggas ned? Vad ska hända med nationslivet? Vad ska hända med Akademiska Föreningens hus? Ska det stå och förfalla?

Det blir inte bara sämre utbildningsbevakning och sämre studerandeinflytande. Det blir också tråkigare att vara student.

När jag studerade någon gång på medeltiden hade jag förmånen att mötas av ett sjudande, bubblande, virvlande och mångfasetterat studentliv som jag ibland ser tillbaka på med viss saknad. Den erfarenheten delar jag med många. Oavsett om man har läst i Lund, Uppsala, Stockholm, Göteborg, Örebro, Karlstad, Linköping eller Umeå har vi säkert alla mötts av ett sjudande studentliv. Jag är rädd att framtidens studenter inte kommer att få uppleva detta och att all denna varma kultur och sociala verksamhet slås i spillror.

Jag är förundrad över att majoriteten inte förstår vilken kulturgärning som landets studenter faktiskt står för. Det finns något viktigt här som vi kanske håller på att förlösa och förlora.

Vi socialdemokrater är inte ensamma om att oroas över det. I Lund finns den oron över partigränserna. Lunds universitet och Lunds kommun skrev ett brev till riksdagsledamöterna inför denna behandling. I brevet varnade man för att en alltför snabb omställning kan leda till att värdefulla verksamheter inte hinner anpassa sig utan måste läggas ned. Man vädjade till riksdagen. Det är angeläget, sade man, att förändringen genomförs på ett sådant sätt och med tillräcklig tid till omställning så att nationerna, kåren och Akademiska Föreningen även i framtiden kan ge viktiga bidrag till studiemiljön och Lund som stad. Brevet är underskrivet av Per Eriksson som är rektor för universitetet, Mats Helmfrid som är moderat kommunstyrelseordförande och Anders Almgren som är socialdemokratisk företrädare i kommunstyrelsen.

Herr talman! Oron finns, över partigränserna när man tittar på de orter som berörs. Det verkar bara vara den borgerliga majoriteten här som inte förstår det. Det finns bara ett sätt att gå alla de kritiska rösterna till mötes och stilla oron, och det är att avvisa den proposition som ligger på

Anf. 263 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Nu kom vi in på ett specialämne, men ett mycket viktigt specialämne, nämligen nationerna i Uppsala och Lund som har en särställning och som vi inte har talat så mycket om i dag.

När jag började arbeta med denna fråga omkring år 2000 och vi yrkade på utredningar i utbildningsutskottet var det för många med mig i den dåvarande oppositionen viktigt att garantera nationerna en möjlighet att vara kvar. De flesta trodde att det skulle vara helt omöjligt att låta dem behålla sina skattelättnader. För mig som Lundabo och med respekt för hela den kulturtradition som nationerna har känns det oerhört viktigt att skattelättnaderna blev kvar. De blev kvar för nationerna i Uppsala och Lund. De blev också kvar, vilket var osäkert in i det sista, för Akademiska Föreningen som förvaltar fastigheter.

Att i ett skede när den traditionella skattelättnaden på fastigheter och på inkomster från bland annat nöjesverksamhet och annan verksamhet är kvar utmåla det nästan som en självklarhet att spex, festligheter, student-sång och karneval kommer att upphöra på grund av detta beslut är en skräckmålning som jag menar inte har någon som helst förankring i verkligheten. Dessutom är jag övertygad om att nationerna med sitt rika nöjesliv inte kommer att ha några svårigheter att ha kvar studenter – även om det bara är av det enkla skälet att man vill gå ut och roa sig och umgås med varandra, vilket inte är något föraktligt skäl, för det behöver man göra när man pluggar.

Morgan Johansson utelämnar nästan helt föreningsfrihet. Han nämner med bara några föraktfulla ord att det är lite löjligt det här med föreningsfrihet. Han säger inte ett ord om vad han bryr sig om alla de människor i olika åldrar som faktiskt inte har lust att betala för att vara med i en nation eller kår. Han bevärdigar dem inte med en tanke.

Anf. 264 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Nej, jag avfärdar inte detta med några föraktfulla ord, Ulf Nilsson. Jag konstaterade att Europadomstolen inte hade sagt att detta stred mot några mänskliga rättigheter. Det var så jag sade. Ulf Nilsson hävdar hela tiden att det här är en kränkning av mänskliga rättigheter. Jag vill bara säga att det har prövats, och det har inte befunnits vara en kränkning.

Sedan är det så, Ulf Nilsson, att jag inte bara pratar om nationerna i Lund eller Uppsala. Jag pratar faktiskt brett om den studiesociala verksamheten och kulturverksamheten överallt, var den än bedrivs, därför att avbräcket här drabbar alla orter, vad vi än pratar om – Örebro, Karlstad eller vad vi nu talar om. Det är där man riskerar att bli av med pengarna. Och då säger jag bara att man kommer att få dra ned på alla typer av verksamhet också. Det är inte bara studentinflytandet och utbildningsbevakningen som man slår sönder utan också den studiesociala verksamheten.

Jag tog exempel från Lund, därför att det är där jag har min hemvist, och jag känner väl till den världen. Där står nationerna och Akademiska Föreningen för en stor del av verksamheten. Och jag vet att man där är

väldigt orolig nu för hur mycket pengar man kommer att bli av med. Och det är väldigt svårt att hitta andra finansieringskällor. Det var min kommentar till det föregående replikskiftet. Det finns inte så många andra pengakällor att hitta.

Ulf Nilsson ska försöka rädda sig i den här situationen, så han säger: Ja, men ni får behålla skattelättnaderna!

Det är ju också ett sätt. Först rycker ni av studentorganisationerna en massa intäkter, och sedan säger ni: Ja, men i gengäld får ni behålla skattelättnaderna!

Det är ju rena rånet! Upp med händerna så tar vi din plånbok, men i gengäld får du behålla kläderna! Det är ju så ni behandlar studentorganisationerna och studentkårerna i Sverige med det här förslaget, Ulf Nilsson. Det är för dåligt.

Anf. 265 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Med det bildspråket, att varenda ekonomisk förändring för olika samhällsgrupper skulle vara något slags rån som kompenseras under tvång, skulle man inte kunna genomföra några som helst reformer.

Jag konstaterar bara att under hela den här processens gång har nationerna tyckt att det har varit avgörande för hur de ska se på sina möjligheter att fortsätta detta att skattelättnaderna blir kvar. Dessutom talar allt för att just nationerna kommer att ha många medlemmar i fortsättningen eftersom det naturliga när man kommer till Lund och Uppsala är att vara medlem i en nation, bland annat för att kunna delta i det sociala livet på olika ställen vilket man alltså inte kan göra om man inte är medlem i en nation.

Att Europadomstolen konstaterar att det här inte är ett brott mot mänskliga rättigheter beror just på historien, att nationer och kårer har varit en del av universiteten och inte varit en förening utan ett sätt att organisera och hålla ordning på studenterna så att de är nyktra, studerar flitigt och sköter sig. Det är så att säga principen från början med de 300-åriga nationerna. Sedan har de utvecklats till att bli väsentliga intresseorganisationer för studenterna. Det är då föreningsfriheten kommer in. Det är svårt att förena att vara en intresseorganisation och samtidigt inte ha föreningsfrihet.

Vi har tagit de här argumenten flera gånger nu. Till detta replikskifte anmälde jag mig kanske i första hand som regional representant från Lund och i andra hand om någon som talar för hela Sverige, till skillnad från i mina tidigare inlägg, eftersom Morgan Johansson uppehöll sig så väldigt vid nationerna och deras kulturarv.

Jag vidhåller fortfarande att Morgan Johansson nämner i en bisats att det finns ett antal människor som faktiskt inte har lust att betala de här hundralapparna och inte har lust att vara med, men samtidigt utmålar han en helt ogrundad skräckbild av att kulturtraditionerna i Uppsala och Lund skulle upphöra. Jag tror att vi kommer att få se studentsångare i tv några år till.

Anf. 266 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag trodde att jag gjorde den här principfrågan klar i talarstolen: Avskaffa gärna kårobligatoriet vad mig anbelangar, men se till att betala för det! Se till att betala för den reform som ni då gör! Men det

är det ni inte gör. Tvärtom lämnar ni studentkåreerna med bara en tredjedel av de pengar som utredningen föreslog.

Ni tvingar in dem i en situation där de måste kommersialiseras. De måste gå runt med håven och be om pengar, eller också måste de se till att sälja mycket mer öl än de har gjort tidigare. Det är ju den situationen som ni tvingar in dem i. Avskaffa alltså gärna kårobligatoriet vad mig anbelangar, men se till att betala för de reformerna när ni driver fram dem!

Det är en realitet, ingen skräckbild, som jag målar upp. Vi talar om nationerna i Lund. Där är det 4 miljoner i intäkter som nu är i total gungning. För Akademiska Föreningen är det 5 miljoner i intäkter som är i total gungning. Totalt i studentlivet i Lund rör det sig om 16 miljoner. Hur stor andel av de här pengarna som de kommer att kunna behålla efter att ni har avskaffat detta har de ingen aning om.

Den enda poängen som jag hade i den delen var återigen detta: Det får konsekvenser, det här, Ulf Nilsson, inte bara för studerandebevakningen utan också för det studiesociala liv totalt sett som studenten kommer att mötas av när han eller hon kommer till en ny högskole- eller universitetsort. Och det tycker jag att ni slarvar bort fullständigt. Jag förstår inte hur borgerliga politiker, som ändå försöker ha ord om sig att vara något slags kulturbärare i vårt land, bara viftar bort den viktiga kulturgärning som studenterna faktiskt står för i vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

18 § Forskarutbildning med profilering och kvalitet

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU18
Forskarutbildning med profilering och kvalitet (prop. 2008/09:134)

Anf. 267 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! I går besökte utbildningsutskottet Konstfack. Det var intressant och lärorikt på många sätt. Under vårt samtal med Konstfacks ledning kom vi in på frågan om vilka satsningar som prioriteras under de kommande åren. En sådan prioriterad satsning som betonades särskilt var att stärka forskningen på Konstfack. Det skulle utveckla högskolan och stärka grundutbildningen samtidigt som en starkt forskning bidrar till att öka förståelsen för konstens betydelse för såväl individ som samhälle.

Besöket på Konstfack och samtalet om forskningens betydelse passar bra in på det betänkande och den proposition som vi nu ska diskutera som bland annat handlar om vikten av att stärka konstnärlig utbildning och forskning samt en ökad möjlighet att utfärda examina på forskarnivå på alla högskolor.

För några månader sedan diskuterade vi forskningspolitiken under de kommande fyra åren. Vi socialdemokrater redogjorde då för vår syn på forskning, och vi argumenterade för hur Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Vi kritiserade samtidigt regeringen för

att satsa för lite på forskningen. Vi riktade också kritik mot regeringens detaljstyrning av svensk forskning samt att regeringen sjsätter en resursfördelningsmodell som vi inte fullt ut kan överblicka konsekvenserna av. Vår oro kring denna modell kvarstår. Vi kritiserade också regeringen för att ignorera arbetet med att involvera näringslivet i särskilt strategiska, viktiga branscher.

När det gäller propositionen *Forskarutbildning med profilering och kvalitet* är vi socialdemokrater positivt inställda till huvuddragen. Vi välkomnar därför regeringens förslag att inrätta särskilda forskarexamina på det konstnärliga området. Det kommer att stärka de konstnärliga utbildningarna och den konstnärliga forskningen. Det är viktigt att de konstnärliga utbildningarna får utveckla formerna för sin forskarutbildning utifrån sina egna förutsättningar.

Vi bejakar också regeringens förslag om att alla högskolor ska ges möjlighet att ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå och att denna rätt till examen ska ges till smalare områden än dagens vetenskapsområden. Att bedriva forskning och forskarutbildning vid alla lärosäten innebär stora fördelar. Det stärker grundutbildningen och det utvecklar Sverige som forskningsnation. Den forskning som bedrivs vid högskolorna görs också ofta i ett gott samarbete med det lokala och regionala näringslivet, vilket gynnar tillämpning och kommersialisering. Därför är det bra att alla högskolor nu ges möjlighet att ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå. Samtidigt vill vi betona vikten av att kvalitetsfana hålls högt samt att universitet och högskolor behandlas lika.

Däremot är vi tre oppositionspartier kritiska till att den borgerliga regeringen nu stänger dörren för de högskolor som lämnat in en universitetsansökan och som vill få den prövad. Jag tycker att det är både anmärkningsvärt och direkt olämpligt att av ideologiska skäl binda upp sig för ett visst antal universitet i Sverige. Besluten att inrätta de senaste universiteten har varit välgrundade och har stärkt Sveriges position som forskningsnation. Det har förstärkt kvaliteten i grundutbildningen och gynnat utvecklingen inom både offentlig sektor och privat näringsliv. Vi tre oppositionspartier kan i dagsläget inte vare sig utlova ett ställningstagande för ytterligare universitet eller utesluta detsamma. Vi menar att det i första hand är kvaliteten som ska avgöra om fler högskolor blir universitet eller inte. Vi anser därför att de högskolor som har lämnat in en universitetsansökan och som fortfarande har ambitionen att bli universitet ska prövas seriöst för detta. Regeringens nya princip att utan vidare kvalitetsprövning avfärda de inkomna ansökningarna om universitetsstatus är inte acceptabel.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen under punkt 4.

Anf. 268 BETTY MALMBERG (m):

Fru talman! I höstas presenterade alliansregeringen sin forskningsproposition för perioden 2009–2012. Den innebar en rekordstor satsning på forskning och innovation, där ökningen för 2009 till och med var större än den totala satsningen för den föregående fyraårsperioden. Men för att Sverige ska lyckas ännu bättre på forsknings- och innovationsområdet krävs förutom mycket resurser också att forskningen håller hög kvalitet. Några åtgärder för att uppnå detta har redan presenterats, medan

ytterligare förbättringsförslag finns med i det betänkande vi diskuterar i dag.

Låt mig inleda med att säga hur glädjande det är att regeringen nu inför konstnärliga forskningsexamina. Det är något som har diskuterats sedan högskolereformen 1977 och som nu genomförs av alliansen. Det är på tiden. I till exempel Finland hade ett femtiotal forskare hunnit disputera inom de konstnärliga verksamheterna redan år 2002. Hur många de är i dag har jag inte funnit siffror på, men att det finns konstnärliga forskningsexamina är inte unikt. De finns i många europeiska länder och även i USA och i Kanada. Nu är det alltså Sveriges tur, och reformen har mottagits mycket positivt på de konstnärliga högskolorna.

Då vi från utbildningsutskottet besökte Teaterhögskolan var det en entusiastisk rektor som talade om behovet av reformen och om vilka nya möjligheter den kommer att ge.

I Sverige finns i dag 14 universitet och 22 högskolor. Genom att universiteten har rätt att utfärda forskningsexamina på alla områden, och därmed kan få mycket mer resurser, har många av högskolorna strävat efter att uppnå universitetsstatus. Flera högskolor har skickat in ansökningar för prövning – och har fått vänta tålmodigt. Beskeden har dröjt över sex år i vissa fall, men nu får de äntligen svar. Det är kanske inte det svar de har hoppats på, men det är ett svar. Det är ett svar som ger nya möjligheter genom att vi nu lämnar det stelbenta synsättet att endast universitet, eller högskolor med rätt vetenskapsområde, får tillgodoräkna sig den forskning som sker vid en högskola. Framdeles kommer nämligen forskningen att kunna bedrivas på alla lärosäten, universitet såväl som högskolor, och alla lärosäten kommer att få samma basresurs per student till forskning. Reformen innebär också att högskolorna ska kunna ansöka och prövas för att få examinationsrätt inom smalare profilområden än dagens vetenskapsområden. Genom att koncentrera sina resurser och profilera sig kan högskolorna uppnå en kvalitet som i sin tur kan leda till mer resurser. Därmed kan högskolor få den eftersträlvade möjligheten att examinera sina egna doktorander, utbildningsmiljöerna förbättras genom att studenterna på grundutbildningsnivå möter forskare under studietiden och Sverige berikas med fler lärosäten och forskare med spetskompetens.

Bra forskning kommer alltså att stödjas oavsett var den bedrivs. Regeringen stärker på så sätt alla högskolors möjligheter. Det innebär också att all forskning inte koncentreras till några få orter utan att också mindre högskolor ges samma rätt att utvecklas och få tillgodoräkna sig den spetskompetens som finns. Det här kommer att stärka såväl grundutbildningen som forskningen.

På samma sätt som alla lärosäten får möjlighet att förbättra sin verksamhet kommer också det omvända att gälla. Alla lärosäten, inklusive universiteten, kommer att kunna få sin examensrätt på forskarnivå indragen. På så sätt främjas kvaliteten eftersom det egentligen inte finns några garantier för att all forskning som bedrivs vid ett universitet alltid håller hög klass.

Det gläder oss naturligtvis att vi är överens om reformerna. Långsiktiga och stabila reformer är bra för svensk högskola och forskning. Samtidigt kan man ju inte låta bli att undra varför inget har skett tidigare.

En annan sak som förvånar är att vänsterfalangen anser att de högskolor som i dag ansökt om universitetsstatus nu ska prövas för det. Det känns märkligt. Nu när man är i opposition tycker man att det är dags för prövning, trots att några av högskolorna skickade in sin ansökan redan för sex år sedan. Självklart är det ärligare, som regeringen nu gör, att säga att inga ansökningar kommer att beviljas på grund av att resurserna inte finns för att bygga upp de breda forskningsmiljöer som ett universitet kräver.

Ett besked, även om det är negativt, är bättre än inget alls. Då vet man åtminstone vad man har att förhålla sig till. Jag delar regeringens uppfattning om vad som ska hända framgent. Man säger faktiskt inte att universitet inte kan komma att bildas i framtiden, men det ska ske utifrån stabila och långsiktiga förutsättningar.

Fru talman! Sverige behöver forskning av världsklass. Om den sker vid universitet eller högskolor är inte intressant så länge högsta akademiska kvalitet råder. Alla lärosäten ska alltså framdeles kunna erbjuda bra forskning, men däremot behöver inte all forskning ske vid alla lärosäten. Fullständiga rättigheter åt alla gynnar lärosäten i hela Sverige. Det är en bra strategi för framtiden.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande UbU18.

Anf. 269 ULRICA CARLSSON i Skövde (c):

Fru talman! Utbildningsutskottets betänkande UbU18, *Forskarutbildning med profilering och kvalitet*, behandlar en mycket efterlängtd proposition.

Att Sverige är en kunskapsnation slår vi fast i varje debatt inom hela utbildningsområdet. Den högre utbildningen har utvecklats från att ha funnits vid ett fåtal universitet i Sverige till att finnas utbredd över hela landet. Det har varit en fantastisk utveckling som Centerpartiet med stolthet har tagit del i. Den nya tekniken har också gjort att lärosätenas utbildningar har kommit än närmare människor, till exempel till många av de lärocentrum som bland annat kommuner har byggt upp.

Högskolor och universitet har också en stor betydelse för den regionala utvecklingen. I samverkan med det omgivande samhället kan alla ha nytta av varandra. Studenter kan under sin utbildning ha god kontakt med arbetslivet. Det är bara ett exempel, men det finns mycket mer att göra. Näringslivet har nytta av samverkan med lärosäten, eftersom den framtida kompetens som företagen behöver utbildas där.

De nya universiteten har betytt mycket för de regioner som de finns i, inte minst när det gäller forskningssamarbetet med både näringsliv och offentlig sektor.

Fru talman! Med den här propositionen får alla högskolor möjlighet att ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå. Jag vet att det är mycket efterlängtat vid högskolorna i den region som jag kommer från, Västra Götalandsregionen. Det gäller Högskolan i Borås, Högskolan Väst och Högskolan i Skövde som alla har längtat efter den här möjligheten att få tillgång till hela kedjan.

Vid de olika lärosätena har man arbetat för att profilera sin forskning för att bli smalare men vassare. Nu ger vi möjligheten att bedriva forskarutbildning utan att för den skull ha hela bredden i ett vetenskapsområde.

Prot. 2008/09:122
20 maj

*Forskarutbildning med
profilering och kvalitet*

Det finns många spännande forskningsområden där de mindre högskolorna har spets. Jag ska bara nämna några exempel: smarta textilier vid Högskolan i Borås och virtuella system vid Högskolan i Skövde.

Jag är övertygad om att detta också kommer att leda till att fler kvinnor kommer att ta chansen att läsa en forskarutbildning och att vi på så sätt öppnar för fler kvinnor som professorer.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande UbU18 *Forskarutbildning med profilering och kvalitet*.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

19 § Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet 2008

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU20
Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet 2008 (redog.
2008/09:RJ1 och redog. 2008/09:RRS20).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

20 § 2006 års sjöarbetskonvention

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2008/09:TU15
2006 års sjöarbetskonvention (skr. 2008/09:166).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 maj

2008/09:952 Attacker och mord på afghanska kvinnor och flickor
av *Amineh Kakabaveh* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:953 Djur i krig

av *Carina Hägg* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:954 Upprustningen av Emmabodabanan

av *Désirée Liljevall* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:955 Barns rätt

av *Helene Petersson* i Stockaryd (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:956 Elever med behov av särskilt stöd

av *Christer Engelhardt* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:957 Mödradödlighet

av *Johan Linander* (c)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2008/09:958 Ursprungsmärkning av produkter från det ockuperade Västsahara

av *Agneta Berliner* (fp)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:959 Politiska fångar i Tibet

av *Désirée Pethrus Engström* (kd)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:960 Långtidsarbetslösheten

av *Britta Rådström* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:961 Pendlingsstöd för unga under 25 år

av *Fredrik Olovsson* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:962 Kriminalisering av irreguljära migranter

av *Bodil Ceballos* (mp)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2008/09:963 Skolor med vinstsyfte

av *Hans Hoff* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:964 Estetisk verksamhet i gymnasieskolan

av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:965 Kostnaderna för nya apotek

av *Lennart Axelsson* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:966 Hedersförtryck

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:967 Europarådets konvention om mäns våld mot kvinnor

av *Carina Hägg* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:968 Nedläggningen av tidningen Glöd

av *Elina Linna* (v)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:969 Apotekarens roll i vården

av *Elina Linna* (v)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:970 Spaniens utlämning av två kurdiska ledare

av *Amineh Kakabaveh* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:971 Aung San Suu Kyis gripande

av *Olle Thorell* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:972 Tidigare missförhållanden i den sociala barn- och ungdomsvården

av *Christer Engelhardt* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:973 Ungdomsarbetslösheten i Örebro län

av *Ameer Sachet* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 maj.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 20 maj

2008/09:894 Reformen av trafikförsäkringen

av *Christina Oskarsson* (s)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2008/09:911 Kostnader för försäljningen av apotek

av *Ylva Johansson* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:913 Statsrådets inkomstgaranti

av *Peter Hultqvist* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:916 Skatt på syntetiska drivmedel

av *Lars Gustafsson* (kd)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:919 Rätt till pension för utvisade

av *Bodil Ceballos* (mp)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2008/09:920 Framtiden för Kristinebergs marina forskningsstation

av *Tina Ehn* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:922 Skyddsvärd skog

av *Siv Holma* (v)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:923 EU, AU och demokrati i Etiopien

av *Birgitta Eriksson* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:924 Afrikas horn

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:925 Islands sexköpslag

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:926 Ordval mellan mödomshinna och slidkrans

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:927 Svensk diplomatisk representation i Eritrea

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:928 Prostitution i Danmark

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:929 Norm för LSS-boende

av *Lars U Granberg* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:930 Framtiden för Frösö behandlingshem

av *Berit Andnor* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:931 Fastighetsverket och avverkning av skyddsvärd skog

av *Tina Ehn* (mp)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:932 Arbetsmiljöundersökningen 2009

av *Sylvia Lindgren* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:933 Försvaret som en politisk fråga

av *Fredrik Lundh* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:935 Felaktiga klamydiaprover

av *Carin Runeson* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:936 Beskattningen av syntetisk diesel

av *Hans Stenberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:937 USA:s flygangrepp i Afghanistan

av *Hans Linde* (v)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:938 Expo 2010 i Shanghai och demokrati i Kina

av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:939 Angrepp på HBT-personer i Moldavien

av *Birgitta Ohlsson* (fp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:941 Avkastningskravet för Jernhusen

av *Karin Svensson Smith* (mp)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Prot. 2008/09:122

20 maj

2008/09:943 Etiopien

av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:944 Tamilerna på Sri Lanka och framtiden

av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:945 Proposition om tonnageskatt

av *Lars Johansson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:946 Sameskolan

av *Helena Leander* (mp)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:947 Försvarsmaktens organisation

av *Åsa Lindestam* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:948 Initiativ för Aung San Suu Kyi

av *Matilda Ernkrans* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:949 Burma och EU-ordförandeskapet

av *Matilda Ernkrans* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:950 Fiskeavtal

av *Agneta Berliner* (fp)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 maj.

23 § Kammaren åtskildes kl. 22.41.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 7 § anf. 31 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 40 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 86 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 132 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 160 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 192 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 233 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
3 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 maj	2
CU32 Bostadsförsörjningsfrågor	2
CU33 Hyresrätt och bostadsrätt m.m.	4
AU8 Försöksverksamhet med sfi-bonus	5
FöU9 Några frågor om sekretess och tillgång till register	5
5 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 maj	6
TU14 Mål för framtidens resor och transporter	6
MJU27 Prövning av vindkraft	6
SoU22 Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten m.m.	7
FiU30 Oskäligen krav i börsers regelverk	7
FiU31 Säljstödjande finansiering	7
FiU41 Utvidgning av uppdrag för Vasallen AB och överlåtelse av aktierna i Kasernen Fastighetsaktiebolag	7
CU28 Revisionsutskott m.m. – genomförande av 2006 års revisorsdirektiv	7
CU29 Ändring i lagen om energideklaration för byggnader	7
6 § En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder	8
Näringsutskottets betänkande 2008/09:NU19	8
Anf. 1 KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	8
Anf. 2 KENT PERSSON (v)	9
Anf. 3 TINA EHN (mp)	12
Anf. 4 MARIA PLASS (m)	14
(forts. 8 §)	15
Ajournering.....	15
Återupptagna förhandlingar	16
7 § Partiledardebatt.....	16
Anf. 5 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	16
Anf. 6 MONA SAHLIN (s) replik.....	18
Anf. 7 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	19
Anf. 8 MONA SAHLIN (s) replik.....	19
Anf. 9 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	20
Anf. 10 LARS OHLY (v) replik.....	20
Anf. 11 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	21
Anf. 12 LARS OHLY (v) replik.....	22
Anf. 13 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	22
Anf. 14 PETER ERIKSSON (mp) replik	22
Anf. 15 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	23
Anf. 16 PETER ERIKSSON (mp) replik	23
Anf. 17 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	24
Anf. 18 MONA SAHLIN (s).....	24
Anf. 19 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	27

Anf. 20	MONA SAHLIN (s) replik	27
Anf. 21	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	28
Anf. 22	MONA SAHLIN (s) replik	28
Anf. 23	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	29
Anf. 24	MONA SAHLIN (s) replik	29
Anf. 25	MAUD OLOFSSON (c) replik	30
Anf. 26	MONA SAHLIN (s) replik	30
Anf. 27	JAN BJÖRKLUND (fp) replik	30
Anf. 28	MONA SAHLIN (s) replik	31
Anf. 29	JAN BJÖRKLUND (fp) replik	31
Anf. 30	MONA SAHLIN (s) replik	32
Anf. 31	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	32
Anf. 32	MONA SAHLIN (s) replik	33
Anf. 33	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	33
Anf. 34	MONA SAHLIN (s) replik	33
Anf. 35	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	34
Anf. 36	MONA SAHLIN (s) replik	36
Anf. 37	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	37
Anf. 38	MONA SAHLIN (s) replik	37
Anf. 39	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	38
Anf. 40	LARS OHLY (v) replik	38
Anf. 41	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	39
Anf. 42	LARS OHLY (v) replik	39
Anf. 43	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	40
Anf. 44	PETER ERIKSSON (mp) replik	40
Anf. 45	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	41
Anf. 46	PETER ERIKSSON (mp) replik	41
Anf. 47	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	42
Anf. 48	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	42
Anf. 49	MONA SAHLIN (s) replik	44
Anf. 50	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	45
Anf. 51	MONA SAHLIN (s) replik	45
Anf. 52	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	46
Anf. 53	LARS OHLY (v) replik	46
Anf. 54	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	47
Anf. 55	LARS OHLY (v) replik	48
Anf. 56	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	48
Anf. 57	PETER ERIKSSON (mp) replik	48
Anf. 58	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	49
Anf. 59	PETER ERIKSSON (mp) replik	49
Anf. 60	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	50
Anf. 61	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	50
Anf. 62	MONA SAHLIN (s) replik	53

Anf. 63	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	53
Anf. 64	MONA SAHLIN (s) replik.....	53
Anf. 65	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	54
Anf. 66	LARS OHLY (v) replik.....	54
Anf. 67	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	54
Anf. 68	LARS OHLY (v) replik.....	55
Anf. 69	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	55
Anf. 70	PETER ERIKSSON (mp) replik	55
Anf. 71	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	56
Anf. 72	PETER ERIKSSON (mp) replik	56
Anf. 73	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	57
Anf. 74	LARS OHLY (v).....	57
Anf. 75	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	60
Anf. 76	LARS OHLY (v) replik.....	61
Anf. 77	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	61
Anf. 78	LARS OHLY (v) replik.....	62
Anf. 79	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik.....	62
Anf. 80	LARS OHLY (v) replik.....	62
Anf. 81	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik.....	63
Anf. 82	LARS OHLY (v) replik.....	63
Anf. 83	PETER ERIKSSON (mp)	63
Anf. 84	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	65
Anf. 85	PETER ERIKSSON (mp) replik	66
Anf. 86	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	67
Anf. 87	PETER ERIKSSON (mp) replik	67
Anf. 88	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	68
Anf. 89	PETER ERIKSSON (mp) replik	68
Anf. 90	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	68
Anf. 91	PETER ERIKSSON (mp) replik	69

8 § (forts. från 6 §) En strategi för att stärka**utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (forts. NU19)..... 69**

Anf. 92	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik.....	69
Anf. 93	MARIA PLASS (m) replik.....	70
Anf. 94	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik.....	70
Anf. 95	MARIA PLASS (m) replik.....	71
Anf. 96	ÅKE SANDSTRÖM (c).....	71
Anf. 97	KENT PERSSON (v) replik.....	74
Anf. 98	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	74
Anf. 99	KENT PERSSON (v) replik.....	75
Anf. 100	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	75
Anf. 101	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik.....	76
Anf. 102	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	76
Anf. 103	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik.....	76
Anf. 104	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	77
Anf. 105	TINA EHN (mp) replik	77
Anf. 106	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	78

Anf. 107	TINA EHN (mp) replik	78
Anf. 108	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	79
Anf. 109	Tredje vice talman LISELOTT HAGBERG (fp)	79
Anf. 110	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	82
Anf. 111	Tredje vice talman LISELOTT HAGBERG (fp) replik	83
Anf. 112	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	83
Anf. 113	Tredje vice talman LISELOTT HAGBERG (fp) replik	84
Anf. 114	KENT PERSSON (v) replik	84
Anf. 115	Tredje vice talman LISELOTT HAGBERG (fp) replik	85
Anf. 116	KENT PERSSON (v) replik	85
Anf. 117	Tredje vice talman LISELOTT HAGBERG (fp) replik	86
Anf. 118	EVA JOHNSSON (kd)	86
Anf. 119	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	88
Anf. 120	EVA JOHNSSON (kd) replik	88
Anf. 121	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	89
Anf. 122	EVA JOHNSSON (kd) replik	89
Anf. 123	ANDRE VICE TALMANNEN	90
Anf. 124	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	90
Anf. 125	TINA EHN (mp) replik	90
Anf. 126	EVA JOHNSSON (kd) replik	90
Anf. 127	TINA EHN (mp) replik	91
Anf. 128	EVA JOHNSSON (kd) replik	91
Anf. 129	PETER HULTQVIST (s)	92
	(Beslut fattades under 13 §.)	93
9 §	Vissa ändringar av balansansvaret på el- och naturgasmarknaderna	93
	Näringsutskottets betänkande 2008/09:NU23	93
	(Beslut fattades under 13 §.)	93
10 §	Genomförande av elförsörjningsdirektivet	93
	Näringsutskottets betänkande 2008/09:NU24	93
	(Beslut fattades under 13 §.)	93
11 §	Beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna (förnyad behandling)	93
	Skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU36	93
Anf. 130	LENNART HEDQUIST (m)	93
Anf. 131	LARS JOHANSSON (s)	94
	(Beslut fattades under 13 §.)	95
12 §	Språk för alla – förslag till språklag	95
	Kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU9	95
Anf. 132	SIV HOLMA (v)	95
Anf. 133	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s)	97
Anf. 134	ESABELLE DINGIZIAN (mp)	99

Anf. 135 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	101
Anf. 136 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	103
Anf. 137 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m) replik	103
Anf. 138 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	103
Anf. 139 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m) replik	103
Anf. 140 SIV HOLMA (v) replik	104
Anf. 141 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m) replik	104
Anf. 142 SIV HOLMA (v) replik	105
Anf. 143 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m) replik	105
Anf. 144 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s)	
replik	106
Anf. 145 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m) replik	106
Anf. 146 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s)	
replik	107
Anf. 147 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m) replik	107
Anf. 148 ANDERS ÅKESSON (c)	108
Anf. 149 DAN KIHLESTRÖM (kd)	108
Anf. 150 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s)	
replik	110
Anf. 151 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	110
Anf. 152 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s)	
replik	111
Anf. 153 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	111
Anf. 154 LEIF PAGROTSKY (s)	112
(Beslut fattades under 13 §.)	113
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde	114
NU19 En strategi för att stärka utvecklingskraften i	
Sveriges landsbygder	114
NU23 Vissa ändringar av balansansvaret på el- och	
naturgasmarknaderna	114
NU24 Genomförande av elförsörjningsdirektivet	114
SkU36 Beskattning av ersättningar till ledamöter av	
Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna	
(förnyad behandling)	114
KrU9 Språk för alla – förslag till språklag	114
14 § Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk m.m.	116
Konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU23	116
Anf. 155 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s)	116
Anf. 156 MARIANNE BERG (v)	118
Anf. 157 MIKAEL JOHANSSON (mp)	119

Anf. 158 ANNA TENJE (m).....	121
Anf. 159 STEFAN TORNBERG (c).....	123
Anf. 160 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	124
Anf. 161 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	126
Anf. 162 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	129
Anf. 163 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	129
Anf. 164 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	130
Anf. 165 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	130
Anf. 166 MARIANNE BERG (v) replik.....	131
Anf. 167 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	131
Anf. 168 MARIANNE BERG (v) replik.....	132
Anf. 169 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	132
Anf. 170 ELINA LINNA (v).....	132
Anf. 171 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s)	135
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	135
15 § Riksrevisionens årsredovisning	135
Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU28	135
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	135
16 § Ändringar i arbetsmiljölagen m.m.....	135
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU9	135
Anf. 172 SYLVIA LINDGREN (s)	135
Anf. 173 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	137
Anf. 174 ULF HOLM (mp).....	139
Anf. 175 SVEN YNGVE PERSSON (m)	142
Anf. 176 SYLVIA LINDGREN (s) replik	145
Anf. 177 SVEN YNGVE PERSSON (m) replik.....	145
Anf. 178 SYLVIA LINDGREN (s) replik	146
Anf. 179 SVEN YNGVE PERSSON (m) replik.....	146
Anf. 180 ULF HOLM (mp) replik	146
Anf. 181 SVEN YNGVE PERSSON (m) replik.....	147
Anf. 182 ULF HOLM (mp) replik	147
Anf. 183 SVEN YNGVE PERSSON (m) replik.....	148
Anf. 184 LENNART LEVI (c)	148
Anf. 185 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik	150
Anf. 186 LENNART LEVI (c) replik	151
Anf. 187 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik	151
Anf. 188 LENNART LEVI (c) replik	152
Anf. 189 ULF HOLM (mp) replik	152
Anf. 190 LENNART LEVI (c) replik	153
Anf. 191 ULF HOLM (mp) replik	153
Anf. 192 LENNART LEVI (c) replik	154
Anf. 193 SYLVIA LINDGREN (s) replik	154
Anf. 194 LENNART LEVI (c) replik	155

Anf. 195 SYLVIA LINDGREN (s) replik	155
Anf. 196 LENNART LEVI (c) replik.....	156
Anf. 197 HANS BACKMAN (fp).....	156
Anf. 198 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik.....	159
Anf. 199 HANS BACKMAN (fp) replik	160
Anf. 200 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik.....	160
Anf. 201 HANS BACKMAN (fp) replik	161
Anf. 202 SYLVIA LINDGREN (s) replik	161
Anf. 203 HANS BACKMAN (fp) replik	162
Anf. 204 SYLVIA LINDGREN (s) replik	162
Anf. 205 HANS BACKMAN (fp) replik	163
Anf. 206 ULF HOLM (mp) replik.....	163
Anf. 207 HANS BACKMAN (fp) replik	163
Anf. 208 ULF HOLM (mp) replik.....	164
Anf. 209 HANS BACKMAN (fp) replik	164
Anf. 210 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	165
Anf. 211 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik.....	167
Anf. 212 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	167
Anf. 213 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik.....	168
Anf. 214 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	168
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	169
17 § Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande.....	169
Utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU14	169
Anf. 215 MIKAEL DAMBERG (s)	169
Anf. 216 AMINEH KAKABAVEH (v)	171
Anf. 217 LAGE RAHM (mp).....	173
Anf. 218 LARS HJÄLMERED (m)	176
Anf. 219 MIKAEL DAMBERG (s) replik	177
Anf. 220 LARS HJÄLMERED (m) replik	178
Anf. 221 MIKAEL DAMBERG (s) replik	179
Anf. 222 LARS HJÄLMERED (m) replik	179
Anf. 223 LAGE RAHM (mp) replik	180
Anf. 224 LARS HJÄLMERED (m) replik	180
Anf. 225 LAGE RAHM (mp) replik	181
Anf. 226 LARS HJÄLMERED (m) replik	181
Anf. 227 AMINEH KAKABAVEH (v) replik	182
Anf. 228 LARS HJÄLMERED (m) replik	182
Anf. 229 AMINEH KAKABAVEH (v) replik	182
Anf. 230 LARS HJÄLMERED (m) replik	183
Anf. 231 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	183
Anf. 232 MIKAEL DAMBERG (s) replik	184
Anf. 233 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	185
Anf. 234 MIKAEL DAMBERG (s) replik	186
Anf. 235 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	186
Anf. 236 LAGE RAHM (mp) replik	187
Anf. 237 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	187
Anf. 238 LAGE RAHM (mp) replik	188
Anf. 239 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	188
Anf. 240 AMINEH KAKABAVEH (v) replik	189

Anf. 241	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	189
Anf. 242	AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	189
Anf. 243	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	190
Anf. 244	ULF NILSSON (fp)	190
Anf. 245	AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	193
Anf. 246	ULF NILSSON (fp) replik	193
Anf. 247	AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	193
Anf. 248	ULF NILSSON (fp) replik	194
Anf. 249	MIKAEL DAMBERG (s) replik	194
Anf. 250	ULF NILSSON (fp) replik	194
Anf. 251	MIKAEL DAMBERG (s) replik	195
Anf. 252	ULF NILSSON (fp) replik	196
Anf. 253	LAGE RAHM (mp) replik	196
Anf. 254	ULF NILSSON (fp) replik	197
Anf. 255	LAGE RAHM (mp) replik	197
Anf. 256	ULF NILSSON (fp) replik	198
Anf. 257	EVA JOHNSSON (kd)	199
Anf. 258	LAGE RAHM (mp) replik	200
Anf. 259	EVA JOHNSSON (kd) replik	201
Anf. 260	LAGE RAHM (mp) replik	201
Anf. 261	EVA JOHNSSON (kd) replik	201
Anf. 262	MORGAN JOHANSSON (s)	202
Anf. 263	ULF NILSSON (fp) replik	205
Anf. 264	MORGAN JOHANSSON (s) replik	205
Anf. 265	ULF NILSSON (fp) replik	206
Anf. 266	MORGAN JOHANSSON (s) replik	206
	(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	207
18 §	Forskarutbildning med profilering och kvalitet	207
	Utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU18.....	207
Anf. 267	THOMAS STRAND (s).....	207
Anf. 268	BETTY MALMBERG (m).....	208
Anf. 269	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c)	210
	(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	211
19 §	Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet 2008.....	211
	Utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU20.....	211
	(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	211
20 §	2006 års sjöarbetskonvention	211
	Trafikutskottets betänkande 2008/09:TU15	211
	(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	211
21 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	211
22 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	213
23 §	Kammaren åtskildes kl. 22.41.	215

Tryck: Elanders, Vällingby 2009